ANNE HOLT

tai, kas mano

baltos lankos
savaitgalio detektyvas

ANNE HOLT

tai, kas mano

Iš norvegų kalbos vertė
Agnė Navickaitė

baltos lankos

UDK 839.6-3
Ho-149

Viršelio dailininkas
Tadas Stackevičius

Versta iš:
Anne Holt, *Det som er mitt*
Cappelen, 2001

© Anne Holt, 2001
Išleista pagal sutartį su „Salomonsson Agency“
© Agnė Navickaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2008
© Baltų lankų leidyba, 2008

Printed in Lithuania
ISBN 978-9955-23-197-4
ISSN 1822-6922

Skiriu savo Mamai ir Tėčiui

LUBOS PAMĖLO. Vyras parduotuvėje tvirtino, kad dėl tamsios spalvos kambarys atrodys mažesnis. Jis klydo. Lubos pakilo, beveik išnyko. Tokios, kokių norėjau pats, kai buvau mažas – naktinis skliautas su žvaigždėmis ir siauru mėnulio pjautuvu tiesiai virš lango. Tąkart už mane pasirinko močiutė. Močiutė ir mama – berniuko kambarys geltonos ir baltos spalvos.

Laimė yra kažkas, ką aš vos pamenu, lyg lengvas prisilietimas nepažįstamųjų būryje, išnykęs tau nespėjus atsisukti. Kai kambarys buvo baigtas, o iki jo atėjimo tebuvo likusios tik dvi paros, aš buvau patenkintas. Laimė yra kažkas vaikiška, o man, kad ir kaip ten būtų, greitai trisdešimt ketveri. Tačiau aš, žinoma, buvau laimingas. Aš džiaugiausi.

Kambarys buvo paruoštas. Apsižergęs mėnulį sėdėjo berniukas. Šviesiaplaukis su meškere, bambukine lazda su virve ir plūde, o apačioje ant kabliuko užkabinta žvaigždė. Atliekamas aukso spalvos lašas nutįso plonyte linija iki pat palangės, lyg dangus būtų ėmęs tirpti.

Pagaliau turėjo ateiti mano sūnus.

1

JI ĖJO namo iš mokyklos. Greitai gegužės septynioliktoji. Tai bus pirmoji nacionalinė diena be mamos. Tautinis kostiumas buvo per trumpas. Mama jį jau buvo porą kartų pailginusi.

Šiąnakt Emiliją pažadino blogas sapnas. Tėtė miegojo, ji girdėjo per sieną tylų knarkimą ir prisiglaudė tautinį kostiumą prie kūno. Raudonasis apsiuvas siekė kelius. Ji augo per greitai. Tėtis dažnai sakydavo: „Tu augi kaip grybas po lietaus, brangioji." Emilija paglostė vilnonę medžiagą ir susirangė įsikniaubdama į kelius. Senelė nuolat sakydavo: „Grėtė buvo tikra kartis, nieko keista, kad mažylė stiebiasi."

Nuo sėdėjimo susirietus Emilijai pavargo pečiai ir šlaunys. O tai mama kalta, kad ji tokia aukšta. Raudonasis apsiuvas nesieks toliau kelių.

Galbūt ji galėtų paprašyti naujos suknelės.

Kuprinė apsunko. Emilija buvo prisiskynusi šalpusnių tokią didelę puokštę, kad tėčiui teks surasti vazą. Stiebai buvo ilgi; ne taip, kaip tada, kai ji buvo mažesnė ir tiesiog nugnybdavo galvutes, kurios plūduriuodavo kiaušinio indelyje.

Ji nemėgo eiti viena. Martę ir Silję pasiėmė. Jos nesakė, kur susiruošė, tiesiog pamojavo per galinį Martės mamos mašinos langą.

Šalpusniams reikėjo vandens. Kai kurie žiedai jau sviro suglebę ant jos pirštų. Emilija mėgino taip stipriai nespausti puokštės. Vienas žiedas nukrito ant žemės, ir ji pasilenkė jo pakelti.

– Tavo vardas Emilija?

Vyras šypsojosi. Emilija atsigręžė. Kaip tik čia, siauručiame takelyje tarp dviejų judrių gatvių, kuris sutrumpina kelią namo daugiau nei dešimčia minučių, nebuvo matyti nieko kito. Ji kažką neaiškiai sumurmėjo ir atsitraukė.

– Emilija Selbu? Tai tu, tiesa?

Niekada nekalbėti su nepažįstamais vyrais. Niekada neiti su tais, kurių nepažįsti. Būti mandagiai su visais suaugusiaisiais.

– Taip, – sukuždėjo ji ir pamėgino praeiti pro šalį.

Batas, naujasis sportinis batas su rožinėmis juostelėmis, nugrimzdo į purvą ir mirusius lapus. Emilija beveik prarado pusiausvyrą. Vyras sučiupo ją už rankos. Tuomet kažką uždėjo jai ant veido.

Po pusantros valandos policijai buvo pranešta, kad dingo Emilija Selbu.

2

– MAN NIEKADA NEPAVYKO šios bylos pamiršti. Nešvari sąžinė galbūt. Iš kitos pusės, aš buvau neseniai mokslus baigusi teisininkė tuo laiku, kai buvo

manoma, kad mažų vaikų motinos turėtų rūpintis namais. Ne kažin ką tegalėjau pasakyti.

Šypsenoje glūdėjo maldavimas leisti pabūti vienai. Pokalbis truko jau beveik dvi valandas. Moteris lovoje gaudė orą, ir ją aiškiai kankino stipri saulės šviesa. Pirštai susigniaužė ant antklodės užvalkalo.

– Man tik septyniasdešimt, – sušnopavo ji. – Tačiau jaučiuosi lyg senė. Turi man atleisti.

Inger Johanė Vik atsistojo ir užtraukė užuolaidas. Ji delsė atsisukti.

– Geriau? – pagaliau paklausė ji.

Senutė užmerkė akis.

– Aš užrašiau viską, – tarė... – Prieš trejus metus. Kai išėjau į pensiją, manydama, kad turėsiu...

Ji pakėlė liesą ranką.

– ...daug laiko.

Inger Johanė Vik spoksojo į aplanką, gulintį šalia knygų stirtos ant naktinio stalelio. Senutė silpnai linktelėjo.

– Paimk jį. Mažai ką dabar galiu padaryti. Aš net nežinau, ar tas vyras dar gyvas. Tokiu atveju jam būtų... Šešiasdešimt penkeri. Kažkas panašaus.

Ji užmerkė akis. Galva lėtai nuslydo ant šono. Burna šiek tiek prasivėrė, ir pasilenkusi pakelti raudonojo aplanko, Inger Johanė Vik pajuto nemalonų tvaiką virš burnos. Ji tyliai įsikišo popierius į rankinę ir nusėlino prie durų.

– Vienas dalykas pabaigai.

Ji krūptelėjo ir atsisuko į senutę.

– Žmonės manęs klausė, kaip galiu būti tokia tikra. Kai kurie, matyt, mano, kad visa tai buvo senos,

niekam nereikalingos damos idėja *fiks*. Aš juk per visus tuos metus nieko nepadariau... Kai visa tai perskaitysi, būčiau dėkinga, jei galėčiau sužinoti...

Ji silpnai kostelėjo. Akys užsivėrė. Stojo tyla.

– Sužinoti ką?

Inger Johanė Vik šnabždėjo, ji nebuvo tikra, kad senoji neužsnūdo.

– Aš žinau, kad jis buvo nekaltas. Būtų puiku sužinoti, ar tu pritari.

– Bet ne tai aš ruošiuosi...

Senutė lengvai trinktelėjo delnu į lovos užtvarą.

– Žinau, ką ruošiesi. Tavęs nedomina kaltė arba nekaltumas. Bet *mane* domina. Ši vienintelė byla mane domina. Tikiuosi, ir tu susidomėsi. Kai visa tai perskaitysi. Ar gali man tai pažadėti? Kad sugrįši?

Inger Johanė Vik šyptelėjo. Tiesą pasakius, tai buvo ne kas kita, kaip neįpareigojanti grimasa.

3

EMILIJA YRA DINGUSI ir anksčiau. Niekada labai ilgai neprapuldavo, bet vieną kartą, tai turėjo būti iškart po Grėtės mirties, jis negalėjo jos rasti tris valandas. Visur apieškojo. Iš pradžių irzlus skambinėjimas – draugams, Grėtės seseriai, kuri gyvena tik už dešimties minučių kelio ir yra Emilijos mylimiausia teta, seneliams, kurie nematė mažylės keletą dienų. Jis rinko naujus numerius, tuo tarpu nerimui virstant

baime, pirštams nepataikant ant klaviatūros. Tuomet jis aplakstė gretimus rajonus – vis didesniais ratais – baimė peraugo į paniką, ir jis pravirko.

Ji sėdėjo medyje ir rašė mamai laišką, pieštą laišką, kuris popierinio lėktuvėlio pavidalu turėjo būti išsiųstas į dangų. Jis atsargiai nukėlė ją nuo šakos ir paleido lėktuvą lanku nuo stataus skardžio. Šis nuvingiavo ir dingo virš dviejų didžiulių beržų, kurie nuo to laiko tiesiog vadinasi *Kelias į rojų*. Tada jis nebepaleido jos iš akių dvi savaites – tol, kol nesibaigė atostogos, ir mokykla privertė jį ją paleisti.

Šį kartą buvo kitaip.

Anksčiau jis niekada neskambindavo policijai; su trumpais ir šiek tiek ilgesniais pradingimais jam teko susitaikyti. Šitai buvo kas kita. Panika užliejo staiga, lyg banga. Jis nesuprato kodėl, bet kai Emilija negrįžo namo kaip turėjo, pasileido tekinas link mokyklos nepastebėdamas, kad pakeliui pametė šlepetę. Kuprinė ir didžiulė šalpusnių puokštė mėtėsi ant pievelės tarp dviejų pagrindinių gatvių – trumpesnio kelio, kuriuo ji, tiesą pasakius, niekada nedrįsdavo eiti viena.

Grėtė nupirko Emilijai kuprinę mėnesį prieš mirtį. Emilija niekada nebūtų jos šitaip numetusi. Tėvas ją pakėlė, beveik nenoromis, jis galėjo klysti, tai galėjo būti kažkieno kito kuprinė, galbūt nerūpestingesnio vaiko, kuprinė buvo ta pati, bet niekas nebuvo tikra, kol jis nekvėpuodamas neatvertė atvarto ir vidinėje pusėje nepamatė inicialų. ES. Didžiulės, kampuotos raidės, kurios priklausė Emilijai. Tai buvo Emilijos kuprinė, ir ji niekada nebūtų jos šitaip palikusi.

4

VYRAS, APRAŠYTAS Alvhildės Sofienberg popieriuose, buvo vardu Akselis Seieris, gimęs 1935 metais. Būdamas penkiolikos jis ėmė mokytis staliaus amato. Popieriuose buvo mažai kas užsimenama apie Akselio vaikystę, nieko, išskyrus tai, kad, būdamas dešimties jis persikraustė iš Trondheimo į Oslą. Tėvas po karo gavo darbą Akerio mechanikos dirbtuvėse. Dar nespėjęs kaip reikiant suaugti, berniukas savo asmens byloje jau turėjo tris įstatymų pažeidimus. Nieko ypatingai rimta.

– Bet kuriuo atveju nieko rimta matuojant šiandienos mastais,– sumurmėjo Inger Johanė Vik sau po nosimi ir atvertė kitą lapą. Puslapiai buvo trapūs, pageltę nuo senumo. Teismo išrašai bylojo apie du įsilaužimus į kioską ir automobilio vagystę, kuri sužlugo Moseveieno kelyje, kai senutėliui fordui baigėsi degalai. Dvidešimt vienerių Akselis Seieris buvo suimtas už išprievartavimą ir žmogžudystę.

Mergaitės vardas buvo Hedviga, kai ji mirė, jai tebuvo aštuoneri. Ją rado muitinės darbuotojas – nuogą ir sudarkytą drobiniame maiše prie Oslo uosto sandėlio. Ilgas ir įtemptas dviejų savaičių tyrimas baigėsi Akselio Seierio suėmimu. Tiesą pasakius, techninių įrodymų nebuvo. Jokių kraujo žymių, jokių pirštų atspaudų. Jokių pėdsakų ar kitų žymių, kurios galėtų susieti nusikaltėlį su auka. Tačiau jis buvo pastebėtas toje vietoje – dviejų patikimų liudininkų, kurie, aišku, nieko bloga ten tokią vėlyvą nakties valandą neveikė.

Iš pradžių jaunuolis įnirtingai neigė. Po kiek laiko jis vis dėlto turėjo prisipažinti, kad buvo toje vietoje tarp Pipervikos ir Vipetangeno rajonų tą naktį, kai buvo nužudyta Hedviga. Šiek tiek nelegalios prekybos, tik tiek. Jis atsisakė nurodyti kliento vardą.

Praėjus keletui valandų po suėmimo, policijai pavyko iškasti seną skundą dėl ekshibicionizmo. Akseliui tuo metu, kai viskas vyko, buvo aštuoniolika, ir, jo paties žodžiais, vieną vasaros vakarą jis tiesiog šlapinosi girtas Ingerstrando paplūdimyje. Pro šalį ėjo trys merginos. Jis tik norėjęs su jomis pajuokauti, kaip sakėsi. Girti paistalai ir šiaip niekai. Jis *ne toks*. Jis neapsinuogino, tiesiog kvailiojo su trimis isteriškomis merginomis.

Skundas tąkart buvo atidėtas, bet niekada nepanaikintas. Jis išniro iš užmaršties lyg grūmojantis smilius, stigma, kurią jis manė nusitrynus.

Kai Akselio vardas rėkiančiomis antraštėmis buvo paviešintas laikraščiuose, dėl ko jo motina nusižudė Kūčių išvakarėse 1956 metais, policiją pasiekė trys nauji skundai. Vienas buvo tyliai atidėtas į šalį po to, kai prokuratūra aptiko, jog pusamžė moteriškė turi įprotį kas pusmetį pranešti apie išprievartavimą. Kiti du buvo panaudoti kaip dera.

Devyniolikmetė Margretė Soli su Akseliu buvo tris mėnesius. Ji turėjo tvirtus principus. Tai Akseliui visiškai nepatiko, tvirtino ji rausdama ir nuleidusi akis. Po daugiau nei vieno mėginimo jis jėga pasiekė tai, kas dera tik po santuokos.

Pats Akselis turėjo kitą šio įvykio versiją. Jis prisiminė nuostabias naktis prie Sognsvano ežero,

atsikalbinėjimus kikenant ir pliaukštelėjimus jam per rankas šioms slenkant nuoga oda. Jis prisiminė šiltus atsisveikinimo bučinius ir šaltokus savo paties prisiekinėjimus susituokti, kai tik jis baigs pameistrio mokslus. Jis pasakojo policijai ir teismui apie jauną merginą, kurią, aišku, reikėjo įkalbėti, tačiau pakako įprasto būdo, juk būtent tokios moterys ir yra, kol neužsimauna žiedo?

Trečiasis skundas atėjo iš moters, kurios Akselis Seieris tvirtino niekada nesutikęs. Išprievartavimas turėjo būti įvykdytas prieš daugelį metų, kai mergaitei tebuvo keturiolika. Akselis priešinosi iš visų jėgų. Jis nebuvo jos nė akyse matęs. Vyras kietakaktiškai laikėsi savo – devynias savaites areštinėje bei ilgą ir žlugdantį teismo procesą. Jis niekada nebuvo matęs šios moters. Niekada nieko apie ją negirdėjęs.

Tačiau jis juk melavo apie tiek daug dalykų.

Pateikus kaltinimus, Akselis pagaliau nurodė klientą, kuris galėjo jam suteikti alibi. Vyro vardas buvęs Arnė Frigordas, ir jis už dvidešimt penkias kronas pirkęs dvidešimt butelių geros naminukės. Patikrinusi policija rado nustebusį pulkininką Frigordą savo namuose Frogneryje. Išgirdęs šiurkščius kaltinimus jis išvertė akis ir aprodė abiem pareigūnams barą. Vien tik taurūs gėrimai. Jo žmona, aišku, kalbėjo labai mažai, tačiau linkčiojo galva, kai jos šiek tiek rėksmingas sutuoktinis dievagojosi, kad minėtą vakarą buvęs namuose ir maldęs migreną bei anksti atsigulęs.

Inger Johanė persibraukė per nosies kuprelę ir gurkštelėjo šaltos arbatos.

Nebuvo panašu, kad kas nors būtų išsamiau patikrinęs pulkininką. Vis dėlto jai pavyko pajusti ironiją arba galbūt veikiau sarkastišką atstumą teisėjui sausokai perteikiant policininko liudijimą. Pats pulkininkas teismo išklausytas nebuvo. Jam buvusi migrena, tvirtino gydytojas šitaip išvaduodamas savo ilgametį pacientą nuo nemalonaus jausmo susidūrus su teiginiais apie pigaus spirito pirkimą.

Inger Johanė krūptelėjo nuo iš miegamojo sklindančių garsų. Net ir po visų šitų metų, tų penkerių metų, kai viskas ėjosi daug geriau – mergaitė kaip įprasta miegojo giliu ir sveiku miegu nuo vakaro iki ryto ir veikiausiai buvo tik truputį peršalusi – strėnas persmelkdavo šaltis po mažiausio krenkštelėjimo, silpniausio mieguisto kostelėjimo. Vėl stojo tyla.

Ypač išsiskyrė vienas liudytojas. Evanderis Jakobsenas buvo septyniolikos ir pats sėdėjęs kalėjime. Kai buvo nužudyta mažoji Hedviga, jis vis dėlto buvo laisvėje ir tvirtino iš Akselio Seierio gavęs užmokestį už maišo nunešimą iš vienos vietos senamiestyje į uostą. Iš pradžių Evanderis Jakobsenas aiškino, kad Seieris ėjęs kartu su juo naktinėmis gatvėmis ir nenorėjęs nešti maišo pats, „nes tai būtų atkreipę dėmesį". Vėliau pasakojimas pasikeitė. Tai ne Seieris prašęs jo nešti maišą, bet kitas – neįvardytas – vyriškos lyties asmuo. Seieris, pasak naujojo aiškinimo, pasitikęs jį uoste ir perėmęs maišą per daug nekalbėdamas. Maiše esą turėjusios būti pašvinkusios kiaulių galvos ir kojos. Evanderis Jakobsenas nežinojo, mat nepatikrino. Tačiau smirdėti smirdėjo, be jokios abejonės, o svoris galėjo kuo puikiausiai atitikti aštuonerių metų vaiko.

Akivaizdžiai melaginga istorija privertė suabejoti laikraščio *Dagbladet* kriminalinio skyriaus žurnalistą. Jis apibūdino Evanderio Jakobseno paaiškinimą kaip „visiškai neįtikėtiną“ ir sulaukė paramos iš *Morgenbladet*, kurio reporteris atvirai tyčiojosi iš prieštaringų jaunojo kalėjimo paukštelio pranešimų, skelbiamų iš liudytojų suolo.

Žurnalistų samprotavimai mažai ką tepadėjo.

Akselis Seieris buvo nuteistas už mažosios Hedvigos Gosioy išprievartavimą aštuoneriems metams. Paskui jis buvo nuteistas už jos nužudymą turint tikslą nuslėpti kitą nusikaltimą.

Jam paskirta bausmė – kalėjimas iki gyvos galvos.

Inger Johanė Vik atsargiai sudėjo popierius vieną ant kito. Mažąją krūvelę sudarė patys teismo išrašai kartu su šūsnimi laikraščių pranešimų. Jokių policijos dokumentų. Jokių apklausų. Jokių ekspertų ataskaitų, nors, kaip pasirodė, vienu metu tokių būta keleto.

Paskelbus nuosprendį, laikraščiai liovėsi rašę apie bylą.

Inger Johanei Vik Akselio Seierio byla buvo viena iš daugelio. Būtent istorijos pabaiga darė ją tokią ypatingą ir neleido miegoti. Laikrodis rodė pusę pirmos, tačiau ji tiesiog nesijautė mieguista.

Ji perskaitė viską iš naujo. Po teismo popieriais sąvaržėle prisegtas prie laikraščių iškarpų gulėjo nerimą keliantis senosios moters pasakojimas.

Pagaliau Inger Johanė atsistojo. Lauke buvo pradėję švisti. Po keleto valandų jai reikės keltis. Mergaitė lovoje per miegus niurgztelėjo, stumiama į kitą

kraštą, ir liko gulėti savo vietoje. Ji pati vis tiek jau nebeužmigs.

5

– TAI NEĮTIKĖTINAS pasakojimas.

– Taip manai tiesiogine šio žodžio prasme? Kad paprasčiausiai manimi netiki?

Kambarys buvo ką tik išvėdintas. Ligonė atrodė žvalesnė. Ji sėdėjo lovoje, o kampe stovėjo įjungtas televizorius be garso. Inger Johanė Vik nusišypsojo ir perbraukė pirštais per lovos užtiesalą, kuris kabojo ant kėdės atramos.

– Aišku, kad tikiu tavimi. Kodėl turėčiau netikėti?

Alvhildė Sofienberg neatsakė. Žvilgsnis nuo jaunesnės moters persikėlė prie nebylaus televizoriaus. Ekrane neramiai ir beprasmiškai šokinėjo vaizdai. Senoji turėjo mėlynas akis. Veidas buvo ovalus, ir atrodė, kad lūpos sunyko tuose stipriuose skausmuose, kurie tai užeidavo, tai praeidavo. Reti plaukų kuokštai dengė siaurą kaukolę.

Kažkada ji galbūt buvo graži. Sunku pasakyti. Inger Johanė tyrinėjo sunykusius bruožus mėgindama įsivaizduoti, kaip ši būtybė turėjo atrodyti tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt penktaisiais. Tais metais Alvhildei Sofienberg suėjo trisdešimt penkeri.

– Aš gimiau tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt penktaisiais, – staiga ištarė Inger Johanė ir pasidėjo

į šalį aplanką. – Lapkričio dvidešimt antrąją. Praėjus lygiai dvejiems metams po pasikėsinimo į Kenedį.

– Mano vaikai buvo jau paaugę. Aš kaip tik laikiau baigiamuosius teisės egzaminus.

Senoji nusišypsojo – tikra šypsena – siauroje angoje tarp nosies ir smakro blausiai žybtelėjo dantys. Priebalsiai buvo kieti, balsiai dingo. Ištiesusi ranką ji pasiėmė stiklinę vandens ir atsigėrė.

Pirmiausia Alvhildė Sofienberg dirbo referente Kalėjimų departamente. Ji turėdavo paruošti malonės prašymus karaliui. Inger Johanė tai jau žinojo. Tai buvo parašyta popieriuose, senosios moters pasakojime, kuris buvo prisegtas prie nuosprendžio ir kelių pageltusių laikraščių iškarpų apie vyrą, vardu Akselis Seieris, kuris buvo nuteistas už vaiko nužudymą.

– Nuobodus darbas, tiesą pasakius. Tačiau taip atrodo žvelgiant iš dabartinės perspektyvos. Nepamenu, kad man tuomet būtų nepatikę. Greičiau priešingai. Aš gavau išsilavinimą, aukštesnįjį išsilavinimą... Išlaikiau valstybinius egzaminus, o tai jau buvo šis tas. Tąkart. Bent jau mano šeimoje.

Ji ir vėl apnuogino dantis ir pabandė sudrėkinti siauras lūpas liežuvio galiuku.

– Kaip gavai visus dokumentus? – paklausė Inger Johanė ir iš grafino įpylė vandens į stiklinę.

Ledukai buvo ištirpę, o vanduo silpnai atsidavė svogūnu.

– Turiu galvoje, kad niekada nebuvo taip, jog malonės prašymus lydėtų visi bylos dokumentai? Policijos apklausos ir visa kita? Nelabai suprantu, kaip galėjai...

Alvhildė pamėgino išsitiesti. Pasilenkusi virš jos padėti, Inger Johanė ir vėl pajuto pasenusio svogūno kvapą. Jis plito, tvaikas virto pūvėsių smarve, kuri pripildė nosies šnerves ir privertė ją žiauktelėti. Ji nuslėpė gerklėje atsiradusį gumulą kosuliu.

– Aš atsiduodu svogūnu, – trumpai tarstelėjo senoji. – Niekas nežino, kodėl.

– Galbūt tai...

Inger Johanė parodė pirštu į vandens grafiną.

– Aš šiek tiek pajutau...

– Priešingai, – kostelėjo senoji. – Vanduo sugeria kvapą iš manęs. Tau teks ištverti. Aš jų paprasčiausiai paprašiau.

Ji parodė į aplanką, kuris buvo nukritęs ant grindų.

– Kaip ten ir rašau, negaliu iki galo paaiškinti, kas sužadino mano susidomėjimą. Galbūt prašymo paprastumas. Vyras buvo išsėdėjęs kalėjime aštuonerius metus ir niekada nepripažino savo kaltės. Anksčiau jis buvo prašęs malonės tris kartus, ir šie vis buvo atmesti. Vis dėlto jis nesiskundė. Netvirtino, kad serga, kaip darė daugelis. Neprirašė ištisų puslapių apie susilpnėjusią sveikatą, šeimą namuose, išsiilgusius vaikus ar kažką panašaus. Prašymas buvo tas pats. Du sakiniai. „Aš nekaltai nuteistas, todėl prašau suteikti malonę.“ Tai mane sužavėjo, todėl paprašiau visų popierių. Kalba sukosi apie...

Alvhildė pamėgino pakelti rankas.

– Beveik metrą dokumentų. Aš skaičiau ir skaičiau nuolat vis labiau įsitikindama.

Iš įtampos drebėjo pirštai, ir ji nuleido rankas.

Inger Johanė pasilenkė virš ant grindų gulinčio aplanko ir jį pakėlė. Rankų oda pašiurpo. Pro pravertą langą traukė skersvėjis. Stebėtinai staigiai sujudėjo užuolaida, ir ji krūptelėjo. Iš televizoriaus mirgėdamos sklido liūdnos žinios, ir staiga ji susierzino, kad aparatas stovi įjungtas be jokio reikalo.

– Sutinki? Jis buvo nekaltas? Jis buvo nekaltai nuteistas, ir kažkas pamėgino tuo prisidengti.

Alvhildės Sofienberg balsas įgavo aštrią intonaciją, pavojingą kampą. Inger Johanė be žodžių pavartė trapius puslapius.

– Tai juk užtektinai akivaizdu, – vos girdimai tarė ji.

– Ką pasakei?

– Taip. Sutinku su tavimi.

Atrodė, kad ligonę staiga apleido jėgos. Ji krito ant pagalvės ir užmerkė akis. Veidas tapo ramesnis, lyg skausmai pagaliau būtų nurimę. Tik lengvai virpėjo šnervės.

– Galbūt labiausiai baugina ne tai, kad jis nekaltai nuteistas, – lėtai ištarė Inger Johanė. – Blogiausia juk, kad jis niekada... Tai, kas nutiko po to, po paleidimo, jog jis, apskritai... Įdomu, ar jis dar gyvas.

– Dar vienas, – pavargusiu balsu ištarė Alvhildė ir nusuko veidą į televizorių, nuotolinio valdymo pultelyje, kuris buvo prikabintas prie lovos užtvaros, įjungė garsą. – Dar vienas vaikas pagrobtas.

Iš mėgėjiškos nuotraukos plačiai šypsojosi mažas berniukas rudomis garbanomis, prie krūtinės spaudžiantis raudoną plastikinę gaisrinę. Už jo buvo

galima neaiškiai įžiūrėti nuoširdžiai besijuokiantį suaugusįjį.

– Turbūt mama. Vargšas žmogus. Įdomu, ar tai susiję – su ta mergaite, turiu galvoje. Ta, kuri...

Kimas Sandė Oksioy dingo iš savo namų Berume praėjusią naktį, pasakojo metalinis balsas. Aparatas buvo senas, vaizdas per daug mėlynas, o garsas silpnas. Nusikaltėlis įsilaužė į namą šeimai miegant, kamera apskriejo gyvenamąjį kvartalą ir sustojo ties langu pirmajame aukšte. Užuolaidos lengvai pleveno, ir kamera pritraukė išdaužtą langą bei žalią meškiuką lentynoje namo viduje. Policija – jaunas vyras neryžtingu žvilgsniu ir nepatogia uniforma – ragino visus, kurie galėjo turėti žinių apie šį įvykį, skambinti 800-uoju numeriu arba susisiekti su artimiausiu policijos komisariatu.

Berniukui tebuvo penkeri. Buvo praėjusios šešios dienos nuo to, kai dingo devynmetė Emilija Selbu – eidama iš mokyklos.

Alvhildė Sofienberg užsnūdo. Prie siaurų lūpų ji turėjo mažytį randą, įtrūkimą, nuo vieno lūpų kampučio įstrižai nusidriekusį link ausies. Dėl to atrodė, kad ji šypsosi. Išsėlinusi iš kambario ir besileisdama laiptais Inger Johanė susidūrė su slauge. Ši nieko nesakė, tik stabtelėjo ant laiptų ir prisispaudė prie turėklų. Slaugė taip pat atsidavė svogūnu, silpnai svogūnu ir skalbiamaisiais milteliais. Inger Johanę pykino. Ji pralėkė pro aną moterį nežinodama, ar dar kada grįš į namą, kur mirštančioji antrame aukšte įgavo prie visko ir visų limpantį puvėsių dvoką.

6

ATSIRADUS NAUJAJAM BERNIUKUI, Emilija pasijuto didesnė. Jis buvo dar labiau išsigandęs nei ji. Kai prieš valandėlę vyras įstūmė jį į kambarį, berniukas buvo prisikakojęs. Nors ir buvo beveik toks didelis, kad galėtų pradėti lankyti mokyklą. Viename kambario gale stovėjo kriauklė, šalia klozeto. Įstūmęs berniuką, vyras įmetė rankšluostį ir gabalėlį muilo, ir Emilijai pavyko jį gana švariai nuprausti. Tačiau niekur nesimatė naujų drabužių. Ji įbruko nešvarias kelnaites po kriaukle, į tarpą tarp sienos ir vamzdžio. Berniukas turėjo vaikščioti be apatinių kelnaičių ir niekaip nesiliovė verkęs.

Iki šios akimirkos. Dabar jis pagaliau užsnūdo. Kambaryje stovėjo tik viena lova. Ji buvo gana siaura ir, tikriausiai, sena. Medis rudas ir nusitrynęs, kažkas buvo apipiešęs jį tušu, kurio beveik nebesimatė. Pakėlusi paklodę Emilija pamatė, kad čiužinys apsivėlęs ilgais plaukais – moters plaukais, kurie lipo prie latekso čiužinio ir privertė ją vėl nuleisti paklodės kamputį į vietą. Berniukas gulėjo po antklode padėjęs galvą jai ant kelių. Jis turėjo rudas garbanas, ir Emilija dvejojo, ar jis apskritai moka kalbėti. Kai ji paklausė, jis suvebleno savo vardą, Kimas arba Timas. Buvo sunku suprasti. Jis taip pat šaukėsi mamos, taigi, matyt, nebuvo visiškas nebylys.

– Miega?

Emilija krūptelėjo. Durys buvo pravertos. Per šešėlius buvo sunku įžiūrėti jo veidą, tačiau balsas skambėjo aiškiai. Ji silpnai linktelėjo.

– Miega?

Vyras neatrodė piktas ar susierzinęs. Jis nevampsėjo kaip kartais tėtis, kai šiam reikėdavo kažko klausti keletą kartų.

– Taip.

– Puiku. Tu alkana?

Durys buvo geležinės. Jose iš vidaus nebuvo rankenos. Emilija nežinojo, kiek laiko išbuvo kambaryje su klozetu ir kriaukle viename kampe, lova kitame ir daugiau nieko, išskyrus mūro sienas ir tviskančias duris. Bet kuriuo atveju, daug laiko. Ji lietė šias duris tikrai šimtus kartų. Jos buvo glotnios ir šaltos it ledas. Vyras bijojo, kad jos užsitrenks jam už nugaros. Jis pritvirtindavo jas kabliu prie sienos tais retais kartais, kai kiek toliau įžengdavo į kambarį. Paprastai, kai jis atnešdavo jai maisto ir gėrimo, viską pastatydavo ant padėklo prie pat durų.

– Ne.

– Puiku. Ir tu turėtum miegoti. Dabar naktis.

Naktis.

Sunkių užsidarančių geležinių durų garsas ją pravirkdė. Nors vyras ir pasakė, kad dabar naktis, taip neatrodė. Kadangi kambaryje nebuvo jokio lango ir šviesa buvo įjungta visą laiką, buvo neįmanoma atskirti dieną nuo nakties. Iš pradžių ji nepagalvojo, kad sumuštiniai ir pienas reiškia, jog dabar pusryčių metas, o šilti patiekalai ir blynai, kuriuos vyras padėdavo ant geltono padėklo, turėjo būti pietūs. Galiausiai ji tai perprato, bet tuomet vyras ėmė gudrauti. Kartais ji gaudavo duonos tris kartus iš eilės. Šiandien, po to, kai ją užgriuvo Kimas arba Timas, vyras du kartus patiekė pomidorų sriubos. Ši buvo drungna ir be makaronų.

Emilija pamėgino liautis verkusi. Ji nenorėjo pažadinti berniuko. Ji sulaikė kvėpavimą, kad nedrebėtų, bet jai nesisekė.

– Mama, – sukūkčiojo ji to nenorėdama. – Mamyte mano.

Tėtė jos ieškojo. Turėjo ilgai ieškoti. Tėtė ir teta Beatė tikrai vis dar bėgiojo po mišką, nors ir buvo naktis. Galbūt senelis buvo drauge. Močiutei skaudėjo kojas, ir ji, matyt, sėdėjo namie ir skaitė knygas arba kepė vaflius, kuriuos kiti galės valgyti apieškoję *Kelią į rojų* ir *Dangaus medį*, tačiau niekur jos neradę.

– Mama, – ištarė Kimas arba Timas ir ėmė šaukti.

– Ša.

– Mama! Tėte!

Berniukas staiga atsistojo ir ėmė klykti. Burna pavirto didžiule skyle. Visą veidą iškreipė vienintelis garsus riksmas, ir ji prisispaudė prie sienos stipriai užmerkusi akis.

– Nešauk, – ištarė ji priblokšta. – Vyras gali ant mūsų supykti.

– Mama! Noriu pas tėvelį!

Berniukas buvo bedūstąs. Jis gaudė orą, ir kai Emilija atmerkė akis, pamatė, kad jo veidas tapo tamsiai mėlynas. Iš vienos šnervės bėgo snarglys. Ji pačiupo antklodės kampelį ir atsargiai nuvalė jam nosį. Jis trinktelėjo jai pavymui.

– Nenoriu, – pasakė jis ir vėl sukūkčiojo. – Nenoriu.

– Papasakosiu tau pasaką, – tarė Emilija.

– Nenoriu.

Jis nusibraukė rankove nosį.

– Mano mama mirusi, – tarė Emilija ir šyptelėjo. – Ji sėdi danguje ir mane prižiūri. Visada. Ji tikrai gali prižiūrėti ir tave.

– Nenoriu.

Berniukas bent jau taip labai nebeverkė.

– Mano mamos vardas Grėtė. Ji turi *BMW*.

– *Audi*, – tarė berniukas.

– Mama turi *BMW* danguje.

– *Audi*, – pakartojo berniukas, nedrąsi šypsena padarė jį daug gražesnį.

– Ir vienaragį. Baltą arklį su ragu kaktoje, kuris gali skristi. Mama gali visur skraidyti ant savo vienaragio, kai nenori važiuoti *BMW*. Galbūt ji atvyks čia. Gana greitai, tikiuosi.

– Su trenksmu, – tarė berniukas.

Emilija gerai žinojo, kad mama neturi jokio *BMW*. Jos, apskritai, nebuvo danguje, ir nebuvo jokių vienaragių. Nebuvo ir jokio dangaus, nors tėtis taip sakė. Jam taip patiko kalbėti apie viską, ką mama ten viršuje turi, viską, apie ką ji visada svajojo ir kam jie niekada neturėjo pinigų. Rojuje niekas nieko nekainavo. Ten net nebuvo pinigų, šypsodamasis sakė tėtis. Mama galėjo gauti, ką panorėjusi, ir tėtė manė, kad Emilijai patinka apie tai kalbėtis. Ji tikėjo juo – ilgai – ir buvo gera galvoti apie tai, kaip mama, segėdama ausyse didžiulius lyg slyvos deimantus ir vilkėdama raudoną suknelę, skrajoja ant vienaragio.

Teta Beatė burnojo ant tėčio. Emilija išėjo išsiųsti mamai laiško, ir kai tėtė pagaliau ją rado, teta Beatė pratrūko taip garsiai, kad bildėjo sienos. Suaugusieji manė, kad Emilija pagaliau užmigo. Buvo gili naktis.

– Pats laikas vaikui pasakyti tiesą, Tėnesai. Grėtė mirė. Taškas. Ji guli urnoje su pelenais, ir Emilija pakankamai didelė, kad tai suprastų. Dabar turi liautis. Pakenksi jai šiomis savo pasakomis. Palaikai Grėtės gyvybę dirbtiniu būdu, ir aš tiesiog nebesu tikra, ką mėgini apgauti – save patį ar Emiliją. Grėtė mirė. MIRĖ, supranti tai?

Teta Beatė verkė ir kartu širdo. Ji buvo protingiausias žmogus visame pasaulyje. Tai viską pasakė. Ji buvo vyriausioji gydytoja ir išmanė absoliučiai viską apie širdies ligas. Ji išgelbėdavo žmones nuo neišvengiamos mirties tik todėl, kad tiek daug žinojo. Jei teta Beatė sakė, kad tėčio žodžiai yra pasakos, matyt, buvo teisi. Po kelių dienų tėtė išsivedė Emiliją į sodą žiūrėti žvaigždžių. Danguje buvo atsiradusios keturios naujos skylės, nes mama norinti ją geriau matyti, kalbėjo jis rodydamas. Emilija neatsakė. Jis nusiminė. Ji matė tai iš jo akių, kai jis išsitraukė knygą ir skaitė jai ant lovos krašto. Ji atsisakė klausyti likusios pasakojimo dalies apie mamos kelionę į Dangaus Japoniją, pasakojimo, kuris truko tris vakarus ir kuris, tiesą sakant, buvo gan linksmas. Tėtė gyveno iš knygų vertimo ir, matyt, truputį per daug mėgo pramanus.

– Mano vardas Kimas, – tarė berniukas ir įsikišo kumštį į burną.

– Mano vardas Emilija, – pasakė Emilija.

Jie užmigo nenumanydami, kad buvo pradėję brėkšti.

PUSANTRO AUKŠTO VIRŠ JŲ, pirmajame namo, esančio mažyčio miškelio pakraštyje, aukšte, sėdėjo vyras ir spoksojo pro langą. Jis jautėsi stebėtinai gerai

nusiteikęs, beveik apsvaigęs, lyg prieš svarbią užduotį, su kuria žinojo susitvarkysiąs. Buvo neįmanoma normaliai miegoti. Naktį kartkartėmis jį užplūsdavo jausmas, jog akimirkai jis buvo pranykęs, kad paskui vėl pašoktų išgąsdintas aiškios minties.

Vaizdas pro langą vėrėsi į vakarus. Jis matė naktinę tamsą traukiantis link horizonto. Šviesos juostos užliejo kitoje slėnio pusėje stūksančias kalvas. Jis atsistojo ir padėjo knygą ant stalo.

Niekas kitas nežinojo. Už mažiau nei dviejų parų vienas iš vaikų rūsyje mirs. Šis žinojimas neteikė jam jokio džiaugsmo, tačiau pagautas pakilaus ryžto, jis leido sau pasimėgauti cukrumi ir šlakeliu pieno karčioje vakarykštėje kavoje.

7

– SVEIKA ATVYKUSI Į STUDIJĄ, Inger Johane Vik. Tu – teisininkė ir psichologė, esi parašiusi daktaro disertaciją apie tai, kodėl žmonės padaro seksualinius nusikaltimus. Po to, kas dabar...

Inger Johanė trumpam užsimerkė. Šviesa buvo stipri. Vis dėlto tame didžiuliame kambaryje buvo šalta, ji juto, kaip pašiurpo dilbių oda.

Jai reikėjo atmesti prašymą. Ji turėjo atsisakyti. Tačiau ji pasakė:

– Pirmiausia leiskite man patikslinti, kad aš visai neparašiau disertacijos apie tai, kodėl kažkas tampa seksualiniais nusikaltėliais. Niekas, kiek man žinoma,

negali to tikrai pasakyti. Tiesa, aš lyginau atsitiktinai atrinktus nuteistuosius už seksualinius nusikaltimus ir lygiai taip pat atsitiktinai atrinktus nuteistuosius už turtinius nusikaltimus, norėdama ištirti socialinės padėties, vaikystės ir ankstyvos jaunystės skirtumus ir sutapimus. Mano disertacija vadinasi „Sexually motivated crime, a comp".

– Ką tik čia išgirdome daugybę sudėtingų žodžių, Vik. Taigi tu parašei nemažą disertaciją apie seksualinius nusikaltėlius. Du vaikai buvo žiauriai atplėšti nuo tėvų mažiau negu per savaitę. Ar gali, tavo manymu, būti abejonių, kad tai seksualiniu pagrindu padaryti nusikaltimai?

– Abejonių?

Ji nedrįso paimti plastikinės stiklinės su vandeniu. Kad suvaldytų nekontroliuojamą rankų drebulį, sunėrė pirštus. Ji norėjo atsakyti. Balsas neklausė. Ji nurijo seiles.

– Juk abejonėmis nelabai pasiremsi. Nesuvokiu, kaip, apskritai, galima teigti tokius dalykus.

Laidos vedėjas pakėlė ranką, ir jo tarpuakyje įsirėžė susierzinimo raukšlė, lyg Inger Johanė būtų sulaužiusi kažkokį susitarimą.

– Žinoma, tai įmanoma, – pasitaisė ji. – Viskas įmanoma. Vaikai *galėjo* būti užpulti, bet šitas reikalas taip pat gali suktis visai apie ką kita. Aš nesu iš policijos ir apie šias bylas žinau išimtinai tik iš informacijos priemonių. Vis dėlto norėčiau manyti, kad tyrimas dar net nenustatė, ar šie du... pagrobimai, reikia pasakyti, kaip nors, apskritai, vienas su kitu susiję. Sutikau čia ateiti todėl, jog supratau, kad...

Ji vėl turėjo nuryti seiles. Gerklė išdžiūvo. Dešinioji ranka taip drebėjo, kad Inger Johanė pasibruko pirštus po šlaunimi. Jai reikėjo atsisakyti.

– Tačiau tu, – žvaliai tarė laidos vedėjas ir įbedė akis į moterį su juodu kostiuminiu švarkeliu ir ilgais sidabro pilkumo plaukais. – Solveiga Grimsrud, neseniai susikūrusios organizacijos Apsaugokim mūsų vaikus vadovė, esi aiškiai linkusi manyti, kad susidūrėme su vaikų prievartautoju.

– Remiantis tuo, ką žinome apie tokias bylas iš užsienio, būtų neapsakomai naivu manyti ką kita. Be galo sunku įsivaizduoti kitą vaikų pagrobimo motyvą – vaikų, kurie visiškai vienas kitam svetimi, jei tikėsime laikraščiais. Žinome apie bylas iš JAV, Šveicarijos, ką jau kalbėti apie groteskiškas bylas Belgijoje, kurioms vos keletas metų... Mes žinome apie šias bylas ir žinome, kaip jos baigėsi.

Grimsrud lengvai trinktelėjo sau į krūtinę. Čaižiai sucypė mikrofonas, kuris buvo pritvirtintas prie švarkelio atlapo. Inger Johanė matė, kaip technikas anapus kameros stveriasi už galvos.

– Ką turi omenyje sakydama... baigtį?

– Turiu tai, ką sakau. Vaikų pagrobimai visada susiję su vienu iš trijų.

Ilgi plaukai užkrito ant akių, ir Solveiga Grimsrud nusibraukė juos už ausies prieš pradėdama lenkti pirštus.

– Arba kalbama apie gryną šantažą. Tai šių įvykių kontekste galime atmesti. Abiejų vaikų šeimų finansinė padėtis įprasta, jos neturi turtų. Tuomet turime didžiausią skaičių vaikų, kurie pavagiami iš motinos

arba tėvo, dažniausiai pastarojo, po skyrybų. Šitai taip pat čia neaktualu. Mergaitės motina yra mirusi, o berniuko tėvai vis dar vedę. Tuomet lieka paskutinė galimybė. Vaikai pagrobti vieno arba keleto nusikaltėlių pedofilų.

Laidos vedėjas delsė.

Inger Johanė jautė prie nugaros per miegus besispaudžiantį nuogą vaiko pilvelį ir mieguistų pirštelių kutenimą ant sprando.

Penktą dešimtį bebaigiantis vyras su piloto akiniais ir nudelbtu žvilgsniu, pradėjęs kalbėti, ėmė berti žodžius vienu atsikvėpimu.

– Kaip matau, Grimsrud teorija yra viena iš daugelio. Manau, mes būsime...

– Fredrikai Skoltenai, – nutraukė laidos vedėjas. – Esi privatus detektyvas, turintis dvidešimties metų darbo policijoje patirtį. Primename žiūrovams, kad Kriminalinės policijos biuro žmonėms buvo pasiūlyta šį vakarą čia ateiti, tačiau jie atsisakė. Skoltenai, remiantis tavo didele darbo policijoje patirtimi, kokių teorijų policija turi dabar?

– Kaip ir buvau bepradedąs sakyti...

Vyras tyrinėjo tašką ant stalo paviršiaus ir dešiniuoju smiliumi tolygiai spaudė kairįjį delną.

– Dabar dar visi klausimai atviri. Tačiau Grimsrud žodžiuose yra daug tiesos. Vaikų pagrobimai, kaip žinoma, skiriami į tris kategorijas, tas tris, kurias ji... O tos dvi pirmosios atrodo gana...

– Neįtikėtinos?

Laidos vedėjas pasilenkė arčiau, lyg slapto pokalbio metu.

– Ką gi. Taip. Tačiau nėra pagrindo... Šitaip iš karto...

– Pats laikas žmonėms pabusti, – nutraukė Solveiga Grimsrud. – Nes vos prieš keletą metų į seksualinį vaikų išnaudojimą žiūrėjome kaip į kažką, kas su mumis nesusiję. Kažką, kas tiesiog vyksta ten kažkur toli JAV. Mes leidome savo vaikams eiti vieniems į mokyklą, vykti į palapinių žygį be suaugusiųjų palydos, valandų valandas dingti iš namų, nebūdami tikri, kad juos kas prižiūri. Taip tęstis nebegali. Laikas, kad mes...

– Man laikas pasitraukti.

Inger Johanė nepastebėjo, kaip atsistojo. Ji spoksojo tiesiai į kamerą – elektroninį ciklopą, kuris stebeilijo į ją tuščia, pilka akimi ir privertė sustingti. Mikrofonas vis dar buvo prisegtas prie švarkelio atlapo.

– Į ką tai panašu? Kažkur ten...

Ji pakėlė link kameros smilių.

– ...sėdi našlys, kurio dukra dingo prieš savaitę. Ten sėdi sutuoktinių pora. Jų berniukas buvo pavogtas, pagrobtas iš jų naktį. O čia sėdi tu...

Ji parodė ranka į Solveigą Grimsrud, ši drebėjo.

– ...ir pasakoji jiems, jog įvyko blogiausia. Neturi jokio, kartoju, *jokio* pagrindo šitai tvirtinti. Tai neapgalvota, niekšinga... *Neatsakinga.* Kaip minėjau, apie šiuos įvykius žinau tik iš informavimo priemonių. Tačiau tikiuosi... Tiesą pasakius, esu tikra, kad policija jokiais būdais neapsiribojo taip, kaip tu. Nieko nelaukusi, galiu sugalvoti dar šešis septynis pagrobimų paaiškinimus – vienas už kitą ne ką prastesnius. Jie bent jau daug geriau pagrįsti, nei šis spekuliatyvus tavo

scenarijus. Po mažojo Kimo dingimo praėjo para. *Viena para!* Neturiu žodžių...

Šitaip ji manė tiesiogine žodžio prasme. Staiga nutilo. Tuomet išplėšė mikrofoną iš švarkelio atlapo ir dingo. Kamera nusekė ją link studijos durų – jos sunkius, neįprastus judesius.

– Ką gi, – tarė laidos vedėjas, jis alsavo pravėręs burną, o ant viršutinės lūpos matėsi prakaito lašai. – Dar ir šitai.

KITOJE OSLO VIETOJE sėdėjo du vyrai ir žiūrėjo televizorių. Vyresnysis šypsojo, jaunesnysis trenkė kumščiu į sieną.

– Puikumėlis. Kaip pirštu į akį. Pažįsti šią moteriškę? Esi ką apie ją girdėjęs?

Vyresnysis, Kriminalinės policijos biuro vyresnysis komisaras Ingvaras Stubio, išsiblaškęs linktelėjo.

– Skaičiau šitą disertaciją, apie kurią ji šnekėjo. Įdomu, tiesą pasakius. Dabar ji tiria, kaip masinės informacijos priemonės vaizduoja stambius nusikaltimus. Kaip supratau iš vieno skaityto straipsnio, ji lygina tam tikro nuteistųjų, kurie sulaukė spaudos dėmesio, skaičių su kitais, kurie jo nesulaukė. Juos sieja tai, kad visi tvirtino esą nekaltai nuteisti. Ji grįžo toli į praeitį. Penkiasdešimtuosius metus, atrodo. Nežinau kodėl.

Sigmundas Berlis išsišiepė.

– Šiaip ar taip, moteriškė ne iš kelmo spirta. Nemanau, jog esu matęs, kad kas nors tiesiog atsistotų ir išeitų. Kietai! Ypač todėl, kad ji teisi!

Ingvaras Stubio prisidegė milžinišką cigarą – ženklas, kad jo darbo diena pagaliau baigėsi.

– Ji tokia teisi, kad būtų tikrai įdomu su ja pakalbėti, – tarė jis ir čiupo švarką. – Pasimatysime rytoj.

8

VAIKAS, KURIS MIRS, to nežino. Jis mirties neįsivaizduoja. Grynai instinktyviai jis kovoja už gyvybę, kaip driežas, pajutęs išnykimo grėsmę, yra pasiryžęs atsisakyti uodegos. Kiekvienas tvarinys yra genetiškai užprogramuotas išgyventi. Vaikai taip pat. Tačiau mirties jie neįsivaizduoja. Vaikas bijo konkrečių dalykų. Tamsos. Nepažįstamųjų galbūt, atskyrimo nuo šeimos, skausmo, įtartinų garsų ir daiktų praradimo. O mirtis dar nesubrendusiam protui yra nesuvokiama.

Vaikas, kuris mirs, to nežino.

Šitaip viską ruošdamas mąstė vyras.

Jis pylė į stiklinę kolą, stebėdamasis, kodėl, apskritai, kvaršina sau galvą tokiais svarstymais. Nors berniukas buvo atrinktas neatsitiktinai, tarp jų nebuvo jokių jausmų. Emocijų atžvilgiu berniukas buvo visiškai svetimas – pėstininkas svarbiame žaidime. Jis ničnieko nepastebės. Berniukui mirtis bus lyg dovana. Tėvų ilgėjimasis, skausmas, kuris penkiamečio vaiko suvokiamas ir jaučiamas, turėjo būti blogiau nei greita ir beskausmė mirtis.

Vyras sutrupino valiumo tabletę ir įmetė gabalėlius į stiklinę. Dozė buvo maža, berniukas tiesiog užmigs. Buvo svarbu, kad mirtis ateitų jam miegant. Tai buvo paprasta. Praktiška. Suleisti vaikui švirkštą

gana sunku, net jei jis ir neklykia bei nesispardo lyg pašėlęs.

Žiūrėdamas į putojantį gėrimą kolos stiklinėje, jis pajuto troškulį. Lėtai sudrėkino lūpas liežuviu. Nugaros raumenis nupurtė drebulys, tam tikra prasme jis visu tuo džiaugėsi – tiksliai apgalvoto plano vykdymu.

Tai truks šešias savaites ir keturias dienas, jei viskas klostysis pagal planą.

9

MAŽAI KAS RODĖ, kad vidurvasaris jau tik už gero mėnesio. Pilkas rūkas gulė ant Sognsvano ežero, o medžiai vis dar buvo nuogi. Vienas kitas neūžauga karklas turėjo kažką panašaus į kačiukus, o ant pietinių šlaitų galvas tiesė šalpusniai. Kita vertus, diena lygiai taip pat galėjo vadintis spalio keturioliktąja kaip ir gegužės keturioliktąja. Šešiametė raudonu kombinezonu ir geltonais guminiais botais nusitraukė kepurę.

– Ne, Kristiane. Ne į vandenį.

– Nagi, leisk jai braidyti. Ji su botais.

– Dieve brangus, Isakai, čia per gilu! Kristiane! Tik ne tai!

Mergaitė nenorėjo klausyti. Ji niūniavo monotonišką melodiją stovėdama įsibridusi į vandenį, kuris liejosi per guminių botų kraštus. Jie pildėsi skleisdami

gargaliuojantį garsą. Mergaitė žvelgė tuščiu žvilgsniu priešais save, vis iš naujo kartodama keturis tonus.

– Tu visiškai sušlapai, – dejavo Inger Johanė Vik traukdama mergaitę lauk.

Mergaitė žvaliai nusišypsojo savo pačios pėdoms ir liovėsi dainavusi.

Mama pakėlė ją ir atsisėdo ant už kelių metrų esančio suolelio. Iš kelioninio maišelio ištraukė sausas pėdkelnes, porą storų kojinių ir sunkius sportinius batelius. Kristianė nenorėjo. Ji sėdėjo sustingusi ir suglaudusi kojas, žvilgsnis ir vėl buvo įsmeigtas į niekur. Giliai gerklėje kaip visąlaik zvimbė tie patys keturi tonai – dam-di-rum-ram. Dam-di-rum-ram.

– Susirgsi, – tarė Inger Johanė. – Peršalsi.

– Peršalsi, – nusišypsojo Kristianė, ir akys staiga susidūrė su motinos.

– Taip. Susirgsi.

Inger Johanė mėgino pagauti žvilgsnį, jį išlaikyti.

– Dam-di-rum-ram, – suniūniavo Kristianė ir vėl sustingo.

– Čia. Paleisk mane.

Isakas pačiupo dukrą už pažastų ir mestelėjo aukštai į orą.

– Tėti, – šaukė Kristianė gaudydama kvapą. – Dar!

– Dar tai dar, – suriaumojo Isakas braukdamas permirkusius vaiko botus žeme ir vėl mestelėjo ją į rūką. – Kristianė yra lėktuvas!

– Lėktuvas! Pavojingasis lėktuvas! Žmogus žuvėdra!

Inger Johanė nesuprato, iš kur ji tai ištraukė. Kristianė dėliodavo žodžius, kurių nei ji, nei Isakas niekada nevartodavo, – kiti irgi vargu ar. Tačiau juose visados būdavo tam tikros logikos, reikšmės, kurią, žinoma, tą akimirką būdavo sunku įžvelgti, tačiau kuri vis dėlto kėlė įspūdį apie kalbos supratimą, gerokai besiskiriantį nuo trumpų, paprastų žodžių, kuriuos paprastai mergaitė vartodavo, ir tik tada, kai pati norėdavo.

– Dam-di-rum-ram.

Kelionė lėktuvu buvo baigta. Grįžo daina. Tačiau Kristianė dailiai sėdėjo tėvui ant kelių ir leidosi pervelkama.

– Užpakaliukas šaltas kaip ledas, – tarė Isakas ir lengvai pliaukštelėjo prieš užtempdamas jai ant pėdų sausas pėdkelnes, kurių pirštai neįtikėtinai smarkiai susiraitė ant pado. – Kristianė visa šalta kaip ledas.

– Kristianė šalta. Alkana.

– Štai taip. Eime?

Jis pastatė mergaitę priešais save. Tuomet sukišo šlapius drabužius į maišą. Iš kišenės išsitraukė bananą, nulupo ir padavė Kristianei.

– Kur mes sustojome?

Jis persibraukė ranka plaukus. Drėgnas oras juos sulipino. Jis pakėlė veidą. Jis visada atrodė toks jaunas, nors buvo tik vienu mėnesiu už ją jaunesnis. Neatsakingas ir amžinai jaunas, plaukai visada truputį per ilgi, drabužiai per laisvi, per platūs jo amžiui. Inger Johanė pamėgino nuryti įprastą pralaimėjimo kartėlį, nuolatinį suvokimą, kad jai kur kas prasčiau sekasi su Kristiane.

– Nagi, papasakok, kaip ten buvo toliau!

Jis padrąsinančiai šypsojosi ir krestelėjo galvą. Kristianė ėjo nuo jų nutolusi jau dešimt metrų į priekį jai būdinga svirduliuojančia eisena, iš kurios jau seniai turėjo būti išaugusi. Isakas trumpam uždėjo ranką Inger Johanei ant peties prieš taip pat žengdamas iš vietos – iš lėto, lyg būtų dvejojęs, ar Inger Johanė sugebės sekti.

– Kai Alvhildė Sofienberg nusprendė ištirti bylą išsamiau, – pradėjo Inger Johanė, akimis įdėmiai sekdama mažąją būtybę, kuri vėl prisiartino prie vandens, – netikėtai sutiko pasipriešinimą. Akselis Seieris nenorėjo su ja kalbėti.

– O? Kodėl gi? Juk iš tikrųjų jis pats prašė malonės, tuomet tai turėjo jį padrąsinti, kai kažkas iš departamento nori išsamiau pasidomėti byla?

– Reikia manyti. Neįsivaizduoju. Kristiane!

Mergaitė atsisuko ir garsiai nusijuokė. Lėtai atsuko nugarą į vandenį ir nutrepsėjo link pamiškės, kažkas turėjo būti kritę jai į akį.

– Bet ji nepasidavė. Turiu omenyje, Alvhildė Sofienberg. Pagaliau ji susisiekė su kalėjimo kunigu – patikimu, visko mačiusiu vyruku. Jis buvo įsitikinęs, kad Seieris... nekaltas. Jis taip pat. Alvhildei tai, žinoma, buvo paranku. Ji nepasidavė ir vėl nuėjo pas savo viršininką.

– Luktelk.

Isakas sustojo. Jis linktelėjo į Kristianę, besidžiaugiančią milžiniško senbernaro draugija. Vaikas apkabino gyvulio kaklą ir sukrykštė. Kalė tingiai vizgino uodegą.

– Turėtum įsigyti šunį, – tyliai tarė jis. – Kristianė nuostabiai sutaria su šunimis. Buvimas su jais jai į gera.

– Arba tu, – aštriai atšovė Johanė. – Kodėl būtent aš turiu, trūks plyš, prisiimti visą naštą? Visada!

Jis giliai įkvėpė oro ir išpūtė jį pro tarpą tarp priekinių dantų. Žemas, ilgas švilptelėjimas privertė šunį pakelti sunkias ausis. Kristianė garsiai nusijuokė.

– Pamiršk tai, – tarė jis ir lengvai papurtė galvą. – Ir kas nutiko tuomet?

– Tau neįdomu.

Isakas Aanonsenas persibraukė liesa ranka per veidą.

– O kaipgi. Nesuprantu, kaip gali šitai sakyti. Klausiausi viso tavo pasakojimo ir esu *be galo* susidomėjęs, noriu, kad papasakotum man likusią dalį. Kas tau darosi?

Kristianei pavyko priversti šunį atsigulti. Dabar ji sėdėjo apžergusi jo nugarą ir nardino rankas į kailį. Savininkas nustebęs stovėjo šalia ir aiškiai išsigandęs spoksojo į Isaką ir Inger Johanę.

– Viskas gerai, – garsiai pasakė Isakas ir pribėgo prie šuns su vaiku. – Ji savaip sutaria su gyvūnais.

– Tai jau tikrai, – tarė vyras.

Isakas pakėlė dukrą, ir šuo atsistojo. Savininkas jį pririšo ir greitu žingsniu nuėjo šiaurės kryptimi kartkartėmis žvilgtelėdamas per petį, lyg būtų bijojęs, kad baisusis vaikas juos persekios.

– Nagi, papasakok, – paprašė Isakas.

– Dam-di-rum-ram, – dainavo Kristianė.

– Viršininkas ją atstūmė, – trumpai tarstelėjo Inger Johanė. Jis pasakė, kad ji paliktų šį reikalą ramybėje ir dirbtų savo darbą. Kai ji jam tiesiai pareiškė, kad atsisiuntė visus popierius ir juos nuodugniai perskaitė, jis aiškiai susierzino. O kai ji pridūrė, kad yra įsitikinusi Seierio nekaltumu, įsiuto. Ir štai svarbiausias... Labiausiai gąsdinantis dalykas visame šiame reikale.

Kristianė staiga pačiupo jos ranką.

– Mama, – džiaugsmingai sušuko ji. – Mano mamytė ir aš.

– Vieną dieną Alvhildei Sofienberg atėjus į biurą, visi dokumentai buvo dingę.

– Dingę? Jų nebebuvo?

– Taip. Daugiau nei vienas metras dokumentų. Dingo be pėdsakų.

– Vaikštinėja, – tarė Kristianė. – Mano mamytė ir aš.

– Ir tėvelis, – pasakė Inger Johanė.

– Ir tada?

Isakui tarpuakyje įsirėžė raukšlė. Jo ir dukros panašumas tapo dar ryškesnis, siaura veido forma, suaugę antakiai.

– Alvhildė Sofienberg beveik... išsigando? Bet kuriuo atveju, ji nebeišdrįso kvaršinti galvos savo viršininkui po to, kai jai trumpai buvo pranešta, kad aplankus paėmė „policija“.

Ji nupiešė ore didžiules kabutes.

– Tačiau visiškai slaptai, patyliukais ji sužinojo štai ką: Akselis Seieris buvo paleistas.

– Ką?

– Daugybė metų prieš laiką. Paleistas. Paprasčiausiai. Tyliai ir ramiai.

Jie priėjo didžiąją mašinų stovėjimo aikštelę prie sporto mokyklos, šiuo metu beveik tuščią. Telkšojo purvynė, skersai išilgai buvo matyti gilūs ratų rėžiai, o po trimis didžiuliais beržais svyruonėliais greta Isako *Audi TT* stovėjo Inger Johanės senasis *Opel Kadett*.

– Leisk man šiek tiek apibendrinti, – tarė Isakas ir pakėlė delną. Lyg ruošdamasis šventai priesaikai. – Taigi kalbama apie 1965-uosius. Ne apie devynioliktąjį amžių. Ne apie karą. Kalbama apie 1965-uosius, tavo ir mano gimimo metus, kai Norvegija buvo kuo puikiausiai atstatyta po karo, biurokratija puikiai įsitvirtinusi, o teisingumas jau buvo visiems gerai žinoma sąvoka. Ką? Nejaugi jis, kaip niekur nieko, atgavo laisvę? Turiu galvoje, juk tai skamba kuo puikiausiai – paleisti akivaizdžiai nekaltą vaikiną, tačiau...

– Būtent. Čia slypi didžiulis *tačiau*.

– Tėčiomobilis, – ištarė Kristianė ir pabeldė į sidabro pilkumo sportinį variantą. Bilemobilis. Automobilisbilis.

Suaugusieji nusijuokė.

– Tu mano šaunuolė, – pasakė Inger Johanė ir tvirčiau surišo kepurę Kristianei po smakru.

– Iš kur, po galais, ji tai traukia?

– Nesikeik, – perspėjo Inger Johanė. – Ji surenka viską. Bet kuriuo atveju...

Ji atsitiesė. Kristianė atsisėdo į purvynę ir ėmė niūniuoti.

– Iš savo šaltinio, kalėjimo kunigo, ji išgirdo, kad pagyvenusi moteris iš Lilestriomo apsilankė Rome-

rikės vyriausiajame policijos komisariate. Ji ilgą laiką nešiojo skaudžią paslaptį. Jos suaugęs sūnus, truputį atsilikęs vyras, kuris gyveno kartu su ja, grįžo namo su aušra praėjus nakčiai nuo mažosios Hedvigos dingimo. Drabužiai buvo kruvini, o sūnus smarkiai sukrėstas. Moteris iškart jį įtarė, kai tik Hedvigos byla tapo žinoma. Tačiau ji nenorėjo nieko sakyti. Tai galbūt ne taip sunku...

Ji žvilgtelėjo į dukrą.

– Bet kuriuo atveju... Sūnus jau buvo miręs. Byla visomis išgalėmis slepiama policijos ir prokuratūros. Moteris buvo beveik nurašyta kaip isterikė. Tačiau kad ir kaip ten būtų buvę, mūsų draugas Akselis tepraėjus kelioms savaitėms buvo paleistas. Patyliukais. Joks laikraštis nerašė apie bylą. Alvhildė apie ją daugiau niekada nieko nebegirdėjo.

Rūkas išsisklaidė, tik žemi debesys lėtai slinko medžių viršūnėmis į rytus. Kaip reikiant prapliupo lyti. Permirkęs anglų seteris sukosi aplink Kristianę, amsėdamas lakstė paskui akmenis, kuriuos ji mėtė palydėdama susižavėjimo kupinais šūksniais.

– Bet kodėl pasakoja ji... Alvhildė Sofienberg?

– Mmm.

– Kodėl ji pasakoja tau apie tai dabar? Praėjus trisdešimt... trisdešimt penkeriems metams?

– Todėl, kad pernai ji patyrė kai ką neįtikėtina. Byla kankino ją visus šiuos metus. Dabar, būdama pensininkė, ji nusprendė pasidomėti byla išsamiau. Kad gautų dokumentus, ji susisiekė su Regioniniu archyvu ir Centriniu valstybės archyvu. Jų nebėra.

– Ką?

– Jie dingo. Jie neguli Centriniame valstybės archyve. Regioniniame archyve jų taip pat nėra. Oslo vyriausioji policijos valdyba jų neranda ir Romerikė taip pat. Daugiau nei vienas metras bylos dokumentų paprasčiausiai prapuolė.

Kristianė atsikėlė iš savo balos. Ji kėblino link jų šlapia ir murzina nuo galvos iki kojų.

– Džiaugiuosi, kad dabar nesėsi į mano mašiną, – tarė Isakas ir atsitūpė prieš ją. – Tačiau mes pasimatysime gegužės septynioliktąją, ar ne?

– Ar gali apkabinti tėtį prieš išvažiuodama? – paklausė Inger Johanė.

Kristianė nenoriai leidosi apkabinama, žvilgsnis buvo kažkur toli.

– Manai, kad tau tai pavyks, Isakai?

Jis nepaleido vaiko iš akių.

– Žinoma. Žinai, esu burtininkas. Jei Akselis Seieris vis dar gyvas, nepraėjus nė savaitei jau žinosiu, kur jis gyvena. Garantuotai.

– Gyvenime nėra jokių garantijų, – mestelėjo Inger Johanė. – Bet ačiū, kad pabandysi. Jei kam ir turėtų tai pavykti, tai tau.

– *Sure thing**... – tarė Isakas ir šmurkštelėjo į savo *TT* modelį. – Pasimatysim trečiadienį.

JI ŽVELGĖ JAM PAVYMUI, kol mašina dingo už kalvos pakeliui į Kringšo.

Isakas visada liks didelis berniukas. Ji tiesiog nesuprato to užtektinai anksti. Anksčiau, prieš Kristianę,

* Būtinai, tikrai taip (angl.). (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

ją žavėjo jo veržlumas, įkarštis, optimizmas, vaikiškas tikėjimas, kad viskas susitvarkys. Isakas susikūrė visą ateitį ant besąlygiško pasitikėjimo savimi pamato, įkūrė *dot.com* firmą, kol daugelis dar nežinojo, kas tai yra, ir susiprato laiku ją parduoti. Dabar kelias valandas per parą jis mėgavosi savo kompiuterine tikrove, pusę metų dalyvaudavo buriavimo regatose ir laisvalaikiu padėdavo krikščioniškai organizacijai Gelbėjimo armija ieškoti dingusių žmonių.

Inger Johanė mylėjo šypseną, su kuria jis sutikdavo pasaulį. Pečių truktelėjimai, kai dalykai tapdavo šiek tiek per sudėtingi, darė jį taip patraukliai kitokį nei ji.

Tuomet atsirado Kristianė. Pradžioje viską užgožė trys širdies operacijos, nemigos naktys ir baimė. Kai jie pagaliau pabudo iš savo pirmo visą naktį trukusio miego, buvo per vėlu. Dar vienerius metus tęsėsi kažkas panašaus į santuoką. Dviejų savaičių šeimos apsilankymas Valstybės vaikų ir jaunimo psichiatrijos centre bergždžiai ieškant Kristianės diagnozės, šiaip ar taip, baigėsi skyrybomis. Jei ir ne visai draugiškai, tai bent jau su abipusės pagarbos likučiais.

Diagnozė niekada nebuvo nustatyta. Kristianė sukosi mažame savo pačios pasaulyje, o gydytojai purtė galvas. Autistė galbūt, sakė jie, tačiau suraukdavo kaktas susidūrę su akivaizdžiu vaiko gebėjimu prisirišti ir dideliu fizinio kontakto poreikiu. Argi svarbu, klausė Isakas, vaikas nuostabus, jis mūsų ir man nusispjaut į tai, ko jam trūksta. Jis nesuprato, kaip tai svarbu. Surasti diagnozę. Sukurti jai pamatą. Sudaryti Kristianei galimybę išnaudoti visą savo potencialą.

Jis buvo toks velniškai neatsakingas.

Problema ta, kad jis niekada iki galo nesusitaikė, jog yra sutrikusio vystymosi vaiko tėvas.

ISAKAS PAŽVELGĖ Į VEIDRODĖLĮ. Inger Johanė dabar atrodė vyresnė. Pavargusi. Ji visada viską priimdavo taip sunkiai. Labiau už viską jis norėjo pasiūlyti, kad Kristianė pas jį gyventų nuolat, o ne kas antrą savaitę kaip dabar. Jis matydavo tai kiekvieną kartą: kai grąžindavo Kristianę po savaitės, Inger Johanė būdavo atsigavusi ir šiek tiek pailsėjusi. Kai po sekmadienio pasiimdavo dukrą atgal, Inger Johanė būdavo papilkėjusi, prislėgta ir nekantri. Tai nebuvo gerai Kristianei. Kaip ir tas nesibaigiantis tampymas pas specialistus ir visažinius. Juk negalėjo būti taip be galo svarbu rasti, kas vaikui yra. Reikalas tas, kad širdis dabar veikė nepriekaištingai, mergaitė gerai valgė ir puikiai jautėsi. Jo dukra buvo laiminga. Tuo Isakas buvo tikras.

Inger Johanė seniai kaip suaugusi. Anksčiau, dar negimus Kristianei, tai buvo patrauklu. Seksualu. Inger Johanės išdidumas. Rimtumas visame kame, kad ir kuo ji užsiimtų. Ambicijos. Efektyvumas, jis įsimylėjo anksti subrendusį tikslo siekimą, susižavėjimo vertą pasisekimą studijose ir darbe universitete.

Tuomet gimė Kristianė.

Jis mylėjo šį vaiką. Ji buvo jo vaikas. Kristianei nieko bloga nebuvo. Ji nebuvo tokia kaip visi, tačiau buvo savimi. To užteko. Visų pasaulio specialistų nuomonė apie tai, kas iš tikrųjų vaikui negerai, visiškai nieko nereiškė. Tačiau tik ne Inger Johanei. Jai visada reikėdavo į viską gilintis.

Ji buvo tokia velniškai atsakinga.

Problema ta, kad ji niekada iki galo nesusitaikė su tuo, kad yra sutrikusio vystymosi vaiko motina.

10

VYRESNYSIS KOMISARAS Ingvaras Stubio atrodė kaip amerikietiškojo futbolo žaidėjas. Jis buvo stiprus, gerokai apkūnus, nors ir ne aukštesnis nei vidutinio ūgio. Papildomi kilogramai buvo tolygiai pasidaliję ant pečių, sprando ir šlaunų. Krūtinė kyšojo po kreidos baltumo marškiniais. Iš kišenės tiesiai virš širdies stirksojo du metaliniai vamzdžiai. Prieš suprasdama, kas tai iš tikrųjų, Inger Johanė Vik pamanė, kad vyras vaikštinėja apsikarstęs amunicija.

Jis atsiuntė mašiną jos pasiimti. Tai buvo pirmas kartas, kai kažkas Inger Johanei Vik atsiunčia mašiną. Jai buvo nepatogu, ji paprašė nesiųsti. Galinti atvažiuoti metro arba taksi. Jokiais būdais, nesutiko Stubio. Jis atsiuntė *Volvo*, anonimišką ir tamsiai mėlyną su už vairo sėdinčiu jaunu vyru.

– Galima būtų pamanyti, kad tai slaptoji tarnyba, – nusišypsojo ji kietai sučiaupusi lūpas ištiesdama Stubiui ranką. – Tamsiai mėlynas *Volvo* ir nebylus vairuotojas su akiniais nuo saulės.

Jo juokas buvo lygiai toks pat stiprus kaip ir kaklas, iš kurio jis sklido. Dantys buvo balti, lygūs, o dešinėje pusėje blyksėjo auksinis dantis.

– Nesuk sau galvos dėl Oskaro. Jam dar daug ko reikia išmokti.

Ore tvyrojo silpnas cigarų kvapas. Vis dėlto peleninių nebuvo. Darbo stalas buvo neįprastai didelis, vienoje pusėje gulėjo tvarkingai sudėlioti aplankai, kitoje – išjungtas kompiuteris. Ant sienos už kėdės, ant kurios Stubio atsisėdo, kabėjo Norvegijos žemėlapis, FTB atminimo lentelė ir didžiulė bėro arklio nuotrauka. Ji buvo daryta vasarą pievoje, priaugusioje laukinių gėlių. Arklys akimirksniui buvo atmetęs galvą, karčiai gaubė ją tarsi aureolė, žvilgsnis nukreiptas tiesiai į fotokameros objektyvą.

– Gražus arklys, – tarė ji ir mostelėjo pirštu link nuotraukos. – Tavo?

– Sabra, – pasakė jis ir vėl nusišypsojo, šis vyras šypsojosi visą laiką. – Nuostabus gyvūnas. Ačiū, kad sutikai ateiti. Mačiau tave per televizorių.

Inger Johanė Vik svarstė, kiek žmonių per paskutines dienas jai pasakė lygiai tą patį. Kaip ir reikėjo tikėtis, Isakas buvo vienintelis, nė žodžiu neužsiminęs apie šį siaubingai gėdingą epizodą. Galų gale jis televizoriaus niekada ir nežiūrėdavo. Inger Johanės motina, priešingai, paskambino penkis kartus nepraėjus nė pusvalandžiui po laidos, telefono atsakiklis spjovė į ją cypiantį balsą vos spėjus įeiti pro duris. Inger Johanė nepaskambino. Paskui buvo keturi nauji pranešimai, vienas už kitą aršesni. Kitą dieną darbe jie paplekšnojo jai per petį. Kai kurie juokėsi, kiti jos vietoj būtų smarkiai pasipiktinę. Kasininkė netoliese esančioje parduotuvėje pasilenkė prie jos, tarsi norėdama patikėti paslaptį, ir sušnibždėjo taip garsiai, kad, matyt, išgirdo visi aplinkui:

– Mačiau tave per televizorių!

Laidos 21-oji redakcija žiūrovų skaičius turėjo būti didžiulis.

– Gerai pasirodei, – tarė Stubio.

– Gerai? Vargiai pavyko ką pasakyti.

– Pasakei tai, kas buvo svarbu. Savo išėjimu pasakei daugiau nei kai kuriems kitiems... ribotų gabumų žmonėms pavyko iš savęs išspausti. Perskaitei mano elektroninį laišką?

Ji linktelėjo.

– Tačiau manau, kad tu šiek tiek klysti. Nemanau, kad galėsiu jums padėti. Nesu kaip tik...

– Skaičiau tavo daktaro disertaciją, – nutraukė jis. – Be galo įdomu. Mano profesijoje...

Tylėdamas žvelgė tiesiai į ją. Akyse atsispindėjo atsiprašymas, lyg jam būtų buvę nesmagu dėl to, kuo jis kaip tik užsiimdavo.

– Ne visada spėjame sekti naujausią informaciją. Išskyrus, matyt, tai, kas tiesiogiai susiję su tyrimu. Kaip ir šitai...

Jis atidarė stalčių ir ištraukė knygą. Inger Johanė iškart atpažino viršelį su ant bespalvio žiemos kraštovaizdžio mažomis raidėmis užrašytu jos vardu.

– Aš čia, matyt, vienintelis ją perskaitęs. Gaila. Ji labai aktuali.

– Kam?

Ir vėl jo veidas įgavo tą nedrąsią, iš dalies atsiprašančią išraišką.

– Policininko profesijai. Kiekvienam, kas siekia suprasti nusikaltimo sielą.

– *Nusikaltimo* sielą? Esi tikras, kad nenorėjai pasakyti *nusikaltėlio?*

– Puiku, profesore. Puiku.

– Aš ne profesorė. Aš universiteto lektorė.

– Argi tai svarbu?

– Taip.

– Kodėl?

– Kodėl...

– Taigi. Nejau iš tikro svarbu, kaip aš tave vadinu? Vadindamas tave profesore nepasakau nieko kita, tik tai, kad atlieki tiriamuosius darbus ir dėstai universitete. Argi tai ne tiesa? Ar ne būtent tuo tu ir užsiimi?

– Taip, tačiau neteisinga apsišaukti kuo nesi.

– Tapti kažkuo didesniu nei esi? Žaisti formalumais? Ar tai nori pasakyti?

Inger Johanė prisimerkė ir nusiėmė akinius. Lėtai patrynė kairįjį stiklą į marškinių rankovę. Ji laimėjo laiko. Dabar iš vyro kitoje stalo pusėje tebuvo likęs pilkas dūmas, neaiški, charakterio neturinti būtybė.

– Tikslumas – mano sritis, – tęsė beformis veidas. – Tiek dideliuose, tiek mažesniuose dalykuose. Geras policijos darbas reiškia dėti akmenį ant akmens. Milimetro tikslumu. Jei būsiu aplaidus... Jei kai kurie mano vyrai pražiūrės nors plaukelį, vieną minutę prašaus pro šalį, niekada nenueisime tiesiausiu keliu, nes mes manomės žiną kažką, kuo jokiais būdais negalime būti tikri, taigi...

Pliaukštelėjimas.

Rankos atsitrenkė viena į kitą, ir Inger Johanė vėl užsidėjo akinius.

– Šitaip susiduriame su didžiuliais sunkumais, – tyliai pridėjo jis. – Tiesą pasakius, man ima atsibosti.

Tai buvo jau ne jos bėda. Tai nebuvo jos rūpestis, kad pagyvenusį Kriminalinės policijos biuro vyriausiąjį komisarą išvargino darbas. Vyrą akivaizdžiai kankino kažkokie egzistenciniai klausimai, ir tai tikrai nebuvo jos bėda.

– Ne nuo paties darbo, – staiga pridūrė jis ir ištiesė jai dėžutę pastilių. – Visai ne. Štai, paimk. Tave erzina cigarų kvapas? Išvėdinti?

Ji papurtė galvą ir šyptelėjo.

– Ne, kvepia maloniai.

Jis irgi nusišypsojo. Jis buvo gražus. Gražus beveik kraštutine prasme, nosis buvo per tiesi, per didelė. Akys per gilios, per mėlynos. Lūpos per ryškios, per dailios formos. Ingvaras Stubio buvo per senas akinamai šypsenai.

– Turbūt svarstai, kodėl norėjau su tavimi pasikalbėti, – žvaliai ištarė jis. – Kai anksčiau mane pataisei... *nusikaltimo* sielą pakeitei į *nusikaltėlio,* pataikei kaip pirštu į akį. Būtent apie tai ir kalbu.

– Ne visai suprantu...

– Luktelk.

Jis atsisuko į nuotrauką su arkliu.

– Štai Sabra, – pradėjo jis ir susinėrė rankas virš galvos, – yra geras senas žirgas. Gali ant jos pasodinti penkiametį, ir ji nurisnos atsargia žingine. Jei josiu ja pats, priešingai... Och! Užsiiminėjau su ja šokinėjimu per kliūtis daugelį metų. Daugiausia savo malonumui, žinoma, niekada nebuvau ypač geras raitelis. Noriu pasakyti...

Staiga jis pasilenkė prie jos, jam kvėpuojant ji jautė silpną pastilių kvapą. Inger Johanė nesuprato, ar

staiga atsiradęs intymumas malonus, ar atstumiantis. Ji pasitraukė.

– Girdėjau žmones teigiant, kad arkliai mato nespalvotai, – tęsė jis. – Gali būti, kad tai tiesa. Šiuo metu Sabra nekenčia visko, kas mėlyna, nepaisant jų kalbų. Be to, jai nepatinka lietingas oras, ji žavisi pašėlusiomis kumelėmis, yra alergiška katėms ir leidžiasi per daug lengvai sutrikdoma mašinų, turinčių daugiau nei trijų litrų motorą.

Akimirką jis susimąstė, šiek tiek pakreipė galvą ir tęsė toliau:

– Reikalas tas, kad visuomet galėjau paaiškinti jos rezultatus. Remdamasis tuo, kokia ji yra. Kaip... Kaip arklys, paprasčiausiai. Jei ji nuversdavo kliūtį, man nebuvo būtina imtis gilesnės analizės, kaip darydavo daugelis kitų, rimtesnių sportininkų. Aš galėjau...

Jis dėbtelėjo į nuotrauką.

– Aš mačiau tai jos akyse. Jos sieloje, jei taip nori. Remdamasis savo žinojimu apie tai, kokia ji yra.

Inger Johanė norėjo kažką pasakyti. Jai reikėjo kažką atsakyti.

– Čia mes taip nedirbame, – tarė jis prieš jai ką nors sugalvojant. – Čia einame kitu keliu.

– Vis dar nenumanau, kam tau reikalinga aš.

Ingvaras Stubio ir vėl sunėrė rankas, šįkart tarsi melstųsi, ir atsargiai nuleido jas priešais save ant rašyti skirto pagrindo.

– Du pagrobti vaikai ir dvi sugniuždytos šeimos. Mano žmonės jau išsiuntė daugiau nei keturiasdešimt įvairių mėginių laboratoriniam tyrimui. Turime kelis

šimtus nuotraukų iš įvykių vietų. Apklausėme tiek liudytojų, kad sužinojus skaičių tau įskaustų galva. Beveik šešiasdešimt žmonių tiria šią bylą arba, teisingiau pasakius, *šias bylas*. Po kelių dienų žinosiu tai, ką galima žinoti apie patį *nusikaltimą*. Bijau, kad tai manęs niekur nenuves. Noriu žinoti ką nors apie *nusikaltėlį*. Štai kodėl man tavęs reikia.

– Tau reikalingas nusikaltėlio psichologinio portreto sudarytojas, – lėtai ištarė ji.

– Būtent. Man reikalinga tu.

– Ne, – atšovė ji šiek tiek per garsiai. – Ne manęs tu ieškai.

BLOKUOTAME NAME Berume moteris žvilgtelėjo į rankinį laikrodį. Laikas nesilaikė jokių taisyklių. Sekundė nėjo po sekundės. Minutė negulė po minutės. Valandos susimaišė. Jos neapsakomai ištįsdavo ir štai staiga sutrumpėdavo. Pagaliau pasitraukusios, jos grįždavo, ji jas atpažindavo, jos buvo tarsi seni nedraugai, nenorintys palikti jos ramybėje.

Baimė patį pirmąjį rytą bent jau buvo kažkas apčiuopiama – jiems abiem. Kažkas, ką jie galėjo nukreipti į telefono pokalbius, policiją, savo tėvus. Į darbą. Gaisrininkus, kurių bergždžias atvykimas visiškai nepadėjo aptikti naktį dingusio mažo penkiamečio berniuko rudomis garbanomis pėdsakų. Lasė skambinėjo visur, kur tik šovė į galvą: ligoninei, kuri atsiuntė greitąją, ši išvažiavo nieko nepešusi. Ji pati surinko kaimynų numerį. Jie, terasoje pamatę uniformuotus policininkus, skeptiškai nusiteikę sustodavo prie vartų.

Baimę buvo galima kažkam panaudoti. Nuo to laiko viskas taip smarkiai pablogėjo.

Ji suklupo ant rūsio laiptų.

Pagalbiniai dviračio ratai buvo nukritę nuo sienos. Lasė kaip tik buvo nuėmęs juos nuo Kimo dviratuko. Kimas taip didžiavosi. Pasileisdavo iš kiemo su mėlynu šalmu ant galvos. Krito, kėlėsi. Važiavo toliau. Be pagalbinių ratų. Jie kabojo leidžiantis į rūsį, tiesiai už durų – trofėjus.

– Tada pamatysiu, ką moku, – pareiškė tėvui ir paklibino vos besilaikantį priekinį dantį. – Jis greit iškris. Kiek gausiu?

Jiems reikėjo uogienės.

Dvyniams reikėjo uogienės. Uogienė buvo rūsyje. Ji buvo pernykštė. Kimas uogavo kartu. Kimas. Kimas. Kimas.

Dvyniams tebuvo dveji metai ir jiems reikėjo uogienės.

Priešais maisto sandėliuką kažkas gulėjo. Ji nesuprato, kas tai. Pailgas paketas, ryšulys?

Ryšulys buvo nedidelis. Gal gero metro ilgio. Kažkas buvo supakuota į pilką plastiką, o ant viršaus buvo palikta žinutė. Ji buvo priklijuota lipnia juosta. Raudonas tušas ant didžiulio balto lapo. Ruda lipni juosta. Pilkas plastikas. Iš ryšulio kyšojo galva, viršugalvis, vaiko rudomis garbanomis galva.

– Lapelis – sausai ištarė ji. – Ten guli lapelis.

Kimas šypsojosi. Jis buvo miręs ir šypsojosi. Viršutinėje dantų eilėje blausiai raudonavo danties, kurio nebebuvo, skylė. Ji atsisėdo ant grindų. Laikas ėjo ratu, ir ji žinojo, kad tai pradžia kažko, kas niekada

nepraeis. Kai Lasė nusileido į apačią jos ieškodamas, ji nė nenumanė, kur esanti. Nepaleido savo berniuko, kol nebuvo nuvežta į ligoninę ir kažkas nesuleido švirkšto. Policininkas atgniaužė dešinįjį berniuko kumštį.

Ten gulėjo dantis, akinamai baltas su mažyčiu kraujo raudonumo taškeliu.

NORS BIURAS BUVO gana didelis, oras atrodė priplėkęs. Jos disertacija vis dar gulėjo ant rašomojo stalo krašto. Ingvaras Stubio perbraukė pirštu per blankų žiemos kraštovaizdį ir pakėlė jai prieš nosį.

– Tu psichologė ir teisininkė, – neatlyžo jis.

– Ir tai neatitinka tiesos. Ne visiškai. Aš turiu psichologijos koledžo diplomą. Iš JAV. Ne iki galo išlaikytas valstybinis egzaminas. O teisininkė... Taip.

Ją pylė prakaitas, ir ji paprašė vandens. Ją nutvilkė mintis, kad čia atsidūrė per prievartą, beveik pagal komandą, prieš savo valią, paliepta policininko, su kuriuo nenorėjo turėti jokių reikalų. Jis kalbėjo apie bylą, kuri neturėjo su ja nieko bendra. Ši byla buvo toli už jos kompetencijos ribų.

– Aš jau norėčiau eiti, – mandagiai pasakė ji. – Deja, negaliu tau padėti. Tu, aišku, pažįsti žmonių iš FTB. Paklausk jų. Jie pasitelkia nusikaltėlio psichologinio portreto sudarytojus, kiek žinau.

Ji žvilgtelėjo į ant sienos kabančią lentelę, ši buvo mėlyna, neskoninga ir rėkianti.

– Aš esu mokslininkė, Stubio. Be to, turiu mažą vaiką. Ši byla mane atstumia. Gąsdina. Priešingai nei tu, turiu teisę taip galvoti. Leisk man eiti.

Jis įpylė vandens iš butelio be kamščio ir pastatė priešais ją popierinį puodelį.

– Tu buvai ištroškusi, – priminė jai. – Atsigerk. Tikrai taip manai?

– Manau ką?

Vanduo laistėsi ir ji pastebėjo, kad dreba. Šalto vandens lašai nuvingiavo nuo lūpų kampučio per smakrą ir paptelėjo ant kaklo duobutės. Ji truktelėjo megztinio apykaklę.

– Kad tai ne tavo rūpestis.

Sučirškė telefonas. Garsas buvo aštrus ir įsakmus. Ingvaras Stubio pačiupo ragelį. Jo Adomo obuolys tris kartus smarkiai šoktelėjo, lyg vyrą būtų supykinę. Jis nieko nesakė. Praėjo minutė. Tylutėlis „taip", ne ką garsesnis už neaiškų krenkštelėjimą, išsprūdo pro lūpas. Praėjo dar viena minutė. Tuomet jis padėjo ragelį. Iš ant krūtinės esančios kišenės lėtai išsitraukė cigarų dėklą. Pirštai glamonėjo blizgų metalą. Jis vis dar nieko nesakė. Inger Johanė nežinojo, ką turėtų daryti. Staiga jis įkišo cigarą atgal ir truktelėjo kaklaraiščio mazgą.

– Rado berniuką, – kimiai ištarė. – Kimas Sande Oksioy. Mama rado jį nuosavame rūsyje. Susuktą į šiukšlių maišą. Žudikas paliko žinutę. *Gavai, ko nusipelnęs.*

Inger Johanė nusiplėšė akinius. Ji nenorėjo matyti. Girdėti taip pat. Ji apgraibomis atsistojo ir ištiesė ranką į duris.

– Tai viskas, kas buvo parašyta žinutėje, – tarė Ingvaras Stubio. – *Gavai, ko nusipelnęs.* Vis dar manai, kad tai ne tavo reikalas?

– Leisk man eiti. Leisk man iš čia ištrūkti.

Ji nuslinko prie durų ir apgraibomis ėmė ieškoti rankenos, vis dar laikydama akinius kairėje rankoje.

– Žinoma, – iš tolo išgirdo ji. – Liepsiu Oskarui parvežti tave namo. Ačiū, kad atėjai.

11

EMILIJA NEGALĖJO SUPRASTI, kodėl Kimas buvo paleistas. Tai buvo nesąžininga. Kadangi ji atsidūrė čia pirma, jai pirmai turėjo būti leista ir išvažiuoti. Be kita ko, Kimas gavo kolos, o ji turėjo gerti drungną pieną ir vandenį, kuris turėjo metalo prieskonį. Viskas turėjo metalo prieskonį. Maistas. Jos burna. Ji sučepsėjo ir ėmė čiulpti savo liežuvį. Tai buvo pinigų skonis, ilgai kišenėje užsigulėjusių monetų. Ilgai, ilgai. Ilgai ji čia buvo. Per ilgai. Tėtis daugiau nebeieškojo. Tėtis, matyt, pasidavė. Mama buvo ne danguje, o urnoje, kur iš jos buvo likę pelenai, ir ničniekas daugiau neegzistavo. Buvo taip šviesu. Emilija pasitrynė akis ir pamėgino prisidengti nuo stiprios šviesos, sklindančios iš lempos palubėje. Ji galėjo miegoti. Miegojo beveik visą laiką. Taip buvo geriausia. Tuomet ji sapnuodavo, o be to, ji beveik liovėsi valgiusi. Pilvas susitraukė ir nebeliko vietos net pomidorų sriubai. Vyras būdavo piktas, kai paimdavo vis dar pilnus dubenis. Ne įsiutęs, tačiau užtektinai suirzęs.

Kimui buvo leista važiuoti namo.

Tai buvo nesąžininga, ir Emilija negalėjo to suprasti.

12

INGVARAS STUBIO TURĖJO suimti save į rankas, kad nepaliestų nuogo kūno. Ranka tiesėsi link berniuko blauzdos. Jis norėjo paglostyti lygią odą. Jis turėjo įtikinti save, kad vaikas nebegyvas. Taip, kaip gulėjo, – ant nugaros, užmerktomis akimis ir vos pakreipta galva, prie šonų ištiestomis rankomis, viena plaštaka lengvai sugniaužta, kita atvira ir padėta delnu į viršų, lyg būtų norėjęs kažką gauti, dovaną, kažką gero – berniukas galėjo lygiai taip pat būti gyvas. Skrodimo pjūvis išilgai krūtinės – T formos, besitęsiantis iki pat mažyčio lyties organo – buvo rūpestingai susiūtas. Veido blyškumo priežastis galėjo būti metų laikas: žiema buvo ką tik pasibaigusi, o vasaros dar teks palaukti. Berniuko burna buvo pusiau pravira. Stubio užklupo save norint pabučiuoti vaiką. Jis norėjo berniukui įpūsti gyvybės. Norėjo paprašyti atleidimo.

– Velniop, – sušnabždėjo jis pusiau įsikniaubęs į delną. – Velnias. Velnias.

Patologas sušnairavo į jį pro akinių viršų.

– Niekada prie to nepriprasime, a?

Ingvaras Stubio neatsakė. Krumpliai buvo balti, ir jis šniurkštelėjo.

– Aš baigiau, – pareiškė patologas ir nusitraukė gumines pirštines. – Gražus, mažas vaikas. Penkerių metų. Gali viską siųsti velniop. Tai ne ką bepadės.

Stubio norėjo nusisukti, tačiau neįstengė. Jo dešinysis delnas atsargiai slinko link berniuko veido. Atrodė, kad vaikas šypsosi. Stubio smilius vos lietė jo veidą, lėtai nuo akies kampučio iki smakro galiuko. Oda jau buvo įgavusi vaško tvirtumą, liečiant pirštų galiukais ji buvo šalta it ledas.

– Kas nutiko?

– Neradote jo laiku, – sausai ištarė patologas. – Būtent tai, trumpai tariant, ir nutiko.

Jis apgaubė lavoną baltu apklotu. Uždengtas vaikas atrodė dar mažesnis. Kūnelis buvo toks mažytis, jis beveik susitraukė po standžiu popieriumi. Plieninis stalas buvo ilgas. Plieninis stalas buvo skirtas suaugusiesiems. Plieninis stalas puikiai tiko suaugusiam žmogui, kuris pats už save atsakė, galbūt mirusiam nuo širdies smūgio, riebaus maisto ir per daug cigarečių, šiuolaikinio gyvenimo ir nesveikų malonumų. Tai nebuvo vaikiškas stalas.

– Gal pamirškime tą toną, – tyliai ištarė Stubio. – Abu esame šito sukrėsti. To...

Jis tylėjo, kol patologas kruopščiai plovėsi rankas. Tai panėšėjo į ceremoniją, lyg vandeniu ir muilu jis būtų bandęs atsikratyti pačios mirties.

– Tu teisus, – sumurmėjo gydytojas. – Atleisk. Eime.

Jo biuras buvo tiesiai virš skrodimo salės.

– Pasakok, – tarė Ingvaras Stubio ir klestelėjo ant nusitrynusios dviejų dalių sofos. – Noriu visų detalių.

Patologas, liesas, greit šešiasdešimt penkerių sulauksiantis vyras, liko stovėti prie savo kėdės su išsiblaškiusia, pusiau nustebusia išraiška veide. Akimirką atrodė, lyg jis gerai neatsimintų, ką ruošėsi daryti. Tuomet persibraukė per viršugalvį ir atsisėdo.

– Jų nėra.

Biure nebuvo langų. Vis dėlto oras buvo gaivus, beveik vėsus ir stebinamai bekvapis. Tylų kondicionieriaus dūzgimą nustelbė tolimos greitosios pagalbos mašinų sirenos. Stubio jautėsi užspeistas į kampą. Čia nebuvo nieko, pagal ką būtų galima orientuotis. Jokios dienos šviesos, jokių šešėlių ar lekiančių debesų, kurie nusakytų, kur jis yra.

– Skrodimas atliktas penkerių metų berniukui, kurio asmenybė žinoma, – išgiedojo patologas, lyg būtų skaitęs iš nematomo raporto. – Sveikas. Normalaus ūgio, normalaus svorio. Artimųjų neinformuota apie jokias ligas, jokių ligų neaptikta skrodimo metu. Vidiniai organai nepažeisti ir sveiki. Neaptikta jokių skeleto arba sąnarių traumų. Taip pat nerasta jokių išorinio smurto žymių ar kitų sužeidimų. Oda sveika, išskyrus nubrozdinimo žaizdą ant dešiniojo kelio, kuri, matyti, atsirado seniau. Mažiausiai prieš savaitę iki berniukui dingstant.

Stubio pasitrynė veidą. Kambarys sukosi ratu. Jam reikėjo kažko atsigerti.

– Dantys nepažeisti ir sveiki. Visi pieniniai dantys, išskyrus vieną priekinį viršutinėje eilėje, kuris turėjo iškristi likus vos kelioms valandoms iki mirusiojo...

Jis padvejojo ir susiėmė.

– Iki mažojo Kimo mirties, – tyliai baigė jis. – Kitaip tariant... *Mors subita.*

– Nežinoma jokia mirties priežastis, – tarė Ingvaras Stubio.

– Būtent. Tiesa, jo...

Patologo akys buvo paraudusios. Perdžiūvęs veidas Stubio priminė seną ožį, ypač todėl, kad vyras nešiojo smailią barzdelę, dėl kurios jo fizionomija atrodė dar ilgesnė.

– Jo šlapime buvo šiek tiek diazepamo. Nedaug, bet...

– Kaip... valiumo? Jis buvo nunuodytas?

Stubio ištiesė nugarą ir uždėjo ranką ant sofos atlošo viršaus. Jam reikėjo kažkur įsikibti.

– Ne, jokiu būdu.

Patologas pasikasė mažąją barzdelę smiliumi.

– Jis nebuvo nunuodytas. Aišku, mano supratimu, sveikas penkiametis visiškai neturėtų vartoti vaistų, kurių sudėtyje yra diazepamo, tačiau vis dėlto tai ne nunuodijimas. Žinoma, neįmanoma pasakyti, kokia dozė jam buvo sugirdyta pirmiausia, tačiau mirties akimirką galėjo būti tik mažyčiai kiekiai. *Niekaip...*

Jis persibraukė per smakrą ir prisimerkęs žvilgtelėjo į Stubio.

– ...neužtektų jam pakenkti. Kūnas jau susitvarkė su didžiąja dauguma, jei jam tikrai buvo sugirdyta daugiau nei šis juokingai mažas kiekis. Niekaip nesuprantu, kokia iš to turėtų būti nauda.

– Valiumas, – lėtai ištarė Ingvaras Stubio, lyg žodyje slypėtų paslaptis, paaiškinimas, kodėl penkiametis

berniukas tiesiog ėmė ir numirė be jokios apčiuopiamos priežasties.

– Valiumas, – pakartojo patologas lygiai taip pat lėtai. – Arba kas kita, kurio ta pati veiklioji medžiaga.

– Kokia iš to nauda?

– Nauda? Nori pasakyti: kam naudojamas diazepamas?

Patologas pirmą kartą susierzinęs suraukė antakius ir greitai bei atvirai žvilgtelėjo į laikrodį.

– Tu tai žinai. Nerviniai negalavimai. Ligoninėse jis gana plačiai vartojamas prieš operacijas. Apsunksti. Tampi ramesnis. Labiau atsipalaidavęs. Jis, pavyzdžiui, taip pat taikomas epilepsija sergantiems pacientams. Kad numalšintų stiprius traukulius. Tiek vaikams, tiek suaugusiesiems. Kimo niekas panašaus nekamavo.

– Tai kodėl gi kažkas norėtų penkiamečiui duoti...

– Šioje vietoje šiandienai dedu tašką, Stubio. Tiesą pasakius, darbe esu vienuolika valandų. Rytoj gausi laikiną ataskaitą. Galutinė vargu ar bus baigta anksčiau nei po dviejų savaičių. Prieš ją atiduodamas, palauksiu visų rezultatų. Tačiau apskritai...

Jis išsišiepė. Jei jo mažytėse, viena nuo kitos ne ką nutolusiose akyse nebūtų buvę tos išraiškos, Stubio būtų įtaręs patologą šaipantis.

– Turi velniškai didelę problemą. Šis berniukas paprasčiausiai mirė. Be jokios aiškios priežasties. Šiam kartui tiek.

Jis dar kartą žvilgtelėjo į laikrodį, paskui nusimetė baltą chalatą ir apsirengė striukę, kuri buvo mačiusi ir geresnių dienų. Jiems jau stovint už durų, jis už-

rakino jas dviem raktais ir draugiškai uždėjo ranką Stubio ant peties.

– Sėkmės, – sausai ištarė. – Tau jos prireiks.

Jiems einant pro skrodimo salę, Ingvaras Stubio nusisuko. Laimei, lauke pylė kaip iš kibiro. Jis norėjo eiti visą kelią namo, nors tai truktų daugiau nei gerą valandą. Buvo gegužės šešioliktoji. Laikrodis rodė po šešių. Tolumoje jis girdėjo, kaip mokyklos choras repetuoja *Ja, vi elsker**, trūkčiojamai ir niūriai.

13

KAŽKAS BUVO NUTIKĘ. Kambarys atrodė šviesesnis. Slegiantis senamadiškos palatos įspūdis buvo dingęs. Metalinė lova buvo pristumta prie pat sienos, o ant jos puikavosi margas pledas ir įvairiaspalvės pagalvėlės. Kažkas buvo atnešęs krėslą. Jame sėdėjo Alvhildė Sofienberg, pasipuošusi ir užsikėlusi kojas ant pufo. Šlepečių galiukai kyšojo iš po apkloto. Į pilkas plaukų sruogas kažkam pavyko įpūsti kažko panašaus į gyvybę, ant kaktos krito lengva garbana.

– Atrodai daug jaunesnė, – išsprūdo Inger Johanei Vik. – Alvhilde! Kaip *gerai*, kad ištrūkai iš lovos ir sėdi čia!

Langas buvo plačiai atvertas. Pagaliau atėjo pavasaris. Nacionalinė diena po savęs paliko ankstyvos

* Taip, mes mylim (norv.). Norvegų tautinė giesmė.

vasaros nuotaiką, kuri tvyrojo jau dvi dienas. Pasenusio svogūno tvaiko nesijautė. Vietoj jo Inger Johanė užuodė iš sodo atsklidusį drėgnos žemės kvapą. Pagyvenęs vyriškis kilstelėjo skrybėlę jai einant per kiemą. Geras kaimynas, paaiškino Alvhildė Sofienberg. Sodininkas mėgėjas. Negalėjo žiūrėti, kaip sodas nyksta jai susirgus. Dabar jos šypsena lūpų kampučiuose buvo minkštesnė.

– Aš visai nesitikėjau tave dar kartą pamatyti, – sausai ištarė ji. – Atrodei kaip nesava, kai paskutinį kartą buvai užėjusi. Nieko tokio, suprantu tave. Tikrai nekaip jaučiausi. Labai blogai, turiu pasakyti.

Ji atmetė galvą, gestas, kurį ji akimirksniu pataisė:

– Aš vis dar rimtai sergu. Nesileisk apgaunama. Keisti dalykai, jaučiu, kaip mirtis stovi prie drabužių spintos ir laukia ten jau kelias savaites, kad paskui visiškai nepaaiškinamai imtų ir dingtų. Galbūt šiuo metu ji užsiėmusi kitais. Matyt, ji greitai grįš. Kavos?

– Taip, prašyčiau. Juodos. Įsipilsiu pati, tik...

Inger Johanė buvo besistojanti. Alvhildės žvilgsnis privertė ją vėl atsisėsti.

– Aš dar nemirusi, – griežtai tarė ji. – Štai.

Ji įpylė iš termoso, kurį paėmė nuo šalia savęs stovinčio stalelio ir ištiesė puodelį Inger Johanei. Porcelianas buvo taurus, beveik perregimas. Kava taip pat nebuvo labai stipri.

– Atsiprašau dėl kavos, – tarė Alvhildė. – Tai pilvas. Beveik nieko nepakelia. Už ką man tokia garbė?

Tuo buvo sunku patikėti. Pagaliau nusprendusi aplankyti senąją damą, Inger Johanė nebuvo tikra, kad ras ją gyvą.

– Radau Akselį Seierį, – pasakė ji.

– Šitkaip?

Alvhildė Sofienberg pakėlė puodelį prie lūpų, lyg būtų norėjusi nuslėpti savo smalsumą. Šis judesys sukėlė Inger Johanei susierzinimą, kurio ji nelabai galėjo paaiškinti.

– Taip, aš jo nemačiau, bet žinau, kur jis yra. Kur gyvena. Be to, jį radau ne visai aš, tačiau mano... Ką gi. Akselis Seieris gyvena JAV.

– JAV?

Alvhildė vėl nuleido puodelį nė nepalietusi jo turinio.

– Kaip tai... Ką jis ten veikia?

– Šito tikrai nežinau!

Alvhildė prisidengė burną, lyg būtų bijojusi parodyti dantis. Inger Johanė siurbtelėjo šviesiai rudo skysčio mėlyname porceliane.

– Kai tai sužinojau, pirmiausia nustebau, kad teistas asmuo apskritai gavo leidimą įvažiuoti į JAV, – tęsė ji. – Tokiais atvejais jie būna ypač griežti. Man toptelėjo, kad šeštojo dešimtmečio pabaigoje, kai jis išvažiavo, matyt, buvo kitos taisyklės. Tačiau taip nebuvo. Iš tikrųjų, Akselis Seieris yra Amerikos pilietis.

– Tą kartą, aišku, niekas neiškilo į paviršių...

– Tikrai taip. Tačiau tai nėra taip keista. Jis gimė JAV, kelionėje, tėvams nesėkmingai mėginant emigruoti. Jis pasiliko savo amerikietiškąją pilietybę, nors, žinoma, buvo ir Norvegijos pilietis. Kažin, ar nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš jį tam buvo skiriama didelė reikšmė. Ar svarstant malonės prašymą.

Jo, matyt, tebuvo paklausta, visiškai paviršutiniškai, ar jis norvegas. Juk jis ir buvo. *Yra*, tiesą sakant.

Alvhildė Sofienberg nugrimzdo savo mintyse. Stojo mirtina tyla, ir Inger Johanė krūptelėjo, kai atsidarė durys ir pro jas kyštelėjo galvą vyras su skrybėle.

– Šiai dienai pakaks, – subambėjo jis. – Ten lauke ne koks vaizdas. Nemanau, kad pavyks sutvarkyti rožes. O tas rododendras, matyt yra buvęs labai gražus, ponia Sofienberg. Gero vakaro.

Jis dingo nelaukęs atsakymo. Kambaryje pasidarė vėsiau. Langas ėmė daužytis į vyrius, o Alvhildė Sofienberg, atrodė, tuoj užsnūs. Inger Johanė priėjo uždaryti lango.

– Ketinu jį aplankyti, – nerūpestingai ištarė ji.

– Ar jis to nori? Manai, jis priima svečius? Manai priims visiškai svetimą mokslininkę iš senosios Tėvynės?

– Negaliu pasakyti. Tačiau tai yra įdomi byla. Palyginti su mano projektu, tai, tikriausiai, labiausiai... Akselio Seierio prakalbinimas turėtų didelę reikšmę mano tyrimui.

– Na ką gi, – tarstelėjo senoji. – Aš, aišku, ne visai... ne visai suprantu, ką iš tikrųjų ruošiesi daryti. Tame savo tyrime.

Kai Inger Johanė pirmą kartą sutiko Alvhildę Sofienberg – per vieną kolegą, kuris privačiai pažinojo Alvhildės dukrą, – jai susidarė įspūdis, kad ši serganti moteris tik paviršutiniškai žinojo, kuo ji užsiima. Alvhildė niekada neklausė. Niekada nerodė jokio susidomėjimo projektu. Jos dienos buvo suskaičiuotos, ir ji naudojo savo senkančias jėgas sužadinti Inger

Johanės susidomėjimą *jos* byla, Akselio Seierio istorija. Visa kita buvo nebūtina. Jai buvo beveik septyniasdešimt ir ji nenorėjo švaistyti laiko rodydama apsimestinį susidomėjimą kitų darbu.

Dabar veidas įgavo naują atspalvį, lyg ji visai nebūtų ligonė ar pavargusi. Inger Johanė prisitraukė kėdę arčiau.

– Aš remiuosi dešimčia žmogžudysčių, padarytų 1950–1960 metais, – tarė ji ir be jokio tikslo pamakalavo skystą kavos birzgalą. – Visi šie nuteistieji tvirtino esą nekalti. Nė vienas iš jų nepakeitė savo pozicijos įkalinimo metu. Jie buvo ir liko nekalti, kaip jie patys teigė. Mano užduotis nėra išsiaiškinti, ar jie sako tiesą, ar ne. Tačiau aš norėčiau ištirti, ar skiriasi tolesni šių žmonių likimai, tai yra remsiuosi įkalinimu ir galimu malonės suteikimu, paleidimu ir galimais pakartotiniais suėmimais. Tikslas, trumpai tariant, apibendrinti, kokį vaidmenį teismų procesuose vaidina tai, kiek į juos įsitraukia kiti, pašaliniai žmonės. Fredrikas Fastingas Torgersenas, pavyzdžiui, kaip žinai, buvo...

Inger Johanė susigėdusi šyptelėjo. Alvhildė Sofienberg buvo suaugusi moteris, kai vyko Torgerseno teismo procesas. Inger Johanės dar nebuvo gimusios.

– ...nuteistas kalėti iki gyvos galvos už jaunos moters nužudymą. Jis daugiau nei keturiasdešimt metų užsispyrusiai tvirtino esąs nekaltas. Iki pat *šios dienos* už šį vyrą nepailstamai kovojo kiti, jam visai svetimi žmonės. Jensas Bjorneboe, pavyzdžiui, ir...

Ji vėl lengvai nuraudo ir pasilaikė žodžius sau.

– Tu, žinoma, tai žinai, – sukuždėjo ji.

Alvhildė linktelėjo ir nusišypsojo. Ji nieko nesakė.

– Tai, apie ką aš mėginsiu kalbėti, tam tikra prasme susideda iš dviejų dalykų, – tęsė Inger Johanė. – Pirmiausia: ar bylos, kurios susilaukia didžiulio dėmesio, yra kažkuo išskirtinės? Ar šios bylos yra ypač silpnos įrodymų prasme? O galbūt tai kaltinamojo, vėliau nuteistojo, asmeninės savybės lemia, kad jo byla sužadina kitų susidomėjimą? Ar vaidina kokį vaidmenį tai, kaip masinės informacijos priemonės pateikia patį tyrimą ir teismo procesą? Kitaip tariant, kokią vietą užima atsitiktinumas, jei domėjimasis byla nuslūgsta tą pačią akimirką paskelbus nuosprendį arba metai iš metų gyvuoja toliau?

Ji pastebėjo, kad pakėlė balsą.

– Paskui, – tęsė ji, dabar jau tyliau. – Paskui pamėginsiu pažvelgti, kokius padarinius sukelia byla, susidomėjimas kuria išlieka. Pavyzdžiui, Torgersenas, praktiškai ir ciniškai pažiūrėjus, vargu ar turėjo didelio džiaugsmo iš visos šios paramos, kurią gavo. Aš, aišku, suprantu...

Inger Johanė Alvhildės veide matė didelį susidomėjimą. Atrodė, kad senoji ponia sukaupė visus jėgų likučius, nugara buvo tiesi, lyg guvernantės, ji beveik nemirksėjo. Inger Johanė tęsė:

– Aš, aišku, suprantu, kad grynai iš žmogiškosios pusės nepaprastai svarbu, kai kažkas ten visuomenėje tavimi tikrai tiki...

– Bent jau, jei esi nekaltas, – pertraukė Alvhildė. – Torgerseno atveju mes juk šito nežinome.

– Tai, žinoma, svarbus aspektas. Bendrame kontekste, turiu galvoje. Tačiau ne mano tyrime. Aš nagrinėsiu konkrečius pašalinių įsikišimo rezultatus.

– Nuostabu, – pati sau sumurmėjo Alvhildė. Inger Johanė nesuprato, kur ji taikė.

– Ar tau taip pat netoptelėjo, – tarė ji susimąsčiusi, kad užpildytų pauzę. – Turiu galvoje, argi ne keista, kad domėjimasis Akselio Seierio byla paprasčiausiai baigėsi po nuosprendžio paskelbimo, kai daugelis laikraščių visą teismo procesą vaizdavo tikrai kritiškai? Kodėl jie apleido šią bylą? Gal kažkas negerai su pačiu vyru, nemaloni asmenybė? Gal jis atsisakė bendradarbiauti su geranoriškais žurnalistais? Gal Akselis Seieris yra tiesiog... šunsnukis, kuris buvo paliktas kapstytis kaip išmanąs? Pokalbis su šiuo vyru man būtų buvęs labai naudingas.

Tyliai atsivėrė durys.

– Kaip sekasi? – paklausė seselė ir tęsė nelaukdama atsakymo. – Šiame krėsle sėdite per ilgai, ponia Sofienberg. Padėsiu jums atsigulti į lovą. Matyt, turėsiu paprašyti jūsų draugę...

– Galiu tai padaryti pati, ačiū.

Alvhildės lūpos vėl įsitempė, ir ji gindamasi ištiesė ranką link baltai vilkinčios moters.

– Ar nebūtų geriau pirmiausia jam parašyti?

Inger Johanė atsistojo ir įsikišo nepanaudotą užrašų knygelę atgal į rankinę.

– Kai kuriose situacijose aš nerašau laiškų, – lėtai ištarė ji ir persimetė rankinę per petį.

– Ir kokios tos situacijos?

Seselė atklojo lovą ir ėmė stumti šią pamėklišką metalinę konstrukciją grindimis.

– Tuomet, kai bijau, kad negausiu atsakymo, – tarė Inger Johanė. – Jokio atsakymo – taip pat atsakymas. Tai reiškia „ne". Nedrįstu rizikuoti. Ne su Akseliu Seieriu. Išvažiuoju pirmadienį. Aš...

Seselė sugavo jos žvilgsnį.

– Ką gi, – sumurmėjo Inger Johanė. – Jau eisiu. Galbūt tau paskambinsiu, Alvhilde. Iš Amerikos. Jei tik turėsiu ką papasakoti. Tuo tarpu laikykis... laikykis, kiek įmanoma.

Nepagalvojusi ji pasilenkė virš senutės ir atsargiai pabučiavo ją į skruostą. Oda atrodė sausa ir šalta. Jau išėjusi iš pastato, ji atsargiai liežuviu sudrėkino lūpas. Jos buvo beskonės, tik sausos.

14

EMILIJA GAVO dovaną. Lėlę Barbę, kurios plaukai buvo galvoje ir kuriuos buvo galima ištraukti lauk bei suvynioti atgal pasukus sprande raktelį. Lėlė turėjo puošnius drabužius – rožinę suknelę su blizgučiais, kuri gulėjo dėžutėje kartu su Barbe, ir kaubojiškų drabužių rinkinį, kaip atskirą dovaną. Emilija čiupinėjo kaubojišką skrybėlę. Šalia jos lovoje išskėstomis kojomis gulėjo Barbė. Namuose barbių ji neturėjo. Mama nemėgo tokių žaislų. Tėtis taip pat, o be to, Emilija buvo jau per didelė tokiems dalykams. Taip bent jau sakė teta Beatė.

Teta Beatė dabar tikrai niršo ant tėtės. Ji, aišku, sakė, jog tai jis kaltas, kad Emilija dingo. Nors ji tik ėjo namo iš mokyklos kaip ir kiekvieną mielą dieną, ir niekas jos anksčiau nebuvo pagrobęs. Juk tėtis taip pat negali nuolat ją ganyti. Taip, be kita ko, pasakė teta Beatė.

– Tėtė...

– Aš galiu būti tavo tėčiu.

Vyras stovėjo tarpduryje. Jis, matyt, buvo pamišėlis. Emilija išmanė apie pamišėlius. Toril iš apačioje esančio keturiolikto buto buvo tokia pamišusi, kad nuolat turėdavo važiuoti į ligoninę. Jos vaikams reikėdavo gyventi pas senelius, nes jų mama kartkartėmis manydavo esanti kanibalė. Tuomet ji sode užkurdavo laužą norėdama iškepti Gutormą ir Gustavą ant iešmo. Kartą Toril paskambino į duris vidury nakties, Emilija pabudo ir nutipeno tėčiui iš paskos pažiūrėti, kas ten. Ten stovėjo Gutormo ir Gustavo mama, nuogut nuogutėlė, visa išmarginta raudonais dryžiais ir norėjo pasiskolinti šaldymo dėžę. Emilija buvo nugabenta į lovą ir nelabai žinojo, kas įvyko, tačiau, kad ir kaip ten būtų buvę, praėjo visa amžinybė, kol kažkas vėl pamatė Toril.

– Tu nesi mano tėtė, – sušnibždėjo Emilija. – Mano tėtės vardas Tėnesas. Tu į jį nė nepanašus.

Vyras pažvelgė į ją. Jo akys buvo pavojingos, nors veidas gana gražus. Jis, matyt, buvo pamišėlis.

Petersenas iš žaliųjų namų kvartalo buvo pamišęs kitaip nei Toril. Mama sakydavo, kad Toril nenuskriaustų ir musės, o su Petersenu iš žaliųjų namų kvartalo buvo prasčiau. Emilija manė, jog ne visai teisinga sakyti, kad Toril nenuskriaustų ir musės, kai ši,

kaip niekur nieko, norėjo iškepti savo vaikus ant laužo. Tačiau Petersenas vis dėlto buvo blogesnis. Jis sėdėjo kalėjime už mažų vaikų grabinėjimą. Emilija žinojo, ką reiškia „grabinėti". Jai papasakojo teta Beatė.

– Mes juk susidraugausime, – tarė vyras ir pačiupo lėlę Barbę. – Apsidžiaugei ją gavusi?

Emilija neatsakė. Čia viduje pasidarė sunku kvėpuoti. Galbūt ji sunaudojo visą orą, spaudė krūtinę ir nuolat svaigo galva. Žmonėms reikalingas deguonis. Kvėpuojant deguonis sunaudojamas, taigi oras tam tikra prasme tampa tuščias ir niekam tikęs. Tai paaiškino teta Beatė. Štai kodėl būdavo taip keblu pasislėpti po antklode. Po valandėlės paprasčiausiai tekdavo ją atkloti, kad įeitų deguonies. Nors kambarys ir buvo didelis, ji juk čia jau siaubingai ilgai. Daugelį metų, atrodo. Ji pakėlė galvą ir įtraukė oro.

Pamišėlis šypsojosi. Jis, akivaizdu, neturėjo jokių kvėpavimo sunkumų. Galbūt esmė buvo joje pačioje, galbūt ji greitai mirs. Galbūt vyras ją užnuodijo, kad paskui galėtų grabinėti. Emilija iš visų jėgų traukė orą.

– Tau astma? – paklausė vyras.

– Ne, – gaudydama orą sušvokštė Emilija.

– Pamėgink prigulti.

– Ne!

Jei tik ji atsipalaiduotų ir pagalvotų apie ką nors kita nei vyras pavojingomis akimis, galėtų lengviau kvėpuoti.

Daugiau nebuvo apie ką galvoti.

Ji užsimerkė ir atsilenkė atgal, viršutinė nugaros dalis atsišliejo į sieną. Minčių daugiau nebebuvo. Nieko. Tėtė, matyt, liovėsi jos ieškojęs.

– Miegok.

Vyras išėjo. Emilija sugniaužė kietąją lėlę Barbę. Mieliau turėtų meškutį. Nors ir tam jau buvo per didelė.

Dabar, likusi visiškai viena, bent jau galėjo kvėpuoti.

Vyras jos negrabinėjo. Emilija užsitraukė antklodę ir pagaliau užmigo.

TĖNESAS SELBU pagaliau liko vienas. Atrodė, lyg jis nebeturėtų savo gyvenimo. Lyg niekas jam nebepriklausytų, net ir laikas. Namuose nuolat buvo pilna žmonių – kaimynai, draugai, Beatė, tėvai. Policija. Jie, aišku, manė, kad jam su jais lengviau šnekėti čia, namuose. Tiesą pasakius, pasivaikščiojimas iki policijos komisariato būtų buvęs tikras išganymas, pabėgimas. Net į parduotuvę negalėjo nueiti. Beatė ir senos Grėtės draugės rūpinosi viskuo. Vakar dar ir uošvė įšlepsėjo pas jį į vonią. Jis įsiropštė į vonią su deginančiu vandeniu ir lūkuriavo, kol viena ar kita moteris išdygs iš niekur ir numazgos jam nugarą. Nutrins jį. Jis gulėjo, kol vanduo tapo drungnas. Tuomet šūktelėjo Beatė. Galiausiai išsigandusi pabeldė į duris.

Jis neteko savo laiko.

Dabar buvo vienas. Jie nenorėjo jo palikti ramybėje – kiti. Jis įsiuto. Galiausiai. Nenusakomas įtūžis išvijo visus pro duris. Jausmas buvo geras, nes tai priminė, kad jis vis-dar egzistuoja.

Jis uždėjo delną ant rankenos.

Emilijos kambarys.

Nebuvo čia nuo tos pačios pirmos popietės, kai vaikas dingo, ir jis vertė jos kambarį aukštyn kojom, kad rastų ženklą, raktą, kodą, kuris papasakotų jam, kad Emilija tik pokštauja. Ji nuėjo per toli, žinoma, tačiau viskas tėra mėginimas su juo pajuokauti, šiek tiek pagąsdinti, kad vakare galėtų pasidžiaugti, jog Emilija, aišku, niekada nedings. Jis ištuštino jos stalčius. Knygos atsidūrė ant grindų, drabužiai krūvoje prieškambaryje. Galiausiai jis nutraukė patalynę ir nuplėšė Disnėjaus pasaulio plakatą. Nebuvo jokios mįslės, jokio rebuso, jokių atsakymų ir jokių pėdsakų. Nieko, ką galima būtų išspręsti. Emilija dingo, ir jis paskambino policijai.

Šaltas metalas degino delną. Jis girdėjo savo širdies dūžius gaudžiant ausų būgneliuose, lyg būtų nelabai gerai žinojęs, kas yra už šių puikiai pažįstamų durų su Emilijos vardu iš medinių raidžių. *M* nukrito prieš pusę metų, ir jis perskaitė E-ilija, E-ilija. Rytoj turės nupirkti naują *M*.

Beatė viską sutvarkė. Kai jis pagaliau įėjo, pamatė, kad viskas guli savo vietose. Knygos stovėjo gražiai išrikiuotos lentynose pagal spalvas, kaip būtų norėjusi Emilija. Lova buvo paklota. Drabužiai sudėti į spintą. Net ir kuprinė, kurią policija buvo konfiskavusi, gulėjo savo vietoje ant grindų prie rašomojo stalo.

Jis atsargiai atsisėdo ant lovos krašto. Ausyse vis dar tvinksėjo, ir jis pamėgino susikaupti, kad atsipalaiduotų.

Policija dėl visko kaltino jį.

Ne, jie jam dėl nieko nepriekaištavo. Iš pradžių, pirmosiomis dienomis, jis iš dalies jautėsi tarsi psi-

chikos ligonis, su kuriuo visi turi elgtis atsargiai, iš dalies tarsi stipriai įtarinėjamas nusikaltėlis. Atrodė, lyg jie visą laiką baimintųsi, kad jis nusižudys, ir todėl apgaubė jį beveik kankinančiu atsargumu. Kartu kažkas buvo tame, kaip jie į jį žiūrėjo, aštrių intonacijų klausimuose, kuriuos jie uždavinėjo.

Tuomet dingo mažasis berniukas.

Tada jie pasikeitė, tie policininkai, atrodė, lyg jie pagaliau būtų supratę, kad jo neviltis tikra.

Tuomet jie rado mažąjį berniuką.

Kai du iš policijos atėjo papasakoti, kad berniukas nebegyvas, rodėsi, lyg jis laikytų egzaminą. Lyg tai būtų jo kaltė, kad Kimas Sande Oksioy buvo nužudytas, o jis pats neatsakydavo į klausimus taip tiksliai, kaip jie tikėjosi, ir nutaisydavo tokią veido išraišką, kuri tiko šiai progai. Šiai progai?

Jie paprašė jo sudaryti sąrašą. Visų, kuriuos jis kada nors pažinojo arba buvo sutikęs. Jis turėjo pradėti iš vidaus, nuo šeimos. Paskui artimi draugai. Tuomet šiek tiek tolimesni, paskui pažįstami, geri ir ne tokie geri, buvusios mylimosios ir vienos nakties nuotykiai, kolegos ir kolegų žmonos. Tai buvo neįmanoma.

– Tai neįmanoma, – tarė jis ir skėstelėjo rankomis, jis buvo mintimis grįžęs į gimnazijos laikus ir prisiminė ne daugiau nei keturis klasiokų vardus. – Nejau šitai būtina?

Policininkė buvo kantri.

– Mažojo Kimo tėvų prašome to paties, – ramiai pasakė ji. – Tuomet lyginame. Žiūrime, ar turite bendrų pažįstamų. Ar kada nors turėjote. Tai ne tik būtina. Tai labai svarbu. Mes manome, kad šios dvi

bylos kažkaip tarpusavyje susijusios, ir todėl svarbu rasti galimus bendrumus tarp šeimų.

Tėnesas Selbu perbraukė pirštais per Emilijos lovą, raides, kurias ji ištušavo ant šviesaus medžio, kai ėmė atrasti abėcėlę. Jis norėjo priglausti prie veido jos pižamą. Tai buvo neįmanoma. Jis nebūtų pakėlęs jos kvapo.

Jis norėjo atsigulti į Emilijos lovą. Jam nepavyko. Atsistoti taip pat. Skaudėjo visą kūną. Galbūt vis dėlto turėtų paskambinti Beatei. Kažkas galbūt turėtų ateiti, kažkas, kas galėtų užpildyti tuštumą aplink jį.

Tėnesas Selbu sėdėjo ant dukros lovos krašto. Jis meldėsi – karštai ir nepaliaujamai. Ne Dievui, kuris buvo svetima esybė, kurią jis tenaudojo pasakose, kurias sekdavo Emilijai. Jis meldėsi savo mirusiai žmonai. Jis nepakankamai gerai prižiūrėjo Emiliją, kaip buvo pažadėjęs Grėtei valandą prieš jos mirtį.

15

VYRAS ARTINOSI prie blokuotojo namo. Raudonai balta apsauginė juosta, kurią buvo ištempusi policija, dar nebuvo pašalinta. Kai kur ji buvo atsipalaidavusi. Sujudintas naktinio vėjo suglebęs plastikas sušnypštė vyrui, kuris lėtai perlipo per užtvarą ir pasislėpė krūmuose. Atrodė, lyg turėtų aiškų supratimą apie tai,

ką daryti, tačiau nelabai žinotų, ar išdrįs tai padaryti. Jei kas jį matė, pirmiausia tikriausiai atkreipė dėmesį į aprangą. Po pūkine striuke jis vilkėjo storą vilnonį megztinį aukštu kaklu. Galvą dengė didžiulė kepurė su ausimis ir ant akių užsmukusiu snapeliu. Auliniai batai labiau būtų tikę kareiviui žiemos kare – milžiniški, sunkūs, suvarstyti per visą blauzdą. Iš aulų kyšojo pora šiurkščių vilnonių kojinių.

Buvo gegužės dvidešimtosios naktis, ir švelnus pietvakarių oras atsinešė su savimi keturiolika laipsnių šilumos. Laikrodis rodė dešimt minučių po pusės dvylikos. Vyras stovėjo agrastų krūmo ir dviejų apyaukščių beržėlių prieglobstyje. Tuomet nusitraukė vieną pirštinę. Jo dešinioji ranka lėtai nuslydo į plačias kamufliažines kelnes. Jis mėgino neatitraukti akių nuo lango pirmajame aukšte, kur užuolaidos buvo užtrauktos. To būti neturėjo. Jis norėjo pamatyti žaliąjį meškiną. Vyras nespėjo dėl to susierzinti, sudejavęs susmuko. Ištraukė iš kelnių ranką. Dvi minutes stovėjo visiškai tyliai. Ausyse ūžė, ir jis turėjo užmerkti akis, nors ir buvo išsigandęs. Tuomet vėl užsitempė pirštinę, perlipo per užtvarą ir neatsisukdamas nuėjo siauručiu skersgatviu.

16

KAI INGER JOHANĖ VIK atsikėlė šeštadienį, gegužės dvidešimtąją, buvo jau įsidienoję. Bet kuriuo

atveju Kristianei. Vaikas pabusdavo su aušra, šiokiadieniais kaip ir savaitgaliais. Nors šešiametei aiškiai patiko būti vienai ryto valandomis, ji nelabai nutuokė, kaip nepažadinti mamos. Ritmiškas dam-di-rum-ram, sklindantis iš svetainės, buvo Inger Johanės žadintuvas. Tačiau Kristianė nenorėjo nieko apie ją girdėti. Nuo šešių iki aštuonių ji atsiskirdavo nuo išorinio pasaulio. Kai Kristianė taip sunkiai nebesirgo ir Inger Johanė vėl pradėjo dirbti, kiekvieną rytą kildavo tikras pragaras, kol suruošdavo vaiką į darželį. Galiausiai ji pasidavė. Turėjo leisti tas dvi valandas Kristianei pabūti vienai. Universitetas – patogi darbo vieta. Parašiusi prašymą ji, be kita ko, kas antrą semestrą būdavo atleidžiama nuo paskaitų skaitymo iki tol, kol Kristianei sukaks dešimt metų. Draugės jai pavydėjo – nagi mėgaukis, patarinėjo jos, prieš prasidedant dienai turi galimybę ramiai paskaityti laikraštį ir pati nubusti. Bėda buvo ta, kad Kristianę reikėjo prižiūrėti. Niekas negalėjo nuspėti, ką ji sugalvos. Inger Johanė žinojo, kad Isakas atlaidesnis. Du kartus ji užtiko jį ramiai pučiant į ūsą, o Kristianė tipeno aplinkui pati viena.

Dabar šitai nutiko jai pačiai.

Sumišusi metė žvilgsnį į rankinį laikrodį. Be penkiolikos devynios. Ji nusiplėšė antklodę.

– Mama, – žvaliai suklegėjo Kristianė. – Mama atsikėlė pas savo Kristianę.

Mergaitė stovėjo svetainės tarpduryje, jau apsirengusi. Aišku, ji išsirinko siaubingą rožinį megztinį, kurį gavo iš močiutės, o ant žalių aksominių kelnių buvo užsitraukusi škotišką sijonėlį. Plaukai buvo su-

rišti į penkias kasytes. Tačiau ji buvo apsivilkusi, ir Inger Johanė pamėgino nusišypsoti.

– Kokia šaunuolė, – sumurmėjo ji. – Mama smarkiai pramiegojo.

– Pramiegotipražiopsoti. Dam-di-rum-ram.

Kristianė priėjo arčiau ir įsirangė motinai į glėbį. Ji priglaudė skruostą prie jos krūtinės ir įsikišo nykštį į burną. Inger Johanės dešinioji ranka ramiai slydo dukros nugara, į viršų ir žemyn, į viršų ir žemyn. Kai jos šitaip sėdėdavo, tokiomis artumo, kurio nebuvo įmanoma išprovokuoti arba numatyti, akimirkomis Inger Johanė vos pajėgdavo kvėpuoti. Ji juto vaiko šilumą per rožinį megztinį, saldų jos plaukų, alsavimo ir odos kvapą. Ji turėdavo suimti save į rankas, kad jos nesuspaustų.

– Mano Kristianė, – sušnibždėjo ji kasytėms.

Suskambo telefonas. Kristianė krūptelėjo, išslydo iš motinos glėbio ir ištipeno iš kambario.

– Klausau.

– Nepažadinau tavęs?

– Aišku, kad manęs nepažadinai, mama. Šią savaitę pas mane Kristianė.

Inger Johanė pamėgino pasiekti chalatą. Telefono laidas buvo per trumpas. Teko pečius apsivynioti antklode. Pro langą traukė skersvėjis.

– Tavo tėvas susirūpinęs.

Inger Johanė norėjo tėkšti: *tu* susirūpinusi. Ji sulaikė nusivylimo kupiną atodūsį ir pamėgino nutaisyti džiugų balsą:

– Oo? Susirūpinęs dėl manęs? Tam nėra jokio pagrindo.

– Tas tavo elgesys nepersenįausiai televizijoje ir be to... Jis beveik nemiega naktimis ir svarsto, ar... Viskas su tavimi gerai, brangute?

– Noriu pakalbėti su tėčiu.

– Tavo tėvas? Jis... Žinai, jis užsiėmęs. Bet paklausyk, ką tau pasakysiu. Pamanėme, kad galbūt galėtum pasiimti trumputes atostogas. Pastaruoju metu buvo visko tiek daug, Kristianė ir tavo darbas ir... Ar nenorėtum su mumis šiandien važiuoti į vasarnamį? Tuomet tikrai galėsi pasiimti laisvą pirmadienį ir galbūt dar antradienį. Jūs su tėvu galėtumėte žvejoti, o mes puikiai pasivaikščioti... Taip, aš jau pakalbėjau su Isaku, ir jis nieko prieš perimti Kristianę jau šiandien...

– Kalbėjai su Isaku?

Viena buvo tai, kad Inger Johanė ir Isakas puikiai bendradarbiavo, rūpindamiesi Kristiane. Ji pripažino, kad visiems – ne ką mažiau dukrai – buvo naudinga, kad Isakas taip pat puikiai sutarė su savo buvusiais uošviais. Tačiau to jau buvo gana. Ji įtarė, kad jis užsukdavo pas juos kartą per savaitę kartu su Kristiane ar be jos.

– Taip, Dieve šventas! Jis mintija nusipirkti naują jachtą, ar tu tai žinojai? Šįkart ne lenktyninę jachtą, jis sako, jam ima nusibosti... Taip, tai juk irgi labai susiję su Kristiane. Ji paprasčiausiai *dievina* jūrą, o šie greitaeigiai burlaiviai nėra tokie tinkami vaikams. Jis buvo čia vakar po pietų, ir mes juk šnektelėjome apie tave, žinai, kokie susirū...

– Mama!

– Taip?

– Nesirūpink. Aiškiai pasakiau. Be to, skrendu į...

Jei ji papasakotų motinai, kad susiruošė į JAV, vargu ar išsisuktų nuo puikių kelionės maršrutų ir elgesio taisyklių pasiūlymų. Visa tai baigtųsi tuo, kad motina atvyktų supakuoti jos lagamino.

– Paklausyk, mama, kaip tik dabar aš šiek tiek užsiėmusi. Deja, neturiu laiko kartu su jumis važiuoti į vasarnamį, tačiau vis tiek dėkoju. Perduok linkėjimus tėčiui.

– Bet Inger Johane, ar vis dėlto negalėtum šįvakar pas mus užeiti? Pagaminčiau ką nors skanaus, o tuomet su tėvu galėtumėte pažaisti...

– Maniau, važiuosite į vasarnamį.

– Tik tuomet, jei ir tu važiuosi drauge, nejau nesupranti.

– Viso gero, mama.

Ji pasistengė padėti ragelį į vietą gražiai ir atsargiai. Mama dažnai ją apkaltindavo jį numetus. Jos tiesa, tačiau vis dėlto, atrodė padoriau, jei tai buvo daroma be triukšmo.

DUŠAS PADĖJO. Kristianė sėdėjo ant klozeto dangčio ir kalbėjosi su Sulamitu – gaisrinės mašina su veidu ir mirksinčiomis akimis. Sulamitui buvo beveik tiek pat metų kaip Kristianei ir jis buvo pametęs kopėčias bei tris ratus. Niekas kitas, išskyrus Kristianę, nežinojo, kodėl šis buvo taip pavadintas.

– Sulamitas šiandien išgelbėjo arklį ir dramblį. Šaunuolis Sulamitas.

Inger Johanė šukavosi šlapius plaukus ir mėgino nuvalyti aprasojusį veidrodį.

– Kas nutiko arkliui ir drambliui? – paklausė ji.

– Sulamitas ir dinamitas. Dramblysstraublys.

Inger Johanė grįžo į miegamąjį ir užsitraukė džinsus bei raudoną avies vilnos megztinį. Laimei, visus savaitgalio darbus atliko vakar prieš pasiimdama Kristianę iš darželio. Jos galėjo ilgai vaikštinėti. Kristianei reikia kelias valandas pabūti lauke, kad vakare būtų rami. Oras atrodė daug žadantis, ji atitraukė miegamojo užuolaidas ir prisimerkė priešais dienos šviesą lauke.

Suskambo durų skambutis.

– Po galais, mama!

– Po galais, – rimtai pakartojo Kristianė.

Inger Johanė iššlepsėjo į prieškambarį ir atplėšė lauko duris.

– Sveika, – tarė Ingvaras Stubio.

– Sveiki...

– Sveikas, – pasisveikino Kristianė, ji iškišo galvą iš už mamos klubų ir plačiai nusišypsojo.

– Tu šiandien neapsakomai graži!

Ingvaras Stubio ištiesė mergaitei ranką. Neįtikėtina, tačiau ji ją paėmė.

– Mano vardas Ingvaras, – rimtai ištarė jis. – O kuo gi tu vardu?

– Kristianė Vik Anonsen. Laba diena su vištiena, aš turiu kačiuką vieną.

– O? Ar galiu su juo susipažinti?

Kristianė parodė jam Sulamitą. Jam norint paimti gaisrinę, ji žengė žingsnį atgal.

– Manau, tai turėtų būti gražiausias katinas kokį tik esu matęs.

Vaikas dingo.

– Tiesiog buvau netoliese ir tada...

Jis truktelėjo pečiais. Dėl akivaizdaus melo jo akys susiaurėjo ir virto beveik flirtuojančia šypsena. Inger Johanę suglumino nepažįstamas postūmis kūne, spaudimas plaučiuose, kuris privertė ją nuleisti akis ir sumurmėti, kad jis įeitų.

– Čia nelabai tvarkinga, – automatiškai ištarė ji ir pajuto, kaip akys žaibiškai laksto po svetainę.

Jis atsisėdo ant sofos. Ši buvo per gili ir minkšta tokiam sunkiam vyrui kaip Ingvaras Stubio. Keliai per daug pakilo, beveik galėjo pasirodyti, kad vyras sėdi ant grindų.

– Galbūt tau bus patogiau ant kėdės, – pasiūlė ji ir pakėlė paveikslėlių knygą, kuri gulėjo ant sėdynės.

– Sėdžiu kuo puikiausiai, – tarė jis, tik dabar ji pastebėjo, kad su savimi jis turi didžiulį voką, kurį pasidėjo priešais save ant stalelio.

– Aš tik...

Ji neaiškiai mostelėjo link vaikų kambario. Ta pati problema kiekvieną kartą. Kadangi Kristianė atrodė – o pastaruoju metu ir elgėsi – kaip sveika ir žvali keturmetė, Inger Johanė nuolat dvejodavo, ką turėtų sakyti. Kada turėtų paaiškinti, kad vaikas tiesiog mažas pagal metus, kad jai šešeri, o be to, turi smegenų pažeidimą, kurio niekas nesugebėjo rasti. Kad visos tos keistenybės, sklindančios iš dukros burnos, nebuvo nei kvailumas, nei protingo ne pagal savo amžių vaiko įžūlumas, tačiau jungimo klaida galvoje, kurios joks gydytojas nesugebėjo ištaisyti. Paprastai ji laukdavo per ilgai. Atrodė, lyg ji kiekvieną kartą tikėtųsi

stebuklo. Kad dukra taps racionali. Logiška. Nuosekli. Arba kad ji staiga įgautų išorinį defektą, storą balsą ir kreivas akis plokščiame veide, kuris verstų visus kitus šiltai ir atpažįstamai šypsotis. Vietoj to viskas tapo nemalonu.

Kristianei buvo leista žiūrėti „101 dalmantiną“ mamos darbo kambaryje.

– Paprastai aš ne...

Ir vėl ji apgailestaujamai, pusiau atsiprašomai mostelėjo link kambario, kur sėdėjo vaikas.

– Viskas tvarkoje, – nuo sofos atsiliepė policininkas. – Turiu prisipažinti, kad ir pats būnu priverstas griebtis to paties su vaikaičiu. Jis gali būti reiklus. Vaizdo grotuvas – gera auklė. Kartais.

Inger Johanė pajuto veidą užliejant raudonį ir išėjo i virtuvę. Ingvaras Stubio buvo senelis.

– Kodėl čia ateini? – paklausė ji grįždama su kavos puodeliu, kurį pastatė priešais jį ir pakišo servetėlę. – Manau, šio „buvau kaimynystėje“ paaiškinimo ne visai pakanka.

– Tai vis ta mūsų byla.

– Bylos.

Jis nusišypsojo.

– Teisingai. Bylos. Tavo tiesa. Bet kuriuo atveju... Jaučiu, kad gali man padėti. Paprasčiausiai. Neklausk kodėl. Sigmundas Berlis, geras bičiulis ir kolega, negali suvokti, kodėl tave šitokiu būdu persekioju.

Ir vėl akys susiaurėjo į kažką, kas turėjo reikšti flirtą. Inger Johanė stipriai susitelkė, kad dar kartą neparaustų. Pyragaičiai. Ji neturėjo pyragaičių. Sausainiai. Kristianė vakar suvalgė paskutinius.

– Pieno?

Ji buvo besistojanti, tačiau jis mostelėjo dešine ranka tarsi gintųsi.

– Paklausyk, – iš naujo pradėjo jis ir išsitraukė šūsnį nuotraukų iš ant staliuko gulinčio voko. – Tai – Emilija Selbu.

Iš nuotraukos žvelgė daili mergytė su šalpusnių vainiku plaukuose. Ji buvo be galo rimta, tamsiai mėlynos akys atrodė beveik liūdnos. Siauručiame smakre buvo įsirėžusi mažytė duobutė. Burna buvo mažytė, tačiau su putliomis lūpomis.

– Nuotrauka visiškai nauja, daryta prieš tris savaites. Gražus vaikas, tiesa?

– Tai jos neranda?

Ji atsikrenkštė, balsas ją išdavė.

– Taip. Tai Kimas.

Inger Johanė pakėlė nuotrauką prie akių. Ta pati, kurią rodė per televiziją. Berniukas spaudė rankose raudoną gaisrinę. Raudona gaisrinė. Sulamitas. Staiga ji paleido nuotrauką, pakėlė nuo žemės ir pastūmė Ingvarui Stubio.

– Kadangi Emilija vis dar dingusi, o Kimas... Kas, apskritai, priverstų tave patikėti, kad tai tas pats nusikaltėlis?

– To klausiu ir savęs pačios.

Šūsnyje buvo daugiau nuotraukų. Akimirką pasirodė, lyg jis būtų norėjęs jas parodyti. Tuomet akivaizdžiai apsigalvojo ir sukišo kitas atgal į voką. Kimo ir Emilijos nuotraukos liko gulėti ant stalo, viena šalia kitos, abiejose veidai atsukti į Inger Johanę.

– Emilija buvo pagrobta ketvirtadienį, – lėtai ištarė jis. – Vidury dienos. Kimas dingo trečiadienio naktį. Emilija – devynerių metų mergaitė. Kimas buvo

penkerių metų berniukas. Emilija gyvena Askeryje. Kimas – Berume. Kimo mama ir tėvas – seselė ir santechnikas. Emilijos mama mirusi, tėvas yra filologas ir gyvena iš grožinės literatūros vertimo. Jie vieni kitų nepažįsta. Mes bandėme iš po žemių iškasti bendrus sąlyčio taškus tarp šeimų. Neradome nieko kita, kaip tik tai, kad Emilijos tėvas ir Kimo mama devintojo dešimtmečio pradžioje kurį laiką gyveno Bergene. Ir ten jie vienas kito nepažinojo. Apskritai...

– Keista, – tarė Inger Johanė.

– Taip. Arba tragiška. Viskas priklauso nuo to, kaip į tai pažiūrėsi.

Ji mėgino išvengti vaikų nuotraukų. Atrodė, lyg abu būtų ją kaltinę už tai, kad nenori su jais turėti nieko bendra.

– Norvegijoje visada yra vienas ar kitas sąlyčio taškas tarp žmonių, – pasakė ji. – Bent jau kai jie gyvena taip arti kaip Berume ir Askeryje. Turbūt esi patyręs tai pats. Turiu galvoje, kai prisėdi su kuo nors pasišnekėti. Kad beveik visada atsiranda vienas kitas bendras pažįstamas, senas draugas, darbovietė, su kuria abu buvo susiję, įvykis. Tiesa?

– Taip...

Jis dvejojo. Neatrodė susidomėjęs. Jis staigiai įtraukė oro, lyg norėdamas protestuoti, tačiau vis dėlto susilaikė.

– Man reikia nusikaltėlio psichologinio portreto sudarytojo, – pratarė jis. – *Profiler'io.*

Jo angliškas tarimas buvo puikus, kaip amerikietiškame televizijos seriale.

– Kažin, – griežtai atrėmė Inger Johanė, pokalbis krypo į tai, apie ką ji nenorėjo kalbėti. – Jei ir turėtum

naudos iš psichologinio portreto sudarytojo, tau reikia daugiau bylų nei ši. Jeigu kalba tikrai sukasi apie vieną ir tą patį nusikaltėlį.

– Apsaugok Viešpatie, – tarė Ingvaras Stubio. – Turiu galvoje, nuo daugiau bylų.

– Su tuo, žinoma, sutinku. Tačiau iš šių dviejų bylų faktiškai neįmanoma padaryti išvadų.

– Iš kur žinai?

Jis nebeflirtavo.

– Elementari logika, – griežtai tarė ji. – Savaime suprantama, kad... Nežinomo nusikaltėlio psichologinis portretas remiasi žinomais jo veiksmų bruožais. Tai tarsi vienas iš tų paveikslėlių, kuriuose reikia sujungti taškus. Pieštukas seka numeruotus taškus, kol atsiranda konkretus piešinys. Jokios naudos iš dviejų taškų. Reikia turėti daug. Ir čia tu, žinoma, teisus: mums belieka iš visos širdies tikėtis, kad taip nenutiks. Turiu galvoje, neatsiras daugiau taškų.

– Iš kur tai žinai?

– Kodėl užsispyręs tvirtini, kad tai viena, o ne dvi bylos?

– Manau, kad neatsitiktinai pasirinkai psichologiją ir teisę. Tai nėra įprasta. Matyt, turėjai planą. Tikslą.

– Visiškai atsitiktinai, tiesą sakant. Tiesiog jaunatviško nepastovumo rezultatas. Be to, norėjau į JAV. Ir žinai...

Ji ėmė kandžioti savo plaukus. Paslapčia nusibraukė šlapią plaukų sruogą už ausies ir pasitaisė akinius.

– Manau, tu klysti. Emiliją Selbu ir mažąjį Kimą pagrobė ne tas pats vyras.

– Arba moteris.

– Arba moteris, – vangiai pakartojo ji. – Tačiau dabar, tiesą sakant, kad ir kaip nemandagu tai būtų, turiu paprašyti tavęs... Turiu šiandien kai ką sutvarkyti, nes ruošiuosi... Atsiprašau.

Ir vėl pajuto tą patį spaudimą plaučiuose, buvo neįmanoma žiūrėti į vyrą ant sofos. Jis stebėtinai lengvai pakilo, nors sėdėjo nepatogia poza.

– Jei tai nutiks dar kartą, – tarė jis ir susižėrė nuotraukas. – Jei dings dar vienas vaikas. Ar tuomet man padėsi?

Kruela de Ville garsiai rėkė iš darbo kambario. Kristianė krykštavo iš džiaugsmo.

– Šito nežinau, – tarė Inger Johanė Vik. – Matysim.

KADANGI BUVO ŠEŠTADIENIS ir viskas klojosi kaip iš pypkės, jis palepino save taure vyno. Susimąstė, kad tai pirmas kartas po daugelio mėnesių, kai geria alkoholį.

Paprastai jis baimindavosi poveikio. Tapdavo vangus po taurės ar dviejų. Įpusėjęs trečią tapdavo piktas. Ketvirtosios dugne glūdėdavo įniršis.

Tik vieną taurę. Lauke vis dar buvo šviesu, ir jis pakėlė vyno taurę priešais langą.

Emilija buvo keista. Nedėkinga. Nors jis ir norėjo palikti mergaitę gyvą, bent jau kurį laiką, viskam yra ribos.

Jis gėrė. Skonis buvo sodrus, vynas atsidavė rūsiu.

Turėjo nusišypsoti iš savo paties sentimentalumo. Jis paprasčiausiai per daug jautė. Jis buvo per ma-

lonus. Kodėl gi dabar turėtų leisti Emilijai gyventi? Kokia to prasmė? Ką gi, iš tikrųjų, mergaitė padarė, kad to nusipelnytų? Ji dažnai gaudavo maisto, gero maisto. Iš čiaupo bėgo švarus vanduo. Netgi lėlę Barbę jai nupirko, nors neatrodė, kad dėl to būtų tapusi labiau patenkinta.

Laimei, ji liovėsi skundųsis. Pradžioje, ir ypač kai dingo Kimas, ji pratrūkdavo verkti vos jam spėjus ten, apačioje, praverti duris. Atrodė, lyg ji negalėtų kvėpuoti, kas yra visiška nesąmonė. Seniai jis įrengė puikią ventiliacijos sistemą, visai nesiruošė kankinti vaikų. Dabar ji buvo ramesnė. Šiaip ar taip, nebeverkė.

Sprendimas leisti Emilijai gyventi atėjo savaime. Nebuvo taip planuota; bet kuriuo atveju – ne nuo pradžių. Joje buvo kažkas ypatinga, nors ji, žinoma, pati to nesuvokė. Bus matyti, kiek tai truks. Ji turėtų pasisaugoti. Jis buvo sentimentalus, tačiau ir jam kažkada galėjo trūkti kantrybė.

Greitai ji sulauks draugijos.

Jis padėjo taurę į šalį, ir jam prieš akis iškilo aštuonmetė Sara Bardsen. Jis įsidėmėjo jos bruožus, išmoko juos mintinai, praktikavosi su jos veidu, kol ėmė ją regėti bet kada ir visur. Nuotraukų jis neturėjo. Nuotraukos galėjo suklaidinti. Bet jis tyrinėdavo ją mokyklos kieme, pakeliui pas močiutę, autobuse. Kartą sėdėjo šalia jos per visą kino seansą. Žinojo, kaip kvepia jos plaukai. Saldžiai ir šiltai.

Jis užsuko butelį ir pastatė jį į vieną iš beveik tuščių virtuvės lentynų. Žvilgtelėjęs pro langą, sustingo. Tiesiai priešais, tik keletas metrų nuo namo sienos,

stovėjo gražiai nuaugęs elnias. Gyvulys pakėlė galvą ir akimirką žvelgė tiesiai į jį, paskui tingiai nurisnojo link pamiškės vakarų pusėje. Akyse susikaupė ašaros.

Tą trumpą laiką Sara ir Emilija sutars kuo puikiausiai.

17

LOGANO TARPTAUTINIS ORO UOSTAS Bostone buvo milžiniška statybų aikštelė. Ligi pat žemų lubų tvyrojo pelėsių tvaikas ir tiršti dulkių debesys. Iš visų pusių rėkė perspėjimai, juodos raidės ant raudono pagrindo. Reikėjo saugotis laidų ant grindų, sijų, kurios karojo nuo sienų, ir brezentinių uždangalų, kurie slėpė cemento maišymo mašinas ir statybines medžiagas. Keturi lėktuvai iš Europos nusileido mažiau nei per pusvalandį. Eilė prie pasų kontrolės buvo ilga, ir Inger Johanė Vik laukdama mėgino skaityti jau perskaitytą laikraštį. Kartkartėmis pastumdavo koja rankinį bagažą. Prancūzas tamsiu kupranugario vilnos paltu, kiekvieną kartą jai užtrukus kelias sekundes per ilgai, baksnojo į nugarą.

Linė pasirodė pavakare, su trimis buteliais vyno ir dviem naujais kompaktiniais diskais. Kristianė buvo saugiai palikta pas Isaką, o geriausia draugė buvo teisi sakydama, kad Inger Johanė nesuktų sau galvos dėl rytojaus dienos, jei jai nereikia būti Gardermoeno

oro uoste prieš dvyliką. Aišku, nebuvo jokios prasmės prieš tai eiti į darbą. Linės buteliai dingo kartu su ketvirčiu butelio konjako ir dviem *Irish Coffee*. Kai gegužės dvidešimt antrosios, pirmadienio, popietę traukinys įriedėjo į naujo pagrindinio oro uosto peroną, Inger Johanei skubiai prireikė į tualetą, kad atsikratytų be galo malonios nakties likučių. Kelionė buvo sunki.

Laimei, virš Grenlandijos ji užsnūdo.

Pagaliau atėjo jos eilė rodyti pasą. Ji pabandė paslėpti burną. Salsvas miego ir paros senumo pagirių skonis vertė ją abejoti. Kontrolieriui reikėjo bereikalingai daug laiko, jis žvilgčiojo į ją, spoksojo žemyn, delsė. Tuomet galiausiai uždėjo štampą ant pase esančio priedo su beveik nusivylimo kupinu trenksmu. Rankos mostu ji buvo pakviesta į JAV.

Anksčiau būdavo visiškai kitaip. Atvykimas į Ameriką paprastai prilygdavo naštos nusimetimui. Laisvės jausmas būdavo visiškai konkretus, ji jausdavosi lengvesnė, jaunesnė, laimingesnė. Dabar ji purtėsi nuo žvarbaus vėjo ir nelabai beprisiminė, kur yra stotelė. Užuot išsinuomojusi automobilį Logano oro uoste, nusprendė važiuoti autobusu iki Hajanio. Ten laukė *Ford Taurus*, ir jai nereikėjo sau sukti galvos dėl eismo Bostone. Kad tik rastų tą nelemtą autobusą. Lauke taip pat viešpatavo sumaištis – aplinkui trumpalaikiai kelio ženklai ir laikinos iškabos. Ją persmelkė apmaudas, ir vis dar šiek tiek pykino. Karštakošio prancūzo kvepalai buvo įsigėrę į jos drabužius.

Du vyrai stovėjo pasilenkę prie tamsaus automobilio. Abu mūvėjo kepuraites su snapeliais ir vilkėjo

į akis krintančias juodas striukes nuo lietaus. Jiems nereikėjo atsisukti, kad Inger Johanė suprastų, jog tai FTB su didelėmis, spindinčiomis raidėmis ant plačių nugarų.

Inger Johanė Vik pati turėjo tokią striukę. Ji kabėjo tėvų vasarnamyje ir būdavo dėvima tik pliaupiant lietui. F raidė buvo pusiau nusitrynusi, B beveik nebesimatė.

FTB vyrai juokėsi. Vienas įsidėjo į burną kramtomosios gumos gabalėlį, paskui pasitaisė kepuraitę su snapeliu ir atidarė mašinos dureles moteriai su aukštakulniais, kuri paskubomis perbėgo skersai kelią. Inger Johanė nusisuko. Ji turėjo skubėti, kad spėtų į autobusą. Ji vis dar jautė nuovargį ir silpną šleikštulį. Vylėsi, kad pavyks užmigti kelionės metu. Jei ne, reikėtų rasti kur pernakvoti Hajanyje, vargu ar tokios būklės sugebės vairuoti tamsoje.

Inger Johanė paspartino žingsnį. Lagaminas šokčiojo ir strykčiojo ant per mažų ratukų. Uždususi ji atidavė bagažą vairuotojui ir įsiropštė į vidų.

Jai toptelėjo, jog Akseliui Seieriui nepaaukojo nė vienos minties nuo to laiko, kai išskrido iš Gardermoeno oro uosto. Rytoj galbūt jį sutiks. Kažkodėl ji buvo susikūrusi šio vyro paveikslą. Jis buvo gana gražus, tačiau nelabai aukštas. Galbūt turėjo barzdą. Vienas Dievas žino, ar jis ją priims. Keliauti į JAV, beveik galvotrūkčiais, be išankstinio susitarimo, be konkrečios informacijos, išskyrus adresą Harvičporte ir seną istoriją apie vyrą, kuris buvo nuteistas už kažką, ko tikriausiai nepadarė,– visa tai buvo taip impulsyvu ir jai nebūdinga, kad ji nusišypsojo savo

atspindžiui lange. Ji buvo JAV. Tam tikra prasme vėl buvo namie.

Ji užsnūdo prieš jiems pervažiuojant Tedo Viljamso tunelį.

Paskutinis, apie kurį ji pagalvojo, buvo Ingvaras Stubio.

18

INGER JOHANĖ VIK BUVO praradusi laiko nuovoką, kai pabudo antradienio rytą.

Praėjusį vakarą Barnsteiblio municipaliniame oro uoste ji išsinuomojo automobilį. Oro uostą sudarė vos keletas siaurų tako juostų šalia žemo, ilgo terminalo pastato. Dama už laikraščių prekystalio padavė jai raktus ir susigėdusi nusižiovavo. Iki vidurnakčio buvo likusios dvi valandos. Nors iki iš anksto užsakyto kambario Harvičporte tebuvo vos pusvalandis kelio mašina, ji nerizikavo, o prisiregistravo motelyje Hajanisporte, penkios minutės kelio nuo oro uosto. Nusimaudžiusi po dušu, išėjo į vakaro tamsą.

Krantinėse tvyrojo vasaros laukimas. Paaugliai berniukai nuobodžiavo visą nykią žiemą, šiąnakt jie plyšavo ir juokėsi laukdami, kol miestas sprogs. Vaikai, neturintys dešimties, spruko nuo motinų, raginančių eiti miegoti, – ant paspirtukų zigzagais tarp trosų ir senų statinių. *Memorial Day** jau greitai.

* Kritusių karuose amerikiečių pagerbimo diena.

Per vieną savaitgalį gyventojų skaičius visame Menkių kyšulyje padidės dešimteriopai ir bus toks, kol rugsėjis atsineš su savimi darbo dieną ir naują niūrų žiemos sezoną.

Inger Johanė ištiesė ranką apgraibomis ieškodama laikrodžio. Šis buvo nukritęs ant grindų.

Laikrodis rodė vos keletą minučių po šešių ryto. Ji miegojo penkias valandas. Vis dėlto jautėsi žvali. Atsikėlusi užsitempė per didelius marškinėlius, su kuriais miegodavo. Oro kondicionierius sunkiai atsidūsėjo ir staiga nutilo. Viduje turėjo būti dvidešimt penki laipsniai. Jai atitraukus užuolaidas, kambarį užplūdo ryto šviesa. Prisimerkusi ji žvelgė į pietvakarius. Baltas motorinis laivas, plaukiojantis į *Martos Vynuogyną*, išblizgintas plūduriavo prie krantinės. Vėjas pūtė nuo žemyno priversdamas lynus tarp krantinės ir laivo stipriai išsitempti. Anapus kelto, giraitės užuovėjoje, stovėjo didžiulis pilkas paminklas Kenedžiui. Ji buvo ten vakar vakare, tiesiog sėdėjo ant suoliuko ir žvelgė į vandenyną. Oras jau buvo apsunkęs nuo ankstyvos vasaros nakties, sūrus ir švelnus. Jai už nugaros buvo paminklas, masyvus granitas su niekuo neišsiskiriančiu variniu reljefu per vidurį. Neišraiškingas miręs prezidentas profiliu, tarsi ant monetos – karalius ant didžiulio pinigo.

– Amerikos karalius, – sumurmėjo Inger Johanė ir įjungė knyginį kompiuterį į tinklą.

Tik vienas elektroninis laiškas buvo vertas dėmesio – Kristianės piešinys. Trys žalios figūros apskritime. Kristianė, mama ir tėtis. Rankos, kuriomis jie buvo susikabinę, atrodė milžiniškos, su pirštais, susi-

pynusiais lyg mangrovių medžių šaknys. Apskritimo viduryje stovėjo dantų nestokojanti būtybė, į kurią pažvelgusi Inger Johanė iš pradžių negalėjo suprasti, kas ji tokia. Ji perkskaitė Isako pridėtą žinutę.

– Jis nupirko vaikui šunį, – suaimanavo ji ir paskubomis atsijungė.

Sėsdamasi į mašiną šiek tiek po devynių, jautėsi priblokšta. Jos nebuvo namuose gerą parą, ir Isakas nupirko šunį. Kristianė reikalaus gyvulį pasiimti su savimi tomis savaitėmis, kai ja rūpinsis Inger Johanė. Inger Johanė paprasčiausiai nenorėjo jokio šuns.

Isakas mažų mažiausiai galėjo jos paklausti.

SUSIERZINIMAS ne kažin kiek teatlėgo. Ji važiavo 28-uoju keliu palei vandenyną. Jis vingiavo iš vieno miestelio į kitą, kartkartėmis iš už jachtų prieplaukų ir upės žiočių išnirdavo Nantakėto sąsiaurio vaizdai. Saulė spigino į akis. Ji sustojo prie tviskančios turistų krautuvėlės nusipirkti porą pigių akinių nuo saulės. Savo pačios akinius nuo saulės su dioptrijomis pamiršo Norvegijoje. Ji turėjo pasirinkti, ar matyti gana prastai su stiklais be dioptrijų, ar visiškai apgailėtinai akinančioje šviesoje. Pardavėjas norėjo jai įbrukti kaubojišką skrybėlę – lyg čia kada mylios spinduliu nuo Jarmuto Masačiusetse būtų buvę kaubojų. Galiausiai ji pasidavė. Trisdešimt dolerių tiesiai į šiukšlinę, tikrąja to žodžio prasme. Ji tikėjosi, kad jis jos nematė, kai ji kišo galvos apdangalą į žalią kibirą. Vyras neturėjo dešinės kojos, jam, matyt, buvo devyniasdešimt ir 1972-aisiais jis buvo eilinis kareivis.

Mid-Cape greitkelis visais atžvilgiais būtų buvęs tikslingesnis sprendimas keturių juostų autostrada, kuri dalijo pusiasalį išilgai į dvi dalis. Vis dėlto pasirinkusi pakrantės kelią, įtarė save noru tempti laiką. Vakar būtų nusišypsojusi iš savo impulsyvumo. Tačiau dabar jis nebebuvo toks juokingas.

Atrodė, kad kažkas negerai su pavarų dėže.

Ką gi ji galėjo pasakyti?

Isakas galėjo apsirikti. Jis pridėjo prie širdies delną ir išsprogino akis, kai ji paprašė garantijų. Turėjo būti daugiau žmonių, vardu Akselis Seieris. Jei ne taip labai daug, tai nors keletas. Isakas galėjo klysti. Akselis Seieris iš Harvičporto galbūt niekada negyveno Osle. Galbūt jis taip pat niekada nesėdėjo kalėjime. Galbūt jis *sėdėjo* kalėjime, tačiau nejaučia didelio noro, kad kas apie visa tai primintų. Jis galėjo turėti šeimą. Žmoną, vaikų, vaikaičių – nė vienas nenutuokia apie *pater familias* praeitį už grotų. Nebūtų teisinga visa tai kelti į dienos šviesą. Neteisinga Akselio Seierio atžvilgiu. Vakar būtų nusišypsojusi iš savo impulsyvumo. Šiandien ji suprato, kad kelionė į JAV – lygiai kaip ir tiesos ieškojimas – sukasi tik apie keliavimą *nuo* kažko. Nieko rimta, greitai pridūrė sau pačiai. Nepaisant visko, tai nebuvo pabėgimas. Amerikoje ji buvo arčiausiai savęs, ir daugiausia dėl to išvažiavo. Tiesiog jai buvo šiek tiek neaišku, nuo ko jai reikėjo pertraukos.

Prieš pasiekdama Denis Portą, geros amerikietiškos mylios atstumu nuo adreso, įspausto kitoje Kristianės nuotraukos, gulinčios kišenėje, pusėje, ji buvo beveik apsisprendusi apsisukti. Galės pavadinti

tai nenusisekusia kelione. Alvhildė Sofienberg supras. Inger Johanė daugiau nieko negalėjo padaryti. Jos tyrimas galėjo tęstis be Akselio Seierio. Jo byla jai nebuvo būtina. Ji turėjo daug kitų bylų, už kurių galėjo užsikabinti, bylų, kuriose nusikaltėlius nuo jos biuro skyrė kelionė traukiniu arba trumputis skrydis iki Tromsės.

Pavarų dėžė nemaloniai sucypė.

Ji važiavo toliau.

Galbūt jai tiesiog reikėtų pamatyti jo namą. Ji neprivalėjo užmegzti ryšio. Nukeliavus tokį ilgą kelią, vis dėlto būtų neblogai susidaryti įspūdį, kaip susiklostė Akselio Seierio reikalai. Namas, sodas ir galbūt šalia pastatytas automobilis papasakotų istoriją, kurią po šios ilgos kelionės būtų verta išgirsti.

Akselis Seieris gyveno Vandenyno alėjoje 1.

Namą rasti buvo nesunku. Jis buvo mažytis. Kaip ir aplinkiniai namai, šis taip pat buvo dengtas kedru, papilkėjęs nuo senumo, tvirtas, tipiškas šio regiono namas. Langinės buvo mėlynos. Ant stogo vėjyje nenoromis sukiojosi gaidys. Kresnas vyras plūkėsi su kopėčiomis prie rytinės sienos. Dar nebuvo priešpiečių metas. Inger Johanė vis dėlto jautėsi alkana.

AKSELIUI SEIERIUI REIKĖJO naujų kopėčių. Jis ruošėsi lipti ant stogo. Senosioms trūko trijų skersinių ir jos pavojingai traškėjo. Tačiau jam reikėjo viršun. Gaidys buvo niekam tikęs. Akselis nubusdavo naktimis nuo vėjo, kuris plakė atkaklųjį paukštį, šis nemaloniai cypė vėjui pučiant iš pietryčių.

– *Hi, Aksel! Pretty thing you've got there*!*

Jaunesnis vyras languotais flaneliniais marškiniais atsirėmė į tvorą ir nusijuokė. Akselis linktelėjo kaimynui ir iškėlė paršelį priešais save. Jis pakreipė galvą ir vos truktelėjo pečiais.

– *Kind of original, I guess. I like it**.*

Paršelis buvo padarytas iš oksiduoto vario, liesa kiaulaitė, stovinti šuns poza ant keturių strėlių, sukryžiuotų visomis dangaus kryptimis. Akselis Seieris gavo paršelį mainais už kelis spalvotus tinklų žymeklius. Lankeliai buvo išbrinkę ir niekam tikę, tačiau vis dar vertingi suvenyrų turguje.

– *Help me with this ladder, will you***!*

Metas Delaware turėjo didžiulį antsvorį. Akselis vylėsi, kad šis daug jaunesnis vyras nesisiūlys pakeisti gaidžio į paršelį. Galiausiai jiems pavyko pastatyti kopėčias į vietą.

– *I would have helped you, you know. But****...*

Metas sušnairavo į kopėčias. Jis pliaukštelėjo per vieną skersinį ir nusuko beisbolo kepuraitę atgal. Akselis kažką subambėjo panosėje. Jis atsargiai pastatė pėdą ant pirmojo skersinio. Šis išlaikė. Pamažu užkopė iki pat viršaus. Gaidys buvo toks surūdijęs, kad nulūžo Akseliui bandant jį nusukti. Stogo danga vis dar buvo puiki. Paršelis leidosi lengvai valdomas vėjo, o nustatyti dangaus kryptis užtruko tik akimirką.

* Sveikas, Akseli, neblogas daikčiukas! (angl.)

** Visai originalus, man patinka (angl.).

*** Nagi, padėk man pastatyti tas kopėčias! (angl.)

**** Žinai, būčiau tau padėjęs. Bet... (angl.)

– *Awesome,* – išsišiepė Metas ir įsistebeilijo į paršelį. – *Just awesome, you know*!*

Akselis sumurmėjo „ačiū". Metas pastatė kopėčias į vietą. Akselis dar ilgai girdėjo jo prunkštimą jam išnykus iš akiračio už *O'Connors*, kuri dar nebuvo atsidariusi vasaros sezonui, aludės kampo.

Kažkas Vandenyno alėjoje buvo pasistatęs automobilį. Akselis pusiau abejingai žvilgtelėjo į fordą. Viduje sėdėjo vieniša moteris. Čia statyti automobilius buvo draudžiama. Jai teks važiuoti į stovėjimo aikštelę prie Atlanto alėjos kaip ir visiems kitiems lankytojams. Ji nevietinė. Tai buvo akivaizdu, nors jis iki galo ir nesuprato kodėl. Vasaros sezonas priminė pragarą. Visur knibždėte knibžda miestiečių. Aptekę pinigais. Jie mano, kad viskas parduodama.

– Jei gera kaina, – pasakė nekilnojamojo turto agentas šį pavasarį. – *Name your price, Aksel**.*

Jis nenorėjo parduoti. Vienas ar kitas Bostono ryklys būtų pasiruošęs užmokėti milijoną dolerių už šį mažytį namuką prie paplūdimio. Vieną milijoną! Akselis prunkštelėjo iš šios minties. Namas buvo mažytis, ir jam vos pakako pinigų kam nors kitam, išskyrus pačią būtiniausią priežiūrą. Daugiausia viską darydavo pats, tačiau medžiagos kainavo pinigus. Lygiai kaip ir santechnikai bei elektrikai. Šią žiemą turėjo nutiesti naują vandens vamzdį. Senasis leido vandenį. Spaudimas buvo toks žemas, kad vanduo iš virtuvės čiaupo vos čiurleno, o žmonės iš vandentiekio apsireiškė ir

* Įspūdinga. Tiesiog įspūdinga! (angl.)

** Pasakyk, kiek nori, Akseli (angl.).

pagrasino byla, jei jis nedelsdamas ko nors nesiims. Kai viskas buvo baigta ir sąskaita sumokėta, Akselio Seierio taupomojoje sąskaitoje buvo likę penkiasdešimt šeši doleriai.

Vienas milijonas!

Ryklys būtų nuvertęs visą balaganą. Ši vieta viliojo. Paplūdimio ruožas. *Privatus* paplūdimys. Su teise statyti milžiniškus skydus su *No trespassing* ir *Police take notice.* Akselis Seieris išsiuntė nekilnojamojo turto agentą pro duris prašydamas daugiau nebesirodyti. Žinoma, jam kartkarčiais prireikdavo kelių šimtų dolerių, tačiau tik tada, kai pats juos užsidirbdavo. Akselis nė nenumanė, ką turėtų veikti su tuo milijonu.

Jis nukraustė įrankius. Moteris tebesėdėjo forde. Jį tai erzino. Paprastai tokiu metu jis pereidavo į begalinio atlaidumo būseną, be ko, vargu, ar būtų išgyvenęs vasarą. Su šia moterimi buvo kitaip. Atrodė, lyg ji į jį spoksotų. Iš savo automobilio ji negalėjo matyti vandenyno. Buvo pačiame gatvės gale. Per arti po didžiuoju ąžuolu, išsikerojusiu virš Piccola šeimos namo, šią vasarą jie turėtų ko nors imtis, nukirsti jį, bent jau nupjauti kelias šakas. Jos sviro ant stogo braižydamos malksną. Greitai pradės leisti vandenį.

Moters mašinoje vandenynas nedomino. Tai jis kaustė jos dėmesį. Sena baimė persmelkė kūną. Akselis Seieris atsidūsėjo ir greitai nusisuko. Tuomet įėjo vidun ir užsirakino duris, nors dar nebuvo nė vienuoliktos ryto.

*

AKSELIS SEIERIS BUVO TOKS, kokį Inger Johanė ir įsivaizdavo. Kresnas ir tvirtas. Per atstumą buvo sunku įžiūrėti, ar jis buvo švariai nusiskutęs, tačiau apie barzdą nebuvo ir kalbos. Vis dėlto atrodė, lyg ji būtų jį mačiusi jau tą pirmąją naktį, kai skaitė Alvhildės Sofienberg popierius, mėgindama įsivaizduoti senąjį Akselį Seierį, trisdešimt penkerių metų vyrą, po paleidimo. Tamsiai mėlynas švarkas buvo nusitrynęs. Jis kėblino su sunkiais auliniais batais, nors lauke turėjo būti daugiau nei dvidešimt laipsnių šilumos. Plaukai buvo žili ir šiek tiek per ilgi, lyg jam nebūtų rūpėję, kaip atrodo. Net ir šimto metrų atstumu buvo nesunku pastebėti, kad jis turi dideles rankas.

Porą kartų jis žvilgtelėjo į jos pusę. Ji pamėgino susigūžti automobilio sėdynėje. Nors ir nepadarė nieko neleistina, pajuto užliejant lengvą raudonį, kai jis antrą kartą išsitiesė ir prisimerkęs pažvelgė į ją. Jei jis tikrai įsidėmėjo, kaip ji atrodo, būtų nemalonu vėliau su juo šnekėti.

Ji neturėtų su juo kalbėtis. Matė, kad jam sekasi gerai. Jis gyvena kuo puikiausiai. Namas buvo tikrai mažas ir ganėtinai apglamžytas vėjo, tačiau sklypas turėjo būti vertingas. Sode stovėjo mažytis sunkvežimis, *truckas,* ne ypač senas. Jaunesnis vyras sustojo ir ėmė šnekučiuotis. Nusijuokė ir pamojęs ranka nuėjo savais reikalais. Akselis Seieris buvo savas.

Inger Johanė buvo alkana. Mašinoje buvo nepakeliamai karšta, nors ji ir stovėjo didžiulio ąžuolo šešėlyje. Ji lėtai nuleido langą.

– *You can't park here, sweety**!*

Vilkinti didžiulį šviesiai rožinį angoros vilnos megztinį senoji dama panėšėjo į cukraus vatą. Ji plačiai nusišypsojo paskendusi šioje rožinėje spalvoje, ir Inger Johanė linktelėjo atsiprašydama. Tuomet užvedė automobilį vildamasi, kad pavarų dėžė dar parą atlaikys. Ji matė, kad laikrodis rodo lygiai vienuolika, gegužės dvidešimt trečiosios, antradienio, popietė.

KAŽKODĖL jis įsidėmėjo, kad laikrodis rodė penkias valandas popiet. Kažkas ant arklidės sienos buvo pakabinęs seną geležinkelio stoties laikrodį. Trumpoji rodyklė buvo nulūžusi, tik nuolauža rodė kažką, kas turbūt buvo skaičius penki. Ingvarą Stubio persmelkė nerimas, ir jis dar kartą pasitikrino laiką rankiniame laikrodyje.

– Eikš, Amundai. Ateik pas senelį.

Berniukas stovėjo tarp priekinių bėro arklio kojų. Gyvulys nunarino galvą ir suprunkštė. Ingvaras Stubio pačiupo vaiką ir apžargomis pasodino arkliui ant nugaros be balno.

– Dabar turi atsisveikinti su Sabra. Važiuosime namo pietauti. Tu ir aš.

– Ir Sabra.

– Ne. Sabra ne. Sabra gyvena čia, arklidėje. Jai nėra vietos senelio svetainėje.

– Viso geriausio, Sabra!

Amundas pasilenkė į priekį ir įsikniaubė veidu arkliui į karčius.

* Negali čia stovėti, brangioji! (angl.)

– Viso geriausio!

Nerimas neatslūgo. Jis buvo beveik skausmingas, ledinis šiurpulys per visą nugarą, kuris įsikibo į sprandą ir privertė jį sustingti. Jis stipriai prisispaudė berniuką prie kūno ir pasileido link mašinos. Juosiant Amundą saugos diržu, jį kankino nemalonus jausmas. Senais laikais, prieš nelaimę, jis jausdavosi tarsi aiškiaregys. Nors niekada tokiais dalykais netikėjo. Vis dėlto jam patikdavo, kad pamažu tai pastebėdavo kiti, budrumas, kuris darė jį ypatingą. Kartkartėmis jis pajusdavo kūną smelkiančias ledines bangas, kurios priversdavo jį žvilgtelėti į laikrodį. Įsidėmėti laiką. Anksčiau jis manė, kad tai naudinga. Dabar jautė gėdą.

– Susiimk, – sumurmėjo ir užvedė automobilį.

19

GALIAUSIAI PAAIŠKĖJO, kad, tiesą sakant, niekas autobuse neatkreipė dėmesio į Sarą Bardsen. Buvo pats spūsties metas, ir žmonės stovėjo susispaudę prie vidurinio išėjimo. Visos sėdynės buvo užimtos. Tarp keleivių buvo daug vaikų, daugumą lydėjo suaugusieji. Apklausus daugiau nei keturiasdešimt liudytojų, aišku buvo viena – Sarą matė 20-ame autobuse be penkių penkios, kaip ir kiekvieną antradienį. Dvi mamos kolegės, kurios laukė, kol ši išlydės vaiką, galėjo tai patvirtinti. Sarai buvo aštuoneri, ir daugiau nei prieš metus ji pradėjo viena važinėti pas močiutę

Tėjene. Kelionė nebuvo ilga, vos ketvirtis valandos. Sara buvo apibūdinama kaip atsargi ir savarankiška mergaitė, ir nors dabar motina buvo visiškai palaužta dėl to, kad jos nepalydėjo, kažin ar kas būtų priekaištavęs vienišai mamai, jog išleido aštuonmetę į tokią kelionę autobusu vieną.

Lygiai taip pat aišku, kaip Sarą matė autobuse, buvo ir tai, kad ji nepasiekė kelionės tikslo. Močiutė laukė toje pačioje stotelėje. Sara puikiai žinojo, kur ji yra, paprastai ji strykteldavo tiesiai močiutei į glėbį tik atsidarius durims. Šįkart ji nepasirodė. Senelei pakako nuovokumo sulaikyti autobusą, ji pati perėjo visą transporto priemonę du kartus – iš lėto, nekreipdama dėmesio į susierzinusį vairuotoją. Sara dingo kaip į vandenį.

Kai kurie teigė matę, kaip mergaitė išlipa Karlo Bernerio aikštėje. Ji mūvėjo mėlyną kepurę, tvirtai sakė du liudytojai. Jie stovėjo prie galinių durų ir stebėjosi, kad tokia maža mergaitė važiuoja pati viena perpildytame autobuse.

Sara nemūvėjo kepurės.

Vyresnė dama teigė atkreipusi ypatingą dėmesį į mažytę, maždaug šešerių metų mergaitę kartu su suaugusiu vyru. Mergytė buvo šviesiais plaukais ir nešėsi skudurinę lėlę. Ji taip gailiai verkė, sakė moteris. Atrodė, kad vyras ant jos pyksta. Paauglių būrys sakė, jog autobuse buvo pilna verkšlenančių ir rėkiančių vaikų. Kompiuterių guru, turintis kažką panašaus į įžymybės statusą, dėl kurio, jo paties supratimu, jis, aišku, buvo ypač geras liudytojas, tvirtino, jog pačiame autobuso priekyje pati viena sėdėjo mergaitė su kolos buteliuku rankoje. Ji staiga atsistojusi ir išlipusi

nelydima suaugusiųjų, lyg būtų pamačiusi ką netikėto stotelėje prie Munko muziejaus.

Saros plaukai buvo tamsūs, ir ji neturėjo su savimi kolos. Ji niekada neturėjo skudurinės lėlės ir, be to, buvo aštuonerių ir aukšta pagal savo amžių.

Jei šie 20-ojo maršruto keleiviai tą antradienį gegužės pabaigoje būtų kaip reikiant žiūrėję, jie būtų pastebėję vyrą, besiartinantį prie mergaitės autobuso gale. Jie būtų pamatę, kaip mergaitė atsistoja užleisti savo vietą senai moteriškei – to buvo išmokusi iš mamos. Jie būtų pamatę, kad ji šypsosi. Galbūt jie taip pat būtų pamatę, kad vyras atsitūpė priešais ją spūstyje, nusišypsojo jai ir kažką pasakė prieš pačiupdamas jos ranką. Jei laikrodis nebūtų rodęs lygiai penkių popiet ir visi nebūtų buvę alkani bei išgeibę dėl per mažo cukraus kiekio kraujyje ir todėl daugiausia galvojantys apie vakarienę, galbūt būtų galėję papasakoti policijai, kad mergaitė atrodė sutrikusi, tačiau klusniai nusekė vyrą, kai šis išlipo kitoje stotelėje.

Policija turėjo daugiau nei keturiasdešimt liudytojų iš 20-ojo autobuso parodymų. Bet nebuvo panašu, kad nors vienas iš jų galėtų paaiškinti, kur dingo mažoji Sara Bardsen.

20

ŠĮ KARTĄ ji atėjo pėsčiomis. Nors dauguma per anksti pradėjo sezoną, ir Harvičporte jau knibždėte knibždėjo svetimų turistų bei senų poilsiautojų, jis iš

karto ją atpažino. Ji žengė Atlanto alėja, lyg iš tikrųjų būtų turėjusi reikalų. Prie automobilių stovėjimo aikštelės, kur vaizdo į paplūdimį neužstojo namai ir uždari sodai, ji sustojo ir atsigręžė į pietus, į vandenyną. Vis dėlto prie tvoros nepriėjo. Ji buvo užsidėjusi akinius nuo saulės, ir jis galėjo prisiekti, kad iš tikrųjų ji žvilgčioja į jo namą. Į jį.

Akselis Seieris uždarė sodo vartelius. Pyktis buvo bevirstąs įniršiu. Jei ji tikrai iš jo ko nors nori, teks pačiai sukaupti užtektinai drąsos jį užkalbinti. Jis timptelėjo megztinį, buvo karšta, artinosi popietė. Iš paplūdimio jis girdėjo atsklindant būrio jaunuolių, kurie maudėsi Nantaketo sąsiauryje, šūksnius. Vanduo vis dar buvo ledinis. Prieš dvi dienas gyvsidabris sustojo ties šešiasdešimt laipsnių pagal Farenheitą, jis pamatavo prieš išplaukdamas žvejoti. Moteris su vėjo neperpučiama striuke lėtai praėjo pro jį kita gatvės puse.

– *What do you want, dammit*?*

Akselis taip smarkiai suspaudė plaktuką, kad neišdrįso griebtis ko kito kaip tik jį numesti tiesiai ant žemės. Suskambo šiferio plokštė, ant kurios jis stovėjo. Kraujas plūstelėjo į smilkinius. Dabar baimė buvo jam tokia svetima, ji buvo taip toli praeityje. Buvo praėję metai ir viena diena nuo to laiko, kai jis pagaliau nugalėjo tą neįvardijamą siaubą, kuris pirmą kartą aplankė jį areštinėje 1957-ųjų sausį.

Nuo suėmimo buvo praėjusios kelios savaitės. Akselio mama mirė vieniša. Jam nebuvo leista dalyvauti

* Ko, po galais, nori?! (angl.)

laidotuvėse. Senasis policininkas žvangtelėjo raktų ryšuliu ir įsispoksojo jam į akis. Visi žiną, kad Seieris kaltas, suurzgė jis. Raktai vis daužėsi į areštinės sieną. Akselis neturėjo jokios vilties būti išteisintas. Nejau negalėjo tiesiog prisipažinti, jei ne dėl ko kito, tai bent kad apmalšintų mažosios Hedvigos tėvų skausmą? Argi vargšeliai dar negana prisikentėjo? Policininko žvilgsnis buvo kupinas paniekos. Jis įniršęs persibraukė švarko rankove akis, ir Akselis suprato, kad viskas prarasta. Baimė neleido jam sudėti bluosto ištisas keturias paras. Galiausiai jam prasidėjo haliucinacijos, ir jis gavo vaistų, kad užmigtų.

Akselis tapo naktiniu žvėrimi, kuris ilsėdavosi kelias valandas kiekvieną popietę ir per grotas skaičiuodavo žvaigždes, kai kiti miegodavo. Baimė atlydėjo jį į bendrabutį, kur po netikėto paleidimo jis gyveno aštuoniuose nuoguose kvadratiniuose metruose. Nusekė jį per vandenyną ir nepaliaujamai kankino. Iki pat vieno 1993-iųjų kovo ryto. Tuomet Akselis Seieris pabudo jau gerokai įsidienojus nustebęs, kad išmiegojo visą naktį. Pirmą kartą per trisdešimt šešerius metus policininkas su žvangančiais raktais ir varvančiomis akimis paliko jį ramybėje.

– *What the hell do you want*?*

Moteris sustojo. Atrodė, lyg ji abejotų. Nors širdis daužėsi gerklėje ir neleido normaliai kvėpuoti, jam toptelėjo, kad ji graži. Nuobodžiai – lyg nelabai norėtų atsiskleisti. Jai galėjo būti šiek tiek per trisdešimt, ir vilkėjo ji gana neutralius drabužius.

* Ko, po velniais, nori? (angl.)

Džinsus ir raudoną megztinį su V formos iškirpte. Avėjo sportinius batelius. Akselis pastebėjo, kad ją tyrinėja, išsaugo jos atvaizdą tolesniam naudojimui. Jos akys buvo rudos, jis pamatė tai, kai ji abejodama artinosi prie jo tuo tarpu akinius nuo saulės pasikeisdama paprastais. Plaukai buvo tamsūs, pusilgiai, banguoti, drėgnu oru galbūt galėjo ir susigarbanoti. Jos plaštakos buvo siauros, pirštai ilgi, kai ji netvirtai perbraukė jais plaukus. Akselis prikando liežuvį.

– Akselis Seieris?

Baimė užėmė jam kvapą. Moteris ištarė „Akselis Seieris", vardas nebuvo ištartas nuo pat 1966-ųjų. Jo vardas nebebuvo Akselis Seieris. Jo vardas buvo *Eksel Sayer*, ištęstas ir aptakus. Ne kietas ir aštrus: Akselis Seieris.

– *Who's asking**, – iškošė jis.

Ji ištiesė jam ranką. Jis jos nepaėmė.

– Mano vardas Inger Johanė Vik. Esu tyrėja ir atvykau pašnekėti su tavimi apie tai, kaip kartą buvai nekaltai nuteistas už išprievartavimą ir vaiko nužudymą. Jei sutinki, aišku. Jei manai, kad galėtum apie tai šnekėti dabar, po šitiekos metų.

Ji vis dar atkakliai laikė ištiesusi ranką – primygtinis gestas, kuris privertė jį praverti burną ir įtraukti į plaučius oro prieš ją paimant.

– Eksel Sayer, – kimiai tarė jis. – Būtent toks dabar mano vardas.

Moteris-cukraus vata šlepsėjo link jų iš paplūdimio. Ji apėjo tvorą ir garsiai bei demonstratyviai nusižiovavo prieš mesteldama:

* Kas klausia? (angl.)

– *Female visitor, Aksel! I'll say*!*

– Užeik į vidų, – tarė Akselis ir atsuko nugarą rožiniam megztiniui.

INGER JOHANĖ NEŽINOJO, ko tikėjosi. Žinoma, ji susidarė sau aiškų įspūdį apie Akselio Seierio asmenį, tačiau niekada per daug negalvojo, kaip jam sekėsi, koks jo gyvenimas JAV iš tikrųjų buvo. Jis liko stovėti tarpduryje. Svetainė buvo sujungta su virtuve ir užgriozdinta daiktais. Baldas buvo tik mažytis stalelis prie nusitrynusios sofos ir negrabiai sukaltas virtuvinis stalas su vienintele pinta kėde šalimais. Vis dėlto buvo sunku rasti vietos kojai pastatyti. Viename kampe stovėjo milžiniškas šuo. Ji krūptelėjo. Ne iš karto pastebėjo, kad jo kailis plaukas po plauko buvo išraižytas medyje, o geltonos akys iš stiklo. Kampe priešais, prie pat žemų lubų, kabėjo statula. Ji vaizdavo didžiakrūtę moterį į tolį įsmeigtu žvilgsniu ir tamsiai raudonomis, beveik violetinėmis lūpomis. Aukso spalvos plaukai gaubė stangrų kūną. Statula buvo gerokai per didelė šiam kambariui. Atrodė, kad ji kiekvieną akimirką gali nukristi nuo sienos. Tokiu atveju moteriškė sudaužytų kariauną kažko, kas panėšėjo į alavinius kareivėlius, pasklidusius pašėlusiame mūšyje dviejuose kvadratiniuose grindų metruose. Inger Johanė atsargiai žengė link armijos ir atsitūpė. Kareiviai buvo iš stiklo. Mažyčiai mėlyni švarkeliai, rankų darbo kareiviai su durtuvais ir patrankomis, skrybėlėmis ir rango ženkleliais, kovojantys prieš pilkai vilkinčius pietinių valstijų kareivius.

* Matau, turi lankytoją! (angl.)

– Taip... Taip neįtikėtinai miela!

Ji pakėlė prie akių generolą, šis saugiai sėdėjo ant žirgo gerokai atokiau nuo žiaurių mūšių. Net akys buvo aiškios, šviesiai mėlynos, o viduryje beveik matyti juodos lėliukės. Arklio snukis buvo putotas, ir atrodė, lyg ji jaustų prakaituoto gyvulio šilumą.

– Kur... Visa tai pasidarei? Niekada gyvenime nesu mačiusi nieko panašaus!

Akselis Seieris neatsakė. Inger Johanė girdėjo puodų barškėjimą. Jis buvo pasislėpęs už virtuvinės spintelės.

– Kavos? – įsitempęs paklausė jis.

– Ne, ačiū. Taip... Jei vis tiek virsi. Man nebūtina.

– Alaus.

Tai nenuskambėjo kaip klausimas.

– Taip, prašyčiau, – abejodama tarė ji. – Mielai išgersiu alaus.

Akselis Seieris atsistojo ir koja uždarė spintelės duris. Atrodė, kad jam palengvėjo. Šaldytuvas nepatenkintas sudejavo, kai jis išėmė dvi skardines. Šis įkyrus ūžesys išnyko sulig dejone. Pro purvinus langus prasiskverbė saulės spinduliai. Dulkės šoko šviesiuose ploteliuose ant grindų. Virtuvėje tarsi iš niekur išdygo katinas. Jis murkė ir trynėsi Inger Johanei aplink kojas. Tuomet dingo pro katėms pritaikytą angą duryse. Šalia statulos, už kareivių, stovėjo žuvų statinė su surūdijusiais lankais. Ant dangčio riogsojo plastmasinė lėlė, vilkinti samių drabužiais. Spalvos, kažkada, matyt, buvusios ryškios ir aiškios, raudona ir mėlyna, geltona ir žalia, buvo išblukusios ir virtusios priblėsusia pastele. Lėlė buvo įsmeigusi tuščią

žvilgsnį į sieną priešais. Ši buvo uždengta įspūdingai išsiuvinėta medžiaga, kuri beveik priminė sieninį kilimą. Raštas prasidėjo viename kampe vaizduojamuoju motyvu, viduramžių riteris, pasiruošęs turnyrui, su šarvais ir iškelta ietimi. Toliau viskas perėjo į abstrakciją spalvoms šėlstant į dešinę ir į viršų.

– Aš turiu... Ar tai tu padarei visus šiuos nuostabius daiktus?

Akselis Seieris spoksojo į ją. Iš lėto pakėlė prie lūpų alaus skardinę. Atsigėrė ir rankove nusišluostė lūpas.

– Ką sakei?

– Ar tai tu...

– Kai atėjai. Sakei kažką, jog aš...

– Turiu pagrindo manyti, kad buvai nekaltai nuteistas.

Ji pažvelgė į jį ir pamėgino pasakyti kažką daugiau. Jis žengė žingsnį atgal, lyg saulės šviesa, sklindanti pro rombo formos virtuvės langą, būtų jį varžiusi. Jis linktelėjo galva ir plaukai užkrito ant akių sudarydami šešėlį, sunkūs ir pilki. Ji žvelgė į jį ir siaubingai gailėjosi.

Ji neturėjo jam ko pasiūlyti. Jokio skriaudos atlyginimo. Jokio garbės sugrąžinimo. Jokios kompensacijos už prarastus metus, tiek kalėjime, tiek iš jo išėjus. Inger Johanė perskrido vandenyną, pusiau impulsyviai, neturėdama lagamine nieko kita, išskyrus šventą senyvos moters įsitikinimą ir šūsnį neatsakytų klausimų. Jei tai buvo tiesa, kad Akselis Seieris kartą buvo nekaltai nuteistas už patį baisiausią nusikaltimą, niekingiausią užpuolimą, – kaip gi jis jautėsi

būtent dabar? Koks turėtų būti jausmas pagaliau, po šitiekos metų, išgirsti kažką sakant: „manau, tu nekaltas!“ Inger Johanė neturėjo tam teisės. Ji neturėjo atvažiuoti.

– Turiu galvoje... Yra žmonių, kurie atidžiau peržvelgė tavo bylą... Vienas žmogus... Ji yra... Gal galime atsisėsti?

Jis stovėjo it įbestas. Viena ranka lengvai mostikavosi prie šono, kiek ji galėjo spėti, tai buvo švytuoklinis judesys į taktą su širdimi, pirmyn atgal, pirmyn atgal. Kairė plaštaka buvo vos apglėbusi alaus skardinę. Jis vis dar slėpėsi už tankių karčių, akys buvo trumpas blyksnis kažko, ko ji negalėjo atpažinti.

– Manau, bus geriau, jei atsisėsime, pone Seieri.

Iš jo gerklės pasigirdo šnarpštelėjimas. Netyčia išsprūdęs garsas, lyg jis iš tikrųjų būtų norėjęs nuryti, bet kažkas pasimaišė gerklėje. Iš pradžių ji pamanė, kad jis bando nugalėti verksmą. Tuomet jis šniurkštelėjo dar kartą, tarsi sukūkčiojo, visas kūnas purtėsi, ir jis pastatė į šoną alaus skardinę.

– Pone Seieri, – pakartojo jis, balsas buvo prikimęs. – Šitaip manęs nevadino niekas jau daugybę metų. Kas tu?

– Žinai ką?

Ji atsargiai pasitraukė nuo mūšio lentos ant grindų.

– Noriu pakviesti tave į restoraną. Šiek tiek užkąsime ir pakalbėsime apie tai, kodėl aš atvykau. Manau, turiu tau daug ką papasakoti.

Melas,... pamanė ji. *...Neturiu beveik nieko, ką galėčiau tau papasakoti. Atvykstu su tūkstančiu klausimų,*

į kuriuos man svarbu gauti atsakymus. Man ir senyvai moteriškei, kuri gyva atsakymų laukimu. Aš apgaudinėju tave. Pučiu tau miglą į akis. Išnaudoju tave.

– Kur galima gauti padoraus maisto šiame mieste? – Vietoj to nerūpestingai pasiteiravo ji.

– Eikš, – tarė jis ir žengė link durų.

Eidama iš paskos ji užmynė generolą. Kažkas dusliai trakštelėjo ant šiurkščių grindų. Nusiminusi ji pakėlė pėdą. Figūrėlė buvo sumalta į miltus, mėlyni ir geltoni gabalėliai prilipo prie jos bato.

Akselis Seieris įsmeigė žvilgsnį žemyn. Tuomet pakėlė į ją akis.

– Tikrai tuo tiki? Tiki mano... *innocence**?

Ir iškart nusisuko, nelaukdamas atsakymo.

21

NAUJOSIOS MERGAITĖS vardas buvo Sara. Ji buvo tokio paties ūgio kaip ir Emilija, nors metais jaunesnė. Buvo labai sunku ją paguosti. Visai kaip su tėčiu. Mirus mamai, Emilija taip norėjo jį paguosti. Po laidotuvių ir po to, kai namuose nebeliko daugybės žmonių, turinčių jiems padėti, jis nebenorėjo verkti jai matant. Tačiau ji žinojo, kaip jis jaučiasi. Ji girdėdavo jį naktimis, kai jis manydavo, jog ji miega, ir užsidėdavo pagalvę ant galvos, kad būtų tikras, jog ji

* Nekaltumu (angl.).

negirdi. Ji norėjo paguosti, bet tai buvo neįmanoma, nes jis buvo suaugęs. Jis buvo didesnis už ją. Nebuvo nieko, ką ji būtų galėjusi pasakyti arba padaryti. Kai ji vis dėlto pamėgindavo, jis labai plačiai nusišypsodavo, išlipdavo iš lovos ir iškepdavo vaflių tuo pat metu kalbėdamas apie atostogas, kurių jie turėjo važiuoti vasarą.

Kažkas panašaus buvo su Sara. Ji verkė ir verkė, bet buvo lyg ir truputį per didelė paguodai. Tiesą pasakius, Emilija džiaugėsi Saros atvykimu. Dviese buvo daug geriau. Ypač puiku, kad jos buvo dvi mergaitės, ir dar geriau, jog Sara buvo beveik to paties amžiaus kaip ir ji. Tai buvo vienintelis dalykas, ką Emilija žinojo apie Sarą. Koks jos vardas ir kiek jai metų. Kiekvieną kartą joms mėginant pasikalbėti, Sara pravirkdavo. Ji kažką sniaukrodavo apie autobusą ir močiutę. Galbūt močiutė buvo autobuso vairuotoja, ir Sara tikėjo, kad ji ateis ir jas išgelbės. Lygiai kaip ir pati Emilija kartais vis dar galvodavo, jog mama sėdi apsivilkusi raudoną suknelę su slyvos dydžio deimantais ausyse ir saugo ją.

Sara dar nebuvo suvokusi, kad protingiausia būti vyrui draugiška.

Nepaisant nieko, jis ateidavo su maistu ir gėrimu, o prieš valandėlę atnešė Barbei žirgą. Jei Emilija šypsodavosi, padėkodavo, būdavo maloni ir mandagi, vyras irgi nusišypsodavo. Jis atrodė tarytum laimingas ir labiau patenkintas, kai į ją spoksodavo. Sara jam įkando. Tik jiems įėjus į kambarį, ji suleido dantis jam į ranką. Jis subliuvo ir kaip reikiant užvožė Sarai per galvą. Vieta tiesiai virš jos akies kraujavo. Vis dar

matėsi nemenkas įtrūkimas su ne visai sukrešėjusiu krauju.

– Turi būti vyrui maloni, – tarė Emilija ir atsisėdo ant lovos šalia Saros. – Jis ateina su maistu ir dovanomis. Geriausia būti mandagiai. Manau, kad jis iš tiesų gana malonus.

– Jis tr... trre... jis trenkė man, – sukūkčiojo Sara ir palietė akį. – Jis sakė, kad jis naujasis...

Buvo neįmanoma išgirsti tolesnių žodžių. Emilijai šiek tiek svaigo galva. Ją vėl apėmė ankstesnysis jausmas – šlykšti, slegianti mintis, kad rūsyje nebėra deguonies. Geriausia buvo atsigulti ir užmerkti akis.

– Jis sakė, jog yra naujasis mamos mylimasis, – sukuždėjo Sara springdama ašaromis.

Emilija nežinojo, ar buvo užmigusi. Ji sučepsėjo. Ant liežuvio juto miego skonį, o akys buvo sunkios.

– Mama susirado naują mylimąjį, su kuriuo turėjau susipažinti šį mė... mėhė...

Emilija iš lėto atsisėdo. Dabar kvėpuoti buvo lengviau.

– Pamėgink kvėpuoti ramiai, – pasakė ji, taip sakydavo mama, kai ji verkdavo taip smarkiai, kad nepajėgdavo šnekėti. – Kvėpuok ramiai. Įkvėpk ir iškvėpk. Čia yra daugybė deguonies. Ar matai angą stoge?

Ji parodė pirštu, ir Sara linktelėjo.

– Iš ten jis siunčia mums orą. Vyras, turiu galvoje. Jis siunčia daugybę deguonies čia apačion, į rūsį, kad mes galėtume kvėpuoti, nors ir nėra langų. Neturėtum bijoti. Gali pasiskolinti mano Barbę. Ar tavo močiutė autobuso vairuotoja?

Sara atrodė visiškai išsekusi. Baltas veidas buvo nusėtas raudonų dėmių, o akys taip užtinusios, kad matėsi tik siauručiai plyšeliai.

– Močiutė dirba elektrike, – tarė ji, pirmą kartą šnekėjo neverkdama.

– Mano mama mirusi, – pasakė Emilija.

– Mano mama turi naują mylimąjį, – pasakė Sara ir nusišluostė nosį.

– Ar jis malonus?

– Aš nežinau, turėjau susipažinti...

– Dabar jau nebeverk.

Emilija buvo susierzinusi. Vyras galėjo jas išgirsti. Nors jo ten nebuvo, galėjo būti kažkur įtaisęs mikrofonų. Emilija dažnai apie tai galvodavo. Matė tai filme. Ji nelabai drįso kaip reikiant apieškoti. Iš pradžių, pirmomis dienomis, ji vaikščiojo ratais po kambarį ir ieškojo pati gerai nežinodama ko. Nieko nerado. Tačiau yra mikrofonų, kurie tokie mažyčiai, kad telpa krūminiame dantyje. Jie tokie mažyčiai, jog neįmanoma jų įžiūrėti. Reikia mikroskopo. Gali būti, kad vyras sėdi kitur ir jas girdi bei mato. Yra ir miniatiūrinių kamerų. Tokių mažyčių kaip vinies galvutė, o šiose sienose buvo daug vinių galvučių. Kartą Emilija matė filmą, kuris vadinosi „Brangioji, aš sumažinau vaikus". Jame buvo pasakojama apie truputį pamišusį, tačiau gana mielą tėtį, kuris palėpėje užsiimdavo eksperimentais. Vaikai palietė kažką, ko nederėjo liesti, ir tapo mažut mažutėliais. Kaip vabzdžiai. Niekas negalėjo jų matyti. Vyras galėjo ją matyti. Jis tikrų tikriausiai sėdėjo priešais televizoriaus ekraną su ausinėmis ir tiksliai žinojo, ką jos veikė.

– Nusišypsok, – sukuždėjo ji.

Sara vėl prapliupo verkti, Emilija uždengė jai ranka burną.

– Turi šypsotis, – paliepė ji ir perkreipė lūpas šypsniu. – Jis mus mato.

Sara išsilaisvino.

– Jis sakė, jog yra myli... myli... mylimasis...

Emilija vėl stipriai užmerkė akis ir atsigulė į lovą. Ten joms abiem beveik nebuvo vietos. Ji stumtelėjo Sarą ir nusisuko priglausdama veidą prie sienos. Kai ji stipriai užmerkė akis, galvoje sakytum nušvito. Ji matė įvairius dalykus. Matė tėtį, kuris jos ieškojo. Jis vilkėjo flaneliniais marškiniais. Ieškojo jos tarp laukinių gėlių ant kalvos už namo, turėjo didinamąjį stiklą ir manė, kad kažkas ją sumažino.

Emilija norėjo, kad Sara niekada nebūtų pasirodžiusi.

22

TOJE VIETOJE, kur buvo rasta Emilijos Selbu kuprinė, ramiame takelyje tarp dviejų judrių gatvių, dabar plytėjo gėlių jūra. Kai kurios buvo apvytusios, kitos jau mirusios. Tarp jų mažose plastikinėse vazose buvo pamerkta šviežių rožių. Vaikų piešiniai tyliai plazdeno vakaro vėjelyje.

Ant dviračių pasirodė būrys paauglių. Jie šūkavo ir juokėsi, tačiau nuleido balsus lanku aplenkdami gėles

ir laiškus. Kokių keturiolikos metų mergaitė padėjo koją ant žemės ir luktelėjusi kelias sekundes garsiai ir aiškiai nusikeikė, papurtė galvą ir pašėlusiu greičiu pasileido paskui kitus.

Vyras dar labiau užsismaukė kepurės snapelį ant akių. Kita ranka buvo beslystanti į kelnes. Galbūt turėtų paeiti dar labiau į priekį? Nuo minties stovėti pasilenkusiam virš šitos vietos, lopinėlio, kur Emilija buvo pagauta, kaip tik ten, kur ji buvo pagrobta, jam nudegino papilvę. Jis prarado pusiausvyrą ir turėjo klubu atsiremti į medį, kad nenukristų. Jis sudejavo ir prikando lūpą.

– Ką, po galais, čia veiki?

Iš už nugaros pasirodė du žmonės. Jie išniro iš niekur, iš tankių krūmynų. Nustebęs jis atsisuko į juos rankose vis dar laikydamas savo organą, šis suglebo tarp pirštų, ir vyras pamėgino nusišypsoti.

– Nie... nieko, – sumikčiojo jis lyg stabo ištiktas.

– Jis... Jis *smaukosi, velnias!*

Jį nukenksminti jiems prireikė dviejų minučių. Jie tuo nepasitenkino. Kai paramilitariniais drabužiais vilkintis vyras įsvirduliavo į policijos nuovadą, įstumtas neseniai įsteigto savigynos būrio, dešinioji akis jau buvo spėjusi sutinti ir pamėlti. Nosis kraujavo, ir daug kas rodė, kad jo ranka buvo lūžusi.

Jis nieko nesakė, net ir tada, kai policija paklausė, ar jam reikia gydytojo.

23

– TU NENORI, kad kalbėtume angliškai?

Jis papurtė galvą. Kelis kartus pasirodė, lyg būtų nesupratęs, ką ji sakė. Ji pakartojo panaudodama kitus, paprastesnius žodžius. Sunku pasakyti, ar tai padėjo. Jo išraiška nesikeitė. Pats mažai ką sakė.

Akselis Seieris užsisakė *filet mignon* ir vieną alaus. Inger Johanė Vik pasitenkino Cezario salotomis ir stikline vandens su ledo kubeliais. Jie buvo vieninteliai lankytojai *The 400 Club* restorane, kaimiškame restorano ir užkandinės mišinyje, tik septynios minutės pėsčiomis nuo Vandenyno alėjos. Akselis Seieris buvo beeinąs prie savo automobilio, tačiau truktelėjo pečiais ir nusekė pėsčiomis, kai Inger Johanė neatlyžo. Priešpiečiams buvo per vėlu, pietums – per anksti. Virtuvė veikė puse pajėgumo. Prieš maistui atsiduriant ant stalo, Inger Johanė spėjo papasakoti apie Alvhildę Sofienberg, senyvąją damą, kuri tąkart taip susidomėjo Akseliu Seieriu, tačiau buvo priversta palikti jo bylą ramybėje. Kaip Alvhildė dabar, po šitiekos metų, norėjo išsiaiškinti, kodėl jis buvo nuteistas ir visiškai netikėtai paleistas po beveik devynerių metų. Inger Johanė pavaizdavo bergždžias bylos dokumentų paieškas. Galiausiai, beveik lyg menkniekį, nusakė savo pačios susidomėjimo byla priežastis.

Buvo atneštas maistas. Akselis Seieris pakėlė peilį ir šakutę. Jis valgė iš lėto, kramtė ilgai. Ir vėl leido kirpčiams užkristi ant akių. Tai, matyt, buvo senas

triukas, šiurkščios, pražilusios sruogos tapo siena tarp jų.

Abejingas,... pamanė ji. *...Atrodai abejingas. Kodėl, apskritai, atėjai čia su manim? Kodėl neišmetei manęs pro duris? Būčiau tai supratusi. Arba galėjai išklausyti, ką turėjau pasakyti, padėkoti ir atsisveikinti. Gali dabar atsistoti. Gali baigti valgyti, priimti nemokamus pietus iš praeities, kurią pamiršai ir paslėpei, ir eiti sau. Tai tavo teisė. Tau prireikė tiek daug metų, kad pamirštum. Aš žlugdau tave. Aš daužau tave į šipulius. Eik sau.*

– Ką tikiesi, kad pasakysiu?

Pusė mėsos gabalėlio liko gulėti lėkštėje. Akselis įkišo peilio ašmenis tarp šakutės dantų ir ištuštino alaus bokalą. Tuomet atsilošė kėdėje ir susinėrė ant krūtinės rankas.

Laukiu kažko panašaus į susižavėjimą,... pamanė ji. *...Absurdas. Jaučiausi lyg angelas, pasiuntinys, nešantis nepakartojamas naujienas. Aš tikiuosi... Ko gi aš noriu? Kai tik perskaičiau tavo istoriją – nuo tos akimirkos, kai supratau, jog Alvhildė teisi – įsivaizdavau esanti geroji fėja. Ta, kuri turėtų atitaisyti neteisybę. Aš turėjau atvykti čia ir papasakoti tai, ką tu jau žinai: buvai nekaltas. Esi nekaltas. Patvirtinu tau tai, nukanku visą kelią iš Norvegijos ir turėtum būti... Dėkingas. Pageidauju dėkingumo, po galais!*

– Nesitikiu visiškai nieko, – tyliai pratarė ji. – Jei nori, išeisiu.

Akselis nusišypsojo. Dantys buvo lygūs, pilki ir nesiderino prie veido. Atrodė, lyg kas būtų iškirpęs susidėvėjusią burną ir prisiuvęs ją ten, kur šiai paprasčiausiai buvo ne vieta. Tačiau jis šypsojosi ir pasidėjo rankas priešais save ant stalo.

– Įsivaizdavau, kaip būtų buvę sulaukti...

Jis ieškojo žodžio. Inger Johanė nebuvo tikra, ar turėtų jam padėti. Stojo tyla.

– Žalos atlyginimo, – tarė ji.

– Būtent. Žalos atlyginimo.

Jis pažvelgė žemyn į tuščią alaus bokalą. Inger Johanė mostelėjo ranka, kad atneštų dar vieną. Ji turėjo tūkstantį klausimų ir negalėjo prisiminti nė vieno iš jų.

– Kodėl, – pradėjo ji, nežinodama, ko nori. – Ar supranti, jog spauda gana kritiškai atsiliepė apie tai, kad buvai nuteistas? Ar žinojai, jog žurnalistai išjuokė... pasityčiojo iš prokuratūros liudytojų, kuriuos jie prieš tave surinko?

– Ne.

Šypsena dingo, kirpčiai vėl buvo bekrintantys ant akių. Vis dėlto jis neatrodė agresyvus. Ir ne smalsus. Balsas buvo visiškai sutrikęs. Galbūt dėl to, jog jis nepratęs kalbėti. Galbūt jis kaip tik turėjo stipriai suimti save į rankas, kad apskritai galėtų priimti tai, ką ji pasakojo.

– Aš negaudavau laikraščių.

– Tačiau po to? Juk turėjai vėliau tai sužinoti iš kitų, iš kalėjimo draugų, iš...

– Neturėjau draugų kalėjime. Tai nebuvo labai... *friendly place**.

– Nebuvo jokių žurnalistų, norėjusių su tavimi pasikalbėti? Atsivežiau iškarpų, galėsi jas pažiūrėti, ir, kiek suprantu, pora jų, matyt, bus bandę susisiekti po nuosprendžio. Aš pati mėginau suieškoti kritiškiausius

* Draugiška vieta (angl.).

žurnalistus, tačiau jie abu, deja, mirę. Gal pameni, ar jie mėgino tave prakalbinti?

Alaus bokalas ir vėl buvo pustuštis. Jis perbraukė smiliumi per kraštą.

– Gali būti. Tai buvo taip seniai. Maniau, visi... Maniau, visi...

Manei, visi linki tau blogo,... pagalvojo Inger Johanė. *...Nenorėjai su niekuo kalbėti. Leidaisi užmūrijamas viduje, abiem prasmėmis, ir niekuo nepasitikėjai. Ir manimi neprivalai pasitikėti. Nemanyk, kad galiu bet ką atitaisyti. Tavo byla per sena. Nebus jokio bylos atnaujinimo. Man tiesiog smalsu. Turiu užduoti klausimų. Norėčiau pasižymėti. Rankinėje turiu užrašų knygutę ir diktofoną. Juos išsitraukdama rizikuosiu, kad tu išeisi. Kad pasakysi ne. Kad pagaliau suprasi, jog būtent savo pačios interesais aš rūpinuosi.*

– Kaip sakiau viet...

Ji mostelėjo galva link alaus bokalo, ar jis norėjo daugiau? Jis papurtė galvą.

– Aš, kaip žinia, tyrėja. Užsiimu projektu, kur lyginu...

– Tu man tai pasakojai.

– Tiesa. Norėjau pasiteirauti, ar... Ar nieko tokio, jei kai ką pasižymėsiu?

Drūta moteriškė tėkštelėjo ant stalo sąskaitą Akseliui po nosimi. Inger Johanė pasičiupo ją šiek tiek per greitai. Moteris iškėlė galvą ir neatsigręždama nukraipė klubus į virtuvę. Akselis apsiblausė.

– Aš sumokėsiu, – tarė jis. – Duok man šią sąskaitą.

– Ne, ne... Leisk man. Aš gausiu išlaidų padengimą... Turiu galvoje, tai aš tave pakviečiau.

– *Give me that**!*

Ji paleido iš rankų sąskaitą. Ši nukrito ant grindų. Jis ją pakėlė. Tuomet išsitraukė nusitrynusią piniginę ir ėmė iš lėto skaičiuoti banknotus.

– Gali būti, kad norėsiu pakalbėti su tavimi vėliau, – tarė jis nenuleisdamas žvilgsnio nuo pinigų. – Turiu šiek tiek pagalvoti. Kiek laiko čia būsi?

– Keletą dienų, bet kuriuo atveju.

– Keletą dienų. *Thirty-one, thirty-two***.

Krūva buvo didelė, banknotai nusitrynę.

– Kur apsistojai?

– *Augustus Snow* viešbutyje.

– Susisieksiu su tavimi.

Jis pastūmė kėdę atgal ir vargais negalais atsistojo. Mažai kuo priminė vyrą, rytą užkopusį išklerusiomis kopėčiomis pakeisti vėjarodžio gaidžio į paršelį.

– Gal galiu kai ko paklausti? – paskubomis ištarė Inger Johanė. – Tik vienas klausimas prieš tau išeinant?

Jis neatsakė, bet taip pat nerodė ženklo, kad ruoštųsi eiti.

– Ar jie ką sakė, kai buvai paleistas? Turiu galvoje, sulaukei kokių nors paaiškinimų apie tai, kas atsitiko? Ar jie tau papasakojo, kad tau buvo suteikta malonė arba...

– Nieko. Jie nesakė nieko. Gavau lagaminą daiktams susidėti. Voką su šimtu kronų. Bendrabučio adresą. Tačiau jie nieko nesakė. *Except****. Buvo vienas vyras,

* Duok šen! (angl.)

** Trisdešimt vienas, trisdešimt du (angl.).

*** Išskyrus (angl.).

vienas... Jis nevilkėjo uniformos ar dar kažko. Jis pasakė, kad turėčiau laikyti liežuvį už dantų ir džiaugtis. „Laikyk liežuvį už dantų ir džiaukis.“ Šį sakinį pamenu kuo puikiausiai. Tačiau paaiškinimo? *Nope.*

Jis ir vėl išsiepė dantis. Grimasa buvo atstumianti ir privertė ją nuleisti akis. Akselis Seieris žengė link laukujų durų ir dingo nelaukdamas jos, nieko konkretesnio nesusitardamas. Ji sukiojo delne vandens stiklinę. Mėgino kažką prisiminti. Nesisekė.

Akselio Seierio name buvo kažkas, kas ten visai netiko. Ji kažką matė. Kažką, į ką reagavo – po to, kai jau buvo per vėlu, – kažką, kas puikiai įsiliejo į neįprastą interjerą, tačiau tuo pačiu metu išsiskyrė. Ji užmerkė akis ir pamėgino atkurti Akselio Seierio svetainę. Statula. Karo lenta. Liūdnoji samė su išblukusiais tautiniais drabužiais. Riteris ant sienos. Sieninis laikrodis su švytuokle, padaryta iš pasagos. Knygų lentyna su keturiomis knygomis, ji neprisiminė nė vieno pavadinimo. Sena kavos dėžutė su smulkiais pinigais prie pat durų. Televizorius su kambarine antena. Ryklio formos toršeras, ryklys buvo nusitaikęs į grindis, o uodegoje degė šviesa. Kaip gyvas atrodantis labradoras iš tamsiai dažyto medžio. Absurdiški, akį traukiantys daiktai, kurie nepaaiškinamu būdu sudarė visumą.

Tik dar kažkas kitas. Kažkas, į ką ji reagavo, bet neatkreipė dėmesio, kol nepasidarė per vėlu.

AKSELIS SEIERIS ėjo greitai. Jis grįžo mintimis į vieną 1966-ųjų pavasario dieną, kai matė Oslą paskutinį kartą. Fiordą gaubė rūkas. Jis stovėjo prie *MS Sandefjord* laivo, gabenančio į JAV chemines trąšas, denio krašto.

Kapitonas nežymiai linktelėjo, kai Akselis papasakojo, koks reikalas – tiesiai šviesiai ir be jokių užuolankų. Kad jis atsėdėjo ilgą bausmės laiką ir kad nebemato jokios prasmės pasilikti Norvegijoje. Kapitonui nereikėjo sukti sau galvos, Akselis Seieris turėjo Amerikos pilietybę. Pasas buvo nutėkštas ant stalo ir atrodė visiškai tikras. Viskas, ko jis troško, tai būti naudingas, kol jie perplauks Atlantą. Jei jam bus leista.

Jis turėjo pagelbėti laivo virtuvėje. Prieš jiems pasiekiant Dyna švyturį*, jis buvo nuskutęs keturis kilogramus bulvių. Tuomet trumpam išlindo laukan. Suprato, kad išvyksta visam laikui. Jis verkė ir nežinojo kodėl.

Nuo to laiko jis neišliejo nė ašaros – iki šios akimirkos.

Jis bėgo namo. Prie vartų jis kankinosi su užsispyrusiu skląsčiu. Paštininkas sustojo, iškišo iš automobilio galvą, parodė į paršelį ir nusijuokė. Akselis Seieris peršoko per žemą tvorą ir įėjo į vidų. Ten rūpestingai užsirakino duris ir atsigulė į lovą. Už lango baisingai dejavo katinas, bet jis nenorėjo girdėti.

24

– IR TAM švaistote laiką?

Ingvaras Stubio pasitrynė veidą. Delnas sausai brūžinosi į barzdos šerius. Laikrodis rodė šiek tiek po

* Dyna švyturys (*Dyna Fyr*) – švyturys Oslo fiorde.

dviejų trečiadienio, gegužės 24-osios, naktis. Priešais Askerio ir Berumo policijos nuovadą Sandvikoje būriavosi dvidešimt penki žurnalistai ir beveik tiek pat fotografų. Jie stovėjo priešais raudonų plytų pastatą prižiūrimi poros policijos studentų, kurie per pastarąsias penkiolika minučių spėjo išsitraukti gumines lazdas. Jie lėtai žingsniavo iš vieno krašto į kitą priešais įėjimą rūščiai plekšnodami delnus lazdomis it karikatūriški policininkai iš Čaplino filmų. Fotografai šiek tiek atsitraukė atgal. Kai kurie žurnalistai ėmė dirsčioti į laikrodžius. Vienas vyrukas, kurį Ingvaras Stubio atpažino, iš *Dagbladet* dienraščio, plačiai ir nesidrovėdamas žiovavo. Jis kažką suvampsėjo fotografui prieš nulinguodamas link *Saab* automobilio, kuris stovėjo neleistinoje vietoje. Įsėdo į vidų. Mašina liko stovėti.

Ingvaras Stubio paleido iš rankų užuolaidas ir atsisuko į kambarį.

– Dėl Dievo meilės, Hermansenai, vargšelis juk niekada nėra nuskriaudęs nė musės!

– O kas sakė, kad mūsų vaikų pagrobėjas būtinai turi būti įtrauktas į policijos įskaitą?

Hermansenas išsišnypštė į delną nosį ir nusikeikė.

– Ne tai noriu pasakyti.

– Tuomet ką, po galais, nori pasakyti? Štai pirmojo nusikaltimo vietoje stovi vyras, praėjus keturioms valandoms po dar vieno vaiko dingimo, užsimaskavęs, kad būtų galima pamanyti, jog planuoja karjerą CŽV, ir smauko pimpalą stenėdamas mergaitės vardą! Ir štai jis sėdi ir negali paaiškinti, kur buvo

ketvirtadienį, gegužės 4-ąją, kai Emilija Selbu dingo, arba trečiadienį, gegužės 10-ąją, kai buvo pagrobtas Kimas. Jis nė velnio nepamena, ką veikė šiandien penktą valandą!

– Tai gana paprasta, nes jis ničnieko negali paaiškinti, – sausai tarė Ingvaras Stubio. – Šis vyras yra idiotas. Beveik tiesiogine šio žodžio prasme. Jam sutrikusi psichika. Jis mirtinai išsigandęs, Hermansenai.

Hermansenas pakėlė prie lūpų nešvarų kavos puodelį. Rūgštus streso sukelto prakaito tvaikas tvyrojo visame kambaryje. Ingvaras nebuvo tikras, nuo kurio iš judviejų jis sklido.

– Jo profesija – vairuotojas, – sumurmėjo Hermansenas. – Negali būti visiškas idiotas. Vairuoja pasiuntinio automobilį. Ir jis *buvo* teistas anksčiau. Ne mažiau nei...

Jis pačiupo segtuvą ir išplėšė vieną dokumentą.

– Penkios baudos ir du nuosprendžiai už seksualinius nusikaltimus.

Ingvaras Stubio jo žodžius nuleido negirdomis. Vėl atsargiai žvilgčiojo į žurnalistus. Jų nebebuvo tiek daug. Jis suspaudė pirštais nosies nugarėlę ir pamėgino apskaičiuoti, kelinta valanda dabar JAV rytinėje pakrantėje.

– Ekshibicionizmas, – sunkiai atsiduso jis nežiūrėdamas į Hermanseną. – Vyras suimtas už ekshibicionizmą. Už nieką kitą. Ne jo mes ieškome. Deja.

– EKSHIBICIONIZMAS.

Ingvaras mėgino būti neutralus. Tai buvo neįmanoma. Tame žodyje glūdėjo neapykanta veiksmui,

kurį jis reiškė, jį buvo galima tik išspjauti; kandus. Komufliažinis vyras buvo virtęs skarmalų krūva. Žliaugė prakaitas. Vyro pečiai buvo tokie siauri, kad švarko rankovės slėpė plaštakas. Ant kaklo kabėjo raištis rankai parišti, tačiau jis juo nesinaudojo. Kelnių klynas beveik siekė kelius.

– Penkiasdešimt šešeri metai, – lėtai ištarė Ingvaras Stubio. – Tiesa?

Vyras neatsakė. Ingvaras prisitraukė prie jo kėdę ir atsisėdo. Jis įsirėmė alkūnėmis į kelius ir pamėgino nesuraukti nosies pajutęs šlapimo ir įsisenėjusio prakaito tvaiką. Šį kartą tikrai žinojo, iš kur sklinda smarvė.

– Paklausyk, – tyliai tarė jis. – Ar galiu tave vadinti Lafenu? Jie vadina tave Lafenu, tiesa?

Nežymus linktelėjimas išdavė, kad vyras bent jau girdi.

– Lafenai, – nusišypsojo Ingvaras Stubio. – Mano vardas Ingvaras. Išgyvenai sunkų vakarą.

Vėl nežymus linktelėjimas.

– Netrukus būsime viską sutvarkę. Man tiesiog reikia atsakymų į keletą klausimų. *OK?*

Dar vienas linktelėjimas, šįkart beveik nepastebimas.

– Pameni, kur buvai suimtas? Kur tie du vyrai... Kur jie tave rado?

Vyras nereagavo. Akys, iš arti buvo gerai matyti, pūpsojo siaurame veide lyg du juodi rutuliukai. Ingvaras atsargiai padėjo delną vyrui ant kelio – ir toliau nesulaukė jokios reakcijos.

– Tu vairuoji mašiną!

– 1991-ųjų laidos *Fordą eskortą*. Mėlynos metalinės spalvos. 1,6 litrų variklis, tačiau pertvarkytas. Garso aparatūra kainavo vienuolika tūkstančių keturis šimtus devyniasdešimt kronų. Prašmatnios sėdynės ir stabilizatorius. Pats padariau.

Balsas smarkiai džeržgė. Ingvarą apėmė jausmas, lyg būtų įkišęs pinigų į seną muzikos aparatą, tuo labiau kai vyras tęsė:

– Pats padariau. Pats padariau. Prašmatnias sėdynes ir stabilizatorių.

– Puiku.

– Aš nieko nepadariau.

– Kodėl tuomet ten buvai?

– Šiaip sau. Aš tik... Aš tik ten stovėjau. Žiūrėjau. Žiūrėti neuždrausta.

Vyras timptelėjo kairę švarko rankovę. Pasirodė baltutėlis gipsas.

– Jie sulaužė man ranką. Aš nieko nepadariau.

Laikrodis rodė pusę keturių ryto. Ingvaras Stubio buvo nemiegojęs dvidešimt vieną valandą. Dievai žino, kada suimtasis paskutinį kartą buvo sudėjęs bluostą. Ingvaras lengvai patapšnojo jam per kelius ir atsistojo.

– Pamėgink atsigulti ten ant gulto, – draugiškai tarė jis. – Kai tik kaip reikiant išauš, viską sutvarkysime. Tada galėsi važiuoti namo.

Atsargiai uždaręs paskui save duris jis suvokė, kad vyras kamufliažiniais drabužiais gali tapti problema. Vargu ar jis apskritai sugebėjo ką nors planuoti. Tuo labiau įvykdyti tris gerai apgalvotus pagrobimus ir vieną sumanumo reikalaujantį vaiko lavono grąžinimą.

Aišku, vaikinas turėjo sertifikatą ir todėl tikriausiai mokėjo skaityti bei rašyti. Titulas „vairuotojas pagal specialybę“, kurį Hermansenas jam suteikė, vis dėlto buvo grynas perdėjimas. Lafenas Sėrnesas gavo invalidumo pensiją ir dvi popietes per savaitę seniems žmonėms Stabeke nuveždavo šiltus pietus. Be atlyginimo.

Problema buvo ne pats ekshibicionistas. Problema buvo ta, jog policija neturėjo nieko kita, išskyrus jį. Trys vaikai dingę. Vienas berniukas jau miręs. Viskas, ką policija turėjo po trijų savaičių tyrimo, buvo apyamžis ekshibicionistas su fordu eskortu.

Ekshibicionistas galėjo tapti didžiule problema.

– Paleisk jį, – tarė Ingvaras Stubio.

Hermansenas truktelėjo pečiais.

– Taigi taigi. Nieko neturime. Ničnieko. Pats pranešk tiems maitvanagiams lauke.

Jis mostelėjo galva į lango pusę.

– Paleisk ekshibicionistą namo, kai tik išauš, – suurzgė Stubio. – Ir dėl Dievo meilės, surask vyrui kitą advokatą. Tokį, kuris geba pasirūpinti, kad jo klientui būtų leidžiama naktį miegoti. Tai mano patarimas. Jis nėra tas, kurio ieškome. O tu...

Jis išsitraukė iš viršutinės švarko kišenės cigarą ir iškėlė smilių.

– Ne man spręsti, ką jums Askeryje ir Berume daryti. Bet jei būčiau tavo vietoje... Uždėk baudas tiems šunsnukiams, sulaužiusiems jam ranką. Jei ne, čia turėsi laukinius vakarus dar savaitei nepasibaigus. Įsidėmėk mano žodžius. Prakeiktą Teksasą.

25

UŽ MIESTO, ilgame slėnyje šiek tiek į šiaurės rytus nuo Oslo, name ant pačios kalvos viršūnės, sėdėjo vyras su nuotoliniu televizoriaus pulteliu rankose. Jis tikrino teletekstą. Jis mėgo teletekstą. Šitaip jis sužinodavo naujienas, kada panorėjęs ir kaip panorėjęs: trumpas ir aktualias. Buvo rytas. Balta naujos dienos šviesa, kuri plūdo į vidų per virtuvės langą, vertė jį jaustis naujai gimusiu – kiekvieną dieną. Jis garsiai juokėsi, nors ir buvo vienas.

Sulaikytas vyras (56) Emilijos byloje.

Jis žaidė su televizoriaus pultelio mygtukais. Raidės padidėdavo, sumažėdavo, tapdavo platesnės. Siauresnės. Sulaikytas vyras. Jie manė, kad jis mėgėjas? Ir kad dabar turėtų pasiusti? Turėtų prarasti sveiką nuovoką vien todėl, kad jie uždarė už grotų ne tą žmogų? Todėl, kad jo veiksmus priskyrė kitam žmogui? Nejau policija manė, kad jis ims skubėti, daryti klaidas, taps neatsargus?

Ir vėl garsiai nusikvatojo, beveik susižavėjęs. Nuo plikų sienų atsimušė aidas. Jis tiksliai žinojo, kaip mąsto policija. Jis psichopatas, manė jie. Jis tuščiagarbis, kalbėdami apie jo nusikaltimus, spėjo jie. Policija norėjo jį įžeisti. Jie norėjo sugundyti jį padaryti klaidą. Pasipuikuoti savo darbais. Vyras su nuotoliniu televizoriaus pulteliu šitai žinojo, jis buvo skaitęs, studijavęs; jis žinojo, ką policija darytų susivokusi, kad jis egzistuoja, tas, kuris vagia vaikus ir žudo juos jai nesuprantant kodėl. Jie provokuotų jį.

Jis įsivaizdavo juos. Visa informacija apie vaikus ant milžiniškos lentos. Nuotraukos, datos. Kompiuteriai. Amžius, lytis, praeitis. Tėvų praeitis. Datos – jie ieškojo ryšių. Ritmo. Jie, tikrų tikriausiai, išpūtė didžiulį burbulą iš to, kad Emilija buvo pagrobta ketvirtadienį, Kimas trečiadienį, Sara antradienį. Jie manė dabar pamatę šviesą tunelio gale ir pirmadienį kažko tikėjosi. Jei atėjus laikui kitas vaikas dingtų sekmadienį, jie pultų į paniką. Jokio ritmo, sakytų vienas kitam. Jokios rutinos! Neviltis juos suparalyžiuotų ir taptų visiškai nepakeliama dingus dar vienam vaikui.

Vyras priėjo prie lango. Netrukus jis turės eiti į darbą. Iš pradžių nuneš į apačią vaikams maisto. Ir vandens. Dribsnių ir vandens, jam paprasčiausiai baigėsi pienas.

Emilija tikrai stengėsi. Ji buvo miela. Draugiška ir maloni. Visai kaip jis tikėjosi. Nors jis ir abejojo, ar tikrai verta ją grobti, dabar dėl to džiaugėsi. Emilija, aišku, turėjo kažką ypatinga. Supratęs, kad jos mama mirusi, jis buvo nusprendęs jos neliesti. Laimei, apsigalvojo. Ji buvo dėkinga mergytė. Gražiai padėkodavo už maistą ir apsidžiaugė arkliu, nors kažin ar ištarė bent žodį, kai jis padovanojo jai lėlę Barbę. Jis vis dar abejojo, ką turėtų daryti su Emilija, kai viskas bus pasibaigę. Tuo tarpu tai neturėjo jokios reikšmės. Jis puikiai leido laiką.

Sara buvo mažytė ragana.

Matėsi iš anksto. Įkandimo žymė ant rankos buvo raudona ir ištinusi, jis atsargiai paglostė odą pykdamas ant savęs, kad nebuvo atsargesnis.

Kai prisimerkęs žvelgdavo pro langą į kalvos šlaitą spiginant ryto saulei, stebėdavosi, kad nepradėjo

anksčiau. Jis per daug su viskuo taikstėsi, per ilgai. Per daug atidavė. Per daug pakentė. Per mažai gavo. Per dažnai pasiduodavo. Tai prasidėjo, kai jam buvo ketveri. Galbūt dar anksčiau, tačiau to nebeprisiminė.

Kažkas atsiuntė jam dovaną. Jis nežinojo kas. Mama atsiėmė ją pašte.

Vyras su nuotoliniu televizoriaus pulteliu mėgo prisiminti. Jam buvo svarbu žvelgti atgal. Jis išjungė televizorių ir prisipylė puodelį kavos. Tiesą sakant, turėtų paruošti dribsnius ir vandenį. Tačiau atmintis buvo jo varomoji jėga ir ja turėjo būti pasirūpinta, kai jai to prireikdavo. Jis užmerkė akis.

Jis klūpojo raudonai dažytame pintame krėsle prie virtuvės stalo. Piešė. Priešais stovėjo stiklinė pieno, vis dar juto saldų skonį, kuris lipo prie gomurio, šiluma, sklindanti nuo krosnies kampe; buvo ankstyva žiema. Į kambarį įėjo motina. Močiutė buvo ką tik išėjusi į darbą. Paketas buvo pilkas, o popierius susiglamžęs bevežant. Virvelė buvo apvyniota skersai išilgai su daugybe mazgų, ir mama turėjo nukirpti ją žirklėmis, nors jie paprastai išsaugodavo virvelę ir pilkąjį popierių.

Tai buvo kombinezonas. Mėlynas su užtrauktuku švarkelyje ir žiedeliu ant užtrauktuko. Ant krūtinės puikavosi sunkvežimio su didžiuliais ratais paveikslėlis. Kelnės buvo su kilpelėmis ant pėdų ir per nugarą sukryžiuotomis petnešomis. Mama jį apvilko. Jam buvo leista stovėti ant virtuvės stalo. Jis čepsėjo jusdamas saldaus pieno skonį, ir atsitrenkė galva į lempą, kuri iš lėto suposi pirmyn atgal. Mama šypsojosi. Mėlynasis kostiumas buvo lengvas. Jis nieko nesvėrė. Jis iškėlė rankas, ir ji užbrėžė užtrauktuką. Sulenkė kelius ir patikėjo galįs skristi. Striukė buvo

šilta, stora ir glotni, ir jis norėjo išbėgti į sniegą su sunkvežimio paveikslėliu ant krūtinės. Jis juokėsi žvelgdamas į mamą.

Vyras paleido televizoriaus pultelį iš rankų. Laikrodžio rodyklė sukosi link aštuonių, ir jis turėjo mažai laiko. Aišku, vaikai rūsyje nenumirtų iš bado, jei jis praleistų vakarienę, tačiau buvo geriausia tai atlikti. Jis atidarė virtuvės spintelę ir išvydo save skutimosi veidrodėlyje, kuris kabojo vidinėje durelių pusėje.

Grįžo močiutė. Ji buvo kažką pamiršusi ir sustingo jį pamačiusi.

Kombinezonas atiteko kažkam kitam. Kitam vaikui. Kažkam, kas labiau jo nusipelnė, pasakė močiutė. Kaip tik tai jis puikiai prisiminė. Mama neprieštaravo. Kažkas atsiuntė jam dovaną. Ši buvo jo, tačiau jis jos negavo. Jam buvo ketveri.

Jo veidas veidrodyje atrodė murzinas nuo ašarų. Jis taip nesijautė. Jautėsi stiprus ir ryžtingas. Dribsnių dėžutė buvo tuščia. Vaikams teks pabūti alkaniems, kol jis grįš namo. Nieko jiems nenutiks.

26

INGER JOHANĖ VIK DIRBO – pusiau susikaupusi – visą vakarą. Naktiniu portjė *Augustus Snow Inn* viešbutyje dirbo vaikinas, kuris, matyt, pamelavo apie savo amžių, kad gautų darbą. Barzda buvo aiškiai pajuodinta tušu. Per vakarą ji tapo blyškesnė.

Bet atsirado juodų dėmių tarpuakyje, kur jis negalėjo palikti ramybėje spuogų. Jis davė viešbučio internetinio ryšio kodus. Inger Johanė galėjo prisijungti iš kambario. Jei tik iškils problemų, tiesiog skambinti kambarių aptarnavimui. Vaikinas plačiai išsišiepė ir persibraukė nykščiu bei smiliumi per barzdą. Dabar ši buvo beveik dingusi.

Ji turėtų būti pavargusi. Apie tai pagalvojusi, nusižiovavo. Ji *buvo* mieguista, tačiau ne taip kaip paprastai. Laiko juostų pasikeitimas paprastai išvargindavo ją daug labiau nei dabar. Buvo jau antra valanda nakties, ir ji apskaičiavo, kiek valandų buvo namie. Aštuonios. Kristianė jau seniai atsikėlusi. Ji su naujuoju šunimi šmirinėjo aplinkui Isaką, jam tikrų tikriausiai miegant. Šuo visur prisiusiojo, o Isakas paliko išdžiūti nesukdamas sau galvos, kad reikia tai išvalyti.

Suirzusi ji masažavosi sprandą, akims lakstant po kambarį. Ant grindų, prie pat durų, gulėjo lapelis. Jis, matyt, gulėjo ten dar prieš jai grįžtant. Laiptai iki pat trečiojo aukšto buvo seni ir smarkiai braškėjo. Ji nieko negirdėjo. Čia, viršuje, niekas kitas negyveno, kambarys priešais buvo tuščias ir tamsus. Ji pati tris kartus atsinešė kavos, išėjo ir įėjo į kambarį, tačiau nė karto neatkreipė dėmesio į lapelį.

Šis buvo priimtas šeštą valandą popiet.

*Please call Ingvard Stubborn. Important. Any Time. Don't mind the time difference**.

* Prašau, paskambink Ingvardui Stubornui. Svarbu. Bet kada. Nekreipk dėmesio į laiko skirtumą (angl.).

Stubbornas. Stubio. Ingvaras Stubio. Lapelyje buvo trys telefono numeriai. Namų, darbo ir mobilusis, spėjo ji. Ji nenorėjo nė vienu iš jų skambinti. Nykščiu atsargiai perbraukė per jo vardą. Tuomet lapelį sulankstė. Užuot jį išmetusi, greitai įsikišo į kelnių kišenę ir prisijungė prie dienraščio *Dagbladet* internetinio puslapio.

Buvo dingusi maža mergaitė. Dar viena. Sara Bardsen, aštuonerių, pagrobta sausakimšame autobuse spūsties valandą pakeliui pas močiutę. Policija kol kas nebuvo aptikusi jokių pėdsakų. Žmonės kraustėsi iš proto. Aplink sostinę, nuo Drameno iki Aurskugo, nuo Eidsvolio iki Drėbako visa užklasinė vaikų veikla buvo laikinai sustabdyta. Susiorganizavus vaikai buvo lydimi į mokyklas ir namo. Kai kurie tėvai reikalavo kompensacijos už buvimą namuose, mokyklų užklasinės veiklos įstatai negalėjo garantuoti, kad vaikai tinkamai prižiūrimi kiekvieną mielą minutę. Trūko pastiprinimo apsaugos tarnyboms. Oslo taksi centras įsteigė vaikams skirtus taksi, kuriuos vairavo moterys, pirmenybę teikiančios vienoms su vaikais keliaujančioms motinoms. Ministras pirmininkas ragino išlaikyti ramybę ir sveiką protą, o Vaikų teisių apsaugos tarnyba liejo ašaras per televizorių. Aiškiaregė matė Emiliją kiaulių garde, ir jai pritarė kolega iš Švedijos. Pasaulyje yra kažkas daug daugiau nei mes numanome, iškilmingai paskelbė Norvegijos ūkininkų ir smulkiųjų ūkininkų sąjunga ir pažadėjo prieš savaitgalį gerai apieškoti visas šalies kiaulides. Vienas FrP* partijos narys iš pietinės Norvegijos vi-

* Pažangos partija – *Fremskrittspartiet* (norv.).

siškai rimtai pateikė Stortingui siūlymą dėl mirties bausmės įvedimo. Inger Johanė pajuto, kaip pašiurpo dilbių oda, ir truktelėjo žemyn megztinį.

Aišku, kad ji nenorėjo padėti Ingvarui Stubio. Pagrobti vaikai tapdavo jos pačios vaikais, kaip badaujančių vaikų Afrikoje arba septynmečių prostitučių Tailande nuotraukose ji visada matydavo Kristianę, savo pačios dukrą. Išjungti televizorių, užversti laikraštį. Nenoriu matyti. Ši byla buvo tokia. Inger Johanė nenorėjo su ja turėti nieko bendra. Nenorėjo girdėti.

Tačiau taip nebuvo – vis dėlto.

Byla ją dirgino. Ji reagavo į ją kažkokiu būdu, kuris buvo toks groteskiškas, kad ji ėmė gaudyti orą, kai staiga, tarsi nepageidaujamame apreiškime, suvokė, jog, tiesą sakant, nori viską mesti. Inger Johanė norėjo pamiršti Akselį Seierį, nusispjauti ant naujojo tyrimų projekto, atsukti nugarą Alvhildei Sofienberg. Iš tikrųjų ji norėjo įsėsti į pirmą lėktuvą, skrendantį namo, ir toliau leisti Isakui rūpintis Kristiane. Paskui ji norėjo atsidėti vienam vieninteliam dalykui – surasti tą žmogų, tą padarą, kuris slampinėjo aplinkui ir vogė iš žmonių vaikus.

Darbas buvo jau pradėtas. Tik trumpam ji pajėgdavo visiškai susikaupti prie kitų dalykų. Nuo to laiko, kai Ingvaras Stubio pirmą kartą su ja susisiekė, ji nesąmoningai bandė susidaryti laikiną nusikaltėlio paveikslą – nedrąsų, kupiną pasibjaurėjimo – ji neturėjo pakankamo pagrindo, per mažai medžiagos. Prieš išvažiuodama išrausė senas dėžes prisidengdama tuo, kad nori susitvarkyti. Užrašai iš studijų JAV laikų dabar gulėjo emaliuotose lentynose biure. Jos turėjo būti

perkeltos į kitą vietą. Pats tikriausias tvarkymosi vajus. Ne kas kita, pusbalsiu pratarė ji sau pačiai kraudama knygas į aukštas stirtas ant rašomojo stalo.

Inger Johanė už viską labiau norėjo padėti Ingvarui Stubio. Byla buvo iššūkis. Akademinė mįslė. Intelektualus išbandymas. Varžybos tarp jos ir nežinomo nusikaltėlio. Inger Johanė žinojo, kad ji per daug lengvai leisis į visa tai įtraukiama, dirbs dieną ir naktį, kaip alinančiose varžybose: kas stipresnis – ji ar nusikaltėlis, kas gudresnis, sumanesnis, šaunesnis. Kas laimės. Kas taps geriausiu.

Pirštai ieškojo kišenėje lapelio. Ji pasidėjo jį ant kelio ir išskleidė, išlygino popierių delno kraštu ir perskaitė iš naujo prieš ūmai sudraskydama jį į trisdešimt dvi mažytes skiauteles ir išmesdama jas į klozetą.

27

AKSELIS SEIERIS atsikėlė iškart, kai tik išaušo, nors nesudėjo bluosto visą naktį. Galva buvo stebuklingai lengva. Jis susiėmė už smilkinio ir vos nesukniubo keldamasis iš lovos. Katinas glaustėsi apie nuogas blauzdas ir romiai kniaukė. Jis jį pakėlė. Ilgai sėdėjo glostydamas gyvulio nugarą ir nebyliai spoksodamas į langą.

Buvo vienas žmogus, kuris juo patikėjo. Seniai prieš šitai Inger Johanei Vik atsidanginant su gražiais žodžiais ir nesuprantamais dalykais, buvo viena, kuri

suprato, kad jis nepadarė to, už ką buvo nuteistas. Buvo kita moteris – kitu laiku.

Jis sutiko ją po paleidimo, per savo pirmą nedrąsų apsilankymą bare. Beveik devynerius metus trukusi abstinencija darė savo. Alkoholis siūbtelėjo tiesiai į galvą. Po pusės litro jis apsvaigo. Eidamas į tualetą krito ir atsitrenkė į stalo kraštą. Moteris prie stalo vilkėjo gėlėtą vasarinę suknelę ir kvepėjo alyvomis. Kai kraujavimo ir toliau nepavyko sustabdyti, ji pasikvietė jį namo. Gyvenu čia pat, už kampo, užsidegusi ištarė ji. Buvo dar ankstus vakaras. Jis tiesiog turįs eiti kartu, atrodo toks malonus, pasakė ji ir nusijuokė. Jos pirštai rūpestingai sutvarstė žaizdą. Vata ir jodas, kuris aitriai dvokė ir nuvingiavo ruda srovele per sprandą. Tvarstis. Susirūpinusios moters akys, galbūt jie turėtų važiuoti pas budintį gydytoją, juk siūlė ar kelios nepakenktų. Jis uodė alyvų kvapą ir nenorėjo eiti. Ji laikė jo ranką, o jis pasakojo savo istoriją, visai taip, kaip buvo, laisvėje buvo išbuvęs tik pusantros savaitės. Vis dar buvo jaunas ir turėjo šiokios tokios vilties, kad gyvenime dar ne viskas prarasta. Jis sulaukė keturių neigiamų atsakymų dėl darbo. Vis dėlto galimybių buvo. Pasitelkus šiek tiek kantrybės viskas susitvarkys. Jis buvo jaunas, stiprus ir nesikratė darbo. Be to, kalėjime šio bei to išmoko.

Moters vardas buvo Eva, ir jai buvo dvidešimt treji metai. Kai laikrodis rodė be penkių vienuolika ir jis turėjo eiti, nes tokia buvo namo šeimininkės tvarka, Eva palydėjo jį laukan. Jie vaikščiojo gatvėmis keletą valandų – švelniai susiglaudę. Atsargiai lytėdamas Akselis juto jos odą per suknelės medžiagą, jos kūno

šiluma persismelkė per pilką vilnonį švarką, kurį jis paskui nusivilko ir apgaubė juo jai pečius. Ji klausėsi rimtai. Ji tikėjo juo ir paskubomis apkabino prieš pradingdama už arkos name, kuriame gyveno. Pusiaukelėje mergina sustojo ir garsiai nusijuokė, pamiršo grąžinti švarką. Jie tapo pora. Akselis negavo darbo. Po keturių mėnesių jis pagaliau suprato, kad tiesa jo niekur nenuves, ir sukūrė istoriją apie praeitį Švedijoje. Dešimtį metų dirbęs staliumi Ternaby miestelyje, melavo jis, ir pagaliau gavo pagalbininko vietą autoservise. Tai truko tris mėnesius. Kažkas iš kolegų pažinojo kažką, kas jį atpažino. Jis buvo iškart atleistas, tačiau Eva jo neišdavė.

Katinas nušoko nuo jo kelių, jis nusprendė išvažiuoti iš Harvičporto.

Toli nevažiuos. Patrauks į šiaurę, į Meiną. Tik kelioms dienoms. Tyrėja iš Norvegijos netrukus tikrai pasiduos. Jai nebuvo čia ką veikti. Nors ir atrodė pažįstanti apylinkę, ji buvo norvegė. Turėjo pas ką grįžti. Supratusi, kad jis dingo, ji tikrai pasiduos. Jis nebuvo svarbus. Akselis susiruošė į Old Orčad Bičo miestelį, kur Patrikas turėjo karuseles ir vasarą uždirbdavo gerus pinigus. Patrikas ir Akselis buvo draugai iš Bostono, iš pirmųjų dienų JAV, kai Akselis dirbo indų plovėju vienoje italų kavinukėje Nort Ende. Patrikas parūpino bičiuliui vietą žvejų laive iš Glaučesterio. Po gerų dviejų sezonų jie pasijuto turtingi. Patrikas pasiėmė paskolą ir nusipirko karuseles, kaip visada svajojo. Akselis kaip tik turėjo pakankamai namui Harvičporte, kol naujieji turčiai neišpūtė kainų, užkirsdami kelią paprastiems žmonėms įsigyti vietelę

prie jūros Menkių kyšulyje. Seni draugai matydavosi retai, o jei ir susieidavo, per daug neaušindavo burnos. Tačiau Patrikas apsidžiaugs Akselio apsilankymu. Dėl to nebuvo jokių abejonių.

Katinas siaubingai kniaukė. Anga buvo uždaryta. Akselis pravėrė duris į sodą ir iš miegamojo spintos gilumos išsitraukė lagaminą.

Komodoje gulėjo ketverios švarios apatinės kelnės. Jis jas dailiai sulankstė ir padėjo ant dugno. Keturios poros kojinių. Dveji marškiniai. Mėlynasis megztinis. Pora berankovių apatinių marškinėlių. Daugiau jam nereikėjo. Drabužiai gulėjo vieniši ir suploti lagamine, kuris net nebuvo apypilnis. Jis ištempė diržus virš megztinio, gulinčio viršuje. Tuomet uždarė, prieš persigalvodamas. Jis norėjo pasiimti su savimi laiškus. Niekada nebuvo pasiėmęs jų su savimi anksčiau – tų retų ir trumpų kelionių į Bostoną arba Meiną metu. Jie gulėjo ten, kur ir visada gulėdavo, ant šachmatų lentos, kuri niekada nebuvo naudojama, nes jis niekada neturėdavo svečių, krūvelėje, apvyniotoje lynu. Šįkart buvo geriausia pasiimti juos su savimi.

Vėl uždarė lagaminą.

Nešinas maišeliu su trimis dėžutėmis kačių maisto ir lagaminu kitoje rankoje, jis išėjo laukan ir užrakino duris. Ponia Deivis tokiu metu nebemiegodavo. Tik jam prisiartinus prie mašinos, ji dirstelėjo pro virtuvės duris ir žvaliai šūktelėjo, kad graži diena. Akselis pakėlė akis į viršų. Galėjo būti puiki diena, ponia Deivis buvo teisi. Žuvėdros laidė iš dangaus kriaukles ir laigė po paplūdimį ieškodamos maisto. Du

laivai išsliuogė iš Alen Harboro uosto. Saulė jau buvo aukštai virš horizonto. Ponia Deivis su savo amžinu rožiniu megztiniu nutipeno per veją ir paėmė maišelį su kačių maistu. Jo neužteks, paaiškino Akselis, jo kurį laiką nebus. Ji turėsianti užvesti sąskaitą. Jis sumokėsiąs, kai tik grįšiąs. Kada? Šito jis nežinąs, tiesą pasakius. Turįs kai ką aplankyti. Pietuose. Naujajame Džersyje, sumurmėjo jis ir nusispjovė. Tai gali užtrukti. Puiku, kad ji tuo tarpu pasirūpins katinu.

– Ačiū, – tarė jis nepastebėdamas, kad pasakė tai norvegiškai.

– SORRY, SWEETY, HE'S GONE*.

Ponia Deivis pakraipė galvą ir nutaisė liūdną miną, lyg būtų buvusi laidotuvėse.

– *Left this morning, I'm afraid. For New Jersey, I think. Don't know when he'll be back. Might take weeks, you know***.

Inger Johanė spoksojo į katiną, kuris tingiai drybsojo moters glėbyje ir leidosi myluojamas. Akys buvo bauginamai geltonos, beveik šviečiančios, žvilgsnis – arogantiškas, lyg gyvulys būtų iš jos tyčiojęsis: įsibrovėlė, įsivaizduojanti, kad Akselis stovės ant laiptų trypdamas iš nekantrumo, ką ji turinti papasakoti, pasiruošęs klausimams, šviežiai nusiskutęs ir užkaitęs kavos. Katinas nusižiovavo. Mažytės baltos iltys blykstelėjo, akims pavirstant dviem brūkšniais, giliai

* Atleisk, brangioji, jis išvykęs (angl.).

** Išvyko šįryt. Manau, į Naująjį Džersį. Nežinau, kada grįš. Gali užtrukti kelias savaites (angl.).

pasislėpusiais rusvame kailyje. Inger Johanė atsitraukė ir pasuko link mašinos.

Vienintelis dalykas, kurį ji galėjo padaryti, tai palikti vizitinę kortelę. Akimirką ji svarstė, ar atiduoti kortelę mažajai damai. Tuomet pagalvojo apie kraupųjį katiną ir nuėjo prie Akselio namo. Paskubomis pakeverzojo žinutę kitoje pusėje ir įmetė kortelę į pašto dėžutę. Dėl viso pikto tarp durų įkišo dar vieną.

– *He seemed kind of upset, you know*!*

Moteris norėjo kalbėti. Ji artinosi, vis dar su katinu ant rankų.

– *He's not used to visitors. Not very friendly, actually. But his heart**...*

Katinas tingiai nusileido ant žemės. Moteriškė dramatiškai griebėsi už krūtinės.

– *His heart is pure gold. I tell you: Pure gold. How do you know him, miss***?*

Inger Johanė šypsojosi išsiblaškiusi, lyg ne visai suprastų. Aišku, turėtų pasikalbėti su senąja dama. Akivaizdu, kad niekas šiame mažyčiame gatvigalyje nepraslysdavo pro jos akis. Vis dėlto Inger Johanė pasitraukė ir įsėdo į mašiną. Ji buvo susierzinusi ir kartu juto palengvėjimą. Ją siutino, kad leido Akseliui išeiti iš restorano nieko tikrai nesusitarus. Ją provokavo, kad jis ją apgavo – išvažiavo. Kartu pradingimas reiškė sąžiningą pareiškimą. Inger Johanė

* Žinai, jis atrodė kažkoks nusiminęs! (angl.)

** Jis nepratęs prie lankytojų. Tiesą sakant, nelabai draugiškas. Tačiau jo širdis... (angl.)

*** Jo širdis gryno aukso. Sakau jums: gryno aukso. Iš kur jį pažįstate, panele? (angl.)

buvo nepageidaujama Akselio Seierio gyvenime, nesvarbu, ką ji turi papasakoti. Akselis Seieris norėjo būti paliktas ramybėje. Ji buvo laisva.

Buvo ketvirtadienis, gegužės 25-oji, ir ji galėjo važiuoti namo. Tiesą sakant, turėtų paskambinti Alvhildei. Atsisėdusi į mašiną ir pasukusi link 28-ojo kelio, nusprendė to nedaryti. Ji turėjo taip mažai ką papasakoti. Net nebeprisiminė, ką buvo mačiusi mažajame Akselio Seierio name ir kas taip nustebino, kad ji pusę nakties nesudėjo bluosto.

28

PASIUNTINIO AUTOMOBILIS artinosi prie daugiaaukščių namų bloko. Dulkė lietus. Eismas pirmajame žiede prie Ulevolio buvo visiškai sustojęs dėl automobilio avarijos. Sumaištis išplito lyg piktas auglys, pasiuntinio automobiliui prireikė valandos keliui, kurį paprastai įveikdavo per dvidešimt minučių. Pagaliau jis priartėjo prie pristatymo vietos. Vairuotojas įsiutęs signalizavo taksi, kuris stovėjo skersomis užtverdamas eismą. Jaunas vaikinas išsirangęs pro keleivio dureles su gipsu ir ramentais, parodė pirštą ir įsikarščiavęs mostelėjo į policijos automobilį už penkiolikos metrų.

– Po perkūnais! – užmaurojo jis. – Nejau nematai, kad gatvė uždaryta!

Tik to ir trūko. Vairuotojas neturėjo jokio noro vilkti paketą iki pat daugiaaukščių namų bloko. Jis važinėjo nuo septintos ryto. Be to, buvo persišaldęs. Norėjo pradėti savaitgalį. Penktadienio popietė buvo pragaras. Jis norėjo pristatyti tą sumautą paketą ir parsirasti namo. Įsiropšti į lovą. Pasiimti skardinę alaus ir žiūrėti videofilmą. Jei tik šitas sušiktas policijos automobilis susiprastų pasitraukti. Nors jis buvo užtvėręs visą kelią, nepanašu, kad būtų nutikę kažkas dramatiška. Du uniformuoti vyrai stovėjo šnekučiuodamiesi prie mašinos, vienas rūkė ir pažvelgė į laikrodį, lyg jau seniausiai būtų pradėjęs ilgėtis namų – jis taip pat. Pagaliau taksi pavyko apsisukti, tačiau jis neapsiėjo nenulaužęs poros krūmų prie šaligatvio. Pasiuntinys užvedė variklį ir leido mašinai lėtai riedėti į priekį, tuo tarpu nuleisdamas langą.

– Sveikas, – šiurkščiai pasisveikino policininkas. – Negali čia įvažiuoti.

– Noriu tik pristatyti paketą.

– Matyt, nieko nebus.

– Kodėl?

– Tai ne tavo reikalas.

– Tačiau, po velniais...

Vairuotojas trinktelėjo sau per kaktą.

– Tai mano darbas! Turiu paketą, velniškai didžiulį paketą, kuris turi būti pristatytas ten į viršų, pas...

Jis mostelėjo link namų bloko ir ėmė kažko ieškoti ant sujauktos gretimos sėdynės. Pusiau nugerta sulčių dėžutė nuvirto nuo laikiklio ant prietaisų skydo.

Geltonas skystis išsiliejo ant grindų. Vairuotojo balso tonas pakilo.

– Tai ten, viršuje! Lena Bardsen. 10 b, antra laiptinė. Būk toks malonus ir pasakyk man, kaip...

– Ką pasakei?

Kitas policininkas prisikišo jam prie veido.

– Paprašiau instrukcijos, kaip, po perkūnais, turiu atlikti savo darbą, kai...

– Kam sakei skirtas paketas?

– Lenai Bardsen, 10 b. Tai...

– Išlipk iš mašinos.

– Iš mašinos? Aš...

– Išlipk iš mašinos. Tučtuojau.

Vairuotojas išsigando. Jaunesnis policininkas numetė į šalį cigaretę ir atsitraukė kelis metrus atgal. Dabar stovėjo ir šnekėjo racija. Nors vairuotojas žodžių aiškiai negirdėjo, iš balso tono buvo aišku, kad padėtis rimta. Kitas uniformuotas vyras, maždaug keturiasdešimties vyrukas su juoda barzda, tvirtai suėmė jį už rankos, kai jis nebesiryžo niekam kitam, kaip tik atidaryti mašinos dureles. Jis iškėlė rankas į viršų, lyg jau būtų buvęs suimtas.

– Nusiramink, po galais! Aš tik turėjau pristatyti paketą! *Paketą!*

– Kur jis?

– Kur? Mašinoje, savaime suprantama. Jis guli ten gale, jei tu...

– Raktus.

– Po velnių, durys atidarytos, tačiau aš negaliu tiesiog leisti bet kam...

Policininkas bedė pirštu į tašką ant asfalto, trys metrai nuo mašinos. Vairuotojas nerangiai nupėdino į šalį, pamažu nuleisdamas rankas.

– Aš norėsiu tarnybinio numerio, vardo ir visa kita, – įsikarščiavęs sušuko jis. – Neturite jokios teisės...

Policininkas nesiklausė. Vairuotojas truktelėjo pečiais. Šiaip ar taip, ne jo kaltė, kad paketas nebuvo pristatytas kaip reikėjo. Šituo turės pasirūpinti firma. Jis išsitraukė cigaretę. Ši nenorėjo prisidegti. Lietus ir vėjas sustiprėjo. Jis pasilenkė virš liepsnos ir apgaubė ją delnais. Tada staiga atsitiesė ir sustingo.

– Po galais, – sušnypštė pats sau, cigaretė nukrito ant žemės.

Jį išmes lauk. Išvydus policijos mašiną, aišku, reikėjo apsisukti. Jei būtų buvęs šiek tiek geriau nusiteikęs, ne toks alkanas ir pavargęs, būtų apsisukęs gatvės pradžioje. Dėl viso pikto.

Jie negalėjo jo išmesti. Tai tebuvo menkniekis. Pirmas kartas, galėjo pasakyti jis. Bet kuriuo atveju anksčiau niekada nebuvo sučiuptas. To juk negana, kad prarastum darbą! Policininkai stovėjo įkišę galvas į bagažinę, neliesdami vienintelio ten gulinčio paketo, paties paskutinio dienos paketo. Šis buvo gana didelis, kokių šimto trisdešimties centimetrų ilgio ir gana siauras.

– Ar jis sunkus?

Vyras su barzda atsuko į jį veidą.

– Taip. Užtektinai. Pakelk gi.

Dabar jis mėgino būti draugiškas. Galbūt jie tik turi apžiūrėti tą prakeiktą paketą. Paklausyti jį su

kažkokiu aparatu, ar ką jie ten dabar daro, kad išsiaiškintų, jog tai ne bomba. Jei jis klusniai atsakinės ir leis jiems užsiimti savo reikalais, tikrai galės eiti. Kaip tik šią akimirką jam buvo nusispjaut ant viso šito paketo, galėjo palikti jį ant gatvės kampo. Kad tik galėtų dingti.

Tačiau jie paketo nejudino.

Jie neturėjo jokių matavimo prietaisų.

Vietoj to pasiuntinys išgirdo sirenas, kurios vis stiprėjo. Kai jis galiausiai suskaičiavo keturis automobilius su tarnybiniais ženklais ir vieną policijos autobusiuką, suprato atsidūręs velniškai keblioje situacijoje. Kažkas jo viduje liepė dingti, bėk, bėk, po velniais, jie užsiėmę paketu, ne tavimi, dink! Tuomet nusivylęs atsiduso ir išsišnirpštė į delną nosį. Blogiausia, kas galėjo nutikti, buvo tai, kad jis praras darbą. Be kita ko, galėjo kilti šiokio tokio vargo su mokesčių inspekcija. Pačiu blogiausiu atveju. Tačiau jie negalėjo nieko įrodyti.

– Jie nė velnio negali įrodyti, – sumurmėjo sau po nosimi konsteblės draugiškai lydimas prie policijos autobusiuko. – Arba bent jau ne daugiau nei šis atvejis.

PO TRIJŲ VALANDŲ ATIDARYTAS PAKETAS gulėjo ant stalo. Aplink stalą stovėjo patologas su ožio barzdele, vyresnysis komisaras Ingvaras Stubio, kriminalinio skyriaus policininkas Sigmundas Berlis ir du kriminalinio techninio skyriaus pareigūnai. Pakete bombos nebuvo. Tiek buvo aišku. Jo matmenys buvo 134 x 30 x 45 centimetrai, o svėrė jis trisdešimt vieną kilogramą. Kol kas atrodė, kad ant

paketo buvo tik vieno žmogaus pirštų atspaudai. Tikriausiai jie priklausė pasiuntiniui. Jis, žinoma, dirbo be pirštinių. Tai išsiaiškinti užtruktų keletą dienų, tačiau iki tol buvo pagrindo spėti, kad paketas buvo kone kliniškai nuvalytas prieš jį paimant vairuotojui. Vienas technikų perpjovė kartoną, ilgas tiesus pjūvis nuo viršaus iki apačios ties viena kraštine, lyg obdukcijos metu. Patologo veide nebuvo jokios išraiškos. Technikas atsargiai kilstelėjo dangčio kraštelį. Du polistireno putplasčio rutuliukai nukrito ant grindų. Pareigūnas atidarė paketą iki galo.

Iš polistireno putplasčio pakuotės kyšojo vaiko delnas.

Jis buvo lengvai sugniaužtas, lyg ką tik kažkas būtų iškritę. Ant nykščio matėsi ryškiai raudono apkramtyto lako likučiai. Ant didžiojo piršto žibėjo mažytis netikro aukso žiedelis. Akmuo buvo mėlynas, šviesiai mėlynas.

Visi tylėjo.

Viskas, apie ką Ingvaras Stubio galėjo galvoti, buvo tai, kad būtent jis turės kalbėtis su Lena Bardsen. Akyse mirguliavo. Jis sulaikė kvėpavimą. Atsargiai nubraukė kelis kreidos baltumo rutuliukus, atrodė, lyg žarstytų sausą sniegą. Pasirodė ranka. Sara Bardsen gulėjo ant pilvo, šiek tiek praskėstomis kojomis. Dviem vyrams atsargiai ją apvertus, pasimatė žinutė. Ji buvo priklijuota lipnia juosta vaikui ant pilvo, didžiulis lapas su raudonomis raidėmis.

Gavai, ko nusipelnęs.

– NELEGALIAI, GERAI? *UŽSIDIRBAU tik truputį!*

Vairuotojas šniurkščiojo, ir byrėjo ašaros.

– Ir gal galėčiau tuoj pat gauti šiek tiek popieriaus? Esu velniškai persišaldęs, jei dar to nepastebėjot!

– Patarčiau tau šiek tiek nusiraminti.

– Nusiraminti! Sėdžiu čia penkias valandas, po velniais! Penkias valandas! Nesulaukiu nei nosinės, nei advokato.

– Tau nereikia advokato. Nesi suimtas. Esi čia laisva valia. Kad mums padėtum.

Ingvaras Stubio išsitraukė savo paties nosinę ir ištiesė ją vairuotojui.

– Padėčiau jums? Kaip?

Vyras atrodė visiškai nusiminęs. Akys buvo raudonos. Akivaizdu, kad jis turėjo karščio ir sunkiai alsavo.

– Nagi paklausyk, – kreipėsi jis. – Mielai jums padėsiu, tačiau pasakiau viską, ką žinau! Man paskambino telefonu. Jau sakiau. Į mano paties privatų mobilųjį telefoną.

Jis stipriai išsišnirpštė nosį ir liūdnai papurtė galvą.

– Turėjau paimti paketą. Šis turėjo gulėti Urtegate gatvėje esančiame įvažiavime. Tai negyvenamas namas, ir vartai atidaryti. Ant paketo turėjo gulėti lapelis su pristatymo adresu ir vokas su dviem tūkstančiais kronų. *Piece of cake*!*

– Šitkaip. Ir tu pamanei, kad tai nieko tokio.

– Visiškai nieko tokio... Mūsų užsakymai turi būti perduodami per centrą, ir aš žinau, kad...

* Vieni juokai! (angl.)

– Visai ne apie tai galvoju. Galvoju, kad svetimas neprisistatęs žmogus gali priversti tave pristatyti paketą tiesiog pamosavęs kelių tūkstančių banknotais. Būtent apie tai aš galvoju. Mano nuomone, tai... Gana sensacinga, tiesą sakant.

Ingvaras Stubio nusišypsojo. Vairuotojas sutrikęs irgi nusišypsojo, kažkas su šituo policininku buvo ne taip.

– Kas, jei, pavyzdžiui, pakete būtų buvusi bomba? Narkotikai?

Ingvaras Stubio vis dar šypsojosi, dabar plačiau.

– Šito niekada nepasitaiko.

– Kurgi. Niekada. Taigi tuo užsiimi dažniau?

– Ne, ne, ne... Ne *tai* norėjau pasakyti!

– Ką gi tuomet norėjai pasakyti?

– Paklausyk, – pradėjo vairuotojas.

– Klausausi visą laiką.

– Tai va, kartkarčiais paimu vieną užsakymą ar kelis, taip sakant. Čia nėra nieko sensacingo. Visi...

– Ne. Ne visi. Dauguma pasiuntinių firmų organizuotos taip, kad vairuotojai yra laisvai samdomi darbuotojai. Tačiau ne *BigBil*. Esi jų darbuotojas. Užsidirbinėdamas *pro šalį*, apgaudinėji *BigBil*. Ir mane taip pat. Bendruomenę, tam tikra prasme.

Ingvaras Stubio nusijuokė.

– Tačiau šitai dabar paliksime ramybėje. Taigi nematei, iš kokio numerio buvo skambinama?

– Šito neprisimenu. Tikrai. Aš tik atsiliepiau.

– Nesureagavai, kad vyras... Juk tai buvo vyras?

– Taip.

– Jaunas ar senas?

– Nežinau.

– Aukštas balsas? Žemas balsas? Dialektas?

– Bet juk į visa tai jau *atsakiau! Nepamenu,* koks buvo balsas. Kažkaip ypatingai *nereagavau,* kad jis neprisistatė. Man reikėjo *pinigų!* Viskas labai paprasta. Dviejų tūkstančių greitai uždirbtų kronų. Labai paprasta.

– Negalėjai tiesiog paimti pinigus, o paketą palikti?

Ingvaras Stubio kilstelėjo antakius ir pasiglostė smakrą.

– Aš...

Vairuotojas nusičiaudėjo. Nosinė jau buvo permirkusi. Ingvaras Stubio nusisuko.

– Ką tu?

– Jei taip darysiu, tokie žmonės daugiau nebeskambins. Su naujais užsakymais, turiu galvoje.

Dabar jis buvo ramesnis, balsas labiau nuleistas.

– Būtent. Taigi tu *suvoki,* kad toks pristatymas neišvengiamai yra šiek tiek nešvarus? *Supranti,* kad niekas nemokėtų dviejų tūkstančių kronų už paketo nugabenimą tris kilometrus, kai tai galima padaryti už šimtinę ar kelias legaliu būdu? Taigi su tavo *nuovokumu* viskas tvarkoj?

Policininkas nebesišypsojo. Vairuotojas paslėpė veidą nosinėje.

– Kas buvo tame prakeiktame pakete, – susniaukrojo jis. – Kas, po galais, buvo pakete?

– Manau, nenorėtum šito sužinoti, – tarė Ingvaras Stubio. – Gali eiti. Turbūt, susisieksime su tavimi vėliau. Linkiu greit pasveikti. Skudurėlį gali pasilikti. Viso geriausio.

29

SARA TIESIOG DINGO. Pabudusi Emilija buvo viena. Jai labai skaudėjo galvą, o kambaryje kaip tik buvo visiškai tamsu. Emilija, matyt, bus apakusi. Ji ilgai gulėjo tylut tylutėliai įbedusi akis į lubas. Atmerkdavo akis ir užmerkdavo, atmerkdavo ir užmerkdavo. Nebuvo jokio skirtumo. Galbūt užmerktomis akimis šiek tiek šviesiau, jei gerai įsižiūrėdavo. Tada prieš akis mirguliuodavo taškeliai. Stipriai užsimerkus, taškeliai virsdavo didžiuliais burbulais – raudonais, mėlynais ir žaliais. Emilija nusijuokė – ji apako. Norėjo vėl miegoti. Maudė galvą, ir ji šypsojosi. Norėjo miegoti. Tuomet prisiminė Sarą.

– Sara, – garsiai ištarė ji. – Kur tu?

Niekas neatsakė. Šalia jos taip pat niekas negulėjo. Puiku. Lova, tiesą sakant, joms abiem nebuvo užtektinai didelė. Iš Saros, šiaip ar taip, nebuvo nieko gera. Ji siaubingai bliovė. Bliovė ir zirzė visą laiką. Negalėjo pakęsti vyro pasirodymo. Klykė ir spaudėsi prie sienos. Nieko nesuvokė. Nesuprato, jog tai vyras rūpinosi, kad jos turėtų pakankamai oro. Kai Emilija išpylė pomidorų sriubą į klozetą, kad vyras nenusimintų, jog jai nepatinka jo maistas, Sara pagrasino išplepėsianti.

– Sara? Sarasarasarasara!

Ne. Jos ten nebuvo.

Šviesa blykstelėjo lyg didžiulis sprogimas. Ji sruvo ant jos nuo lubų. Emilija sudejavo ir užsidengė rankomis galvą. Šviesa buvo strėlės, badančios veidą, akys buvo besusmingančios į galvą ir beišnykstančios.

– Emilija?

Vyras ją šaukė. Ji norėjo atsakyti, tačiau nevaliojo praverti burnos. Šviesa buvo per stipri. Kambarys visiškai baltas, daugybė baltos, sidabro ir aukso spalvos. Tviskėjimas, kuris raižė odą.

– Emilija, miegi?

– Necheffšš...

– Pamaniau, tamsa tau nepakenktų, įvairumo dėlei. Labai kietai miegojai.

Jo balso prie lovos nebuvo. Šis sklido iš tarpdurio, prie šaltųjų durų. Jis bijojo, kad durys užsitrenks. Šitaip būdavo beveik visada. Jis retai įeidavo į vidų. Emilija iš lėto nuleido rankas ant čiužinio. Kvėpuoti. Iškvėpti ir įkvėpti. Atmerkti akis. Į ją pataikė blyksnis. Ji pabandė dar kartą. Nebebuvo akla. Pasukusi veidą ten, iš kur sklido balsas, pamatė, jog vyras pasipuošęs.

– Tu gražus, – tyliai ištarė ji. – Labai stilingas švarkas.

Vyras nusišypsojo.

– Taip manai? Ruošiuosi išvažiuoti. Kuriam laikui liksi viena.

– Kelnės irgi gražios.

– Tau puikiai sekasi būti vienai. Čia pastatysiu pakankamai vandens ir duonos, uogienės ir dribsnių.

Jis pastatė ant grindų du maišelius.

– Teks išsiversti be pieno. Jis tik surūgtų ir viskas.

– Hmm.

– Jei būsi gera ir nepridarysi man nemalonumų, kol manę nebus, kurį vakarą galėsi užlipti į viršų ir su manimi žiūrėti televizorių. Galėsi per televizorių

pažiūrėti ką nors įdomaus. Galbūt šeštadienį. Tačiau tik galbūt. Priklausys nuo to, kaip elgsiesi. Nori, kad šviesa būtų įjungta ar išjungta?

– Įjungta, – žaibiškai atsakė ji. – Prašau.

Jo juokas buvo keistas. Jis tarsi priklausė mažyčiam berniukui, kuris nelabai žinojo, iš ko juokiasi. Atrodė, lyg jis verstų save juoktis, nors jam nejuokinga. Garsiai ir šiurkščiai.

– Galima buvo įsivaizduoti, – tarstelėjo jis ir nuėjo.

Emilija pamėgino atsisėsti. Vyras turėjo neišjungti oro mašinos, nors ir ruošėsi išvažiuoti. Ji jautėsi tokia silpna ir apsivertė lovoje ant šono.

– Neišjunk oro mašinos, – verkė ji. – Prašau. Neišjunk oro mašinos!

Jei tik būtų žinojusi, kuri vinies galvutė iš tikro yra kamera, būtų sudėjusi rankas maldai. O dabar ji priglaudė lūpas prie mažytės dėmelės sienoje, tiesiai virš lovos.

– Prašau, – verkė ji prigludusi prie taškelio, kuris galbūt buvo mikrofonas. – Prašau, duok man oro. Būsiu pati maloniausia mergaitė pasaulyje, tik neišjunk oro!

30

LAIKRAŠČIAI BUVO IŠĖJĘ dviem specialiais leidimais nuo tada, kai apie antrą valandą nakties, iš penktadienio į šeštadienį, gegužės 27-ąją pasirodė

pirmieji tabloidai. Pirmieji puslapiai rėkė Inger Johanei Vik, kai ši užmetė žvilgsnį į benzino kolonėlę prieš įsukdama prie ICA prekybos centro netolies Ulevolo stadiono. Buvo sunku rasti vietos automobiliui. Paprastai prekybos centras būdavo pilnas, ypač šeštadienio priešpietę, tačiau dabar čia vyravo tikrų tikriausia netvarka. Atrodė, lyg žmonės nelabai žinotų, ką turi daryti. Akivaizdu, kad namuose būti jie nenorėjo. Jiems reikėjo laukan. Jie ieškojo kitų, kurie buvo taip pat išsigandę, taip pat įsiutę, draugijos. Motinos tvirtai laikė vaikus už rankų, mažiausieji sėdėjo tvirtai pririšti vežimėliuose ir sportiniuose vežimuose. Tėvai, norėdami apsidrausti, sodinosi ūgtelėjusius vaikus ant pečių. Žmonės stovėjo būreliais ir kalbėjosi – pažįstami ir nepažįstami. Visi turėjo laikraščius. Kai kurie įsikišę į ausis ausines klausėsi žinių, buvo lygiai dvylikta valanda. Susikaupę jie žvelgė į niekur ir lėtai kartojo aplink stovintiems:

– Policija vis dar neturi jokių pėdsakų.

Tada visi atsiduso. Bendras nevilties kupinas atodūsis nuvilnijo per automobilių stovėjimo aikštelę.

Inger Johanė yrėsi per minią. Ji norėjo apsipirkti. Šaldytuvas po kelionės buvo tuščias. Ji blogai miegojo ir ją erzino vaikų vežimėliai, blokuojantys milžiniškas automatines duris. Pirkinių sąrašas nukrito ant žemės. Jis prikibo prie pro šalį ėjusio vyro pado ir dingo.

– Atsiprašau, – tarė ji ir išsikovojo tuščią pirkinių vežimėlį.

Šiaip ar taip, jai būtinai reikėjo bananų. Dribsnių ir bananų. Pieno, duonos, dešros ir sūrio. Produktų

šiandienos pietums, kurie nekėlė didelių rūpesčių, nes ji buvo viena, ir rytojaus pietums, kai Isakas atveš Kristianę. Mėsos kukuliai. Pirma bananai.

– Sveika.

Ji retai kada parausdavo. Dabar juto šilumą skruostuose. Priešais ją stovėjo Ingvaras Stubio – su keke rankose. Jis nuolatos šypsosi, pamanė ji, dabar neturėtų šypsotis. Nelabai kuo turėjo džiaugtis.

– Nepaskambinai, – tarė jis.

– Kaip sužinojai, kur aš? Koks viešbutis?

– Aš policininkas. Prireikė valandos tam išsiaiškinti. Turi vaiką. Niekada negali kažkur išvažiuoti nepalikdama po savęs daugybės pėdsakų.

Jis įdėjo bananus į jos vežimėlį.

– Norėjai juos pirkti?

– Hmm.

– Turiu su tavimi pasikalbėti.

– Kaip sužinojai, kad aš čia?

– Tau juk reikėjo apsipirkti. Buvai išvažiavusi. Ši parduotuvė arčiausiai tavo namų, kiek žinau.

Žinai, kur apsiperku,... pamanė ji. *...Išsiaiškinai, kur aš apsiperku ir, matyt, esi čia jau seniai. Nebent tau neįtikėtinai pasisekė. Čia tūkstantis žmonių. Galėjome praeiti pro šalį vienas kito nepastebėdami. Žinai, kur apsiperku ir manęs ieškojai.*

Iš vaisių kalno ji išsirinko keturis apelsinus ir įsidėjo juos į maišelį. Buvo sunku užrišti mazgą.

– Luktelk. Padėsiu tau.

Ingvaras Stubio pačiupo maišelį. Jo pirštai buvo trumpi, tačiau vikrūs. Greiti.

– Štai taip. Tikrai turiu su tavimi pasikalbėti.

– Čia?

Ji skėstelėjo rankomis mėgindama atrodyti sarkastiškai. Tai nebuvo lengva, kai veido spalva priminė šalia jos dėžėje gulinčių pomidorų raudonį.

– Ne. Gal galime... Gal norėtum nueiti su manimi į biurą? Jis kitoje miesto pusėje, taigi jei manai, kad taip paprasčiau...

Jis truktelėjo pečiais.

Tu nori eiti pas mane namo. Dieve brangus, vyras nori eiti pas mane namo! Kristianė yra... Būsime vieni. Ne. Tik ne tai.

– Galėtume važiuoti pas mane namo, – nerūpestingai ištarė ji. – Gyvenu visai čia pat. Bet juk tu tai žinai.

– Duok man savo pirkinių sąrašą, susidorosim su tuo akimirksniu.

Jis laikė ištiesęs ranką.

– Neturiu pirkinių sąrašo, – paskubomis ištarė ji. – Kodėl taip pamanei?

– Tu panaši į tokią, – tarė jis ir nuleido ranką. – Turėtum būti „pirkinių sąrašo tipas“. Buvau tuo tikras.

– Na, tuomet klydai, – tarė ji ir nusisuko.

– ČIA PAS TAVE TIKRAI JAUKU.

Jis stovėjo vidury svetainės. Laimei, buvo susitvarkiusi. Ji neryžtingai parodė į sofos pusę. Pati atsisėdo į krėslą. Praėjus kelioms minutėms, ji pastebėjo, kad sėdi tiesia nugara ant krėslo kraštelio. Lėtai, kad judesys nebūtų toks akivaizdus, atsilošė.

– Jokios aiškios mirties priežasties, – lėtai ištarė ji. – Sara tiesiog mirė.

– Taip. Mažytis įdrėskimas virš akies. Tačiau jokių kitų sužeidimų. Visiškai nereikšminga žaizda, bent jau kalbant apie mirties priežastį. Sveika ir stipri aštuonmetė. Ir šį kartą jis... turiu galvoje, žudikas, mes, aišku, nežinome, ar tai vyras ar...

– Manau, gali ramiai sakyti „jis".

– Kodėl?

Ji truktelėjo pečiais.

– Pirmiausia todėl, kad taip paprasčiau, nei visą laiką sakyti „jis arba ji". Toliau todėl, kad esu ganėtinai tikra, kad tai jis. Neklausk kodėl. Negaliu to pagrįsti. Galbūt tai tik išankstiniai nusistatymai. Kažkaip negaliu įsivaizduoti moters, šitaip besielgiančios su vaikais.

– O kas, tavo įsivaizdavimu, šitaip su vaikais elgiasi?

– Ką norėjai tuo pasakyti?

– Aš paklausiau...

– Ne, – aš tave nutraukiau. Buvai bepradedantis kažką sakyti apie tai, jog ir šį kartą...

– Ach taip. Šito vaiko šlapime taip pat rasta diazepamo. Mažytis kiekis.

– Kokia gali būti prasmė girdyti vaiką raminamaisiais vaistais?

– Norint nuraminti, manyčiau. Galbūt jis laiko... Galbūt jis uždaręs juos kažkur, kur jie turi būti tylūs. Jis turi priversti juos miegoti.

– Jei tikslas priversti juos miegoti, juk galėtų duoti jiems migdomųjų.

– Taip. Gali būti, kad jis negali jų gauti, o turi tik... Valiumo.

– Kas gali gauti valiumo?

– Ach, Dieve šventas...

Jis užgniaužė žiovulį ir netikėtai papurtė galvą.

– Neapsakoma daugybė, – atsakė jis ir atsiduso. – Pirmiausia, visi tie, kuriems vaistas tiesiog buvo išrašytas gydytojo. Tokių turbūt tūkstančiai, jei ne dešimtys tūkstančių. Tuomet vaistininkai, gydytojai, seselės... Nors ligoninėje ir vaistinėje turi būti tvarka, čia kalbame apie tokį mažą kiekį, kad beveik nėra ribų... Tai tiesiog gali būti bet kas. Ar žinojai, kad daugiau nei šešiasdešimt procentų iš mūsų atidarome vonios spinteles, kai esame svetimame tualete? Nugvelbti porą trejetą tablečių – pats paprasčiausias dalykas pasaulyje. Jei mums kada nors ir pavyks sučiupti tą tipą, tai ne todėl, kad jis turi valiumo ar vivalio.

– Jei mums kada nors, – pakartojo Inger Johanė. – Labai jau pesimistiška.

Ingvaras Stubio čiupinėjo žaislinę mašiną. Ridinėjo ją delnu. Priekinės šviesos silpnai švietė judant ratams.

– Jai patinka tik raudonos mašinos, – tarė Inger Johanė. – Kristianei, turiu galvoje. Ne lėlės, ne traukiniai. Niekas, išskyrus mašinas. Raudonos mašinos. Gaisrinės, Londono autobusai. Nežinome kodėl.

– Kas jai yra?

Jis atsargiai pastatė mašiną ant svetainės stalelio. Guma nuo vieno rato buvo nuplėšta, mažytis velenas braižėsi į stiklinį paviršių.

– Mes nežinome.

– Ji miela. Labai miela.

Atrodė, kad jis buvo nuoširdus. Tačiau buvo matęs ją tik vieną kartą. Kol kas.

– O jūs nepasistūmėjote į priekį tiriant patį siuntinio pristatymą... Turiu galvoje, jis juk turėjo būti Urtegata gatvėje esančiame kiemelyje arba pavedė kam nors kitam... Ką apie tai žinote?

– Pasiuntinio automobilis. *Pasiuntinio automobilis!*

Ingvaras uždėjo smilių ant mašinytės stogo ir iš lėto pastūmė stalu. Toje vietoje, kur trūko rato, ant stiklo nusidriekė plonytė linija. Inger Johanė pravėrė burną. Tada vis dėlto nusprendė nieko nesakyti.

– Tai taip... taip *įžūlu*, – tarė Ingvaras sunkiai suvaldydamas įtūžį, jis nekreipė dėmesio į tai, ką iš tiesų darė. – Tas tipas, aišku, suprato, jog mes neleisime, kad dar vieno vaiko lavonas būtų tiesiogiai pristatytas motinai. Visur pastatėme sargus. Kvailystė, aišku. Daug auklių, vaikas be galvos. Po Saros nužudymo Oslo policija staiga atsidūrė dėmesio centre, santykiai tarp kriminalinės policijos ir... Pamiršk tai. Turėjome būti daug diskretiškesni. Privilioti jį į spąstus. Bent jau pamėginti. Jis perprato schemą ir pasinaudojo... pasiuntiniu! *Pasiuntiniu!* O Urtegata gatvėje niekas nepastebėjo nieko ypatinga, niekas nieko negirdėjo, niekas nieko nesuprato. Paketas su Sara greičiausia ten buvo pastatytas viduryje baltos dienos. Senas triukas, šiuo atžvilgiu...

– Niekada nepasislėpsi taip gerai, kaip ten, kur yra daug žmonių, – užbaigė Inger Johanė. – Sumanu. Vis dėlto keista, paketas juk turėjo būti...

Ji delsė prieš tyliai pridurdama:

– ...gana didelis.

– Taip. Jis buvo pakankamai didelis, kad galėtum jame patalpinti aštuonmetę.

Inger Johanė save pažinojo. Ji buvo nuspėjamas žmogus. Isakui, pavyzdžiui, laikui bėgant ji atsibodo. Po to, kai Kristianei pagerėjo, ir gyvenimas ėmė tekėti sunkiu ritmu, jis ėmė skųstis. Inger Johanė buvo tokia neimpulsyvi. Nagi, atsipalaiduok, sakydavo jis vis dažniau. Nieko čia baisaus, nusivylęs atsidūsėdavo, jai skeptiškai žvelgiant į šaldytą picą, kurią jis kimšo vaikui kiekvieną kartą, kai nepajėgdavo pagaminti pietų. Isakas manė, kad ji nuobodi. Linė ir kitos merginos iš dalies pritarė. Ne, ko nors tiesiai jos ir nesakė. Priešingai. Jos ją gyrė. Ji tokia patikima, suokė jos. Tokia darbšti ir atsakinga. Inger Johane galima pasitikėti – visada. Nuobodi, kitaip tariant.

Ji *privalėjo* būti nuspėjama. Ji buvo atsakinga už vaiką, kuris niekada iš tikrųjų nesuaugs.

Inger Johanė save pažinojo.

Ši situacija buvo absurdiška.

Ji pasikvietė į namus vyrą, vyrą, kurį vos pažinojo. Ji leido jam papasakoti policijos tyrimo detales, su kuriuo ji neturėjo nieko bendra. Jis sulaužė tylėjimo priesaiką. Ji turėjo jį perspėti. Tiesiog mandagiai atsisveikinti. Ji jau buvo apsisprendusi Harvičporto viešbučio kambaryje, kai suplėšė lapelį į trisdešimt du skutelius ir nuleido į klozetą.

– Atvirai sakant, turbūt neturėtum man šito pasakoti.

Ingvaras Stubio giliai įkvėpė ir iškošė orą pro sukąstus dantis. Jis sumažėjo. Galbūt tiesiog giliau susmigo į sofą.

– Atvirai sakant, turbūt neturėčiau. Bent jau kol mūsų bendradarbiavimas nėra formalus. Imu susidaryti įspūdį, kad nieko panašaus nenori.

Jis išspaudė šypseną, lyg būtų norėjęs pasirodyti ironiškas. Tuomet pasidavė ir tęsė:

– Atvirai sakant, ši byla – pragaras. Atvirai sakant...

Ir vėl stipriai įtraukė oro.

– Mano žmona ir vienintelė dukra mirė prieš šiek tiek daugiau nei dvejus metus, – paskubomis ištarė jis. – Turbūt šito nežinojai.

– Ne. Užjaučiu.

Šito ji nenorėjo girdėti.

– Absurdiška nelaimė. Mano dukra... Trinė jos vardas, jai buvo dvidešimt treji, Amundas dar buvo kūdikis. Mano vaikaitis. Jis turėjo... Varginu tave? Aš tave varginu.

Ūmai jis išsitiesė. Krestelėjo pečius, lyg būtų norėjęs vėl pripildyti pilkąjį tvido švarką. Tuomet šyptelėjo.

– Turi svarbesnių reikalų.

Tačiau jis neatsistojo. Nerodė jokių ženklų, kad ruoštųsi eiti. Terasos lesyklėlėje buvo nutūpusi didžioji zylė.

– Ne, – tarė Inger Johanė.

Kai jis į ją pažvelgė, ji nesuprato, ko šis norįs. Labiausiai už viską vyras atrodė dėkingas. Galbūt jam palengvėjo, nes vėl susmigo į sofą.

– Mano žmona piktinosi užsikimšusiu stogvamzdžiu, – išsiblaškęs tarė jis. – Buvau pažadėjęs ką nors padaryti. Seniai. Niekada neprisiruošiau. Vieną popietę užėjo mano dukra ir pasisiūlė užlipti ant stogo

ir praplauti vamzdžius. Namie žmona, matyt, laikė kopėčias. Trinė turbūt bus praradusi pusiausvyrą. Krisdama ji nusitempė dalį vamzdžio. Kažkaip jis bus atsidūręs po ja, nes... ją persmeigė. Ant mano žmonos užvirto kopėčios, su visu Trinės svoriu ant viršaus. Vienas skersinis pataikė jai į veidą. Nosikaulis susmigo į smegenis. Kai po poros valandų grįžau namo, abi gulėjo ten. Mirusios. Amundas vis dar miegojo.

Inger Johanė girdėjo savo pačios kvėpavimą, greitą ir negilų. Ji pamėgino nutraukti šį taktą, prisiversti kvėpuoti ramesniu ritmu.

– Tuo metu buvau skyriaus viršininkas, – ramiai tęsė jis. – Tiesą sakant, jau seniai įsivaizdavau save naujojo kriminalinės policijos vadovo vietoje. Tačiau po šito... Paprašiau, kad man vėl būtų leista tapti vyresniuoju komisaru. Niekada nebetapsiu kažkuo kitu. Jei ištversiu, aišku. Tokios bylos kaip ši verčia mane abejoti. Taigi taigi.

Žvilgsnis blaškėsi. Šypsena buvo nedrąsi, kone kvailoka, lyg jis būtų padaręs kažką bloga ir nelabai žinotų, kaip turėtų atsiprašyti. Porą kartų pravėrė burną, aišku, norėdamas pasakyti kažką daugiau. Tuomet, užuot ką pasakęs, žvilgtelėjo žemyn į savo rankas.

– Taigi taigi, – pagaliau pakartojo sukiodamas nykščius. – Teks pagalvoti apie atsitraukimą.

Jis vis dar nesikėlė. Vis sėdėjo nerodydamas nė ženklo, kad ruoštųsi eiti.

Neturiu tam vietos, pamanė Inger Johanė. *Neturiu vietos tokiai bylai kaip ši savo gyvenime. Aš nenoriu. Neturiu vietos...*

– ...tau, – pusbalsiu ištarė ji.

– Ką?

Ingvaras sėdėjo nugara į didįjį svetainės langą. Stiprioje priešpriešiais sklindančioje šviesoje buvo sunku įžvelgti jo veido bruožus. Tik akys buvo ryškios. Jos žvelgė tiesiai į ją.

– Gal geriau aš pagaminsiu pietus? – paklausė ji ir šyptelėjo. – Turėtum būti alkanas. Aš bent jau tikrai.

JIS ATRODĖ TOKS didelis.

Isakas, vienintelis vyras, kuris kada yra buvęs jos virtuvėje daugiau nei trisdešimt sekundžių, buvo mažas, beveik gležnas. Ingvaro Stubio buvo pilnas visas kambarys. Inger Johanei vos liko vietos. Jis nusimetė švarką ir pakabino jį ant kėdės atkaltės. Tuomet ėmė gaminti omletą – nieko neklausęs. Inger Johanė vos galėjo pasijudinti neatsitrenkdama į jį. Nuo jo dvelkė gaivos ir silpnas cigarų kvapas, kvapas žmogaus, kuris buvo už ją vyresnis. Kai jis prieš pjaustydamas svogūną, pasiraitojo marškinių rankoves, ji pastebėjo, kad plaukeliai ant dilbių šviesūs, beveik auksiniai. Pagalvojo apie vasarą ir nusisuko.

– Kaip manai, ką šis lapelis reiškia? – tarė jis ir mostelėjo ore peiliu. – *Gavai, ko nusipelnęs*. Kas gavo, ko nusipelnęs? Vaikas? Motina? Visuomenė? Policija?

– Žinutė juk abiem atvejais kažkuria prasme buvo skirta motinai, – atsakė Inger Johanė. – Nors žudikas, aišku, negalėjo žinoti, jog Kimą ras būtent mama. Juk lygiai taip pat tai galėjo būti tėvas, susiruošęs į rūsį.

O dėl Saros, tai juk yra pagrindo manyti, kad žudikas numatė, jog paketas niekada nepasieks adresato. Jis nekvailas. Aš nežinau. Mano manymu, svarbiau susitelkti į žinutės *turinį*, o nespekuliuoti, kam ji buvo taikyta.

– Ką turi galvoje, sakydama „turinys"?

Ingvaras įjungė viryklę, ir iš apatinės spintelės išsitraukė keptuvę nė nepasiteiravęs, kur ji yra. Inger Johanė sėdėjo pintame krėsle ir susitelkusi spoksojo į stiklinę vandens su ledo kubeliais.

– Beje, manau, reikėtų pradėti iš visai kito galo, – lėtai tarė ji.

– Šitkaip. Kokio?

Jis nusišluostė akis.

– Visada reikėtų pradėti nuo pačios apačios, – ištarė ji, lyg būtų kažkur kitur, lyg būtų kažko ieškojusi atmintyje. – Pažiūrėkim, ką turim. Faktus. Objektyvius radinius. Pradėti lipdyti dalis nuo apačios. Niekada nespekuliuoti neturint pagrindo. Pavojinga.

– Taigi reikėtų.

– Taip.

Ji išsitiesė ir pastatė į šoną stiklinę. Nuo viryklės sklido malonus kvapas. Ingvaras išėmė lėkštes ir stiklines, peilius ir šakutes. Jis atrodė labai susikaupęs, iš pomidoro bepjaustinėdamas dailų papuošimą.

– Pažiūrėk, – patenkintas tarė jis ir padėjo keptuvę ant stalo. – Svogūnų omletas. Būtent tai vadinu tikrais pietumis.

– Trys vaikai, – tarė ji lėtai kramtydama. – Jei sakysime, kad Emilija tikrai pagrobta to paties nusikaltėlio kaip Sara ir Kimas. Tiesą sakant, negalime to sakyti,

tačiau pamėginkime... Akimirkai. Trys dingę vaikai. Du iš jų grąžinami atgal. Mirę. Mirę vaikai.

– Mirę vaikai, – pakartojo Ingvaras ir padėjo į šalį šakutę. – Mes netgi nežinome, nuo ko jie mirė.

– Luktelk!

Ji pakėlė ranką ir tęsė toliau:

– Kas žudo vaikus?

– Seksualiniai nusikaltėliai ir vairuotojai, – niauriai sumurmėjo jis.

– Būtent.

– Hmm?

– Šie vaikai nužudyti ne vairuotojo. Taip pat nėra nieko, kas rodytų, kad juos nužudė seksualinis nusikaltėlis. Tiesa?

Jis linktelėjo.

– Tuomet tai turėtų būti seksualiniai veiksmai, kurie nepalieka jokių pėdsakų. – Tai, aišku, galima įsivaizduoti.

– Kas gi mums tuomet lieka, jei nekalbama apie seksą ar automobilių avarijas?

– Nieko, – tarė jis ir įsidėjo dar vieną porciją.

– Tu valgai per greitai, – tarė ji. – Ir tu klysti. Mums lieka gan daug. Jums, turiu galvoje. Jums lieka gan daug.

Omletas buvo skanus. Galbūt šiek tiek per daug svogūno, tačiau *tabasco* prieskonis darė jį kitokį.

– Faktas tas, kad vaikus žudome ne iš didelio malonumo. Tiek tu, tiek aš žinome, kad didžioji dauguma žmogžudysčių šioje šalyje padaromos esant afekto būsenos. Pakartotinių nusikaltimų procentas tarp žmogžudžių minimalus. Žmogžudystė paprastai yra

ilgai besitęsiančio šeimos konflikto, žiauraus pavydo rezultatas arba... paprasčiausias nelaimingas atsitikimas. Girtų ginčas. Žodis po žodžio. Tuomet atsiranda ginklas, peilis arba šratinis šautuvas. Pykšt. Kažkas tapo žmogžudžiu. Taip jau yra. Abu tai žinome. Vaikai tiesiogiai su tuo susiję būna be galo retai, bent jau ne kaip aukos. Išskyrus perkeltine prasme, žinoma.

– Jei neskaitysime paauglių. Šie žudo vieni kitus vis dažniau. Vis jaunesni ir jaunesni. Manau, keturiolikmetį reikėtų vadinti vaiku. Jis buvo tokio amžiaus, vaikinukas, uždarytas sausį. Atrodo, tai įvyko Mėlergata gatvėje esančioje mokykloje.

Inger Johanė šiek tiek išplėtė akis.

– Taigi. Tačiau ir tose gaujų bylose viskas sukasi apie kovą dėl galios. Nesuprastą garbę. Jie žudo vienas kitą, retai kada kitus. Pašalinių neliečia. O seksualiniai nusikaltėliai daugiausia žudo norėdami nuslėpti savo nusikaltimą. Patį išnaudojimą. Labai retas atvejis, kad žmogžudystė būtų seksualinio veiksmo dalis. Seksualiniai nusikaltėliai žudo, nes paprasčiausiai privalo. Esu kalbėjusi su daugeliu jų, ir kai kurie vos pajėgia gyventi su mintimi apie tai, ką padarė. Jie gali jausti atgailą. Gėdą. Širdgėlą. Ne tiek dėl seksualinio veiksmo. Jie turi stebėtiną sugebėjimą jį racionalizuoti. Tačiau dėl žmogžudystės. Dėl to, kad vaikas turėjo mirti.

– Kur, tiesą sakant, lenki?

Jis ištuštino stiklinę pieno ir patapšnojo pilvą.

– Žmogus, kuris sugeba žudyti visiškai nekaltus vaikus... Grobti juos, žudyti ir siųsti atgal tėvams su groteskišku laiškeliu... Tokius veiksmus leidžia

psichika, kuri suteikia jam galimybę pateisinti savo veiksmus.

– Jo supratimu, jie paprasčiausiai pagrįsti. Taigi jis pamišęs.

Ingvaras čiupinėjo krūtinės kišenėje esantį dėklą.

– Ne. Jis nėra pamišęs. Bent jau ne tradicine šio žodžio prasme. Jis nėra psichopatiškas. Tuomet jis niekada nebūtų sugebėjęs viso to padaryti. Nepamiršk, kaip... *rafinuotai* jis nusikalsta. Kaip apgalvota visa tai turi būti. Tačiau... Klausimas, ką turi galvoje sakydamas „pamišęs". Sužlugdyta... siela? Taip. Psichiškai nesveikas? Vargu.

– Tačiau žudyti vaikus jam nieko tokio. Ar tai nori pasakyti? Kad jam atrodo, jog žudyti vaikus nieko tokio, tačiau vis tiek jis nėra psichiškai nesveikas?

– Taip. Arba ne, tiesą sakant. Gali būti, jog tam tikra prasme jam gaila, kad vaikai turi mirti. Tačiau jis turi aukštesnį tikslą. Galbūt, galima sakyti, *misiją*. Kažką panašaus į... užduotį?

– Kieno pavedimu?

Dėklas slidinėjo pirmyn atgal tarp jo pirštų. Nublizgintas metalas beveik be garso trynėsi į sausą odą.

– Nežinau, – tarstelėjo ji.

Vedžioji mane už nosies,... toptelėjo jai. *...Štai sėdžiu ir dėstau savaime suprantamus dalykus, iki kurių jau seniai esi prisikapstęs pats. Kiek žmogžudysčių bylų esi turėjęs? Su kiek ne visai pakaltinamų žmogžudžių esi susidūręs? Apie tai esi perskaitęs storiausius tomus. Tu, žvejy. Manai, užkibau ant tavo kabliuko? Dėl vienos ar kitos absurdiškos priežasties tau svarbu mane prisivilioti į savo stovyklą. Nesileisiu vedžiojama už nosies.*

– Kavos? – nerūpestingai paklausė ji ir ėmė pilti šaltą vandenį į indą.

– Žinai, kaip dirba nusikaltėlio psichologinio portreto sudarytojas, – tarė Ingvaras.

Vanduo tekėjo jos delnu. Ąsotis jau seniai buvo pilnas.

– Pirmiausia būtum perskaičiusi visus mūsų dokumentus, – tęsė Ingvaras. – Viską, ką turime iš techninių įrodymų ir objektyvių faktų. Tuomet būtum sudariusi kiekvienos aukos portretą. Kas šiuo atveju gana paprasta, kadangi tai vaikai. Ir nesuvokiamai sudėtinga, nes būtum buvusi priversta sudaryti jų tėvų portretus, kad užpildytum paveikslą. Tuomet lėtai, nuo pačios pradžios būtum ėmusis mūsų vyro. Jei tavo tiesa, aišku. Kad tai vyras, turiu galvoje. Tai būtum dariusi. *Jei tik būtum sutikusi man padėti.*

Paskutinio sakinio intensyvumas ją išgąsdino. Ji užsuko vandenį ir vos neišmetė iš rankų indo.

– Kodėl? *Kodėl?*

Apsisuko ir trinktelėjo laisva ranka į virtuvės spintelę.

– Ar gali pasakyti man vieną tikrą priežastį, kodėl patyręs kriminalinės policijos vyresnysis komisaras deda tiek pastangų ir, švelniai tariant, taiko keistus metodus, kad priverstų menką mokslininkę jį paremti byloje, kuri tokia groteskiška, jog vargu ar savo šalyje esame matę kažką panašaus? Ar gali? Ar gali paaiškinti, kodėl, matyt, neįstengi priimti neigiamo atsakymo?

Stojo tyla. Jis tyrinėjo savo rankas. Inger Johanė atsuko jam nugarą. Kavos virimo aparatas burbuliavo.

Anapus virtuvės lango, mažuoju keliu, kuriuo eismas, tiesą sakant, buvo uždarytas, nuo vienos pašto dėžutės prie kitos lėtai važiavo raudonas golfas.

– Aš rizikuoju, – tyliai ištarė Ingvaras rinkdamas žodžius. – ...kad palaikysi mane lygiai tokiu pačiu pamišusiu kaip... Kad pamanysi, jog man pasimaišė galvoje.

Ji vis dar neatsisuko. Vyras raudonajame golfe sustojo priešais šešioliktąjį numerį.

– Kai buvau jaunesnis, tam tikra prasme tuo didžiavausi, – tęsė jis lygiai tokiu pat tyliu balsu. – Tiesiog gyriausi tuo. Savo intuicija. Vaikinai vadino mane AS. Aiškiaregys Stubio. Aš... Nėra taip, kad iš tikrųjų būčiau aiškiaregys. Netikiu tokiais dalykais. Negaliu pasakyti, kur yra dingę žmonės. Tačiau aš... lioviausi apie tai šnekėjęs. Kolegos ėmė keistai į mane žiūrėti. Šnibždėdavosi pakampėmis man už nugaros. Aš laikiau liežuvį už dantų. Tačiau aš turiu šį sugebėjimą... ne, ne sugebėjimą. Tendenciją. Turiu tendenciją *jausti* bylas, su kuriomis dirbu. Tiesą sakant, sunku tai paaiškinti. Atsiranda tam tikra perdėto jautrumo būsena. Aš sapnuoju savo bylas. Matau dalykus.

Raudonojo golfo vairuotojas išmetė pro langą nuorūką ir apsisuko. Inger Johanė neįžiūrėjo, ką jis pristatė, tačiau priešais šešioliktą numerį esančios pašto dėžutės dangtis iki galo nebeužsidarė.

– Tai juk ne taip jau blogai, – nerūpestingai ištarė ji. – Visi geri tyrėjai turi turėti intuiciją.

Čia nėra nieko paranormalaus ar antgamtiško. Intuicija – tai ne kas kita, kaip eilė pasąmonės apdorojamų žinomų veiksnių. Ji duoda tau atsakymus,

kurių nesugebi rasti pasitelkęs sąmoningus apskaičiavimus.

Pagaliau ji apsisuko.

– Kai kas tai vadina išmintingumu, – šyptelėjo ji. – Galbūt dėl to tai paprastai laikoma moteriška savybe. Tačiau kaip tai susiję su manimi?

– Mačiau tave per televizorių, – tarė jis. – Ir buvau sužavėtas. Šovė mintis su tavimi pakalbėti. Kitą dieną visą reikalą pamiršau. Šiek tiek vėliau paskambino mano draugas iš JAV. Vorenas Skifordas.

– Vorenas Ski...

– Būtent. FTB.

Ji pajuto, kaip rankų oda pašiurpo – staigiai ir nemaloniai.

– Kaip paprastai, informavome Interpolą apie pagrobimą. Vorenas, išgirdęs apie jį, prisiminė kitą bylą. Paskambino. Nebuvau šnekėjęs su juo daugiau nei pusę metų. Pokalbio pabaigoje manęs paklausė, ar atsitiktinai nepažįstu moters, vardu Inger Johanė Vik. Kai papasakojau, kaip tau sekasi ir kuo užsiimi, jis patarė man pasinaudoti tavo paslaugomis. Tai iš tikrųjų pati primygtiniausia rekomendacija, kurią kada nors esu girdėjęs. Diena praėjo, o aš turėjau daug darbo. Tą pačią naktį susapnavau sapną. Arba košmarą, tikriau sakant. Nekankinsiu tavęs pasakodamas, apie ką jis. Tada tikrai pamanysi, kad aš pamišęs.

Jis nusijuokė – trumpai ir prisiversdamas.

– Tačiau tu šiame sapne turėjai vaidmenį, vaidmenį, dėl kurio man svarbu su tavimi pasikalbėti. Turi man padėti. Tačiau tu nenori. Aš eisiu.

– Ne.

Ji vėl atsisėdo į krėslą, tiesiai priešais Ingvarą.

– Tikiuosi, Vorenas tavęs nesuklaidino, – patyliukais ištarė ji. – Aš nesu nusikaltėlių psichologinių portretų sudarytoja. Aš tik lankiau tuos kursus ir...

– Ir buvai geriaus...

– Palauk, – nutraukė ji ir pažvelgė jam tiesiai į akis. – Apgavai mane. Pūtei man miglą į akis nepapasakodamas, kad visą laiką žinojai apie mano praeitį. Tai nėra labai geras pamatas tolesniam bendradarbiavimui.

Ji galėjo prisiekti, kad jis paraudo. Silpnas raudonis tiesiai po akimis.

– Tačiau aš vis tiek skirsiu penkias minutes, kad išgirsčiau, ką galvoji, – tęsė ji ir metė žvilgsnį į dujinės viryklės laikrodį. – Penkias minutes.

– Šis tyrimas – chaosas, – nuoširdžiai tarė jis. – Chaose egzistuoja tvarka – kažkur – tačiau ji slysta man iš rankų vis greičiau ir greičiau. Po pirmojo vaiko, po Emilijos, viskas buvo aišku. Man priklausė pagrindinė atsakomybė. Buvome ribota tyrėjų grupė. Nuo to laiko visa tai sprogo. Didžiulis informacijos priemonių dėmesys, kurį dabar jaučiame, viską iškėlė į aukštesnį lygmenį. Visi pasisakymai turi būti pranešami paties kriminalinės policijos viršininko. Kadangi jis kažin ar veikia ką kita kaip tik šneka su žurnalistais, niekada nėra kaip reikiant susipažinęs su padėtimi. Kartkartėmis jis smarkiai užbėga įvykiams už akių, ir mes, esantys sistemos apačioje, gauname pylos. Nenoriu kritikuoti. Tikrai ne. Nepavydžiu niekam pareigos atsakinėti į visuomenės klausimus apie bylą, kur vaikai krinta it musės ir...

Jis žvilgtelėjo į kavos virimo aparatą. Tuomet atsistojo ir perpylė jo turinį į mėlyną termosą.

– *...mes, po galais, neturime jokio prakeikto pėdsako*, – užbaigė jis pabrėždamas kiekvieną žodį.

Inger Johanė niekada nebuvo girdėjusi jo keikiantis. Tam tikra prasme jam tai tiko.

– Arba – turime milijoną pėdsakų. Tik jie niekur neveda.

Jis pripylė jų abiejų puodelius.

– Bylą sunkina tai, kad ją tiria ir Oslo vyriausiasis policijos komisariatas. Paprastai nepadedame jiems taktiniame tyrime. Jie turi daugybę sumanių žmonių, reikalas ne tas. Tačiau dabar tokia netvarka kaip vaikų darželyje per Liucijos šventę. Daug auklių, vaikas be galvos.

– Tačiau turint tiek auklių, kam tau aš?

Jis lėtai nuleido puodelį. Ąselė buvo per maža storiems pirštams.

– Matau tave kaip patarėją. Kažką, su kuo galėčiau diskutuoti. Man būtų lengviau atkreipti dėmesį į tavo mintis. Į tave būtų žiūrima gana skeptiškai.

Nepakenktų tarpininkas. Aš.

Jis kreivai šyptelėjo, lyg jam būtų atrodę būtina pateisinti savo kolegas.

– Man reikia žmogaus, su kuriuo galėčiau diskutuoti, – nuoširdžiai tarė jis. – Kuris nesimurkdytų toje sistemoje. Toje netvarkoje, jei taip nori.

– Ir kaip gi tu ruošeisi, – sausai pradėjo ji, – ...supažindinti mane su visais bylos dokumentais, kol aš su kriminaline policija neturiu jokių formalių bendradarbiavimo ryšių?

– Leisk man už tai prisiimti atsakomybę.

– Tai mano atsakomybė neleisti man parodyti įslaptintos medžiagos.

Jis nusivylęs papurtė galvą.

– Gal verčiau galėtum man atsakyti? Paskutinį kartą klausiu. Net ir man kada nors gali trūkti kantrybė. Nors taip ir neatrodo.

Inger Johanė užsidėjo ant liežuvio gabalėlį cukraus. Šis tirpo ant gomurio, saldumas girgždėjo tarp dantų. Dabar jis išeis. Ji matė tai iš jo išraiškos. Daugiau niekada jo nebepamatys.

– Taip, – nerūpestingai ištarė ji, lyg vyras niekada anksčiau jos nebūtų klausęs. – Padėsiu tau, jei galėsiu.

Inger Johanė manė, kad jis ims ploti rankomis. Laimei, to nedarė. Tiesiog ėmė nukraustinėti stalą, lyg čia gyventų.

KAI INGVARAS STUBIO paliko Inger Johanės Vik butą, buvo gerokai po septynių vakaro. Inger Johanė jau buvo atidariusi laukujes duris. Nežinojo, kur dėti rankas. Ji užsikišo nykščius už kelnių liemens.

– Tu man taip primeni ją, – ramiai pasakė Ingvaras ir užsisagstė švarką.

– Tavo dukrą? Primenu tau... Trinę?

– Ne.

Jis lengvai trinktelėjo sau per krūtinę.

– Primeni man mano žmoną.

Linė užbėgo laiptais į viršų.

– Oo! Sveiki!

Draugė smalsiai žvilgčiojo į nepažįstamą vyrą.

– Ingvaras Stubio, – sumurmėjo Inger Johanė. – Linė Skyter.

– Malonu susipažinti!

– Tuomet iki pasimatymo.

Ingvaras Stubio atkišo ranką. Prieš Inger Johanei spėjant ją paimti, jis nerangiai įsibruko ranką į švarko kišenę. Tuomet linktelėjo ir išėjo.

– Jergutėliau, – sumurmėjo Linė ir uždarė duris. – Nieko sau vyriškis! Tačiau tau jis netinka. Visiškai.

– Čia tu teisi, – susierzinusi atšovė Inger Johanė. – Ko atėjai?

– Jis tau per stiprus, – toliau tarškėjo Linė eidama į svetainę. – Po visos tos istorijos su Vorenu Inger Johanei iš kietų vyrų jokios naudos.

Ji klestelėjo ant sofos ir pasikišo po savimi pėdas.

– Turėsi tokius įsakus. Brangute, mažus vyrus, kurie ne tokie protingi kaip tu.

– Liaukis gi.

Linė uodė kambario orą ir suraukė nosį.

– Leidai jam... Jam buvo leista čia *rūkyti*? Kai rytoj grįžta Kristianė ir visa kita?

– Liaukis, Line! Ko nori?

– Išgirsti apie kelionę į Ameriką, aišku! Priminti tau apie literatūrinės grupės susitikimą trečiadienį. Praėjęs kartas buvo jau trečias, kaip tu nepasirodai, ar supranti? Kitos merginos ima manyti, kad tau nebepatinka. Po penkiolikos metų! Ką!

Linė žnegtelėjo ant sofos.

Inger Johanė pasidavė ir nuėjo paimti butelio vyno nuo baro staliuko vėsiame miegamajame. Pirmiau-

sia pačiupo butelį *Barolo*. Tuomet atsargiai pastatė jį atgal į vietą. Šalia baro staliuko stovėjo plastikinė vyno pakuotė.

Ji vis tiek nepastebės skirtumo, – pamanė ji.

Grįždama pas Linę, svarstė, ar Ingvaras Stubio abstinentas. Jis taip atrodė. Oda buvo lygi ir stangri, be stambių porų, o akių baltymai tokie balti. Galbūt Ingvaras Stubio apskritai negėrė.

– Štai tavo vynas, – tarė ji Linei. – Manau, aš pasitenkinsiu puodeliu arbatos.

31

BUVO MALONU VAŽIUOTI. Nors mašina nebuvo geriausia pasaulyje – šešerių metų senumo *Opel Vectra* – jis sėdėjo patogiai. Neseniai pakeitė amortizatorius. Mašina buvo puiki. Garso aparatūra buvo puiki. Muzika buvo puiki.

– Puiku. Puiku. Puiku.

Jis nusižiovavo ir pasitrynė kaktą. Negalėjo užmigti. Važiavo be sustojimo ir artinosi prie Lavangsdaleno slėnio. Nuo to laiko, kai išriedėjo iš garažo namie, buvo praėjusios dvidešimt penkios valandos. Na taip, *garažas* skamba galbūt šiek tiek perdėtai. Tačiau senoji daržinė buvo puikus prieglobstis mašinai ir sandėlys visokiam šlamštui, kurio išmesti jam neleido širdis. Niekada nežinai, kada ko prireiks. Dabar, pavyzdžiui, jis labai

džiaugėsi, kad neatsikratė senųjų benzino kanistrų, paliktų buvusio savininko. Iš pirmo žvilgsnio jie atrodė surūdiję, tačiau kaip reikiant nušveitus vieliniu šepečiu, pasidarė kaip nauji. Jis kaupė benziną daugelį savaičių. Pripildydavo baką įprastiniu būdu pas Bobeną prie didžiojo prekybos centro. Ne per dažnai, ne per daug, nei daugiau, nei mažiau negu nuolat pildavosi nuo to laiko, kai persikėlė į ūkį. Grįžęs namo nulašindavo keletą litrų benzino į kanistrus. Laikui bėgant turėjo du šimtus atliekamų litrų. Jam nebereikėjo nieko pirkti pakeliui į šiaurę. Jokio sustojimo ten, kur jį galėjo pamatyti. Jokių paliktų pinigų su pirštų antspaudais. Jokių vaizdo kamerų. Jis važiavo su gerokai purvinu tamsiai mėlynu *Opel Vectra,* lyg bet kas kitas. Kažkas niekas kelionėje. Numeriai buvo murglini, vos buvo galima juos įžiūrėti. Visiškai niekas nekrito į akis, šiaurės Norvegijoje buvo pavasaris.

Lavangsdaleno slėnyje purvinai pilkas sniegas vis dar gulėjo aplink medžių kamienus. Buvo sekmadienio rytas, septinta valanda. Keletą minučių jis nesutiko nė vienos mašinos. Nestaigiame posūkyje sumažino greitį. Šunkelis, į kurį įriedėjo, buvo šlapias ir sueižėjęs nuo šalčio. Vis dėlto sekėsi puikiai. Prie pliko kalnagūbrio jis sustojo. Išjungė motorą. Laukė. Klausėsi.

Niekas negalėjo jo matyti. Jis nusiėmė laikrodį. Didžiulį juodą nardymo laikrodį. Žadintuvo funkcija. Jis pamiegos dvi valandas.

Dvi valandos buvo viskas, ko jam reikėjo.

32

– NIEKO KITA, AIŠKU, nebuvo galima tikėtis.

Alvhildė Sofienberg pasakojimą apie Akselio Seierio dingimą išklausė stebėtinai ramiai. Ji šiek tiek kilstelėjo plonyčius antakius. Tuomet išsiblaškiusi perbraukė pirštu per pūkeliais apaugusią viršutinę lūpą ir beveik nepastebimai sučepsėjo, lyg protezai būtų laikęsi nevisai tvirtai.

– Dievai žino, kaip tokia žinia būtų paveikusi mane pačią. Be abejo, sunku į kažką panašaus įsijausti. Neįmanoma. Tačiau atrodė, kad jam sekasi gerai?

– Be abejonės. Na... Juk sunku pasakyti, kaip jam iš tikrųjų sekasi po vieno trumpo mūsų susitikimo. Tačiau jis gyvena fantastiškoje vietoje. Prie vandenyno. Nuostabus paplūdimys. Turi puikų namą. Atrodė, lyg jis būtų... įsiliejęs. Į aplinką, turiu galvoje. Kaimynai jį pažįsta ir juo rūpinasi. Matyt, tai viskas, ką galiu pasakyti.

– Nuostabu, – sumurmėjo Alvhildė.

– Bent jau tokiomis aplinkybėmis, – tarė Inger Johanė.

– Turėjau galvoje visas tas kompiuterines technologijas.

Alvhildė nereikšmingai sumataravo pirštais.

–Tik pamanyk, sužinoti, kuriam pasaulio krašte Seieris gyvena, užtruko mažiau nei savaitę. Nuostabu. Tiesiog fantastiška.

– Internetas.

Inger Johanė nusišypsojo.

– Niekada nepagalvojai prisijungti prie tinklo? Juk būtų puiku, kai tu čia...

– Guli laukdama mirties, – trumpai užbaigė Alvhildė. – To tik ir trūko. Turiu savo IBM rašomąją mašinėlę, 1982-ųjų. Ji, deja, sunkoka laikyti ant kelių, tačiau jei reikia, tai reikia.

Ji metė žvilgsnį į prie lango stovintį rašomąjį stalą, ant kurio stovėjo aviečių spalvos mašinėlė su paruoštu tuščiu popieriaus lapu.

– Neberašau tiek daug laiškų. Taigi tai neturi jokios reikšmės. Mano gyvenamosios vietos reikalai sutvarkyti. Mano vaikai lanko mane kiekvieną dieną. Jie kuo puikiausiai gali savimi pasirūpinti ir, kiek galiu spręsti, yra gana laimingi. Vaikaičiai, atrodo, tvarkosi puikiai. Tiesą sakant, būna, jog jie užeina, ir pernelyg neatrodo, kad juos kas būtų siuntęs per prievartą. Man netgi nereikia telefono. Bet jei būčiau jaunesnė...

– Turi tokias nuostabias akis, – tarė Inger Johanė ir nurijo seiles. – Jos tokios... mėlynos. Tokios neapsakomai mėlynos.

Alvhildės šypsena buvo iki šiol nematyta; šypsena, kurios Inger Johanė nenusipelnė. Ji nuleido galvą ir užsimerkė. Alvhildės pirštai paglostė jai smakrą – sausi, kieti it mirusio medžio šakos.

– Dabar mane pradžiuginai, Inger Johane. Mano vyras sakydavo lygiai tą patį. Nuolat.

Pasigirdo beldimas į duris. Inger Johanė greitai atsitiesė ir atsitraukė nuo lovos, lyg būtų pagauta bedaranti kažką neleistina.

– Na štai, manau, laikas poilsiui, – pasakė seselė.

– Atimama bet kokia apsisprendimo teisė, – sudejavo Alvhildė ir užvertė į viršų akis.

Inger Johanei nepavyko prisitraukti rankos. Alvhildės plaštaka lyg letena laikė apglėbusi jos riešą.

– Manei, dabar tiesiog pradingsi?

Seselė nekantriai stovėjo prie lovos įsisprendusi ir nepatenkinta spoksojo į jas.

– Tik minutėlę, – griežtai ištarė Alvhildė. – Dar nebaigiau su šia jauna dama. Jei tik jūs trumpam galėtumėte išeiti į koridorių, būčiau kaip mat pasiruošusi pradėti savo popietinį poilsį.

Moteris baltu chalatu nenoromis išslinko, lyg būtų įtarusi Inger Johanę turint piktų kėslų. Jos girdėjo, kad ji netoli tenuėjo, durys vis dar buvo praviros.

– Nemanau, kad galėčiau ką nors daugiau padaryti, – tarė Inger Johanė užsikirsdama. – Perskaičiau popierius. Sutinku su tavimi. Viskas rodo, kad Akseliui teko patirti didžiulę neteisybę. Aš suradau šį vyrą, perskridau vandenyną, kalbėjau su juo. Jei galima sakyti, kad buvau gavusi užduotį, tai dabar ji baigta.

Alvhildė juokėsi, tylus kimus juokas, pereinantis į sausą kosulį.

– Taip lengvai mes juk nepasiduosime, Inger Johane.

– Tačiau ką...

– Turi būti pranešimas apie mirtį.

– Ką?

– Toji pagyvenusi moteris, kuri lankėsi policijoje 1965-aisiais. Ta, kuri sakė, kad jos sūnus, matyt, yra kaltas. Įvykis, po kurio Akselis Seieris buvo paleistas! Ji apsilankė policijoje, nes sūnus buvo miręs. Viskas,

ką žinau apie šią moterį yra tai, jog ji gyveno Liles-triome. Tu ir tas tavo internetas... Ar sugebėsi rasti pranešimą apie mirtį vietos laikraščio 1965-ųjų birželio numeryje? Tai turėtų būti pranešimas, kuriame paminėtas tik vienas artimasis.

Inger Johanė šnairavo į duris. Kažkas balto nekantriai judėjo pirmyn atgal.

– Vienas artimasis. Iš kur tai žinai?

– Aš *nežinau*, – tarė Alvhildė. – Aš *spėju*. Buvo kalbama apie suaugusį sūnų, kuris gyveno pas savo motiną. Pasak mano vienintelio šaltinio, kalėjimo kunigo, sūnus turėjo būti protiškai atsilikęs. Man tai primena vieną iš tų liūdnų...

Ji nutildė pati save.

– Gana apie tai. Bandyk. Ieškok.

Seselės kantrybė baigėsi.

– Dabar turiu įeiti. Poniai Sofienberg reikia ramybės.

Inger Johanė švelniai nusišypsojo Alvhildei.

– Jei turėsiu laiko, tai...

– Turi laiko, brangioji. Būdama tokio amžiaus, turi viso pasaulio laiką.

Inger Johanei net nepavyko deramai atsisveikinti. Tik kai išėjo į gatvę jai toptelėjo, kad Alvhildės miegamajame nebedvelkė svogūnu. Be kita ko, ji prisiminė kažką, apie ką nebuvo galvojusi nuo to laiko, kai grįžo namo iš JAV. Ji matė kažką pas Akselį Seierį, kažką, kas patraukė jos dėmesį, tačiau per vėlai. Dėl vienos ar kitos priežasties kažkas jai priminė, kas tai buvo, – viršuje pas Alvhildę, kalbantis su senute. Kažkas, kas buvo pasakyta, arba kažkas, ką ji pamatė.

Pakeliui namo jai įsiskaudėjo galvą.

– JO VARDAS Amerikos Karalius.

– Ką?

Tai buvo baisiausias žvėris, kokį Inger Johanė kada nors buvo mačiusi. Spalva panėšėjo į Kristianės vystyklų turinį, kai ši sunkiai sirgo, – geltonai ruda su tamsesnėmis neaiškiomis dėmėmis. Viena ausis styrojo ore, kita buvo nukarusi žemyn. Galva, palyginti su kūnu, buvo per didelė. Uodega vyniojosi lyg rankinis plakiklis, ir atrodė it gyvulys juoktųsi. Liežuvis kone šlavė grindis.

– Kuo sakei jis vardu?

– Amerikos Karalius. Mano šuo. Šuomano.

Kristianė norėjo nešti gyvulį, kuris atrodė pernelyg didelis, kad būtų tik trijų mėnesių. Šunytis nenorėjo būti keliamas. Baigėsi tuo, kad Kristianė visomis keturiomis nusekė jį į svetainę su iš burnos nukarusiu liežuviu.

– Iš kur ji ištraukė tą vardą?

Isakas truktelėjo pečiais.

– Šiuo metu skaitome *Burtininko skrybėlę*. Žinai, kur Trolis Mumis paverčiamas Kalifornijos Karaliumi. Galbūt iš ten. Nė nenumanau.

– Džekas, – iš svetainės sušuko Kristianė. – Jo vardas taip pat ir Džekas.

Inger Johanė lengvai pasipurtė.

– Kas tai?

Isakas paglostė jai žastą.

– Kažkas negerai?

– Ne. Taip. Nenumanau, ką su tuo vaiku daryti.

– Tai tik vardas. Dėl Dievo meilės, Inger Johane, juk nėra nieko, dėl ko...

– Tiek to. Kaip judviem sekėsi?

Ji atsuko jam nugarą. Amerikos Karalius prisiusiojo ant svetainės kilimo. Kristianė iš viršutinės spintelės virtuvėje buvo betraukianti dribsnių dėžę, ji stovėjo ant viršutinio stalčiaus ir galėjo bet kada nukristi.

– Opapa!

Inger Johanė ją sugavo ir pamėgino pamyluoti.

– Džekui patinka dribsniai, – pareiškė Kristianė ir ištrūko iš glėbio.

Dangtis atsidarė. Dėžė iškrito jai iš rankų. Atbėgo šuo. Vaikas ir šuo nuvirto į kukurūzų jūrą. Šie traškėjo lūžinėdami ant grindų, ir Kristianė kvatojosi.

– Bent *ją* tai džiugina, – liūdnai nusišypsojo Inger Johanė. – Kodėl išrinkai tokį... tokį baisų?!

– Ša!

Isakas priglaudė pirštą jai prie lūpų, ji atsitraukė.

– Džekas gražus. Kažkas nutiko? Atrodai tokia... Kažkas su tavimi negerai.

– Padėk man, – trumpai atsakė ji ir atnešė siurblį.

Ji tikrai negalėjo suvokti, kaip Kristianė sugalvojo pavadinti šunį Džeku, Amerikos Karaliumi.

33

JIS JAUTĖSI KEISTAI nervingas. Galbūt tiesiog buvo pavargęs. Dvi valandos miego šalutiniame kelyje Lavangsdaleno slėnyje, kurį nuo Tromsės skiria

tik keturiasdešimt penkios minutės kelio, žinoma, padėjo. Ypač žvalus jis vis dėlto nesijautė. Maudė juosmens raumenis. Akys buvo sausos, jis stipriai mirkčiojo ir mėgino išspausti ašaras žiovaudamas. Nervingumas pasireiškė kutenimu pirštų galiukuose ir nerimo bei tuštumos jausmu pilve. Jis gėrė iš butelio vandenį dideliais godžiais gurkšniais. Mašina stovėjo už studentų bendrabučių prie Prestvaneto ežero. Studentai grįžta ir vėl išeina. Skolinasi mašinas. Pas juos ateina svečių. Būtent čia jam reikėjo pasistatyti mašiną. Tačiau jis nebegalėjo joje ilgiau sėdėti. Tai patraukia dėmesį, ypač tokioje vietoje, kur gyvena daugybė vienišų moterų. Jis užkimšo butelį ir giliai įkvėpė.

Iki mažojo šalutinio keliuko kylant Langnesbakeno keliu važiuoti buvo mažiau nei penkios minutės. Jis, aišku, tai žinojo, buvo buvęs čia anksčiau. Žinojo jos įpročius. Žinojo, kad paskutinį mėnesio sekmadienį ji visada būna namuose. Mama grįš – lygiai penktą. Kaip nuolat grįždavo. Kad patikrintų. Apžiūrėtų savo turtą – prisidengusi jaukiais šeimyniniais pietumis. Avienos ir kopūstų troškinys, pilna taurė raudono vyno ir tiriantis žvilgsnis. Ar užtektinai švaru? Ar užtektinai gražu? Ar vandens čiaupo sklendė vonioje pakeista?

Jis žinojo, kas nutiks. Pavasarį lankėsi čia tris kartus. Apsižvalgė. Pasižymėjo. Laikrodis rodė be penkių tris. Pasuko už kampo ir žvilgtelėjo per petį. Nieko. Lijo, tačiau nesmarkiai. Debesys pasiglemžė Kvalijos saloje esančius kalnus, dangus vakaruose juodavo, ir oras į vakarą turėjo suprastėti. Lengvai ir greitai jis perėjo sodą ir dingo už krūmų. Šie buvo retesni

nei jam norėjosi. Nors vyras vilkėjo pilkais ir tamsiai mėlynais drabužiais, būtų buvę nesunku jį pastebėti, jei kas būtų pažvelgęs. Nesidairydamas atgal jis nurisnojo prie namo sienos. Šiaurės vakarų pusėje apatiniame aukšte niekas negyveno. Tik po žiemos suvargęs berželis ir purvino pernykščio sniego kaubureliai. Jis sunkiai alsavo. Nesijautė taip, kaip paprastai. Nervingumas užspaudė gerklę ir vertė jį nuolat greitai ryti seiles. Anksčiau taip nebūdavo. Jis įsikibo į mažą maišelį, kabantį prie diržo. Pakili nuotaika. Štai kaip turėjo būti. Tikrumas, dėl kurio jo vidus džiūgavo. Tai buvo jo laikas.

Tai buvo jo laikas.

Jis vos ją girdėjo. Nepažvelgęs į laikrodį, žinojo, kad šis rodo tris valandas. Sulaikė kvėpavimą. Stojo tyla. Pažvelgęs pro namo kampą suprato, kad jam pasisekė labiau nei galėjo tikėtis. Ji buvo pastačiusi vežimėlį gale tako. Terasoje gulėjo senas hamakas, vaikiškam vežimėliui nebuvo vietos. Pasaulyje nebuvo jokių kitų garsų, išskyrus greitą jo paties kvėpavimą ir lėktuvą, besiruošiantį leistis Langneso oro uoste. Jis atidarė maišelį. Pasiruošė. Artinosi prie vežimėlio.

Šis stovėjo po stogeliu, apsaugotas nuo čiurlenančio pavasarinio lietaus. Vis tiek vaikas buvo apdangstytas taip, lyg aplinkui siaustų žiemos pūgos. Vežimėlio viršus buvo užtrauktas. Prie vežimo buvo prisegta apsauga nuo lietaus. Be kita ko, motina virš viso to buvo ištempusi kažką panašaus į tinklą – galbūt kad neprieitų katinai. Jis vargo su tinklu nuo katinų. Atsagstė ir nutraukė apsaugą nuo lietaus. Vaikas su kepuryte gulėjo mėlyname miegmaišyje. Buvo gegužės

pabaiga, ir kūdikis mūvėjo kepurytę! Prigludusią. Raišteliai po smakru slėpėsi putlaus kakliuko raukšlėse. Vežimėlyje buvo ankšta. Vaikas kietai miegojo pravėręs burną.

Jam nereikėjo jo žadinti.

Jam niekada nebūtų pavykę nurengti vaikui visų drabužių.

– Velnias!

Panika užplūdo lyg banga, iš apačios, nuo pėdų, ši užliejo kūną ir užėmė kvapą. Jis pametė švirkštą. Jis turėjo turėti su savimi švirkštą. Vaikas žiovavo ir gargaliavo. Vaikas buvo didžiulė kvėpuojanti skylė. Švirkštas. Jis pasilenkė, pakėlė jį, įsikišo į maišelį, išsitraukė lapelį, rankos drebėjo, pametė plastikinį viršelį. Pasilenkė, pakėlė jį, įsikišo į maišelį. Miegmaišis buvo pilnas pūkų. Jis pastūmė šiuos ant kvėpuojančios skylės. Tvirtai suspaudė tamsiai mėlyną medžiagą tarp pirštų, tarp pirštiniuotų pirštų, vaikas pasisuko, mėgino ištrūkti, buvo stebėtinai lengva tam sukliudyti, jis stipriai laikė, paspaudė ir nepaleido, ir pagaliau niekas nebesipriešino po plonyte mėlyna medžiaga. Tačiau jis nepaleido. Dar ne. Laikė ir spaudė. Lėktuvas nusileido, ir aplinkui buvo tylu.

Laimei, jis nepamiršo lapelio.

– NEPAMIRŠAU LAPELIO, – tarė pats sau sėsdamasis į mašiną. – Nepamiršau lapelio.

Nors jis du kartus prie vairo užsnūdo – pabudo slysdamas nuo kelkraščio, tačiau pačiu laiku susigriebė – įstengė nukakti iki pat Majavatno miestelio nesustodamas niekur kitur kaip tik nusišlapinti arba

nuošaliuose keliuose iš kanistrų įsipilti benzino. Jam reikėjo pamiegoti. Nuošaliame kelyje prie uždaryto kempingo rado slėptuvę mašinai.

Tai neturėjo nutikti.

Negalėjo prarasti kontrolės. Tai turėjo būti vykdoma taip, kaip buvo suplanuota. Staiga nebeįstengė užmigti, nors buvo silpna nuo miego trūkumo. Jis pravirko. Viskas vyko ne taip, kaip turėjo. Tai buvo jo laikas. Pagaliau. Jo planas, jo valia. Verksmas stiprėjo ir vertė jį susigėsti, jis keikėsi ir trankė sau per veidą.

– Laimei, nepamiršau lapelio, – sumurmėjo ir nusišluostė pirštais nosį.

34

DURŲ SKAMBUTIS nutraukė jos sapną. Skambėjimas buvo trumpas, lyg kažkas būtų mėginęs pažadinti ją netrukdydamas Kristianei. Amerikos Karalius gailiai inkštė iš Kristianės kambario, ir ji išleido šunį prieš nueidama atidaryti durų. Laimei, atrodė, kad dukra toliau kietai miega apgaubta sunkaus miego ir šuns šlapimo tvaiko. Kalė šokinėjo ant jos, letenos skaudžiai braižė nuogas blauzdas. Ji mėgino nustumti ją šalin, tačiau pakeliui į prieškambarį suklupo ir į durų staktą susimušė mažąjį kojos pirštą. Bijodama, kad tas kažkas paskambins dar kartą, burnodama nušlubčiojo atidaryti laukujų durų.

Buvo sunku įžiūrėti jo akis. Visa figūra atrodė mažesnė, pečiai atsikišę į priekį, ir ji pajuto silpną prakaito tvaiką, kai jis tarsi gindamasis pakėlė ranką. Po pažasčia laikė portfelį. Rankena buvo nutrūkusi, ir jis nešėsi jį kaip dėžę, sudribusį, atviru dangčiu.

– Neatleistina, – sumurmėjo jis. – Tačiau anksčiau ištrūkti nepavyko.

– Kiek valandų?

– Pirma. Tai yra, nakties.

– Supratau, – sausai pasakė ji. – Įeik. Aš tik užsivilksiu ką kita.

Jis atsisėdo virtuvėje. Amerikos Karalius kramtinėjo jam delną. Jis seilėjosi inkšdamas ir, matyt, buvo alkanas.

– Vaje! Naujas gyventojas?

Ji sumurmėjo kažką panašaus į patvirtinimą ir ėmė krapštytis prie kavos virimo aparato. Ji turėjo suprasti, kad tai Ingvaras. Pabudusi negalvojo nieko kito, tik kad skambinimas turi liautis. Jei Kristianė būtų pabudusi vidury nakties, diena jau būtų prasidėjusi. Ji timptelėjo nublukusį bliuzoną. Spintoje gulėjo geresnių megztinių nei šis.

– Jei išdygtum čia kitą naktį, būtų gerai, jei neskambintum į duris. Verčiau telefonu. Aparatą svetainėje naktimis išjungiu. Anas...

Ji lengvai mostelėjo galva į miegamojo pusę ir atseikėjo į filtrą kavos.

– Ano prislopintas garsas. Jis pažadina mane ir leidžia Kristianei toliau miegoti. Tai svarbu jai. Ir man.

Ji mėgino nusišypsoti. Grimasa virto žiovuliu. Sumišusi užsimerkė ir stipriai papurtė galvą.

– Įsidėmėsiu tai, – tarė Ingvaras. – Atleisk. Jis nudaigojo dar vieną.

Ji lėtai pakėlė ranką prie plaukų, tačiau vėl nuleido ir tvirtai suspaudė stalčiaus rankeną.

– Ką, – be garso ištarė ji. – Ką turi omenyje, sakydamas „dar vieną“?

Ingvaras įsikniaubė veidu į delnus. Balsas tapo duslus.

– Vienuolikos mėnesių berniuką iš Tromsės. Gleną Hugo. Vienuolikos mėnesių. Nejau to negirdėjai?

– Aš... Šįvakar nei televizoriaus žiūrėjau, nei radijo klausiausi. Mes... Kristianė ir aš žaidėme su šunimi, ėjome pasivaikščioti ir... Vienuolikos mėnesių. *Vienuolikos mėnesių!*

Šūksnis liko kaboti tarp jų, ilgai, lyg beprasmė žmogžudystė būtų turėjusi slaptą paaiškinimą, kodą arba rebusą, paslėptą mažosios aukos amžiuje. Inger Johanė pajuto besikaupiančias ašaras ir sumirksėjo.

– Bet...

Ji paleido stalčių ir atsisėdo prie stalo. Jo delnai gulėjo sudėti priešais jį, ir ji jautė begalinį poreikį ant jų uždėti savąjį.

– Ar jis jau surastas?

– Jis nebuvo pagrobtas. Jis buvo uždusintas savo vežimėlyje įprastinio popiečio miego metu.

Šuo gulėjo kampe prie dujinės viryklės, išsitiesęs ant šono. Inger Johanė mėgino sutelkti žvilgsnį į siaurą krūtinę, kuri kilo ir leidosi, kilo ir leidosi. Po minkštu trumpu kailiu aiškiai matėsi šonkauliai. Akys buvo pusiau užmerktos, o tarp viso to šviesaus rudumo švysteldavo drėgnas ryškiai rožinis liežuvis.

– Tuomet tai ne jis, – trumpai ir tyliai ištarė ji, ji turėjo įkvėpti oro. – Jis nedusina. Jis... Jis grobia ir žudo kažkokiu būdu, kurio mes... kurio mes nesuprantame. Jis nedusina miegančių kūdikių. Tai ne tas pats vyras. Tromsėje sakei? Sakei Tromsėje?

Ji lengvai trinktelėjo sugniaužtais kumščiais į stalą, lyg geografinis atstumas būtų buvęs įrodymas, kurio jai reikėjo: jie susidūrė su tragišku, tačiau vis dėlto natūraliu mirties atveju. Staigia mirtimi miręs kūdikis, žinoma, siaubinga, tačiau vis dėlto su tuo galima susitaikyti. Bent jau jai. Visiems, išskyrus šeimą. Motiną. Tėvą.

– Tromsė! Netiesa!

Ji pasilenkė virš stalo mėgindama pažvelgti jam į akis. Jis nusisuko į kavos virimo aparatą. Be jėgų lėtai atsistojo. Atidarė viršutinę spintelę ir išėmė du puodelius. Akimirką stovėjo juos tyrinėdamas. Ant vieno jų šono buvo pavaizduota *Ferrari,* indų plovimo mašinos nutrinta iki blyškiai rožinės spalvos. Kitas buvo nerangaus drakono su nulūžusiu sparnu ir uodega, atstojančia ąselę, formos. Jis pripylė abu ir padavė puodelį su mašina Inger Johanei. Kavos garai lipo jai prie veido. Ji stipriai laikė puodelį abiem delnais, norėdama, kad Ingvaras jai pritartų. Tromsė buvo per toli. Neatitiko braižas. Nusikaltėlis nerado ketvirtosios aukos. Negalėjo taip būti. Šuo dejavo per miegus.

– Lapelis, – pavargusiu balsu tarė jis ir siurbtelėjo verdančio skysčio. – Jis paliko lapelį. *Gavai, ko nusipelnęs.*

– Bet...

– Mes dar nepaviešinome šios detalės. Laikraščiuose apie tai nebuvo nė žodžio. Faktiškai sugebėjome iki dabar tai nuslėpti. Tai turėtų būti jis.

Inger Johanė pažvelgė į laikrodį.

– Penkios po pusės dviejų, – tarė ji. – Turime keturias valandas ir trisdešimt penkias minutes iki kol tasai žadintuvas ten kambaryje pabus. Pradėkime. Spėju, jog tame savo portfelyje kažką turi. Atnešk jį. Turime keturias su puse valandos.

– TAIGI VIENINTELIS BENDRAS BRUOŽAS yra žinutė?

Ji bejėgiškai atsilošė kėdėje ir susinėrė ant sprando rankas. Visur aplinkui buvo priklijuota geltonų lapelių. Ant šaldytuvo kabėjo didžiulis plakatas, kažkada jis buvo suvyniotas ir turėjo būti pritvirtintas solidžia paketams užklijuoti skirta juosta, kad nenukristų. Vaikų vardai buvo surašyti stulpelių viršuje kartu su informacija apie viską – nuo mėgiamo maisto iki medicininės istorijos lapo apačioje. Gleno Hugo stulpelis buvo menkas. Vienintelė informacija, kurią jie turėjo apie mažąjį berniuką, nuo kurio mirties dar nebuvo praėjusi para, buvo negalutinė mirties priežastis – uždusinimas. Amžius ir svoris. Normalus sveikas vienuolikos mėnesių berniukas.

A4 formato lape virš viryklės, be kita ko, buvo matyti, kad tėvų vardai Maja Berit ir Frūdė Benonisen, jiems atitinkamai 25-eri ir 28-eri metai, kad jie gyvena jos gana pasiturinčios motinos name. Jie abu dirbo savivaldybėje: jis – šiukšlių išvežėjas, ji – mero sekretorė. Frūdė buvo baigęs pagrindinę mokyklą ir

padaręs vidutiniškai sėkmingą futbolo žaidėjo karjerą TIL klube. Maja Berit Oslo universitete metus studijavo religijos istoriją ir ispanų kalbą. Tą dieną suėjo beveik dveji metai kaip jie susituokę.

– Mažoka. Ir kad visi yra vaikai. Ir kad jie visi mirę.

– Ne. Emilija nebūtinai. Apie tai nieko nežinome.

– Teisingai.

Jis pasitrynė krumpliais galvos odą.

– Popierius, ant kurio parašytos žinutės, yra iš dviejų skirtingų bloknotų. Arba blokų, jei dar tiksliau. Įprastinis kopijavimo popierius, toks, kuris guli pas visus, kurie namuose turi kompiuterį. Jokių pirštų spaudų. Na...

Jis vėl pasitrynė galvą, stiprioje stovimosios lempos, kurią ji atnešė iš svetainės, šviesoje buvo galima įžiūrėti beveik nematomą pleiskanų debesėlį.

– Aišku, per anksti sakyti ką nors konkretaus apie paskutinįjį raštelį. Jis vis dar tiriamas. Tačiau, manau, vargu ar mums reikia turėti per didelių lūkesčių. Šis tipas atsargus. Be galo atsargus. Raštas atrodo skirtingas kiekviename lapelyje, bent jau iš pirmo žvilgsnio. Tai gali būti suplanuota. Juos palygins ekspertas.

– Bet šitas liudininkas... Šis...

Inger Johanė atsistojo ir ėmė smiliumi vedžioti per eilę geltonų lapelių, suklijuotų ant spintos durų iki pat lango.

– Štai. Vyras iš Soltunveieno gatvės pirmojo namo. Ką jis iš tikrųjų matė?

– Į pensiją išėjęs profesorius. Kol kas be galo patikimas liudininkas. Problema ta, kad jis...

Ingvaras prisipylė šeštą puodelį kavos. Prisispaudęs prie burnos kumštį pamėgino užgniaužti rūgštų raugulį.

– Jis nelabai gerai mato. Gana stiprūs akiniai. Tačiau ... Jis remontavo terasą. Iš ten jam atsiveria puikus vaizdas į kelią apačioje.

Ingvaras pasinaudojo mediniu šaukštu kaip rodomąja lazdele ir nukreipė jį į greitosiomis nupieštą žemėlapį, kuris buvo priklijuotas ant lango.

– Jis sako, kad mums rūpimu laiko tarpu atkreipė dėmesį į tris žmones. Pagyvenusią moteriškę raudonu puspalčiu, kurią jis sakosi pažįstąs. Berniūkštį ant dviračio, kurį, matyt, galime pamiršti. Šiedu judėjo keliu žemyn, taigi link nusikaltimo vietos. Tačiau jis taip pat matė kitą vyrą, vaikiną, kuriam, jo manymu, tarp dvidešimt penkerių ir trisdešimt penkerių. Jis ėjo priešinga kryptimi...

Ir vėl medinio šaukšto kotas perbėgo popieriumi.

– ...link Langnesbakeno kelio. Buvo šiek tiek po trijų. Liudininkas gali tikrai tai pasakyti, kadangi jo žmona iškart po to išėjo į lauką paklausti, kada geriausia pietauti. Jis pažiūrėjo į laikrodį ir pasakė, kad naujuosius turėklus pabaigs iki penkių.

– Ir kažkas buvo ne taip su eisena...

Inger Johanė prisimerkusi pažvelgė į žemėlapį.

– Taip. Šis profesorius aprašė tai kaip...

Ingvaras pasirausė popierių šūsnyje.

– „Kaip kažką, kas skuba, nenorėdamas parodyti, jog kaip tik tai ir daro.“

Inger Johanė skeptiškai dirstelėjo į užrašą.

– Ir kaipgi tai matyti?

– Jis sakė, kad šis tipas ėjo lėčiau, nei jam, tiesą sakant, norėjosi, lyg iš tikrųjų būtų norėjęs bėgti, tačiau nedrįsęs. Akylas pastebėjimas, tiesą sakant. Jei jis teisingas. Šią eiseną išmėginau eidamas čionai, tai gali būti tiesa. Tave tarsi pagauna *staccato* ritmas, kažkas sustyguota ir nesavanoriška.

– Ar jis gali jį išsamiau aprašyti?

– Deja.

Puodeliui-drakonui per naktį nulūžo paskutinis sparnas. Dabar jis atrodė apgailėtiniau nei bet kada, lyg romus gaidys pakirptais sparnais. Ingvaras įsipylė į kavą šlakelį pieno.

– Nieko, išskyrus apytikrį amžių. Ir kad jis vilkėjo pilkus arba mėlynus drabužius. Arba abiejų spalvų. Labai neutraliai.

– Protinga iš jo pusės. Jei tai tikrai *buvo* mūsų vyras...

– Ir taip pat jis buvo su plaukais. Storais, trumpai kirptais plaukais. Daugiau profesorius nenori garantuoti. Mes, žinoma, paskelbsime raginimą atsiliepti tą arba tuos, kurie buvo šioje vietoje. Tuomet žiūrėsim.

Inger Johanė pasitrynė kryžkaulį ir užsimerkė. Atrodė, lyg ji būtų visiškai paskendusi mintyse. Ryto šviesa jau buvo pradėjusi pamažu užlieti dangų. Ūmai ji ėmė rinkti lapelius, plėšti plakatus, ardyti žemėlapius ir stulpelius. Kruopščiai rikiavo viską į akivaizdžiai apgalvotą sistemą. Lapelius į vokus. Didžiuosius lapus dailiai vienas ant kito. Galiausiai sukišo viską į senąjį portfelį ir iš šaldytuvo ištraukė skardinę kolos. Klausiamai pažvelgė į Ingvarą, kuris papurtė galvą.

– Eisiu, – užtikrino jis. – Savaime suprantama.

– Ne, – tarė ji. – Būtent dabar pradėsime. Kas žudo vaikus?

– Šį pratimą jau atlikome anksčiau, – nenoriai tarė jis. – Sutarėme, kad tai automobilių vairuotojai ir seksualiniai nusikaltėliai. Kai pagalvoju, atrodo neįtikėtinai kvaila ir įžūlu šiame kontekste minėti automobilių vairuotojus.

– Jie šioje šalyje nužudo ne ką mažiau vaikų, – sausai pareiškė ji. – Tačiau pamiršk tai. Visa tai susiję su neapykanta. Vienokia ar kitokia perdėto teisingumo jausmo forma.

– Iš kur tai žinai?

– Aš nežinau. Aš galvoju, Ingvarai!

Baltumas jo akyse nebebuvo toks akinamas. Atrodė, lyg Ingvaras Stubio būtų tris paras gėręs, o nuo jo sklindantis kvapas pabrėžė šį įspūdį.

– Turi labai stipriai nekęsti, kad galėtum pateisinti tai, ką šis vyras daro, – tarė Inger Johanė. – Nepamiršk, kad jam reikės sugebėti su tuo gyventi. Jam reikės sugebėti miegoti naktimis. Reikės valgyti. Jam, matyt, reikės sugebėti gyventi visuomenėje, kur visų prakeiksmas klykia iš kiekvieno laikraščio puslapio, kiekvienos žinių laidos, parduotuvėje, kurioje jis turi apsilankyti, darbovietėje galbūt...

– Betgi jis negali... Negali nekęsti *vaikų*!

– Ššš.

Inger Johanė pakėlė delną.

– Mes kalbame apie tokį, kuris atsigriebia. Atsigriebia.

– Už ką?

– Nežinau. Tačiau ar Kimas ir Emilija, Sara ir Glenas Hugo pasirinkti visiškai atsitiktinai?

– Žinoma, ne.

– Dabar darai išvadas, kurioms nėra pagrindo. Žinoma, kad jie *gali* būti pasirinkti atsitiktinai. *Tikėtina* tai vis dėlto nėra. Kad vyras staiga ir be jokio pagrindo pasakytų sau, kad dabar Tromsės eilė... Vargu. Tarp šių vaikų, manau, yra vienoks ar kitoks ryšys.

– Arba tarp jų tėvų.

– Būtent, – tarė Inger Johanė. – Daugiau kavos?

– Tuoj apsivemsiu.

– Arbatos?

– Galbūt nepakenktų šiltas pienas.

– Tuomet tiesiog užmigsi.

– Nebūtų taip jau kvaila.

Laikrodis rodė puse šešių. Amerikos Karalius sapnavo košmarą, mažytės kojos judėjo ore sprukdamos nuo susapnuoto priešo. Visoje virtuvėje tvyrojo slogus tvaikas. Inger Johanė atidarė langą.

– Problema ta, kad nerandame jokio ryšio tarp tų prakeik... tarp tėvų.

Ingvaras beviltiškai skėstelėjo rankomis.

– Tai, aišku, nereiškia, kad jo nėra, – paprieštaravo Inger Johanė ir atsisėdo ant spintelės užsikeldama kojas ant pusiau atidaryto stalčiaus.

– Jei tik akimirkai įsivaizduosime, – tęsė ji. – Kad susidūrėme su psichopatu. Tiesiog todėl, kad jo nusikaltimai tokie žiaurūs, jog tai atrodo tikėtina. Ko gi mes iš tikrųjų ieškome?

– Psichopato, – sumurmėjo Ingvaras.

Ji nuleido jo žodžius negirdomis.

– Psichopatai ne tokie jau reti kaip mes manome. Kai kas tvirtina, kad jie sudaro apie vieną procentą gyventojų. Dauguma iš mūsų yra pavartoję šį pasakymą apie kažką, kieno marmūzės nemėgstame, ir tai ne taip jau toli nuo tiesos kaip mes norėtume tikėti. Nors...

– Maniau, šiandien tai vadinama antisocialinės asmenybės sutrikimu, – tarė Ingvaras.

– Tai, tiesą sakant, kas kita. Diagnozės kriterijai sutampa, tačiau... Pamiršk tai. Nagi padėk man, Ingvarai! Aš bandau galvoti!

– Žinoma. Problema ta, kad aš apskritai nebepajėgiu galvoti.

– Tuomet leisk man. Bent jau paklausyk! Agresiją... Agresiją, trumpai tariant, galima padalyti į du tipus – instrumentinę ir reaktyvią.

– Žinau tai, – sumurmėjo Ingvaras.

– Mūsų bylos, aišku, yra instrumentinės agresijos rezultatas, taigi tikslingas, suplanuotas agresijos panaudojimas.

– Priešingai nei reaktyvi agresija, – lėtai ištarė Ingvaras. – Kuri yra labiau išorinės grėsmės arba įsiūčio padarinys.

– Instrumentinė agresija daug būdingesnė psichopatams nei mums, likusiems. Ji tarsi sąlygojama kažko panašaus į... Blogį, galbūt galima pasakyti. Arba moksliškiau – trūkstamų empatijos įgūdžių.

– Taip, tokiais dalykais jis nėra ypač apdovanotas, mūsų vyras...

– Tėvai, – lėtai ištarė Inger Johanė.

Ji nušoko nuo spintelės ir atidarė sugadintą portfelį. Tuomet pasiraususi susirado voką su užrašu „tėvai“

ir išdėstė jo turinį ant grindų. Džekas pakėlė galvą, bet vėl ramiai atsigulė.

– Kažkas turi čia būti, – įsikarščiavusi pareiškė ji. – Tarp šių žmonių yra kažkoks ryšys. Paprasčiausiai neįmanoma jausti tokios stiprios neapykantos keturiems devynerių, aštuonerių, penkerių ir vos vienerių metų vaikams.

– Kalba, apskritai, nesisuka apie vaikus, – tarė Ingvaras pusiau klausdamas ir pasilenkė virš užrašų.

– Galbūt ne. Galbūt tiek tuos, tiek tuos. Vaikus ir tėvus. Tėvus. Motinas. Iš kur man žinoti.

– Emilijos mama mirusi.

– Ir Emilija vienintelė, kuri neatsirado.

Staiga viskas nuščiuvo. Tyla sustiprino ant sienos kabančio laikrodžio garsą, šis nenumaldomai tiksėjo link šešių.

– Visi tėvai yra baltieji, – ūmai tarė Inger Johanė. – Visi norvegai, taip pat norvegiškos kilmės. Niekas vienas kito nepažįsta. Jokių bendrų draugų. Niekas nedirba toje pačioje vietoje. Tai, švelniai tariant...

– Neįprasta. Gal jie paprasčiausiai buvo pasirinkti dėl to, kad neturi *nieko* bendra?

– Bendra, bendra, bendra...

Ji be paliovos murmėjo šį žodį, lyg mantrą.

– Amžius. Amžius apima laiko tarpsnį nuo dvidešimt penkerių metų Gleno Hugo mamos, iki trisdešimt devynerių Emilijos tėvo. Motinų amžius...

– Tarp dvidešimt penkerių ir trisdešimt vienerių, – tarė Ingvaras. – Šešeri metai. Nedaug.

– Iš kitos pusės, visos moterys yra mažus vaikus auginančios motinos. Skirtumas nėra toks didžiulis.

– Manai, jog yra kažkoks ryšys tarp fakto, kad Emilijos mama mirusi, ir tarp to, jog vaikas vis dar dingęs?

Ingvaras sunkiai atsiduso ir atsistojo. Jis žvilgtelėjo į popierius ir ėmė nukraustinėti nuo stalo puodelius ir kavinuką.

– Nė nenumanau. Galbūt Emilija su šia byla neturi nieko bendra. Tikrai, Inger Johane. Nebepajėgiu galvoti.

– Manau, kaip tik dabar jam ne pyragai, – tarė ji pati sau. – Manau, Tromsėje jis padarė klaidą. Šitas vaikas turėjo būti nugalabytas tokiu pačiu būdu kaip ir kiti. Nepaaiškinama. Jis kažkokiu nesuvokiamu būdu išrado žudymo metodą, kuris...

– Nepalieka pėdsakų, – niauriai užbaigė jis. – Kuris tik verčia trūkčioti pečiais mūsų visą vadinamųjų kompetentingų gydytojų armiją. Deja, sako jie. Jokios aiškios mirties priežasties.

Inger Johanė užmerktomis akimis tylomis klūpėjo ant kėdės.

– Jis nesiruošė uždusinti Gleno Hugo, – tyliai ištarė ji. – Ne taip viskas turėjo vykti. Jis mėgaujasi galėdamas dabar kontroliuoti viską ir visus. Jis žaidžia žaidimą. Jis kažkaip jaučia, kad jis... atsiteisia. Tromsėje jis buvo išgąsdintas. Prarado kontrolę. Tai jį siutina. Galbūt tai privers jį prarasti budrumą.

– Niekšas, – niauriai sušvokštė Ingvaras. – Prakeiktas niekšas.

– Jam taip neatrodo, – tarė Inger Johanė, ji vis dar klūpėjo atrėmusi sėdynę į kulnus. – Jis yra gana puikiai prie aplinkos prisitaikęs vaikinas, bent jau

išoriškai. Matyt, nepriekaištingos reputacijos. Jam be galo svarbi kontrolė. Pas jį visada viskas savo vietoje. Tvarkinga. Švaru. Tai, ką jis dabar daro, daro todėl, kad tai teisinga. Jis kažką prarado. Iš jo atimta kažkas labai svarbaus, kas, jo nuomone, priklauso jam. Mes ieškome žmogaus, kuris manosi turįs visišką teisę elgtis taip, kaip elgiasi. Pasaulis susimokė prieš jį. Viskas, kas jo gyvenime nepasisekė, yra kitų kaltė. Jis negavo tų darbų, kuriuos turėjo gauti. Susimovė per egzaminą, nes buvo blogai suformuluota užduotis. Uždirba per mažai, nes viršininkas yra idiotas, nesugebantis įvertinti jo darbo. Tačiau jis su tuo susidoros. Susitaikys su viskuo – moterimis, kurios jį atstumia, paaukštinimu pareigose, kurio nesulaukia. Kol vieną dieną...

– Inger Johane...

– Kol vieną dieną nutinka kažkas, kas...

– Inger Johane! Liaukis!

– Kol jis sprogsta. Kol daugiau nebepajėgia taikstytis su neteisybe. Kol ateina jo eilė atsigriebti.

– Nejuokauju! Nustok. Tai tėra vien spėliojimai!

Blauzdos buvo nutirpusios, ir jai įsikibus į stalo kampą, kad galėtų pasikelti,veidą iškreipė grimasa.

– Gali būti. Tai tu atėjai pas mane prašydamas pagalbos.

– Čia smirda.

Kristianė laikė užspaudusi nosį. Po pažasčia buvo pasikišusi Sulamitą. Amerikos Karalius laimingas laižė jai veidą.

– Sveika, mieloji. Labas rytas. Turėsime šiek tiek pravėdinti.

– Vyras smirda.

– Žinau!

Ingvaras išspaudė šypseną.

– Dabar eisiu namo ir išsimaudysiu po dušu. Ačiū, Inger Johane.

Kristianė nušlepsėjo atgal į savo kambarį, paskui ją nubidzeno šuo. Ingvaras Stubio, vilkdamasis švarką, susigėdęs mėgino paslėpti prakaito dėmes pažastyse. Priėjęs prie laukujų durų davė ženklą, lyg norėtų ją apkabinti. Tačiau tik ištiesė ranką. Ši buvo stebėtinai sausa ir šilta. Po prisilietimo jos delnas degė – dar ilgai po to, kai jis dingo už posūkio prie raudonojo namo pakalnėje. Inger Johanė pamatė, kad reikia nuvalyti langus, visas stiklas buvo nusėtas lipnios juostos paliktomis dėmėmis. Be to, turėjo užsiklijuoti pleistru mažąjį kojos pirštą. Nors po to, kai prieš penkias valandas eidama atidaryti durų susimušė jį į staktą, beveik nieko nepajuto, matė, kad jis ištino ir nagas buvo beveik atšokęs. Tiesą sakant, skausmas buvo gana stiprus.

– Džekas prikakojo, – triumfuodama iš svetainės šaukė Kristianė.

35

NORS AKSELIS SEIERIS niekada nesijautė iš tikrųjų laimingas, trumputėmis akimirkomis jam pavykdavo pajusti gyvenimo džiaugsmą. Tokiomis dienomis kaip

ši jis jautėsi kažkaip priklausąs, tvirtai suaugęs su šia istorija, kuri, nepaisant nieko, jungė jį ir Harvičportą, Akselį Seierį ir jo pilką kedro lentomis apkaltą namą prie paplūdimio. Duobėtas asfaltas Vandenyno alėjoje nuo lietaus patamsėjo. Mašina lėtai dardėdama leidosi link namo, lyg vairuotojas vis dėlto nebūtų visiškai tikras, kad nori grįžti. Vandenynas papilkėjo susiliedamas su dangumi, ir ryški ąžuolų vainikų, kurie sunkiai sviro vienas prieš kitą paversdami kai kurias kelio atkarpas botanišku tuneliu, spalva sušvelnėjo. Akselis mėgo tokį orą. Buvo šilta, ir oro gūsis atrodė gaivus, kai pro atvirą mašinos langą glostė veido odą. Jo vežimas tratėdamas įriedėjo pro vartus. Kurį laiką vyras sėdėjo atsirėmęs į vairuotojo sėdynę. Tuomet čiupo mašinos raktelį ir išlipo.

Ant pašto dėžutės plevėsavo vėliava. Poniai Deivis Akselio pašto dėžutė nepatiko. Jos pačios dėžutę Bjornas – jo teigimu, švedas, kvailiems turistams pagrindinėje gatvėje pardavinėjantis netikrus suvenyrinius ornamentais puoštus arkliukus iš Švedijos, – buvo išmarginęs rožių raštais. Bjornas nekalbėjo švediškai ir, be kita ko, turėjo juodus plaukus ir rudas akis. Tačiau piešdamas rinkosi mėlyną ir geltoną spalvas. Jos buvo nepakeičiamos. Ponios Deivis pašto dėžutė buvo išdabinta šalpusniais su raitytais mėlynais stiebeliais. Akselio dėžutė buvo visa juoda. Vėliavos kažkada būta raudonos, tačiau tai buvo seniai.

– *You're back**!

* Grįžai! (angl.)

Kartkartėmis Akselis susimąstydavo, ar tik ponia Deivis neturi virtuvėje radaro. Aišku, jau daug metų, kaip ji našlė, neturinti darbo, – ji gyveno iš vyro, kuris dingo jūroje 1975-aisiais, kuklaus gyvybės draudimo poliso – ir todėl galėjo skirti savo laiką visko ir visų mažajame miestelyje stebėjimui. Efektyvumas vis dėlto buvo stulbinantis. Akselis negalėjo prisiminti, kad kada būtų grįžęs namo ir neišgirdęs širdingo rožiniais drabužiais apsirėdžiusios moters pasveikinimo.

Jis laikė ištiesęs butelį rudame popieriniame maišelyje.

– *Oh dear! Liquor? For me, honey*?*

– *Maple syrup*** – trumpai tarė jis. – *From Main. Thanks for taking care of the cat. How much do I owe you***?*

Poniai Deivis nereikėjo pinigų, jokiais būdais. Kiek gi jo čia nebuvo. Ar tik nebus nuo jo išvažiavimo praėjusios vos keturios dienos? Penkios? Jis turįs tai paprasčiausiai pamiršti. Malonu buvę su tokiu gražiu ir puikiai išauklėtu katinu. Sirupas iš Meino. Labai ačiū! Tokia graži valstija Meinas. Gyvybinga ir vis dar laukinė. Jai pačiai reikėtų greitu laiku ten nuvykti, praėjo apie dvidešimt metų nuo jos paskutinio apsilankymo pas brolienę, gyvenančią Bangore, ten ji buvo vienos mokyklos direktorė, be galo sumani moteris, nors ją galbūt būtų galima apibūdinti kaip šiek tiek lengvabūdiškai besielgiančią su stipriaisiais gėrimais. Tačiau bala jos nematė, tai tiesiog ne ponios

* O mielasis! Likeris? Man, brangusis? (angl.)

** Klevų sirupas (angl.).

*** Iš Meino. Ačiū, kad pasirūpinote katinu. Kiek aš skolingas? (angl.)

Deivis reikalas, o ar, tiesą sakant, jis ruošėsi vykti ne į Naująjį Džersį?

Akselis truktelėjo pečiais, šis judesys galėjo reikšti bet ką. Iš atviros bagažinės išsiėmė lagaminą ir žengė link namo durų.

– *But you've got mail, Aksel! Don't forget to check your mailbox! And the young lady who visited you last week, she came back. Her card is in the box, I think. What a sweet girl! Cute as a button**.

Tuomet ji dėbtelėjo į dangų ir nutipeno namo. Lietaus lašai buvo nusėję jos angoros vilnos megztinį lyg perlai, ir senutės šukuosena buvo bepradedanti bliukšti.

Akselis pastatė lagaminą ant slenksčio. Jis nemėgo gauti laiškų. Nuolat gaudavo sąskaitas. Buvo tik vienas žmogus, kuris rašė laiškus Akseliui Seieriui, ir siuntos jį pasiekdavo kas pusmetį – per Kalėdas ir liepą – nuolat ir reguliariai kaip ir visada. Jis metė žvilgsnį į ponios Deivis namą. Ji stovėjo po stogeliu ir energingai mojo link pašto dėžutės. Jis nusileido. Dideliais žingsniais nužirgliojo prie juodosios dėžutės ir atidarė priekinę angą. Vokas buvo baltas. Tai nebuvo sąskaita. Jis pasikišo laišką po megztiniu, lyg jame būtų buvę kažkas uždrausta. Ant žemės nukrito vizitinė kortelė. Jis pakėlė ją, žvilgtelėjo ir įsikišo į užpakalinę kelnių kišenę.

* Bet tu gavai laišką, Akseli! Nepamiršk patikrinti pašto dėžutės! Ir ta jauna moteris, apsilankiusi pas tave praeitą savaitę, buvo sugrįžusi. Manau, jos vizitinė kortelė guli dėžutėje. Kokia miela mergaitė! Graži lyg paveikslėlis (angl.).

Name oras buvo priplėkęs, salsvas kvapas susimaišęs su dulkėmis, kurios privertė jį nusičiaudėti. Šaldytuvas buvo įtartinai tylus. Jis lėtai pravėrė dureles, tačiau šviesa virš šešių butelių alaus pakuotės, kuri stovėjo vieniša viršutinėje lentynoje, neužsidegė. Apačioje stovėjo lėkštė su troškintomis daržovėmis, aptrauktomis žalios šlykščios plėvelės. Buvo praėję ne daugiau nei du mėnesiai nuo to laiko, kai Frenkas Malojus taisė šaldytuvą ir mainais už tai parnešė žmonai siuvinėtą pagalvėlę. Greitai nebebus ko remontuoti, sakė Frenkas, Akselis turėjo, velniai jį rautų, greitu laiku rasti pinigų naujam šaldytuvui. Akselis pasičiupo skardinę alaus. Šis buvo drungnas.

Laiškas buvo nuo Evos. Šiuo metu neturėjo gauti laiško nuo Evos. Ne anksčiau nei liepą. Liepos vidury ir kelios dienos prieš Kūčias. Šitaip turėjo būti. Šitaip visada būdavo. Akselis atsisėdo ant kėdės po lempa-rykliu. Alaviniu, vikingų raštais puoštu peiliu laiškams atplėšti praplėšė voką. Ištraukė popieriaus lapus, išmargintus puikiai pažįstamos rašysenos – neaiškios ir sunkiai įskaitomos. Linijos kreivai leidosi į dešinę. Jis išskleidė laišką, pasidėjo jį ant šlaunies, paskui pasikėlė prie akių.

Ištuštėjus alaus skardinei, jis buvo perskaitęs kiekvieną skiemenį. Kad būtų visiškai tikras, perskaitė laišką dar kartą.

Tuomet liko sėdėti įsmeigęs tuščią žvilgsnį į niekur.

36

IŠ VIENOS PUSĖS Inger Johanė buvo mažumėlę patenkinta tuo, jog visi tikėjosi, kad ji pasirūpino tortu. Ji buvo ta, kuri parūpina tortą, – tiek savo, tiek kitų akyse. Ji buvo ta, kuri rūpinasi, kad bendrajame poilsio kambaryje netrūktų kavos. Jei Inger Johanės nebūdavo darbe daugiau nei tris dienas, šaldytuve nelikdavo gazuotų gaiviųjų gėrimų ir natūralaus mineralinio vandens *Farris*, o ant vaisių padėklo gulėdavo tik pora sudžiūvusių obuolių ir parudavęs bananas. Buvo neįsivaizduojama, kad kas nors iš biuro darbuotojų rūpintųsi tokiais dalykais. Koridoriuose vis dar sklaidė užsilikusi septintojo dešimtmečio nuostatų dvasia, ir jai iš esmės tai netrukdė. Dažniausiai.

Dabar ji buvo smarkiai įsiutusi.

Jie žinojo apie Fredriko penkiasdešimtmetį visą amžinybę. Ne ką mažiau, jis pats pasirūpindavo priminti jiems apie didžiąją dieną – reguliariai ir užtektinai garsiai. Daugiau nei prieš tris savaites Inger Johanė surinko pinigus, po du šimtus kronų iš kiekvieno, ir visiškai viena *Ferner Jacobsen* drabužių parduotuvėje nupirko prabangų kašmyro vilnos megztinį snobiškiausiam instituto profesoriui. Tačiau tortą pamiršo. Niekas jai to anksčiau nepriminė. Vis dėlto visi žvelgė į ją nustebę, kai ji grįžo iš universiteto bibliotekos. Pietų pertrauka buvo pasibaigusi, ir ant stalo nestovėjo joks riešutinis tortas. Jokių dainų, jokių kalbų. Fredrikas buvo įtūžęs. Kiti atrodė įsižeidę, lyg ji lemiamą akimirką būtų išdavusi visus kolegas.

– Kartais gali juk kažkas kitas perimti iniciatyvą, – tarė ji ir įėjusi užsidarė savo darbo kabineto duris.

Jai *buvo* nebūdinga pamiršti tokį dalyką. Kiti *turėjo* pagrindo ja pasitikėti. Visada turėdavo, o ji nieko nepranešė. Jei ji būtų prisiminusi tą prakeiktą gimtadienį, juk būtų galėjusi paprašyti Tinės arba Trondo, kad šie nupirktų tortą. Vis dėlto tai buvo penkiasdešimtmetis. Ingvaro taip pat negalėjo kaltinti. Nors jis atėmė iš jos visos nakties miegą, ji juk buvo prie to pratusi. Tai buvo užsilikę nuo pirmųjų metų su Kristiane.

Ji išsitraukė iš rankinės nukopijuotą lapą. Universiteto biblioteka mikrofilme turėjo visų metų vietinių laikraščių numerius. Ji užtruko mažiau nei valandą, kol surado anonsą. Tai turėjo būti jis. Lyg likimo ironija arba galbūt labiau kaip vietinės reikšmės leidėjo taktiškumo padarinys, anonsas buvo įdėtas puslapio apačioje, kampe – kuklus ir vienišas.

Mano brangus sūnus
ANDERSAS MOHAUGAS
gim. 1938 03 27
Paliko mane birželio 12-ąją.
Laidotuvės įvyko tyliai.
Agnesė Dorotėja Mohaug

Taigi vyras mirė dvidešimt septynerių. 1956-aisiais, kai mažoji Hedviga buvo pagrobta, išprievartauta ir nužudyta, jam buvo aštuoniolika.

– Aštuoniolika metų...

Nebuvo jokio nekrologo. Inger Johanė ieškojo atminimo žodžių, tačiau liovėsi pervertusi keturių

savaičių po laidotuvių numerius. Niekas neturėjo ko pasakyti apie Andersą Mohaugą. Jo motinai netgi neprireikė prašyti, kad vainikai nebūtų nešami.

Kiek jai galėjo būti metų? Inger Johanė skaičiavo pirštais. Jei jai buvo dvidešimt penkeri, kai gimė sūnus, šiandien jai būtų beveik devyniasdešimt. Aštuoniasdešimt aštuoneri. Jei ji dar nemirusi. Galėtų būti vyresnė. Berniuko gi galėjo susilaukti ir vėliau.

– Ji mirusi, – sumurmėjo Inger Johanė ir įdėjo mirties anonso kopiją į plastikinę įmautę.

Vis dėlto ji nusprendė pamėginti. Rasti adresą buvo paprasta – 1965-ųjų telefonų knygoje. Iš šios informacijos buvo aišku, kad senuoju Agnesės Mohaug adresu dabar gyveno visai kita moteris. Agnesės Mohaug telefono numeris daugiau neužregistruotas, tarė metalinis balsas paskambinus informacijos telefonu.

Kas nors vis dėlto galėjo ją prisiminti. Arba jos sūnų. Geriausiu atveju galėtų būti žmogus, kuris prisimena Andersą.

Pamėginti galima, o senasis adresas Lilestriome buvo išeities taškas. Tuomet Alvhildė bus patenkinta. Kažkodėl Inger Johanei tai tapo svarbu. Padaryti Alvhildę patenkintą.

37

EMILIJA ATRODĖ MAŽESNĖ. Ji kažkaip susitraukė, ir tai jį siutino. Jo žandikauliai trynėsi vienas į kitą,

jis girdėjo girgždant krūminius dantis ir pamėgino atsipalaiduoti. Emilija negalėjo skųstis išlaikymu. Ji gavo maisto.

– Kodėl nevalgai? – griežtai paklausė jis.

Mergytė neatsakė, tačiau pamėgino nusišypsoti. Vis šis tas.

– Turi valgyti.

Padėklas buvo slidus. Dubenėlis su sriuba slydinėjo iš vienos pusės į kitą, kai jis pasilenkė pastatyti jį ant grindų.

– Ar gali pažadėti, kad tai suvalgysi?

Emilija linktelėjo. Ji užsitraukė antklodę iki pat smakro galiuko – jis nebematė, kokia ji buvo sulysusi. Puiku. Ji dvokė. Prie pat durų jis juto šlapimo tvaiką. Nešvaros. Akimirką svarstė nueiti prie kriauklės ir patikrinti, ar jai baigėsi muilas. Tuomet nusprendė nieko nedaryti. Aišku, ji keletą savaičių vilki tais pačiais drabužiais, tačiau, nepaisant visko, kalbama ne apie mažą vaiką. Ji galėjo išsiplauti kelnaites kada panorėjusi. Jei dar buvo likę muilo.

– Ar prausiesi?

Ji atsargiai linktelėjo. Nusišypsojo. Šio vaiko keista šypsena. Kažkokia nuolanki. Moteriška. Mergaitei tebuvo devyneri, ir ji jau buvo išmokusi tos nuginkluojančios šypsenos. Kuri nieko nereiškė. Tik išdavystę. Moteriška šypsena. Jis ir vėl pačiame žandikaulio gale pajuto skausmą, turėjo suimti save į rankas. Nurimti. Turėjo atgauti kontrolę. Ši apleido jį Tromsėje. Beveik apleido. Reikalai klostėsi ne pagal planą. Tai nebuvo jo klaida. Tai buvo oras. Nesitikėjo, kad lis. Bus šitaip šalta. Gegužė! Gegužė,

o vaikas buvo aptūlotas, lyg būtų gili žiema. Negalėjo puikiai sektis. Buvo nebesvarbu – dabar. Vaikas buvo miręs. Jis parsirado namo. Tai buvo svarbiausia. Jis vis dar kontroliavo. Vyras sunkiai alsavo, mėgindamas sudėlioti mintis. Ten, kur buvo jų vieta. Kodėl jis laiko čia šitą mergytę?

– Pasisaugok, – tyliai tarė jis.

Jis nekentė nuo vaiko sklindančio kvapo. Pats prausdavosi po dušu keletą kartų per dieną. Niekada nebūdavo nesiskutęs. Drabužiai būdavo rūpestingai išlyginti – visada. Kartais, kai slaugė vėluodavo, nuo motinos sklisdavo toks pat kvapas kaip nuo Emilijos. Jis negalėjo to pakęsti. Žmogaus trūnijimo. Žeminantys kūno kvapai, atsirandantys dėl kontrolės nebuvimo. Jis sunkiai rijo seiles, burna prisipildė seilių, gerklė buvo ištinusi ir skaudėjo.

– Ar išjungti šviesą? – paklausė jis ir atsitraukė per žingsnelį atgal.

– Ne!

Ji atgijo.

– Ne! Tik ne tai!

– Tuomet turi valgyti.

Tam tikra prasme šitoks stovėjimas jį dirgino. Geležinių durų vyrius jis buvo pritvirtinęs prie sienos kabliu. Vis dėlto jos galėtų užsitrenkti. Jei jis būtų neatsargus. Jei, pavyzdžiui, nukristų, jei akimirkai prarastų pusiausvyrą ir sukluptų priešais duris, tuomet vyriai išsinertų iš kablio ir durys užsitrenktų jam už nugaros. Jiems būtų galas. Abiem. Jam ir mergytei. Jis greitai alsavo. Galėtų įeiti į kambarį ir pasikliauti vyriais. Tai buvo solidus įrenginys, pats jį pagamino.

Kabę įmontavo giliai sienoje, aplipdė cementu, kad kaip reikiant laikytųsi. Kablys. Didžiulis. Jis buvo patikimas ir niekada nebūtų pats iššokęs. Jis žengė kelis žingsnius į kambarį.

Kontrolė.

Oras jį nuvylė. Jis turėjo uždusinti vaiką. Ne taip viskas turėjo vykti. Aišku, jis neplanavo berniuko pagrobti, kaip padarė su kitais. Protingiausia kiekvieną kartą atlikti viską vis kitaip. Tai glumino. Ne jį, aišku, kitus. Jis puikiai žinojo, kad berniukas miega lauke kiekvieną popietę mažiausiai dvi valandas. Po valandos buvo per vėlu. Ne jam, kitiems.

Būtų buvę geriau, jei Emilija būtų berniukas.

– Aš turiu sūnų, – tarė jis.

– Mmm.

– Jis jaunesnis už tave.

Mergaitė atrodė sukaustyta baimės. Jis žengė dar vieną žingsnį link lovos. Emilija prisispaudė prie sienos. Iš veido buvo likusios tik akys.

– Velniškai dvoki, – lėtai ištarė jis. – Nejau neišmokai prisižiūrėti? Negalėsi užlipti į viršų žiūrėti televizoriaus, jei taip smirdėsi.

Ji vis dar spoksojo išplėtusi akis. Dabar veidas buvo baltas, ne odos spalvos, ne rožinis. Baltas.

– Tu juk maža moteris.

Emilijos alsavimas smarkiai pagreitėjo. Jis nusišypsojo, nurimo.

– Valgyk, – tarė. – Geriau jau valgyk.

Tuomet žengė atbulomis link durų. Pirštai lietė šaltus vyrius. Jis atsargiai išėmė kablį iš kabės. Tuomet durys, skiriančios jį ir vaiką, lėtai užsivėrė. Jis uždėjo

ranką ant šviesos jungiklio ir pajuto neapsakomą pasitenkinimą pagalvojęs, kokio apdairaus jo būta, kai pritvirtino jį išorinėje pusėje. Jis nuspaudė jungtuką žemyn, pats paspaudimas buvo susijęs su ypatingu lytėjimu, maloniu pasipriešinimu, privertusiu jį atlikti tai keletą kartų. Išjungti ir įjungti. Išjungti, įjungti ir išjungti.

Galiausiai jis paliko uždegtą šviesą ir užlipo į viršų žiūrėti televizoriaus.

38

– TURIME SĄRAŠUS visų, kurie skrido lėktuvu į Tromsę ir iš Tromsės prieš ir po Gleno Hugo nužudymo. Tromsės policija atlieka milžinišką darbą rinkdami vaizdo įrašus iš visų trisdešimties mylių spinduliu esančių benzino kolonėlių. Autobusų bendrovės mėgina sudaryti savo keleivių sąrašus – kas daug kebliau. Pakrančių keltai dirba su tokiais pat sąrašais, tą patį atlieka ir greitųjų laivų bendrovės.

Sigmundas Berlis pasikasė sprandą ir truktelėjo apykaklę.

– Ir nėra kažin kiek daugiau būdų patekti į Šiaurės Paryžių* ir iš jo ištrūkti. Kol kas neprašėme viešbučių pagalbos. Abejotina, ar šis tipas apsistojo viešbutyje, lyg... Atėmęs kūdikiui gyvybę, turiu galvoje.

* Tromsės miestas daugelio vadinamas Šiaurės Paryžiumi.

– Turėtume kalbėti apie... šimtus vardų.

– Bijau, jog keletą tūkstančių. Vaikinai įtemptai dirba, kad šie kuo greičiau atsidurtų duomenų bazėje. Jie bus sutikrinti su...

Berlis metė žvilgsnį į Ingvaro Stubio kamštinę skelbimų lentą, kur didžiuliais mėlynais smeigtukais buvo prisegtos Emilijos, Kimo, Saros ir Gleno Hugo nuotraukos. Tik Kimas nedrąsiai šypsojosi, kiti vaikai rimtai spoksojo į objektyvą.

– ...su tėvų sąrašais, kur surašyti visi, kuriuos jie buvo sutikę, pažinojo ar kada buvo turėję ryšių. Velnias... Šie sąrašai ilgainiui tapo visiškai absurdiški, Ingvarai.

Balsas užkimo, ir jis atsikrenkštė.

– Žinau, tai būtina. Tiesiog tai taip...

– Erzina. Daugybė vardų ir jokių ryšių.

Ingvaras lėtai nusižiovavo ir atsilaisvino kaklaraištį.

– Kaip su vyru, kurį matė...

Jis užsimerkė mėgindamas susikaupti.

– Soltunveieno gatvėje, – prisiminė jis. – Vyras pilkais arba mėlynais drabužiais.

– Niekas neatsiliepė, – tarė Sigmundas Berlis, dabar balsas buvo mažumėlę žvalesnis. – Situacija tampa vis įdomesnė. Pasirodo, kad liudytojas buvo teisus – moteris raudonu paltu buvo kaimynė, ji pati sako, jog, matyt, ėjusi Langbakeno keliu maždaug be dešimt trys. Berniuko su dviračiu tapatybė taip pat nustatyta, jis kreipėsi į mus kartu su tėvu šįryt ir, akivaizdu, neturi ko slėpti. Nė vienas iš judviejų nematė ir negirdėjo nieko įtartino. Vyras, kuris skubėjo

nenorėdamas... to parodyti? Jis neatsiliepė. Taigi tai gali būti...

– Mūsų vyras.

Ingvaras Stubio atsistojo.

– Jam buvo kažkur tarp dvidešimt penkerių ir trisdešimt penkerių. Turėjo plaukus. Daugiau?

Jis atsistojo veidu į vaikų nuotraukas. Akys lakstė fotografijų eile – pirmyn ir atgal.

– Bijau, jog nieko ypatinga. Šis liudytojas, taip greitai neprisiminsiu, kuo jis vardu, be abejo, neįprastai saugojosi, kad nepasakytų per daug. Jis aprašo eiseną ir povyzą, tačiau atsisako prisidėti prie fotoroboto sudarymo.

– Tiesą sakant, protinga. Jei jis mano, kad jo neįsidėmėjo. Kodėl jam atrodo, kad vyrui apie trisdešimt?

– Povyza. Plaukai. Eisena. Energinga, tačiau ne visai jaunatviška. Drabužiai. Viskas. Tačiau tarp dvidešimt penkerių ir trisdešimt penkerių nėra labai tikslu.

Ingvaras Stubio suposi ant kulnų.

– Bet *jei*...

Staiga atsisuko į kolegą.

– *Jei* greitu laiku neatsilieps niekas, kas atitinka aprašymą ir kas tą sekmadienio popietę turėjo vienokių ar kitokių patikimų reikalų, mes, be abejonės, mažumėlę būsime pažengę į priekį.

– Mažumėlę, – pakartojo Berlis ir linktelėjo. – Tačiau ne ką daugiau. Mes juk visą laiką spėjome, kad kalbame apie vyrą. Tiesą sakant, jam galėjo būti tarp dvidešimties ir keturiasdešimt penkerių. Norvegijoje

gyvena gana daug šio amžiaus vyrų. Net ir su plaukais. Be kita ko, tai galėjo būti perukas, sprendžiant iš viso to, ką mes žinome.

Suskambo telefonas. Akimirką atrodė, lyg Ingvaras Stubio nenorėtų atsiliepti. Jis spoksojo į aparatą prieš staiga pakeldamas ragelį.

– Stubio, – trumpai tarė jis.

Sigmundas Berlis atsilošė kėdėje. Ingvaras kalbėjo mažai, daugiau klausėsi. Veide nebuvo beveik jokios išraiškos – tik šioks toks kairiojo antakio kilstelėjimas galėjo išduoti tam tikrą nuostabą dėl to, kas jam buvo pasakojama. Sigmundas Berlis braukė pirštais cigarų dėklą, gulintį ant priešais jį stovinčio rašomojo stalo. Medis buvo lygiai nupoliruotas ir malonus liesti piršų galiukais. Ūmai jis pajuto tuščią ir nemalonų alkio jausmą, degino skrandį, nors, tiesą sakant, valgyti nenorėjo. Ingvaras baigė pokalbį.

– Kas nors naujo?

Ingvaras, užuot atsakęs, suktelėjo kėdę aplink šios ašį, kad vėl galėtų tyrinėti vaikų veidus ant sienos.

– Kimas turi motiną ir tėvą, kurie gyvena kartu. Vedę. Tas pats ir su Glenu Hugo. Saros motina yra vieniša, tačiau mergaitė kas antrą savaitgalį praleisdavo pas tėtį. Emilijos motina mirusi. Ji gyveno pas tėtį.

– Gyvena, – pataisė Berlis. – Emilija vis dar gali būti gyva. Kitaip tariant, šie mažyliai puikiai reprezentuoja Norvegijos vaikų vidurkį. Pusės tėvai gyvena kartu, pusė gyvena pas vieną iš jų.

– Tik kad Emilijos tėtė iš tikro *nėra* Emilijos tėtė.

– Ką?

Oro kondicionierius staiga sustojo.

– Tai buvo Hermansenas iš Askerio ir Berumo nuovados, – tarė Ingvaras ir parodė į telefoną. – Į juos kreipėsi vienas gydytojas. Jis nežinojo, kokios reikšmės... Arba ar tai, ką jis turi papasakoti, svarbu tyrimui. Po to, kas įvyko savaitgalį, pasitaręs su savo viršininkais, jis nedelsdamas nusprendė sulaužyti tylėjimo priesaiką ir atskleisti mums, kad Emilijos tėvas nėra jos biologinis tėtis.

– Ar yra kažką tokio mums sakęs Tėnesas Selbu?

– Jis šito nežino.

– Jis nežino, kad... *Nežino,* kad nėra savo vaiko tėvas?

Jie abu spoksojo į Emilijos nuotrauką. Ši buvo didesnė nei kitos, padaryta profesionalaus fotografo. Vaikas turėjo siaurą smakrą su nežymia duobute. Akys buvo didelės ir rimtos. Burna mažytė su putliomis lūpomis, o šviesius plaukus juosė šalpusnių vainikas. Vienas atsipalaidavęs žiedelis buvo nukaręs ant kaktos.

– Tėnesas Selbu ir Grėtė Harborg buvo susituokę, kai Grėtė pastojo. Tėnesas automatiškai buvo užregistruotas kaip vaiko tėvas. Niekas nė karto nėra suabejojęs, ar taip yra iš tikrųjų. Išskyrus motiną, nes ji juk turi... Bet kuriuo atveju. Prieš dvejus metus Grėtė ir Tėnesas nusprendė užsiregistruoti kaip kaulų čiulpų donorai. Kažkas su pusbroliu, kuris susirgo, ir visa giminė... Taigi didelei gydytojų nuostabai testai parodė, kad vargu ar Tėnesas yra vaiko tėvas. Tai buvo pastebėta dėl paprasčiausio atsitiktinumo. Gydytojas anksčiau buvo atlikęs Emilijai tyrimą, kitomis aplinkybėmis, ir...

– Bet nejaugi jie nepranešė vyrui?

– Kokia iš viso to būtų buvusi nauda?

Dabar Ingvaras stovėjo prie pat Emilijos nuotraukos, atidžiai tyrinėjo pirštu braukydamas geltonų pavasarinių gėlių vainiką.

– Tėnesas Selbu – puikus tėvas. *Geresnis* nei dauguma, jei pažvelgsime į ataskaitas. Suprantu gydytojus kuo puikiausiai. Kodėl gi jie turėtų brukti vyrui informaciją, kurios jis neprašė? Kurios jam nereikia?

Sigmundas Berlis nepatikliai spoksojo į devynmetės nuotrauką.

– Aš būčiau norėjęs žinoti! Po galais, jei Sturė ir Snorė ne mano, tuomet...

– Tuomet kas? Tuomet jų nebenorėsi?

Berlis vėl užčiaupė burną, tiesiogine šio žodžio prasme. Barkštelėjimas privertė Ingvarą sausai nusijuokti.

– Dabar pamiršk tai, Sigmundai. Svarbu išsiaiškinti, ar ši informacija svarbi mums. Tyrimui.

– Ir kokios gi svarbos tai galėtų turėti? – išsiblaškęs tarė jis.

Snorė buvo tamsus kaip ir pats Sigmundas Berlis. Kampuotas. Kaip iš akies trauktas tėvas, sakydavo žmonės. Nors jis pats tokiuose dalykuose nelabai susigaudė, net ir matė aiškius panašumus tarp savo nuotraukų, kai buvo penkerių, ir sūnaus.

– Šito aš, aišku, nežinau. Susikaupk!

Ingvaras spragtelėjo pirštais jam prieš veidą.

– Pirmiausia, turėtume išsiaiškinti, ar tai susiję su daugiau vaikų.

– Ar kiti mažyliai tikrai yra savo tėvų vaikai? Gal turime patikrinti tai prieš laidotuves, paskambinti į duris ir sakyti: „atleiskite, maloningasis pone, tačiau turime įtarimą, kad jūs nesate vaiko, kurį ką tik pradote, tėvas, ir gal galime gauti kraujo mėginį?" Na? *Na? Ar tai turėjai galvoje?*

– Kas tau?

Ingvaro balsas buvo žemas ir ramus. Sigmundas Berlis paprastai kaip tik dėl to juo žavėdavosi – vyresniojo kolegos sugebėjimu tvardytis, visada aiškiai mąstyti, tiksliai kalbėti. Dabar Berlis buvo įsiutęs.

– Po velniais, Ingvarai! Sumanei įkalti paskutinę vinį į šių vyrukų karstą, ar ką?

– Ne. Manau, tai turi būti atlikta diskretiškai. *Labai* diskretiškai. Visiškai nenoriu, kad Tėnesas Selbu sužinotų ką nors iš to, apie ką mes dabar kalbėjome. O dėl kitų tėvų, tai čia jau tavo užduotis – sugalvoti įtikinamą priežastį kraujo mėginiui gauti. *Pronto*.

Sigmundas Berlis giliai įtraukė oro. Tuomet suglaudė pirštų galiukus sukdamas nykščius.

– Turi pasiūlymų? – trumpai pasiteiravo jis.

– Ne. Teks spręsti pačiam.

– Ką gi.

– Aš tikras, – pradėjo Ingvaras, balse skambėjo nuolaidumo gaidelė, lyg tėvo, tiesiančio ranką savo nenuoramai sūnui. – Arba, kitais žodžiais – yra du dalykai, kuriuos turime kuo greičiau išsiaiškinti. Pirma – ar vaikai yra savo tėvų vaikai. Antra...

Sigmundas Berlis atsistojo.

– Aš nebaigiau, – tarė Ingvaras.

– Tuomet baik. Turiu daug darbo.

– Turime išsiaiškinti, nuo ko mirė Kimas ir Sara.

– Gydytojai sakosi nežiną.

– Tuomet jiems teks paieškoti atidžiau. Atlikti naujus tyrimus. Iš kur man žinoti. Turime sužinoti, nuo ko šie vaikai mirė ir ar jie kažkur turi nežinomą tėvą.

– Nežinomą tėvą?

Sigmundas Berlis dabar buvo sukalbamesnis. Sugniaužti kumščiai atsipalaidavo, ir jis kvėpavo laisviau.

– Nori pasakyti, kad šie vaikai gali būti... įbroliai ir įseserės?

– Nieko nenoriu pasakyti, – tarė Ingvaras Stubio. – Turėsi ką nors sugalvoti, kad pavyktų paimti mėginius. Sėkmės.

Sigmundas Berlis kažką sumurmėjo. Ingvarui Stubio užteko proto nepaklausti, ką. Sigmundas kartais pasakydavo tai, ko negalvodavo. Tai yra, praėjus šiek tiek laiko po tokio pasakymo, nebegalvodavo. Be to, Ingvaras puikiai žinojo, apie ką kolega galvoja. Sigmundo Berlio vyriausiasis sūnus buvo šviesus ir laibas berniukas. Kaip iš akies traukta motina, dažnai pats sakydavo sunkiai nuslėpdamas pasididžiavimą.

Kai Sigmundas išeidamas uždarė duris, Ingvaras Stubio surinko Inger Johanės darbo telefono numerį. Juo niekas neatsakė. Jis skambino ilgai. Tai mažai ką tepadėjo. Tuomet pamėgino paskambinti į namus. Ten jos taip pat nebuvo, ir jis staiga pasijuto apimtas susierzinimo, nes nežinojo, kur ji.

39

NAMAS, MATYTI, BUVO pastatytas iškart po karo. Galbūt penktajame dešimtmetyje. Blokinis pastatas, kuriame buvo keturi butai – iš visko sprendžiant, trijų kambarių su vonia ir virtuve. Sklypas buvo užtektinai didelis – Norvegijos miesteliuose po Antrojo pasaulinio karo vietos netrūko. Pastatas buvo ką tik atnaujintas. Sienas dengė storas geltonų dažų sluoksnis, o čerpės atrodė kaip naujos. Inger Johanė pastatė mašiną ant kelio, tiesiai priešais vartus. Tvora buvo taip pat šviežiai nudažyta, žalia spalva taip tviskėjo, kad Inger Johanė akimirką suabejojo, ar tvora jau nudžiūvusi.

Atsidavė mažu miesteliu.

Vieno kito automobilio burzgimas, krykštavimas iš darželio už aukštos tvoros, kalimas, sklindantis iš statybų kitoje gatvės pusėje, vulgaroki stalių šūksniai, staigus moters juokas pro atvirą langą. Mažo miestelio garsai. Namuose kepamos duonos kvapas. Jausmas, kad yra stebima, kai artinosi prie laukujų namo durų, nežinodama, kas spokso, ką jie galvoja ir ar, apskritai, suka sau galvą dėl kažko kito, išskyrus tai, kad štai ateina svetimas, kažkas, kas čia nepriklauso.

Inger Johanė Vik buvo gimusi ir užaugusi Osle. Apie mažus miestelius ji nieko nenutuokė ir to nenei-gė. Vis dėlto kažkas tokiose vietose kaip ši ją traukė. Aiškumas. Skaidrumas. Jausmas būti dalimi kažko, kas nėra toks didelis ir nenuspėjamas. Vis dažniau jai šaudavo į galvą mintis – esant moderniosioms

kompiuterinėms technologijoms, jai paprasčiausia nebereikėjo gyventi Osle. Ji galėjo išsikraustyti. Išsikraustyti į kaimą, miestelį, kuriame penkios parduotuvės ir automobilių remonto dirbtuvės, prirūkyta kavinė ir autobusų stotelė, pigūs butai ir mokykla Kristianei, o klasėje – tik penkiolika mokinių. Aišku, ji negalėjo to padaryti – mieste gyvena Isakas ir tėvai, Kristianei reikia, kad ją suptų žmonės – kuo arčiau ir nuolatos. Vis dėlto šią mintį buvo sunku nuvyti. Ji juto žvilgsnius iš antro geltonojo namo aukšto, iš panoraminio kitoje gatvės pusėje esančios vilos lango, sekančios akys už žaliuzių ir užuolaidų – ją pamatė bei pastebėjo, ir dėl to ji pasijuto nepaprastai saugi.

Lilestriomas! Dieve brangus. Slampinėju čia romantizuodama Lilestriomą!

Skambučiams, matyt, bendrijos renovacijai skirtų lėšų nebepakako. Šie atsikniojęę kabojo ant sienos, nusėti geltonų dažų dėmių. Inger Johanė pamėgino paspausti vieną skambutį. Ji turėjo prilaikyti viena ranka ir spausti kita. Iš kažkur toli sklido čaižus skambėjimas. Į jį niekas nereagavo, ir ji pamėgino kitą. Moteris antrajame aukšte, kuri stebėjo ją pro virtuvės langą nežinodama, kad ji kuo puikiausiai matoma iš įvažiavimo, iškišo galvą.

– Sveiki!

– Labas! Mano vardas Inger Johanė Vik, norėčiau...

– Minutėlę!

Moteris atšlepsėjo laiptais. Pravėrusi duris ji nepasitikinčiai šypsojosi Inger Johanei.

– Kokiu reikalu?

– Kaip jau minėjau, mano vardas Inger Johanė Vik. Dirbu Oslo universitete ir, iš tiesų, ieškau ko nors, kas galėtų žinoti, kur dingo moteris, kuri čia seniau gyveno. Gan seniai, tiesą sakant.

– Oo?

Moteriai, matyt, buvo gerokai per šešiasdešimt. Plaukai buvo pridengti šifono skara. Po mėlyna ir žalia, pusiau permatoma medžiaga Inger Johanė įžiūrėjo didžiulius plaukų suktukus – taip pat mėlynos ir žalios spalvos.

– Atsikrausčiau čia 1967-aisias, – tarė ji nerodydama nė ženklo, kad ruošiasi įsileisti Inger Johanę į vidų. – Tai gal galiu padėti? Ką turi galvoje?

– Agnesę Mohaug, – tarė Inger Johanė.

– Ji mirusi, – pareiškė moteris ir plačiai nusišypsojo, lyg būtų laiminga galėdama pranešti tokią žinią. – Ji mirė tais metais, kai aš atsikrausčiau. Iškart po to, tiesą sakant, ji gyveno štai ten.

Moteris tingiai pakėlė ranką. Inger Johanė spėjo, kad ji parodė į pirmąjį aukštą kairėje.

– Ar tu ją pažinojai?

Moteris nusijuokė. Pilki dantų kakleliai žybtelėjo liguistos rožinės spalvos dantenose.

– Vargu ar kas pažinojo Agnesę Mohaug. Ji gyveno čia nuo pat namo pastatymo. Atrodo, nuo 1951-ųjų. Vis dėlto niekas jos iš tikrųjų... Ji turėjo sūnų. Ar žinojai?

– Taip. Aš ieškau...

– Toks... kvailelis, jei supranti, ką turiu galvoje. Nelabai jį pažinojau, jis taip pat mirė...

Ji vėl nusijuokė, kimiai ir nuoširdžiai, lyg mažosios Mohaugų šeimos išnykimas jai būtų pasirodęs be galo linksmas dalykas.

– Žmonės sako, jis nebuvo geras žmogus. Tas tai jau tikrai. Tačiau pati Agnesė Mohaug... Jai, matyt, niekas neturėtų ko prikišti. Laikėsi nuošaliai. Visada. Liūdna istorija, ir tas berniukas, kuris...

Moteris nutilo.

– Berniukas, kuris ką? – atsargiai pasiteiravo Inger Johanė.

– Ne...

Moteris delsė. Tuomet greitai persibraukė delnu per plaukų suktukus.

– Tai buvo taip seniai. Be to, labai puikiai ponios Mohaug nepažinojau. Ji juk mirė praėjus vos keliems mėnesiems nuo mano atsikraustymo. Tuo metu nuo sūnaus mirties buvo praėję keletas metų. Daug laiko.

– Būtent...

– Tačiau...

Moteris nušvito. Ir vėl nusišypsojo taip, jog atrodė, kad siauras veidas tuoj pasidalys pusiau.

– Paskambink Hansvoldui, buto numeris keturiasdešimt ketvirtas! Štai ten!

Ranka mostelėjo į žaliojo tokio pat pastato pusę. Jis stovėjo už šimto metrų nuo keturiasdešimt šeštuoju numeriu pažymėto namo atskirtas didžiulės vejos ir klubus siekiančios metalinės tvoros.

– Hansvoldas čia gyvena ilgiausiai iš visų. Jis turėtų būti perkopęs aštuntą dešimtį, tačiau galva skaidri lyg krištolas. Jei gali truputėlį lukteleti, su džiaugsmu tave palydėsiu ir pristatysiu...

Apsidairiusi ji pasilenkė arčiau nepraverdama durų.

– ...kadangi tave jau pažįstu. Tik minutėlę!

– Tai visai nebūtina, – greitai ištarė Inger Johanė. – Susitvarkysiu pati. Ačiū! Širdingai dėkoju.

Kad moteris su šifono skarele nespėtų persirengti, Inger Johanė skubriu žingsniu pasileido link vartų. Darželyje garsiai klykė vaikas. Dailidė ant pastolių kitoje gatvės pusėje siaubingai keikėsi ir grasino teismu kostiumuotam vyrui, kuris beviltiškai mosikavo rankomis rodydamas į apvirtusį cemento maišytuvą. Inger Johanei išbėgus į gatvę, sucypė automobilio stabdžiai, ji krūptelėjo ir panardino koją purvynėje.

Miestelis buvo pamažu beprarandąs savo žavesį.

– BET VIS DAR NELABAI suprantu, kodėl norite tai žinoti?

Haraldas Hansvoldas iškratė pypkę į didžiulę krištolinę peleninę. Blizgus paviršius pasidengė plonyčiu sudegusio tabako sluoksniu. Senasis puikiai apsirengęs vyras, matyti, turėjo regos problemų. Dėl blankiai pilkos plėvelės vieno vyzdžio kontūrai buvo išsilieję, ir jis nebematė reikalo nešioti akinių. Inger Johanė įtarė, jog jis aplinkui mato tik šešėlius. Jis leido jai, visiškai svetimam žmogui, iš virtuvės atnešti vynuogių limonado ir sausainių. Šiaip jis atrodė sveikas – ranka jam vėl kemšant į pypkę tabaką nedrebėjo. Balsas buvo ramus, ir jis be didelio vargo prisiminė Agnesę Mohaug – kaimynę, turinčią šiek tiek ribotų gabumų sūnų – kaip pats suformulavo.

– Jį buvo lengva valdyti. Manau, kad visų pirma tai ir buvo problema. Jam, aišku, sunkiai rasdavo

draugų. Turiu omenyje, tikrų draugų. Nepamirškite, jog tai buvo visai kiti laikai, laikai, kai... tolerancija žmonėms, kurie yra kitokie...

Jis šyptelėjo.

– ...tiesiog nebuvo kaip dabar.

Inger Johanė nežinojo, ar vyras mėgina pasirodyti ironiškas. Dūrė krūtinę, ir ji patraukė gerą gurkšnį limonado. Šis buvo per saldus, ir ji sumišusi išspjovė didžiąją dalį atgal į stiklinę.

– Andersas buvo visai neblogas berniukas, – nieko nepastebėjęs tęsė Hansvoldas. – Mano žmona retkarčiais pasikviesdavo jį į namus. Kartais tai keldavo man rūpestį, aš daug keliavau. Matote, esu į pensiją išėjęs garvežio mašinistas.

Tai, kad Haraldas Hansvoldas nuolatos kreipėsi į ją „jūs", galbūt nebuvo taip keista, atsižvelgus į jo amžių. Vis dėlto senasis vyras neabejotinai turėjo kažką aristokratiško, kaip ir jo butas su lubas siekiančiomis knygų stirtomis ir trimis moderniomis litografijomis ant sienų. Tai kažkaip nesiderino su ilgais darbo geležinkelyje metais. Bijodama, kad jos išankstiniai nusistatymai taps pernelyg akivaizdūs, ji energingai linkčiojo susidomėjusi, lyg garvežio mašinistas būtų profesija, apie kurią ji jau seniai nori sužinoti daugiau.

– Kai jis buvo mažas, tai, žinoma, buvo nieko baisaus. Tačiau paauglystėje... Jis išaugo didžiulis vyras. Vaikinas iš stuomens ir iš liemens. Bet, žinote...

Jis padarė daug sakantį judesį – pasukiojo smiliumi prie smilkinio.

– Ir dar buvo tas Asbjornas Revheimas.

– Asbjornas Revheimas?

– Taip, turbūt girdėjote apie jį?

Inger Johanė sumišusi linktelėjo.

– Žinoma, – sumurmėjo ji.

– Jis užaugo čia netoliese. Nejau to nežinojote? Tą biografiją – ji pasirodė praeitų metų rudenį – turėtumėte perskaityti. Nepaprastas vyras. Be galo įdomi knyga. Suprantate, Asbjornas dar būdamas vaikas buvo maištininkas. Rengėsi įžūliai. Elgėsi be galo ekscentriškai. Tikrai nebuvo toks kaip visi.

– Ne, – abejodama tarė Inger Johanė. – Tikrai, niekada nebuvo.

Haraldas Hansvoldas sukikeno ir papurtė galvą.

– Vieną sekmadienį, tai turėjo būti 1957-ieji arba 1958-ieji... Tai buvo 1957-ieji! Iškart po karaliaus Hakono mirties, praėjus vos kelioms dienoms, visoje šalyje buvo paskelbtas gedulas ir...

Jis papsėjo pypkę, kuri nenorėjo kaip reikiant įsidegti.

– Priešais darželį berniukas surengė egzekuciją. Taip, ten anuomet darželio nebuvo. Seniau ten stovėjo skautų stovykla. Anuomet.

– Egzekuciją? Mirties bausmę?

– Taip. Pagavo laukinį katiną ir aptaisė jį karališkais drabužiais. Šermuonėlių mantija ir karūna. Skraistė buvo padaryta iš seno triušio kailio, išmargintos taškeliais. Karūną, matyt, buvo taip pat pats padaręs. Vargšas gyvulys kniaukė ir blaškėsi, tačiau turėjo atsisveikinti su gyvenimu savadarbėse kartuvėse.

– Tai juk... Tai juk... Gyvūnų kankinimas!

– O kaipgi!

Jis vis dėlto negalėjo liautis šypsojęsis.

– Tai sąmyšis kilo! Atvyko policija, o šios gatvės moteriškės sukėlė siaubingą triukšmą. Asbjornas iš viso šito padarė tikrą cirką ir teigė, kad tai politinė demonstracija prieš karališkąją šeimą. Jis norėjo sudeginti katino lavoną ir jau buvo užkūręs laužą, bet įsikišo tvarkos sergėtojai ir viską nutraukė. Tik pagalvokite, iškart po tokio visų mylimo monarcho, koks buvo karalius Hakonas, mirties...

Ūmai šypsena dingo. Pilkoji akis dar labiau apsiblausė, lyg vyras žvelgtų į savo vidų, atgal į praeitį.

– Baisiausia, matyt, buvo tai, – tyliai tarė jis persimainiusiu balsu. – Baisiausia buvo tai, kad jis perrengė Andersą budeliu. Nuogas iki pusės ir su juoda budelio kauke. Agnesę Mohaug įvykis ypač sukrėtė. Tačiau buvo kaip buvo.

Bute spengė tyla. Jokio laikrodžio, jokio radijo, kurio niekas nesiklauso. Haraldo Hansvoldo butas nepriminė seno žmogaus namų. Baldai neutralūs, užuolaidos baltos, o ant palangių nestovėjo gėlių vazonai.

– Ar skaitėte kada Revheimą? – draugiškai paklausė Hansvoldas.

– Taip. Manau, didžiąją daugumą. Jis vienas iš tų, dėl kurių esant gimnazinio amžiaus kraustomasi iš proto. Bent jau man taip buvo. Jis toks... tiesmukas. Maištingas, juk pats taip sakėte. Toks stiprus... savo vienatvėje. Visiškai vienas tame, kuo tiki. Tai tokiame amžiuje daro įspūdį.

– Matyt, buvo ir kažkas daugiau, – tarė jis. – Tame, ką jis rašė, turiu galvoje. Kas jaudina šio amžiaus jaunimą. Gimnazinio amžiaus.

– Taip. Andersas Mohaugas buvo...

– Kaip jau sakiau, – tarė Hansvoldas ir sunkiai atsiduso. – Andersą Mohaugą buvo lengva valdyti. Kiti čionykščiai jaunuoliai vengė jo lyg maro, o Asbjornas Revheimas buvo draugiškiau nusiteikęs. Arba...

Ir vėl jo žvilgsnis nutolo, lyg būtų bandęs atsukti atminties juostą atgal nelabai žinodamas, kur sustoti.

– Vis dėlto jis nebuvo draugiškas. Išnaudodavo Andersą. Dėl to nekyla jokių abejonių. Be kita ko, jis buvo gana piktavalis, ne kartą tai įrodė. Taip pat ir savo knygose. Andersas Mohaugas – nerangus, lėtas vaikis. Visais atžvilgiais. Tai ne draugystė.

– Nesakykite taip, – tarė Inger Johanė.

– Sakysiu.

Pirmą kartą jo balse suskambo aštresnis tonas.

– Ar esate kada girdėjęs, – greitai ištarė Inger Johanė, – kad 1965-aisiais jis būtų turėjęs reikalų su policija?

– Ką? Policija?

– Taip. Ar yra Andersas kada turėjęs bėdų su policija?

– Na... Jis juk atsidurdavo cypėje kiekvieną kartą, kai Asbjornas ką nors sugalvodavo ir vargšelį į visa tai įtraukdavo. Tačiau niekada nebuvo kalbos apie kažką rimta.

– Esate tuo tikras?

– Sakykite...

Dabar ji galėjo prisiekti, kad jis mato ne prasčiau už erelį. Dėl blankiai pilkos ragenos kairioji akis atrodė didesnė nei dešinioji, buvo neįmanoma į jį nespoksoti.

– Gal galėtumėtė šiek tiek tiksliau?

– Turiu pagrindo manyti, kad Anderso motina 1965-aisiais, po sūnaus mirties, kreipėsi į policiją. Ji manė, kad jos sūnus prieš daugelį metų padarė nusikaltimą. Sunkų nusikaltimą, už kurį buvo nuteistas kitas žmogus.

– Agnesė Mohaug? Kad ponia Mohaug įduotų policijai savo pačios sūnų? Tai neįmanoma.

Jis stipriai papurtė galvą.

– Tačiau sūnus jau buvo miręs.

– Nesvarbu. Ši moteris gyveno dėl Anderso. Jis buvo vienintelis, ką ji turėjo. Ir ji nusipelno didžiulės pagarbos už tai, kad prižiūrėjo ir saugojo jį iki paskutinės dienos. Įduoti jį už kažką... Nors ir po...

Jis liovėsi bandęs prisidegti pypkę ir padėjo ją ant peleninės krašto.

– Tiesiog negaliu to suvokti.

– Ir niekada nesate girdėjęs jokių... gandų?

Hansvoldas prunkštelėjo ir susinėrė rankas ant pilvo.

– Gandų esu girdėjęs daugiau nei reikia. Tai mažas miestelis. Tačiau jei turite galvoje gandus apie Andersą, tai... Ne. Nieko, kur link jūs sukate.

– Ir kurgi aš suku?

– Kad berniukas bus padaręs kažką daug rimtesnio nei leidęsis apkvailinamas ir nugalabijęs katiną.

– Tuomet ilgiau jūsų nebetrukdysiu.

– Jūs visai netrukdote. Malonu sulaukti svečių.

Senuko lydima prie durų, Inger Johanė pastebėjo ant prieškambario sienos kabančią didžiulę kokių penkiasdešimties metų moters nuotrauką. Iš akinių buvo matyti, kad fotografuota turėjo būti septintajame dešimtmetyje.

– Mano žmona, – tarė Hansvoldas ir lengvai mostelėjo galva link portreto. – Randi. Nuostabi moteris. Ji mokėjo savaip elgtis su Andersu. Ponia Mohaug Randi visiškai pasitikėjo. Kai Andersas būdavo čia, jie galėdavo valandų valandas dėlioti dėliones arba žaisti *Canasta*. Randi nuolatos leisdavo jam laimėti. Lyg jis būtų buvęs mažas vaikas.

– Juk ir buvo, – tarė Inger Johanė. – Kažkuria prasme.

– Taip. Kažkuria prasme jis buvo mažas berniukas.

Senukas atsisuko į ją ir persibraukė per nosies kuprelę.

– Tačiau jis taip pat buvo vyras. Augalotas, stiprus vyras. Nepamirškite to.

– Nepamiršiu, – tarė Inger Johanė. – Dėkoju už pagalbą.

VAŽIUODAMA ATGAL Į OSLĄ ji tikrino mobiliojo telefono balso pašto pranešimus. Dvi žinutės iš Ingvaro – jis dėkojo už pagalbą praeitą naktį ir teiravosi, kur ji esanti. Inger Johanė sulėtino greitį ir saugiu atstumu ėmė važiuoti paskui sunkvežimį. Dar kartą išklausė žinutes. Paskutiniame pranešime skambėjo kažkas panašaus į susierzinimą arba galbūt nerimą.

Inger Johanė mėgino suprasti, ar jai tai patinka, ar galbūt ją provokuoja.

Mama buvo skambinusi tris kartus. Neatrodė, kad ji nurims, taigi Inger Johanė vienu ypu surinko numerį ir važiavo dešiniąja greitkelio juosta.

– Sveika, mama.

– Sveika! Kaip gerai, kad paskambinai. Tavo tėvas kaip tik apie tave teiravosi, jis...

– Tuomet perduok jam, kad tiesiog paskambintų.

– Paskambintų? Juk tavęs niekada nėra namie, mano mergyt! Mes juk jaudinomės tada, kai keletą dienų nieko apie save nepranešei po to, kai išvažiavai, ir visa kita. Ar spėjai aplankyti Marion? Kaip jai dabar sekasi su tuo naujuoju...

– Nieko neaplankiau, mama. Tai buvo darbinė kelionė.

– Na taip, bet kadangi jau buvai tuose kraštuose, juk galėjai...

– Tiesą sakant, šiuo metu turiu labai daug darbo. Kai tik viską sutvarkiau, grįžau namo.

– Puiku. Nuostabu, mano mergyt.

– Palikai žinutę mano atsakiklyje. Keletą. Kažko norėjai?

– Tiesiog sužinoti, kaip tau sekasi. Ir, be kita ko, pakviesti jus su Kristiane penktadienį pietų. Juk turėtų būti puiku, kai tau nereikia galvoti apie...

– Penktadienį... Turiu šiek tiek pagalvoti...

Sunkvežimiui sunkiai sekėsi kilti įkalne link Karihaugeno. Inger Johanė pasuko į kairę ir jį aplenkė. Ji pametė ausinę.

– Palauk, – sušuko pati sau. – Nepadėk ragelio, mama!

Mėgindama sugauti laidą, paleido iš rankų vairą. Mašina išlėkė į šalia esančią juostą, ir *Volvo* staiga stabdė, kad išvengtų susidūrimo. Inger Johanė sugriebė vairą abiem rankomis įtemptai žiūrėdama priešais save.

– Nepadėk ragelio, – įniršusi pakartojo ji.

Nenuleisdama akių nuo kelio susirado ausinę.

– Kas nutiko? – kitame laido gale sušuko motina. – Vairuoji mašiną kalbėdama telefonu?

– Ne, kalbu telefonu vairuodama mašiną. Nieko nenutiko.

– Vieną gražią dieną šitaip užsimuši. Juk nebūtina daryti viską vienu metu!

– Mes ateisime penktadienį, mama. Ir dar...

Širdis krūtinėje vis dar daužėsi lyg pašėlusi. Inger Johanė prisiminė, kad nuo ryto dar nieko nevalgė.

– Manai, Kristianė galėtų pabūti pas jus iki šeštadienio popietės?

– Suprantama! Nejau negalite pernakvoti jūs abi?

– Turiu planų, mama, bet būtų...

– Planų? Penktadienio vakarą?

– Ar gali Kristianė pas jus pasilikti – taip ar ne?

– Aišku, kad gali, brangioji. Ji pas mus visada laukiama. Tu taip pat. Puikiai tai žinai.

– Taip. Tuomet pasimatysime apie šešias.

Ji išjungė prieš motinai spėjant kažką daugiau pasakyti. Penktadienio vakarą Inger Johanė neturėjo jokių planų. Negalėjo suvokti, kodėl to paklausė. Su

Isaku jie buvo susitarę, kad prireikus Kristianei auklės, visada paklaus vienas kito. Pirmiausia.

Ji vėl surinko atsakiklio numerį. Ingvaro žinutės buvo ištrintos. Matyt, netyčia bus paspaudusi ne tą mygtuką. Jai kalbant su motina skambino Linė.

Sveika, čia Linė. Tik norėjau tau priminti apie skaitymo ratelį trečiadienį. Tavo eilė, nepamiršk. Ir tepasigaili tavęs Dievas, jei negali. Tiesiog pagamink ką nors paprasto. Mes atsinešime vyno. Pasimatysime apie aštuonias. Iki, mergyt! Laukiu nesulaukiu!

– Velnias!

Inger Johanė pasižymėjo savybe reikalus tvarkyti vienu metu. Kasdieniai buities darbai sekėsi kuo puikiausiai, nes ji galėjo daryti daugelį dalykų vienu metu. Galėjo planuoti Kristianės gimtadienį skalbdama drabužius ir tuo pat metu kalbėti telefonu. Ji klausėsi radijo skaitydama laikraštį ir paskui viską prisimindavo. Važiuodama į darželį ji planuodavo pietus ir kuo Kristianė vilkės kitą dieną. Ji valydavosi dantis, virdavo avižinę košę tuo pat metu garsiai skaitydama Kristianei. Kartais, susiruošusi prasiblaškyti su kitais žmonėmis, veždavo dukrą Isakui arba tėvams tuo pačiu metu dažydamasi prieš mašinos veidrodėlį. Tokios jau tos moterys. Ypač ji.

Tik ne darbe.

Inger Johanė pasirinko mokslininkės kelią, nes mėgo gilintis. Tačiau ne tik dėl to. Ji niekada nebūtų galėjusi tapti advokate arba biurokrate. Tirti reiškė galimybę būti nuodugniai. Vienu metu užsiimti vienu dalyku. Žvelgti plačiai ir giliai, skirti laiko sąsajoms. Tyrinėjimas teikė jai galimybę abejoti. Kasdienybė

susidėjo iš žaibiškų sprendimų ir pusėtinų išeičių, kompromisų ir gudrių triukų, o darbas teikė galimybę padaryti iš naujo tai, kuo nebūdavo iki galo patenkinta.

Dabar viskas susipainiojo.

Abejodama ji sutiko pasidomėti galima teisingumo klaida, kurios auka tapo Akselis Seieris, nes tai buvo svarbu jos projektui. Kažkuriuo momentu – ji negalėjo tiksliai pasakyti kada – byla ėmė gyventi savo atskirą gyvenimą. Ji nebeturėjo nieko bendra su jos darbu institute, tyrimu. Akselis Seieris buvo paslaptis, kuria ji dalijosi su sena moterimi ir kuri ją vieną dieną traukė, o kitą dieną norėjosi po viso to padėti didžiulį riebų tašką.

Tuomet leidosi įtraukiama į Ingvaro darbą.

Galiu žongliruoti daugybe mažų kamuoliukų vienu metu, – pagalvojo ji ir išsuko iš greitkelio prie Tosenloketo. – *Tik ne didžiuliais. Tik ne darbe. Tik ne dviem sudėtingais projektais iš karto.*

Tik ne penkios moteriškės trečiadienį ateisiančios pietų. Ji tiesiog nebepajėgs.

40

TEBUVO VIENUOLIKTA VALANDA pirmadienio, gegužės 29-osios, vakaro, tačiau Inger Johanė jau valanda kaip gulėjo lovoje. Ji turėjo būti mirtinai pervargusi. Vis dėlto nerimas neleido užmigti, nors ji

ir nežinojo, iš kur jis. Ji užsimerkė ir įsivaizdavo, kad dabar *Memorial Day*. Menkių kyšulyje šurmuliavo pirmas vasariškas savaitgalis. Langinės buvo nuimtos. Kambariai išvėdinti. Žvaigždėtos vėliavos plevėsavo ant šviežiai dažytų kotų, raudonas, baltas ir mėlynas nacionalinis pasididžiavimas plakėsi vėjyje, burlaiviams siuvant tarp Martos Vynuogyno ir žemyno.

Vorenas, matyt, bus buvęs Orleane ir vasarai palikęs žmoną ir vaikus name, iš kurio vėrėsi vaizdas į Nauset Beach paplūdimį. Vaikai jau turėjo būti suaugę. Bent jau paaugliai. Visai to nenorėdama, ji ėmė skaičiuoti. Tuomet prisivertė galvoti apie Akselį Seierį. Ji sėdėjo priešais save pasidėjusi Teisingumo ministerijos darbuotojų, dirbusių ten tarp 1964 ir 1966 metų, sąrašą. Šis buvo ilgas ir nieko jai nesakė. Identitetai. Žmonės. Asmenys, kurių ji nepažinojo ir kurių vardai jai nieko nereiškė.

Menkių kyšulyje ji visą laiką dirsčiojo sau per petį. Žinoma, kad jie nesusitiks. Pirmiausia, Harvičportą ir Orleaną skyrė geros penkiolika minučių mašina. Be to, nebuvo jokio pagrindo iš Orleano važiuoti į Harvičportą, eismas judėjo priešinga kryptimi. Orleanas buvo didelis. Bent jau didesnis. Daugiau parduotuvių. Restoranų. Palyginti su didžiuliu Nauset Beach paplūdimiu prie Atlanto vandenyno, Nantucket Sound panėšėjo į mažytį baseiną. Ji žinojo, kad jo nesutiks. Vis dėlto žvilgčiojo per petį.

Dar kartą perbėgo pirštu puslapius. Jie vis dar jai nieko nesakė. Nuo skyriaus vadovo, Alvhildės viršininko, mirties 1965-aisiais buvo praėję beveik trisdešimt metų. Teks jį pamiršti. Deja. Artimiausi

Alvhildės kolegos neturėjo ką pasakyti. Alvhildė jau seniai pati buvo išsiaiškinusi, ar jie ką pamena, ką nors numano apie įtartiną Akselio Seierio paleidimą. Teks juos pamiršti.

Inger Johanei iškrito iš rankų parkeris. Pradingo antklodės klostėse. Juoda dėmė sparčiai plėtėsi baltuose pataluose. Suskambo telefonas.

Anonimas, rodė ekranas.

Inger Johanė nepažinojo nieko, turinčio slaptą telefono numerį.

Tai turėjo būti Ingvaras.

Ingvaras ir Vorenas turėtų būti panašaus amžiaus, pamanė ji.

Jai atsigulus ir užsitraukus ant galvos antklodę, telefonas vis dar skambėjo.

Ryte ji per miglą prisiminė telefoną čirškus dar porą kartų. Sunku pasakyti, ji miegojo kietai ir nieko nesapnavo – visą naktį.

41

NORS DĖL NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES personalas buvo sustiprintas dviem jaunomis mergaitėmis iš profesinės mokyklos, direktorė nerimavo. Galų gale, atsakinga juk buvo ji. Išvyka į Technikos muziejų, jos nuomone, buvo lengvabūdiška ir nebūtina. Kiti ją perkalbėjo. Buvo netoli, ir vaikai galėjo eiti pėsčiomis, o be kita ko, keturiems suaugusiesiems teko dešimt

vaikų. Vaikai jau seniai džiaugėsi, ir turėjo būti ribos, kiek šis beprotis pagrobėjas gali juos varžyti. Buvo apypietė, laikrodis dar nebuvo išmušęs vidurdienio.

Vaikams buvo tarp trejų ir penkerių metų. Jie ėjo poromis susikibę rankomis. Direktorė išskėstomis rankomis žengė priekyje, lyg šitaip pavyktų labiau apsaugoti vaikus. Gale ėjo viena iš naujųjų merginų, o vienintelis vyriškosios giminės darbuotojas žengė iš krašto traukdamas kareiviškas dainas, kurios padėjo vaikams žygiuoti vienu ritmu. Iš kitos pusės šaligatviu ėjo Berta, kuri iš tikrųjų buvo virėja.

– Kairę, dešinę, viens du trys, – staugė vyras. – Judink užpakalį tu greičiau, ženk kartu, bus smagiau!

– Tššš, – sušnypštė direktorė.

– Užpakalį, – spiegė vaikai. – Jis pasakė *užpakalį*!

Berta suklupo ant asfalto duobės ir atsiliko. Viena iš mažylių, paleidusi draugės ranką, pasileido jai padėti.

– Užpakalis, – kartojo du berniukai. – Užpakalis, užpakalis!

Jie praėjo pro įvažiavimą į prekybos centrą Rema 1000. Krovininė mašina mėgino išsukti į Kjelsosveieno gatvę. Direktorė pagrūmojo vairuotojui kumščiu, o šis atsakė iškeldamas didįjį pirštą. Mašina lėtai riedėjo į priekį. Staiga suriko Berta – mažoji Elinė kaip įbesta stovėjo priešais priekinį buferį. Per gatvę prie jų atbindzeno palaidas šuo. Vizgindamas uodegą jis sukosi apie tris vaikus, iš visų jėgų bandančius sugriebti žaliąjį kaklasaitį. Šuns šeimininkas subliuvo nuo apačioje esančio pėsčiųjų tako prie Akerselvos upės. Šuo pastatė ausis ir pasileido bėgti. Sucypė *Volvo* stab-

džiai. Dešinysis automobilio sparnas kliudė šunį, ir jis staugdamas nušlubčiojo ant trijų kojų. Elinė verkė. Krovininės mašinos vairuotojas nuleido langą ir riebiai nusikeikė. Merginos iš profesinės mokyklos laikė kiekviena po vaiką už apykaklės ir plačiai išžergusios kojas mėgino sukliudyti kitiems mažyliams išsprukti į gatvę. Berta pakėlė Elinę ant rankų. Krovininė mašina lėtai užvažiavo ant šaligatvio ir nurūko link Frysjaveieno gatvės. Tolumoje cypė šuo. Šeimininkas tupėjo mėgindamas jį nuraminti. Žaliojo *Volvo* vairuotoja buvo sustojusi kelio viduryje, ji sėdėjo atidariusi dureles gerai nežinodama, ar turėtų išlipti. Už jos jau stovėjo keturios mašinos, dvi iš jų įnirtingai signalizavo.

– Jakobas, – ištarė direktorė. – Kur Jakobas?

VĖLIAU, KAI darželio vienintelis vyriškos lyties darbuotojas Marius Larsenas turėjo policijai papasakoti, kas iš tikrųjų įvyko tą gegužės 31-osios trečiadienio popietę priešais prekybos centrą Rema 1000 Kjelsosveieno gatvėje, jis nebegalėjo nusakyti tikrosios įvykių sekos. Vyras prisiminė tik visas smulkmenas. Ten buvo šuo ir *Volvo*. Krovininės mašinos vairuotojas buvo užsienietis. Šuns šeimininkas vilkėjo raudoną megztinį. Elinė raudojo, o Berta ant kažko suklupo. Kadangi ji turėjo didžiulį antsvorį, šiek tiek užtruko, kol vėl atsistojo. *Volvo* buvo žalias. Jie dainavo kareiviškas dainas. Ėjo į Technikos muziejų. Tai buvęs medžioklinis šuo, pilkos ir rudos spalvos.

Marius Larsenas atsiminė visas detales, tačiau šios nesudarė visumos. Galiausiai jis paprašė jas užrašyti.

Kantrus tarnautojas davė jam geltonų lipnių lapelių. Po lapelį kiekvienam įvykiui. Jis išdėstė juos vienas po kito, sukeitė vietomis, svarstė ir laužė galvą, rašė naujus sustingusiais sutvarstytais pirštais, mėgino dar kartą.

Vienintelis dalykas, apie kurį jis tvirtai žinojo, buvo įvykio pabaiga.

– JAKOBAS, – ištarė direktorė. – Kur Jakobas?

Marius Larsenas paleido du vaikus. Jis greitai apsisuko ir išvydo Jakobą už šimto penkiasdešimties metrų vyrui po pažastimi, šis atidarinėjo mašinos, kuri stovėjo priešais garažus, esančius kylant gatve į rytus, dureles.

Marius pasileido bėgti.

Bėgdamas pametė vieną batą.

Kai priartėjo prie mašinos – buvo likę ne daugiau kaip dešimt dvylika metrų – užsivedė motoras. Mašina šoktelėjo iš vietos ir per šaligatvį išlėkė į gatvę. Marius nesustojo. Jakobo nesimatė. Jis, matyt, gulėjo ant galinės sėdynės. Marius puolė prie durelių rankenos. Alaus butelio šukės supjaustė basą pėdą. Automobilio durelės su trenksmu atsidarė, Marius prarado pusiausvyrą. Vairuotojas nuspaudė stabdžius. Durelės daužėsi į abi puses. Jakobas verkė. Marius durų nepaleido, dabar laikėsi įsikibęs lango, stipriai apsivijo pirštais nesiruošdamas paleisti. Mašina vėl pajudėjo šokčiodama iš vietos, kol staiga padidino greitį ir Marius nuslydo, jis nebejautė rankų, o sužeista pėda smarkiai kraujavo. Jis gulėjo ant asfalto, Kjelsosveieno gatvės viduryje.

Jakobas gulėjo šalia raudodamas.

Kaip vėliau paaiškėjo, krisdamas berniukas susilaužė koją. Šiaip buvo sveikut sveikutėlis. Apskritai tariant.

BEVEIK LYGIAI po penkių valandų, dešimt minučių po penktos, trečiadienio popietę, Ingvaras Stubio, Sigmundas Berlis ir keturi tyrėjai iš Askerio ir Berumo policijos komisariato stovėjo priešais laukujes Rykino kvartale esančio namo buto duris. Laiptinė atsidavė drėgnu betonu ir pigiais pietumis. Joks smalsus kaimynas neiškišo galvos pasižiūrėti. Joks vaikas nepribėgo prie jų, kai šie pasistatė tris tamsias mašinas tiesiai priešais namą – trys vienodos mašinos su prastai paslėptomis mėlynomis šviesomis ant kapoto. Aplinkui buvo tylu. Spynai atrakinti prireikė trijų minučių.

– Spėju, kad su formalumais viskas tvarkoje, – tarė Ingvaras Stubio ir įėjo į butą.

– Žinai, šią akimirką man į tai nusispjaut.

Policininkas iš Askerio ir Berumo nuovados nusekė paskui jį. Ingvaras atsisuko užtverdamas kelią.

– Kaip tik dabar su tokiais dalykais turėtume būti atsargūs, – tarė jis.

– Gerai jau, gerai. Viskas tvarkoje. Pasitrauk.

Ingvaras nežinojo, ko jis tikėjosi. Matyt, nieko. Šitaip geriausia. Niekas neturėjo jo stebinti, niekada. Tokiems atvejams jis turėjo savo ritualą. Trumputė susikaupimo valandėlė užmerktomis akimis prieš įeinant į vidų – kad išvalytų smegenis, išsivaduotų iš išankstinių nuomonių bei daugiau ar mažiau pagrįstų spėjimų.

Dabar norėjo, kad būtų geriau pasiruošęs.

NORVEGIJOJE NEOFICIALIAI BUVO nepaprastoji padėtis.

Žinia pasklido praėjus jau kelioms minutėms po įvykio – bandyta pagrobti dar vieną vaiką. Šįkart policija turėjo tiek automobilio numerius, tiek puikų nusikaltėlio išvaizdos aprašymą. NRK ir TV2 televizijos atlaisvino eterio laiką. Daugybė pradžioje planuotų trumpučių specialiųjų laidų per trumpą laiką virto viena ilga – abiejuose kanaluose. Per stebėtinai trumpą laiką redakcijos į studiją sukvietė ekspertus, visų sričių specialistus, kurie nors truputį galėjo būti susiję su byla. Tik pora iš jų vaidino pagrindinius vaidmenis – žymus vaikų psichologas ir į pensiją išėjęs kriminalinės policijos viršininkas iš studijos beveik neišeidavo, nesvarbu, kokia laida būtų transliuojama. Be kita ko, redakcijos pasirodė esančios be galo išradingos. Kartais per daug išradingos – TV2 televizija parodė penkiolikos minučių interviu su laidojimo biuro agentu. Liesas juodai vilkintis vyras giliai įsijautęs pasakojo apie tėvų, tragiškomis aplinkybėmis praradusių savo vaikus, sielvartą, visa tai iliustruodamas daugybe ne visai anoniminių pavyzdžių. Žiūrovų reakcija buvo tokia audringa, kad vyriausiajam redaktoriui teko apgailestauti dar nespėjus baigtis laidai.

Liudytojas iš Kjelsosveieno gatvės matė, kad pagrobėjo ranka sugipsuota.

Pasipiktinęs nepakankamu policijos susidomėjimu – jie pasižymėjo vardą ir adresą ir pasakė, kad

susisieks su juo po keleto dienų – jis paskambino TV2 televizijos informacijos telefonu. Išvaizdos aprašymas, kurį jis pateikė, buvo toks tikslus ir ypatingas, kad vienas kriminalinės kronikos reporterių prisiminė neseniai Askerio ir Berumo nuovadoje įvykusį suėmimą. Protiškai atsilikęs vaikinas, tvirtino jis besirausdamas savo užrašuose. Akylų piliečių savigynos būrys sulaužė vyrui ranką, tačiau reikalas buvo greitai užmirštas, kadangi šis nenorėjo kalbėtis su žurnalistais. Be to, policija buvo šventai įsitikinusi, kad su pagrobimais jis neturi nieko bendra.

Vaikų žudikas, Norvegiją kamuojantis košmaras, iki šiol kainavęs tris, galbūt keturias, vaikų gyvybes, buvo suimtas anksčiau! Ir paleistas, kaip niekur nieko, praėjus tik kelioms valandoms po suėmimo. Padėtį dar pablogino tai, jog šis tipas ir šįkart išsisuko. Policijai apie įvykį mobiliuoju telefonu nedelsdamas pranešė nuovokus vairuotojas. Vis dėlto nusikaltėlis dingo kaip į vandenį. Neapsakomas skandalas.

Oslo policijos viršininkas komentuoti atsisakė. Trumputėje spaudos konferencijoje teisingumo ministras pasiūlė kreiptis į policijos viršininką. Policijos viršininkas vis dar sėdėjo savo biure neturėdamas ką pasakyti.

TV2 televizija pirmavo, o NRK nebeturėjo jokių galimybių pasivyti. Skambinęs liudytojas pateko į televiziją. Nors jam ir nebuvo suteikta ketvirčio valandos eterio garbė, bent jau interviu truko dvi minutes. Be kita ko, jis galėjo džiaugtis dešimčia tūkstančių kronų, netrukus papildysiančių jo banko sąskaitą.

Labai greitai, užtikrino kriminalinių kronikų reporteris, tą pačią minutę išjungus kameras.

BLOGIAUSIA BUVO net ne tie visur besivoliojantys žurnalai, pilni brutalių pornografinių nuotraukų.

Nedaug buvo dalykų, kurių Ingvaras Stubio nebūtų matęs anksčiau. Žurnalai buvo išspausdinti ant pigaus popieriaus, tačiau buvo keturių spalvų. Ingvaras žinojo, kad dauguma jų išleisti trečiojo pasaulio šalyse, kur vaikai perkami už grašius, o policija užmerkia akis už pluoštą dolerių. Blogiausia taip pat buvo ne tai, kad vaikai, tuščiu žvilgsniu spoksantys į jį iš šlykščių nuotraukų, vargu ar galėjo būti daugiau nei dvejų. Ingvaras Stubio savomis akimis buvo matęs šešių mėnesių seksualinės prievartos auką ir nebeturėjo jokių iliuzijų. Tai, kad buto savininkas buvo nusipirkęs kompiuterį, stebino labiau.

– Klydau dėl šio vyro, – sumurmėjo jis ir užsitempė gumines pirštines.

Blogiausia vis dėlto buvo sienos.

Visi straipsniai, susiję su pagrobimais, buvo kruopščiai iškirpti ir pakabinti. Pradedant pirmąja kuklia žinute apie Emilijos dingimą ir baigiant dviejų puslapių Jano Kjerstado esė dienraščio *Aftenposten* rytiniame numeryje.

– Viską, – tarė Hermansenas. – Velniai mane griebtų, jis išsaugojo viską.

– Ir dar daugiau, – pasakė jauniausias policininkas ir galvos mostu parodė į vaikų nuotraukas.

Tai buvo tos pačios nuotraukos, kurios kabojo paties Ingvaro biure. Jis priėjo prie sienos ir prisimerkęs

pažvelgė į kopijas. Šios buvo sudėtos į plastikinius dėklus. Vis dėlto iš karto buvo matyti, kad jos nebuvo iškirptos iš laikraščio.

– Kopijos iš interneto, – niekieno neklaustas pareiškė jauniausias kolega.

– Tuomet negali būti visiškas idiotas, – tarė Hermansenas, nepakeldamas akių į Ingvarą.

– Aš jau tai pripažinau, – griežtai pasakė Ingvaras.

Svetainė tiesiog priminė kažką panašaus į biurą. Centrinį iš vieno žmogaus susidedančios armijos štabą. Ingvaras lėtai vaikščiojo po kambarį. Visoje šioje beprotybėje buvo kažkas panašaus į sistemą. Net ir pornografiniai žurnalai buvo išrikiuoti iškrypusia chronologine seka. Jis matė, kad arčiausiai lango buvo žurnalai su trylikos keturiolikos metų vaikais. Kuo toliau žengė į kambarį, tuo aukos buvo jaunesnės. Daug nesirinkdamas jis pačiupo pirmą pasitaikiusį žurnalą, gulėjusį ant mažo staliuko prie virtuvės durų. Žvilgtelėjęs į nuotrauką pajuto, kad jam užspaudė gerklę prieš prisiverčiant padėti jį atgal nesuplėšius į skutus. Vienas iš Askerio ir Berumo nuovados policininkų tyliai kalbėjo mobiliuoju telefonu. Baigęs pokalbį, jis papurtė galvą.

– Jie net nerado mašinos. Ką jau kalbėti apie vyrą. Kai čia viduje viskas taip atrodo...

Jis mostelėjo ranka.

– ...tai šiuo metu neturiu jokio noro eiti į miegamąjį. Šeši policininkai stovėjo tylėdami ir žvalgėsi aplinkui. Niekas nepratarė nė žodžio. Priešais namą kažkas vyko. Jie girdėjo sustojant mašinas. Šūksnius.

Kulnų kaukšėjimą į asfaltą. Vis dar visi tylėjo. Policininkas, nenorėjęs apžiūrėti miegamojo, priglaudė prie akių nykštį bei smilių ir smarkiai paspaudė. Išvydęs grimasą arčiausiai stovėjęs kolega silpnai patapšnojo jam per petį. Dvokė įsisenėjusiu purvinu seksu. Smirdėjo sperma ir nešvariais drabužiais. Trenkė nuodėme, gėda ir paslaptimi. Ingvaras žvelgė į ant sienos kabančią Emilijos nuotrauką. Ji vis dar buvo tokia pat rimta, šalpusniai kuteno kaktą, ir atrodė, lyg ji viską žinotų.

– Tai ne jis, – tarė Ingvaras.

– Ką?

Kiti sužiuro į jį. Jauniausiasis kvailai vėpsojo išsižiojęs, jo akys buvo drėgnos.

– Suklydau vertindamas šio vyro protinius sugebėjimus, – prisipažino Ingvaras ir atsikrenkštė.

– Akivaizdu, kad jis moka naudotis kompiuteriu. Sugeba susisiekti su viso šito mėšlo tiekėju...

Jis nutilo mėgindamas rasti tikslesnį žodį, piktesnį, taiklesnį posakį apibūdinti visai tai makulatūrai, kurios krūvos aplinkui voliojosi.

– ...mėšlui, – nusivylęs pakartojo jis. – Jis seka visas naujienas. Ir mes beveik šimtu procentų esame tikri, kad šį išpuolį Kjelsosveieno gatvėje šiandien padarė jis. Jo mašina. Sulaužyta ranka. Aprašymas visiškai atitinka. Tačiau tai nėra... Tačiau tai *nėra* tas vyras, kuris pagrobė ir nužudė kitus vaikus.

– Ir visa tai išsiaiškinai pats vienas.

Sigmundo Berlio veido išraiška galėjo reikšti, kad jis nebelaiko Ingvaro Stubio savo partneriu. Jis buvo bepasirenkąs kitą stovyklą – Berumo policiją, kuri

žinojo, kad bylą ji išaiškino. Jei jie tik rastų vyrą, gyvenantį šiame bute tarp laikraščių iškarpų, pornografijos ir purvinų skudurų. Jie žinojo, kas jis, ir jis turėjo būti sučiuptas.

– Šis vyras kartą leidosi sugaunamas. Dviejų mėgėjų! Šiandien jis ir vėl beveik leidosi sučiumpamas. Mūsų vyras, vyras, kurio ieškome, vyras, nužudęs Kimą ir Gleną Hugo, ir Sarą...

Ingvaras nepaleido iš akių Emilijos nuotraukos.

– ...ir kuris galbūt kažkur laiko uždaręs Emiliją... Jis nesileis sugaunamas. Ne šitaip. Vidury baltos dienos nebandys grobti vaiko, prižiūrimo pulko suaugusių sargų, ir dar su savo automobiliu. Ir didžiuliu gipsu ant rankos. Negali būti. Jūs taip pat tai žinote. Mes tiesiog taip apsėsti minties sučiupti tą kiaulę, kad...

– Gal tuomet gali man paaiškinti, kas štai čia? – nutraukė Hermansenas.

Policininkas netriumfavo. Balsas buvo duslus, beveik beviltiškas. Iš stalčiaus jis buvo ištraukęs aplanką. Jame gulėjo plonytis pluoštelis A4 formato popieriaus lapų. Ingvaras Stubio nenorėjo žiūrėti. Jis numanė, kad aplanko turinys apvers aukštyn kojomis visą tyrimą. Daugiau nei šimtas tyrėjų, kurie iki šiol vadovavosi teorija, kad niekas neaišku ir visos galimybės turi likti atviros – šaunūs policininkai, kurie bent jau mėgino pažvelgti iš skirtingų kampų ir žinojo, jog geras policijos darbas yra kantraus ir sistemingo tyrimo rezultatas – dabar jie bus lenkiami į vieną pusę.

Emilija, – pagalvojo jis. – *Tai susiję su Emilija. Ji kažkur yra. Ji gyva.*

– O velnias, – išsprūdo jauniausiajam policininkui.

Sigmundas Berlis švilptelėjo.

Lauke jie girdėjo daugiau automobilių. Šūksniai ir pašnekesiai. Ingvaras priėjo prie lango ir atsargiai patraukė į šoną žaliuzes. Atvyko žurnalistai. Savaime aišku. Jie būriavosi prie įėjimo apačioje. Keli iš jų žvilgčiojo į viršų, ir Ingvaras paleido pilkas žaliuzes. Jis atsisuko į kambarį. Kiti penki buvo susirinkę aplink Hermanseną, kuris vienoje rankoje vis dar laikė raudonąjį plastikinį aplanką. Kitoje turėjo plonytį pluoštelį popieriaus lapų. Jis atkišo lapą Ingvarui, raštas buvo lengvai įskaitomas, net ir nuo lango.

GAVAI, KO NUSIPELNĘS.

– Tai parašyta mašinėle, – tarė Ingvaras.

– Liaukis, – atkirto Sigmundas. – Ingvarai, dabar jau privalai liautis. Iš kur turėtų šitas tipas *žinoti*...

– Pas vaikus rasti lapeliai buvo parašyti ranka. Žmonės, jie buvo parašyti ranka!

– Tu kalbėsi ar man kalbėti su tais ten, lauke? – paklausė Hermansenas ir atsargiai sudėjo lapus atgal į aplanką. – Ne kažin ką galime pasakyti, tačiau, iš tikrųjų, natūralu, kad aš... Kadangi jau esame Berume.

Ingvaras Stubio truktelėjo pečiais. Nepratarė nė žodžio skindamasis kelią per žmonių, kurie susispietė priešais žemąjį Rykino pastatų kvartalą, minią.

Pagaliau jis pasiekė mašiną ir įsėdo. Kai jau buvo nusprendęs Sigmundo Berlio nebelaukti, uždusęs kolega klestelėjo ant priekinės keleivio sėdynės. Grįždami į Oslą jie vargu ar apsikeitė nors vienu žodžiu.

42

– NESUPRANTU, kaip tau viskas pavyksta, – susižavėjusi tarė Bentė. – Buvo *šitaip* skanu!

Kristianė miegojo. Paprastai ji būdavo nerami, kai Inger Johanė laukdavo svečių. Jau ankstyvą pavakarį prasidėdavo ilgai trunkanti nesukalbamumo fazė. Mergaitė blaškydavosi iš vieno kambario į kitą, nenorėdavo valgyti. Nenorėdavo miegoti. Šį vakarą ji, priešingai, soti krito į lovą vienoje rankoje laikydama Sulamitą, kitoje – laimingą besiseiliojantį Džeką. Amerikos Karalius su Kristiane kažką padarė, Inger Johanei teko tai pripažinti. Šįryt dukra išmiegojo iki pusės aštuonių.

– Recepto, – tarė Kristina ir nurijo kąsnį. – Man reikia recepto.

– Jo nėra, – atsakė Inger Johanė. – Tiesiog kažką suimprovizavau.

Vynas jai patiko. Buvo trečiadienio vakaras, laikrodis rodė pusę dešimtos. Galva atrodė lengva. Nemaudė pečių. Merginos prie stalo plepėjo viena per kitą. Tik Tūnė pranešė neatvyksianti, ji nedrįso palikti vaikų esant tokiai padėčiai. Ypač po šiandienos įvykių.

– Ji visada buvo tokia *velniškai* baili, – pareiškė Bentė ir išliejo ant staltiesės vyną. – Juk vaikai turi tėvą. Oi! Greičiau, druskos! Mineralinio! Tūnė taip... taip perdėtai visko bijo. Turiu galvoje, mes juk negalime užsimūryti tarp keturių sienų, nors tas monstras ir vaikšto laisvėje!

– Dabar jie jį sučiups, – pasakė Linė. – Dabar juk žino, kas jis toks. Nebe kažin kiek ilgai jam dar pavyks slapstytis. Toli nepaspruks. Ar matėt, kad policija jau paskelbė nuotrauką ir visa kita? Neišpilk viso mineralinio!

Ingvaras nepaskambino. Nebepaskambino po to, kai Inger Johanė nekėlė telefono ragelio vakar naktį. Ji nežinojo, ar gailisi. Nenumanė, kodėl nenorėjo su juo šnekėtis. Tada. Ne dabar. Dabar jis galėtų paskambinti. Galėtų ateiti po kelių valandų, kai merginos jau bus iki valiai prisikikenusios ir išsvirduliavusios iš buto. Tuomet Ingvaras galėtų ateiti. Jie galėtų valgyti vakarienės likučius ir gerti pieną sėdėdami prie virtuvės stalo. Jis galėtų nusimaudyti po dušu ir pasiskolinti senus futbolo marškinėlius iš Amerikos. Inger Johanė galėtų žiūrėti į jo rankas, kai jis pasilenktų atsiremdamas jomis į stalo paviršių, marškinių rankovės būtų trumpos, ir jo rankos būtų apžėlusios šviesiais plaukeliais, lyg jau būtų vasara.

– ...tiesa?

Inger Johanė staiga nusišypsojo.

– Ką?

– Dabar jie jį sučiups, tiesa?

– Iš kur aš galiu žinoti?!

– Betgi šitas vyrukas, – neatlyžo Linė. – Kurį sutikau čia šeštadienį. Argi jis nedirba policijoje? Juk pati sakei, nesakei? Ach taip... Iš kriminalinės policijos!

– Argi neketinome šiandien šnekėti apie knygą, – pasakė Inger Johanė ir nuėjo į virtuvę dar atnešti vyno – moteriškės kaip visada atsinešė per daug.

– Kurios tu, aišku, neperskaitei, – pareiškė Linė.

– Ir aš neskaičiau, – tarė Bentė. – Paprasčiausiai neturėjau laiko. Atsiprašau.

– Aš irgi neperskaičiau, – prisipažino Kristina. – Jei nori, kad druska padėtų, turi įtrinti ją į medžiagą. Štai taip!

Ji pasilenkė virš stalo ir įmerkė smilių į druskos ir mineralinio vandens košę.

– Kodėl vadiname tai skaitymo rateliu?

Linė laikė priekaištingai iškėlusi knygą.

– ...kai tik aš viena skaitau? Pasakykit jūs man, susilaukus vaikų, kažkas *nutinka?* Dingsta skaitymo įgūdžiai?

– Dingsta laikas, – sau po nosimi sumurmėjo Bentė. – Laikas, Line. Tai jis dingsta.

– Žinai, tai mane tikrai siutina, – užsivedė Linė. – Nuolat kalbate, lyg vienintelis išganymas... Lyg susilaukus vaikų galima...

– Ar negalėtum geriau šiek tiek papasakoti apie knygą? – paskubomis nutraukė ją Inger Johanė. – Man įdomu. Tikrai. Kai buvau jaunesnė, skaitydavau visas Asbjorno Revheimo knygas. Netgi buvau sugalvojusi nusipirkti vieną egzempliorių... Kaip jis vadinasi?

Ji stvėrė knygą. Linė ištraukė ją jai iš rankų.

– Revheimas. *Traktatas apie iš anksto praneštą savižudybę,* – perskaitė Haldis. – Be to, manęs nepaklausei. Aš ją kaip tik perskaičiau.

– Komiška, – tarė Bentė. – Neturi vaikų, Haldis.

– Tinkamas pavadinimas, – pareiškė Linė balse vis dar skambant nepasitenkinimo gaidelei. – Jo poelgiuose ir knygose galima įžvelgti... Mirties ilgesį. Taip. Mirties troškimą.

– Skamba kaip kriminalinis romanas, – tarė Kristina. – Gal tiesiog nuimkime staltiesę?

Bentė ir vėl prilaistė. Užuot dar užbėrusi druskos, raudoną dėmę nevykusiai paslėpė po servetėle. Taurė vis dar gulėjo apvirtusi. Raudona dėmė po popieriumi plėtėsi.

– Spjauk į tai, – tarė Inger Johanė ir pakėlė taurę. – Nieko tokio. Kada jis mirė?

– 1983-iaisiais. Pati dar gerai prisimenu.

– Hmm. Ir aš. Šiaip ar taip, tai buvo įžūlus būdas atimti sau gyvybę.

– Švelniai tariant.

– Papasakokite, – tyliai paprašė Bentė.

– Galbūt tau reikėtų išgerti gurkšnį mineralinio.

Kristina atnešė iš virtuvės mineralinį vandenį. Bentė krapštinėjo dėmę ant staltiesės. Linė įpylė vyno. Haldis vartė Asbjorno Revheimo biografiją.

Inger Johanė jautėsi puikiai.

Beveik nieko nespėjo, tik perlėkė per butą su dulkių siurbliu rankose, sugrūdo Kristianės daiktus į didžiąją dėžę jos kambaryje ir išsveitė vonią. Pagaminti maistą užtruko pusvalandį. Ji neturėjo jokio noro. Vis dėlto laikėsi susitarimo. Merginos linksminosi. Net ir Bentė žvelgė laiminga iš po sunkių akių vokų. Inger Johanė galėjo kitą rytą į darbą ateiti vėliau. Galėjo porą valandų pasivaikščioti su Kristiane ir atsikvėpti. Inger Johanė džiaugėsi matydama merginas ir nesipriešino Kristinai pasisiūlius įpilti jai daugiau vyno.

– Girdėjau, kad visi, kurie žudosi, iš tikrųjų yra apimti ūminės psichozės, – pasakė Linė.

– Kas per nesąmonės, – paprieštaravo Haldis.

– Ne, tai gryna tiesa!

– Kad tai girdėjai, gal ir taip. Tačiau tai neteisinga informacija.

– O ką tu apie tai žinai?

– Tai galėtų būti tiesa kalbant apie Asbjorną Revheimą, – pasakė Inger Johanė. – Iš kitos pusės, vyriškis juk bandė keletą kartų. Nejau manote, kad kiekvieną kartą jį buvo apėmusi psichozė?

– Jis buvo kvanktelėjęs, – sumurmėjo Bentė. – Tiesiog visiškai kvanktelėjęs.

– Tai ne tas pats kaip psichotinis, – paprieštaravo Kristina. – Pažįstu porą, kuriuos galėčiau pavadinti kvanktelėjusiais. Tačiau niekada nesu sutikusi psichotinių asmenybių.

– Mano viršininkas yra psichopatas, – garsiai pareiškė Bentė. – Tikras blogio įsikūnijimas, kad mane kur galas! *Blogio įsikūnijimas!*

– Štai, išgerk vandens, – pasiūlė Linė ir ištiesė jai pusantro litro butelį.

– Psichopatiškas ir psichotinis ne visai tas pats, Bente. Ar kuri iš jūsų yra skaičiusi *Nugrimzdęs miestas, jūra kyla?*

Visos linktelėjo. Išskyrus Bentę.

– Ji pasirodė praėjus vos keleriems metams po nuosprendžio, – tarė Inger Johanė. – Ar ne tiesa? Ir dar juk...

– Ar tik ne šioje knygoje jis aprašinėja savižudybę? – pertraukė ją Kristina. – Nors knyga ir parašyta daugybė metų prieš jam iš tikrųjų nusižudant... Tiesą sakant, nemalonu apie tai galvoti.

Ji dramatiškai nusipurtė.

– Nagi, atsakykit, – neatlyžo Bentė. – Nejau negalite paprasčiausiai pasakyti, kas nutiko?

Visos tylėjo. Inger Johanė ėmė nukraustinėti stalą. Visos buvo sočios.

– Manau, galėtume pašnekėti apie ką nors malonesnio, – atsargiai pasiūlė Haldis. – Kokių planų turite vasarai?

KAI DRAUGĖS PAGALIAU išsvirduliavo pro duris, laikrodis rodė po pirmos nakties. Bentė buvo miegojusi dvi valandas ir atrodė suglumusi, kad reikės važiuoti namo. Haldis pažadėjo savo taksi padaryti lankstą ir nuvežti ją į Blinderną, ji saugiai pristatysianti Bentę į lovą. Inger Johanė kaip reikiant išvėdino. Paskutinę valandą draudimas rūkyti buvo panaikintas, nors ji ir nelabai prisiminė, kas priėmė tokį sprendimą. Ji pastatė keturis plokščius dubenis su actu. Tuomet išėjo į terasą.

Buvo antra pirmosios birželio dienos valanda. Vakaruose buvo galima įžiūrėti tamsiai mėlyną ankstyvos vasaros pašvaistę, porą mėnesių naktimis kaip reikiant nebesutems. Oras buvo žvarbus, tačiau vis tiek buvo galima stovėti be palto. Inger Johanė atsirėmė į gėlių lovelį. Nuleidusios galvas eilute puikavosi našlaitės.

Per tris dienas jai teko kalbėti apie Asbjorną Revheimą du kartus.

Asbjornas Revheimas, aišku, buvo centrinė norvegų literatūros figūra, lygiai kaip ir naujosios Norvegijos istorijos. 1971-aisiais arba 1972-aisiais, tiksliai ji neprisiminė, jis buvo nuteistas už šventvagiško, nepa-

doraus romano parašymą – praėjus keletui metų po to paiko proceso prieš Jensą Bjorneboe, kuris turėjo būti padėjęs tašką prokurorų literatūrinėms ambicijoms. Revheimas nesileido sužlugdomas ir po dvejų metų grįžo su romanu *Nugrimzdęs miestas, jūra kyla*. Šis buvo stačiokiškesnis ir dar labiau niekinantis Dievą nei visi Norvegijoje kada nors prieš tai ir po to išspausdinti raštai. Kai kurie kalbėjo apie Nobelio premiją. Dauguma manė, kad vyras nusipelnė naujos teismų karuselės. Prokuratūros darbuotojai vis dėlto savo pamoką išmoko, generalinis prokuroras po daugelio metų prasitarė, kad, iš tiesų, šios knygos niekada nebuvo skaitęs.

Revheimas buvo svarbus rašytojas. Tačiau miręs, ir jau seniai. Inger Johanė negalėjo prisiminti, kada paskutinį kartą galvojo apie šį vyrą ir, ką jau kalbėti, šnekėjo apie jį. Kai praeitą rudenį pasirodė biografija, sukėlusi didžiulį susidomėjimą, ji jos net nenusipirko. Revheimas rašė knygas, kurios kažką reiškė, kai ji buvo daug jaunesnė. Šiandien jis neturėjo jai ką pasakyti. Jos gyvenime, koks jis dabar buvo.

Du kartai per tris dienas.

Anderso Mohaugo motina manė, kad jis buvo įsipainiojęs į mažosios Hedvigos nužudymą 1956-aisiais. Andersas Mohaugas buvo sutrikusio vystymosi. Buvo lengvai paveikiamas ir šlaistėsi kartu su Asbjornu Revheimu.

Tai būtų per daug paprasta, – pamanė Inger Johanė. – *Tai pernelyg paprasta.*

Ji šalo, tačiau į vidų nenorėjo. Vėjas pleveno palaidinės rankoves. Turėtų nusipirkti naujų drabužių.

Kitos merginos atrodė už ją jaunesnės. Net Bentė, kuriai greitu laiku reikėtų kreiptis į gydytojus dėl alkoholio vartojimo, į kurį nebebuvo galima nekreipti dėmesio, ir kuri surūkydavo trisdešimt cigarečių per dieną, atrodė geriau už Inger Johanę. Bent jau šiuolaikiškiau. Linė jau seniai nebesitempė jos apsipirkti.

Buvo pernelyg paprasta.

Be kita ko – kam rūpėtų apsaugoti Asbjorną Revheimą nuo persekiojimo ir bausmės.

1956-aisiais jam tebuvo šešiolika, – pamanė ji ir įkvėpė pilnus plaučius nakties gaivos, norėjo, kad prieš atsigulant galva praskaidrėtų.

Tačiau 1965-aisiais? Kai mirė Andersas Mohaugas ir motina nuėjo į policiją? Kai Akselis Seieris buvo paleistas be jokio kito paaiškinimo, išskyrus tą, kad turėtų būti patenkintas?

Tuo metu Asbjornui Revheimui buvo dvidešimt penkeri, ir jis jau buvo pripažintas rašytojas. Dvi knygos, jei ji gerai prisiminė. Pripažinimas jau po dviejų knygų. Abi sukėlė audringas diskusijas. Asbjornas Revheimas anuomet kėlė grėsmę. Nebuvo vertas, kad jį kas saugotų.

Inger Johanė vis dar stovėjo laikydama rankose biografiją. Ji žvilgtelėjo į knygą, paglostė viršelį. Linė užsispyrusi reikalavo, kad ją pasiliktų. Nuotrauka buvo graži. Revheimo veidas buvo siauras, bet vyriškas. Jis vos šypsojosi. Beveik arogantiškai. Akys buvo mažytės, tačiau vyras turėjo stebėtinai ilgas blakstienas.

Ji įėjo į vidų palikdama praviras terasos duris. Nosį kuteno silpnas acto tvaikas. Ji pagavo save jaučiant

nusivylimą, kad Ingvaras nepaskambino. Atsigulusi nusprendė pradėti skaityti knygą. Kietai užmigo dar nespėjusi padėti galvos ant pagalvės.

43

AKSELIS SEIERIS NIEKADA nebuvo greitas priimti sprendimus. Paprastai jis norėdavo nuodugniai viską apgalvoti. Geriausia savaitę ar dvi. Net ir smulkiems, nereikšmingiems sprendimams priimti, kaip antai įsigyti naują ar naudotą šaldytuvą senajam sugedus, jis skirdavo daug laiko. Viskas turėjo savo pranašumų ir trūkumų. Jis turėjo gerai apmąstyti. Būti tikras. Sprendimas išvažiuoti iš Norvegijos 1966-aisiais turėjo būti priimtas metais anksčiau. Jis turėjo suvokti, kad neturi ateities šalyje, kuri nusiuntė jį į kalėjimą ir laikė ten devynerius metus be jokios priežasties ir kuri buvo tokia maža, jog niekada nebūtų leidusi jam ar kitiems pamiršti. Tačiau skubėti jam netiko. Galbūt tai buvo ilgų metų kalėjime, kur laikas slinkdavo taip lėtai, kad buvo sunku jį išnaudoti, padarinys.

Jis atsisėdo ant akmeninės sienos pakalnėje tarp sodelio ir paplūdimio. Granitas buvo raudonas ir įkaitęs, jis jautė karštį per kelnių užpakalį. Buvo atoslūgis. Jūros krantas buvo nusėtas leisgyviais pasaginiais krabais. Vieni gulėjo kiautais į viršų, lyg tankai su uodegomis. Kitus bangų mūša buvo apvertusi ant nugaros, jie vadavosi mirtimi kepinami saulės, iškėlę

į orą žnyples. Krabai panėšėjo į miniatiūrines pirmykštes pabaisas, pamirštą evoliucijos grandį, kuri jau seniai turėjo padaryti jiems galą.

Ir jis pats šitaip jautėsi.

Visą savo gyvenimą laukė, kad būtų nuplauta ši dėmė.

Patrikas, vienintelis Amerikoje žinojęs apie jo praeitį, pasiūlė kreiptis į advokatą. Arba galbūt detektyvą, pasakė jis ir patrynė paauksuotą arklio apynasrį. Patriko karuselės buvo pačios puikiausios visoje Naujojoje Anglijoje. Amerikoje buvo daugybė detektyvų. Kai kurie jų buvo velniškai geri, sakė Patrikas. Jei jau šita moteriškė atsibeldė čionai iš pačios Europos papasakoti jam, kad tiki jo nekaltumu – po šitiekos metų, tokį kelią iš pačios Norvegijos – taigi tuomet turbūt buvo verta sužinoti ką nors daugiau. Advokatai buvo brangūs, Patrikas sakėsi žinąs, tačiau nebuvo sunku rasti tokių, kurie imdavo pinigus tik laimėję bylą.

Bėda buvo ta, kad Akselis neturėjo jokios bylos.

Bent jau ne JAV.

Jis neturėjo jokios bylos, tačiau, iš tiesų, nuolat laukė. Jis visada tyliai ir nuolankiai vylėsi, kad kas nors pastebės, kokia neteisybė buvo įvykdyta. Jėgų užtekdavo tik tyliai maldai vakare, kad rytojus atneštų gerų žinių. Kad kas nors juo tikėtų. Kas kitas, ne tik Eva ir Patrikas.

Inger Johanės Vik apsilankymas šį tą reiškė.

Pirmą kartą per visus šiuos metus jis svarstė galimybę važiuoti namo.

Jis vis dar galvodavo apie Norvegiją kaip apie savo namus. Jo gyvenimas buvo Harvičporte. Jo namas,

kaimynai, tie keli žmonės, kuriuos buvo galima vadinti draugais. Visas jo turimas turtas buvo čia, mažame miestelyje Menkių kyšulyje. Vis tiek Norvegija visada buvo jo namai.

Jei Eva tąkart jam išvažiuojant būtų paprašiusi pasilikti, jis galbūt niekada nebūtų įsėdęs į *MS Sandefjord* laivą. Jei ji anksčiau, pirmaisiais metais po jo atvykimo į JAV, būtų paprašiusi grįžti, jis būtų šokęs į pirmą pasitaikiusį laivą. Būtų dirbęs Norvegijoje atsitiktinius darbus ir kukliai gyvenęs. Išsikėlęs į kitą miestą, kur būtų buvę įmanoma išsilaikyti darbe vienus kitus metus, kol praeitis jį pavytų ir stumtų toliau. Jei Eva būtų važiavusi kartu, jis būtų galėjęs keliauti bet kur. Tačiau jis galėjo pasiūlyti tik save patį, o Eva nebuvo užtektinai stipri. Akselio gėda buvo per didelė. Ne jam – jai. Ji žinojo, kad jis nekaltas. Atrodė, kad ji niekada tuo neabejojo. Tačiau ji nepakėlė veriančių aplinkinių žvilgsnių. Draugai ir kaimynai varstė akimis ir šnibždėjosi, o motina tik dar labiau viską pablogino. Eva nuleidusi galvą pasidavė. Kartu su Eva Akselis būtų pakėlęs viską, tačiau Eva buvo per silpna dalytis su juo gyvenimu.

Vėliau, jai išsilaisvinus, jiems jau buvo per vėlu.

Dabar galbūt buvo pats laikas. Likimas pasisuko netikėta kryptimi, ir namuose laukė kažkas, kam jo reikėjo. Eva, aišku, tame laiške, kurį atsiuntė jam sulaužydama nusistovėjusią tvarką ir įpročius, neprašė grįžti. Tačiau ji buvo gilioje neviltyje.

Akselis turėjo Inger Johanės Vik vizitinę kortelę. Jei išvažiuotų, galėtų su ja susisiekti. Patrikas buvo teisus: ši moteris sukorė tokį kelią iš Norvegijos, kad

su juo pašnekėtų, ji, matyt, tikrai juo tikėjo. Svajonė apie skriaudos atlyginimą galėjo išsipildyti. Ši mintis jį gąsdino, ir jis nerangiai atsistojo ir pasitrynė užpakalį.

Nekilnojamojo turto agentas buvo kalbėjęs apie vieną milijoną. Nuo to karto buvo praėjęs geras laiko tarpas. Menkių kyšulys dabar buvo pačiame gražume. Kadangi vargu ar galimą pirkėją labai domintų pats namas, dėl valymo ir remonto jis per daug nesuko sau galvos.

Akselis Seieris bato galiuku apvertė pasaginį krabą. Šis liko gulėti kaip į krantą išmestas vokiečio šalmas iš Pirmojo pasaulinio karo. Jis pakėlė krabą už uodegos ir įmetė į vandenį. Nors niekada nenuspręsdavo ko nors gerai neapgalvojęs, žinojo, kad tuoj priims svarbų sprendimą. Svarstė, ar būtų įmanoma pasiimti su savimi katiną.

44

– TU klydai, kalbėdamas apie įbrolių ir įseserių teoriją, – pareiškė Sigmundas Berlis.

– Puiku, – tarė Ingvaras Stubio. – Ar pavyko be didesnių rūpesčių gauti kraujo mėginius?

– Neklausk. Paskutinėmis dienomis melavau daugiau nei per visą savo gyvenimą. Neklausk. Kol kas teturime pasenusių tėvystės testų rezultatus. DNR

tyrimai užtruks ilgiau. Tačiau viskas rodo, kad kiti tėvai šioje byloje savo vaikus tikrai pradėjo *patys*.

– Puiku, – pakartojo Ingvaras. – Džiaugiuosi tai girdėdamas.

Sigmundas Berlis stovėjo apimtas nuostabos.

– Ką gi, – tarė jis ir padėjo popierius priešais savo viršininką. – Neatrodai labai nustebęs. Kodėl žūtbūt norėjai tai patikrinti, jei, tiesą sakant, pats tuo visai netikėjai?

– Jau seniai niekas manęs nebestebina. Abu mes lygiai taip pat gerai žinome, kad turime patikrinti viską. Tai, kuo tikime ir kuo netikime. Šiuo metu atrodo, kad visiems įvyko kolektyvinis trumpas sujungimas, viskas sukasi apie...

– Ingvarai! Liaukis!

Olafo Lafeno Sėrneso iš Rykino medžioklė buvo tapusi nacionaliniu reikalu. Viskas sukosi tik apie viena – masinėse informacijos priemonėse, prie pietų stalų ir darbo vietose. Ingvaras galėjo suprasti, jog dauguma žmonių jau nusprendė, kad Lafenas yra vaikų žudikas. Tai, kad Ingvaro kolegos, bent jau nemaža jų dalis, taip pat atrodė pagauti tos pačios skubotos išvados, jį gąsdino. Akivaizdu, kad Lafenas tebuvo vargšas *copycat**. Jo byloje buvo kalbama apie iškrypusį seksualumą, kuris tik dabar pasireiškė realiu bandymu pagrobti vaiką. Tiek literatūra, tiek nesuskaičiuojamos tikros istorijos pasakojo apie panašius atvejus. Kai nusikaltimas sulaukdavo pakankamo dėmesio, kiti taip pat tuojau įsismagindavo.

* Pamėgdžiotojas (angl.).

– Turi tai suprasti, – pasakė Ingvaras ir papurtė galvą. – Niekas neatitinka! Pavyzdžiui, paimkime Saros pristatymą pasiuntinio automobiliu. Argi būtų Lafenas kažką panašaus sugebėjęs? Argi vyras, kurio intelekto koeficientas yra aštuoniasdešimt vienas, sugebėtų ką nors panašaus sugalvoti? Ką jau kalbėti apie įvykdymą!

Jis trinktelėjo kumščiu į aplanką su Lafeno Sėrneso bylomis iš socialinio aprūpinimo skyriaus ir Berumo ligoninės, į kurią jis buvo paguldytas ištirti, ar neserga epilepsija.

– Aš buvau susitikęs su šiuo vaikinu, Sigmundai. Jis apgailėtina velnio išperą, kuris nuo pat subrendimo nežino nieko kita, kaip tik smaukytis. Mašinos ir seksas. Tai Lafeno Sėrneso gyvenimas. Liūdna, tačiau tiesa.

Sigmundas Berlis čiulpė dantis.

– Mes juk tuo visiškai neapsiribojome. Liaukis gi pagaliau. Vyksta visapusiškas tyrimas. Tačiau pirmiausia turi sutikti, jog svarbu šį tipą sustabdyti, jis, kad ir kaip ten būtų buvę, mėgino...

Ingvaras iškėlė rankas ir energingai palinksėjo galva.

– Kas be ko, – nutraukė jis. – Žinoma, vyrą reikia sustabdyti.

– Be to, – pridėjo Sigmundas. – Kaip paaiškinsi tai, jog jis žinojo apie laišką? Tą žinutę su užrašu *Gavai, ko nusipelnęs*? Mes ištyrėme popierių, ir tu buvai teisus. Tai ne to paties tipo popierius kaip kai kurių iš tų kitų. Tačiau tai jokiais būdais neturi ko nors reikšti. Taip

pat ir kitos žinutės užrašytos ant skirtingo popieriaus, kaip pats žinai. Ir...

Jis pakėlė balsą, kad sukliudytų Ingvarui jį pertraukti.

– ...Lafeno žinutės buvo parašytos kompiuteriu. Kitos – ranka. Bet iš kur jis tai žinojo? Kaip, dėl Dievo meilės, galėjo žinoti apie šią groteskišką detalę, jei su šia byla neturi nieko bendra?

Buvo ketvirtadienio, birželio pirmosios, popietė. Ūkvedys, matyt, bus vasarai išjungęs centrinį šildymą. Lauke pliaupė lietus. Kambaryje buvo vėsu, beveik šalta. Ingvaras iš metalinio dėklo neskubėdamas išsitraukė cigarą. Iš viršutinės kišenės lėtai išsiėmė cigarų žnyples.

– Nė nenumanau, – tarė jis. – Bet juk apie tai žino daugybė žmonių. Daugybė policininkų. Kai kurie gydytojai. Tėvai. Nors ir paprašėme jų neprasižioti, nebūtų nieko keista, jei jie papasakojo apie žinutę savo artimiesiems. Viską sudėjus išeitų, kad apie žinutę gali žinoti apie šimtas žmonių.

Tarp jų ir Inger Johanė, pamanė jis ir prisidegė cigarą.

– Nė nenumanau, – pakartojo ir išpūtė į lubas dūmų kamuolį.

– Ar gali jis...

Sigmundas vėl čiulpė dantis. Ingvaras ištiesė jam dėžutę su dantų krapštukais.

– Ar gali būti, kad yra *du* nusikaltėliai? – paklausė Sigmundas Berlis. – Gal Lafenas yra kažkas panašaus į... kažkieno, kas už jį gudresnis, parankinį? Ne, ačiū.

Jis pakėlė ranką atsisakydamas dantų krapštukų.

– Žinoma, visko gali būti, – pripažino Ingvaras. – Tačiau aš tuo netikiu. Jaučiu, kad tikrasis nusikaltėlis, vaikų žudikas, kurio ieškome, dirba vienas. Taip sakant, vienas prieš visą pasaulį. Tačiau toks derinys nebūtų nieko nauja. Turiu galvoje, gudruolis ir kvailas padėjėjas. Žinomas dalykas.

– Tiesą sakant, nesuvokiama, kad Lafenas vis dar nepagautas. Mašina buvo rasta automobilių stovėjimo aikštelėje Maridaleno gilumoje prie Skaro. Apie automobilio vagystę iš ten neturime jokių pranešimų ir jeigu jis neturėjo mašinos, su kuria galėtų pabėgti, tai...

– Paspruko į miškus.

– Tačiau Nordmarkoje šiuo metų laiku... Knibždėte knibžda žmonių!

– Dieną jis gali tyliai tūnoti ir išlįsti tik naktį. Miške, tiesą sakant, jis gali pasislėpti daug geriau nei tirštai apgyventoje vietovėje. Ir jis atitinkamai apsirengęs, jei galima taip pasakyti. Jei nepersirengė nuo tada, kai paskutinį kartą matėmės...

Jis atsargiai nukratė pelenus į delną.

– ...tai gali kariauti ten partizaninį karą. Kiek gi pranešimų sulaukėme?

Sigmundas šyptelėjo.

– Daugiau kaip trijų šimtų. Iš Trondheimo ir Bergeno, Sykylveno ir Vosso. Vien Osle jį matė daugiau nei penkiasdešimt kartų. Į Grionlando policijos nuovadą šįryt buvo pristatyti keturi vyrai su sulaužytomis rankomis. Priedo vienas su sugipsuota kaire koja. Apie visus juos pranešė pareigingieji piliečiai.

Ingvaras paskubomis dirstelėjo į rankinį laikrodį.

– Galiu įsivaizduoti. Esu susitaręs. Kas nors daugiau?

Sigmundas Berlis iš užpakalinės kišenės išsitraukė kompiuteriu išspausdintą lapą. Šis buvo įgavęs jo užpakalio pusrutulio formą, ir vyras, prieš jį išskleisdamas, susigėdęs nusišypsojo.

– Čia tik kopija. Su mano keverzonėmis. Ir tau paprašiau vienos švarios kopijos. Pagaliau tarp šeimų radome bendrų taškų. Surinkome viską, ką tik turėjome, absoliučiai viską. Štai rezultatas.

Ingvaras pažvelgė į popieriaus lapą.

VARDAS IR PAREIGOS	RYŠYS SU	KAIP	KADA IR KUR	PASKUTINIS KONTAKTAS
Gydytojas Fridtjofas Salvesenas, Berumas	Lena Bardsen	Ginekologas	Oslas, 1993–1994	1994
	Turid S. Oksėy	Ginekologas	Berumas, nuo 1995-ųjų	Š. m. kovo 22-ąją
Fotografas Helgė Melvar, Rena	Tėnesas Selbu	Šeimos nuotraukos	Sandefjordas, 1997	1997
	Lena Bardsen	pažįstamas	Sandefjordas nuo 1995-ųjų	1999-ųjų vasara
Jaunimo socialinis darbuotojas Karstenas Oslis, adresas nežinomas	Maja Berit Benonisen	Draugas	Oslas, 1994–1995	1995-ųjų pavasaris
	Lena Bardsen	Mylimasis	Oslas, 1991	1991-ųjų liepos 23-iąją
Santechnikas Kato Sylingas, Lilestriomas	Lasė Oksėy	Buvęs kolega	Oslas, 1993–1995	Neaišku

	Tėnesas Selbu	Profesinis ryšys, susijęs su romano vertimu	Ryšys telefonu ir laiškais, 1999-ųjų ruduo	Turbūt 1999-ųjų lapkritis
Seselė Sonja Verėy Johnsen, Elverumas	Grėtė Harborg (pasak našlio Tėneso Selbu)	Gera draugė	Keletas vietų, 1975–1999	1999 (trys dienos prieš G. Harborg mirtį)
	Turid S. Oksėy	Seselė gimstant dvyniams	1998	Neaišku
	Frūdė Benonisen	Buvusi gero draugo mylimoji	Tromsė, 1992	Neaišku

– Pats laikas, – tarė Ingvaras. – Kažkokie ryšiai tarp šių žmonių juk *turėjo* būti. Bet...

Užtruko kelias minutes, kol dar kartą susikaupęs perskaitė kopiją.

– Šitą Sonją Verioy Johnsen turbūt galime pamiršti, – pagaliau pratarė jis. – Santechnikas taip pat neatrodo labai įdomus. Kodėl čia parašyta, kad Karsteno Oslio adresas nežinomas? Neradote jo gyventojų registre?

– Ne, bet tai, matyt, dažniausias nusižengimas, kurį mes, norvegai, galime sau priskirti. Turiu galvoje, nepranešti apie persikraustymą. Tiesą sakant, tai turėtų būti padaryta per aštuonias dienas. Tai nėra didelė bėda. Tiesiog nespėjome pasidomėti šiuo reikalu išsamiau.

Ingvaras sulankstė lapą ir įsikišo į švarko kišenę.

– Tuomet pasidomėkite. Aš pasilaikysiu šią apžvalgą, kol gausiu savo, *OK?*

Sigmundas truktelėjo pečiais.

– Noriu Oslio adreso, – tarė Ingvaras. – Ir noriu daugiau žinoti apie tą fotografą. Ir ginekologą. Be to, man reikia...

Jis įtraukė porą cigaro dūmų ir atsistojo nuo kėdės. Išėjęs iš kambario ir užrakinęs duris, lengvai paplekšnojo kolegai per petį.

– Apie šiuos tris noriu sužinoti viską, kas įmanoma, – pasakė jis. – Jaunimo socialinis darbuotojas, fotografas ir ginekologas. Amžius, šeimyniniai santykiai, teistumo registras... Viskas. O tu...

Sigmundas Berlis sustojo įsikibęs į savo biuro durų rankeną.

– Ačiū, – padėkojo Ingvaras. – Labai ačiū. Gerai padirbėjai.

45

– MOKI SU JA ELGTIS, – tyliai tarė Inger Johanė. – Ji tave mėgsta. Paprastai jai į kitus žmones nusispjaut. Išskyrus tuos, kuriuos pažįsta iš anksčiau.

– Ji tikrai keistas vaikas, – pasakė Ingvaras ir geriau užklojo Kristianę, Sulamitą ir Amerikos Karalių.

Inger Johanė sustingo. Jis pridūrė:

– Keista ir nuostabi mažylė. Ji neįtikėtinai sumani!

– Pirmiausia žmonės apie ją sako ką kita. Bet tu teisus. Pagal savo galimybes ji sumani ir guvi. Tik ne visada lengva tai pastebėti.

Ingvaras vilkėjo jos marškinėlius. *New England Patriots,* mėlynus su didžiuliu skaičiumi *82* priekyje

ir nugaroje ir baltomis raidėmis *VIK* ties mentėmis. Jis atėjo tiesiai iš darbo. Klausdamas, ar gali nusiprausti po dušu, į ją nežiūrėjo. Užuot atsakiusi, ji atnešė rankšluostį. Ir futbolo marškinėlius, kurie jai buvo per dideli. Jis iškėlė juos ir nusijuokė.

– Vorenas sako, kad galėjau tapti geru žaidėju, – tarė jis.

– Vorenas daug ką sako, – pasakė Johanė ir padėjo ant stalo lėkštes. – Už penkiolikos minučių maistas bus gatavas. Turėtum pasiskubinti.

DOKUMENTAS BUVO IŠTEPLIOTAS ir išmargintas keverzonių, kurių ji nesuprato. Vis dėlto nebuvo sunku įskaityti lentelės turinį. Jis sėdėjo šalia jos ant sofos pasilenkęs virš lapo, gulinčio jai ant kelio, kelio, kuris vos lietė Ingvaro šlaunį. Abu laikė po garuojantį puodelį.

– Randi ką nors įdomaus? – paklausė jis.

– Ne kažin ką. Išskyrus tai, jog taip pat manau, kad seselė nėra mums labai svarbi.

– Kadangi ji moteris?

– Galbūt. Taip. Santechnikas taip pat. Išskyrus...

Jos nugara perbėgo šiurpas, ir moteris uždėjo ranką sau ant sprando. Santechnikas gyveno Lilestriome.

Susiimk, – pamanė ji. – *Tai, žinoma, paprasčiausias sutapimas. Lilestriome gyvena daugybė žmonių. Jis yra prie pat Oslo. Šitas santechnikas neturi nieko bendra su Akselio Seierio byla. Suimk save į rankas!*

– Kas nutiko? – pasiteiravo jis.

– Nieko, – sumurmėjo ji. – Šiuo metu tiesiog tyrinėju kitą bylą, sena kriminalinė byla... Pamiršk tai.

Tai tikrai su tuo neturi nieko bendra. Santechniką, spėju, gali pamiršti.

– Ir man taip atrodo, – linktelėjo jis. – Mūsų nuomonės sutampa. Kodėl, tiesą sakant?

– Gerai nežinau.

Ji dar kartą perbėgo pirštu per popieriaus lapą. Sustojo ties stulpeliu „Ryšys su".

– Galbūt todėl, kad jis reikalų turėjo tik su tėvais. Jis vienintelis iš šių žmonių, turėjęs ryšių tik su tėvais. Tėnesas Selbu, Emilijos tėvas. Lasė Oksėy, Kimo tėvas. Kažkodėl man šviečiasi, kad šios bylos, iš tikrųjų, susijusios su motinomis. Arba... Nežinau... Štai pažvelk. Jis padėjo Tėnesui Selbu versti romaną, jie net nebuvo susitikę. Gana miglotas ryšys.

– Keistoka kalbėti su santechniku apie romaną, – tarė Ingvaras pasilenkęs prie puodelio.

– Galbūt pagrindinis veikėjas yra santechnikas, – sausai paaiškino ji. – Kas žino. Bet pažvelk čia! 1991-ųjų liepos 23-ioji!

– Kas gi? Kur?

– Lena Bardsen nurodė, kad 1991-aisiais Karstenas Oslis buvo jos mylimasis. Tai turėjo būti stiprų įspūdį palikę santykiai. Ji prisimena tikslią datą, kada paskutinį kartą jį matė, nors nuo to laiko prabėgo beveik dešimt metų! 1991-ųjų birželio 23-ioji! Ar *tu* prisimeni tokius dalykus?

Jis sėdėjo per arti. Ji juto jo alsavimą sau į veidą, kavos su šiltu pienu garus. Ji atsisėdo tiesiai.

– Iš tikrųjų, niekada neturėjau kitų moterų, išskyrus savo žmoną, – pasakė jis. – Dar gimnazijoje pradėjome draugauti. Taigi...

Jis nusišypsojo, ir ji daugiau nebegalėjo ten sėdėti.

– ...apie tokius dalykus, iš tiesų, neturiu supratimo, – tęsė jis nulydėdamas ją akimis į virtuvę.

– Tačiau tokias detales visada geriau įsidėmi moterys. Drįsčiau spėti.

Kai ji grįžo taip nieko ir neatnešusi, atsisėdo ant kėdės iš kitos stiklinio stalo pusės. Jo veido išraiška buvo neįskaitoma.

Ji jo nesuprato. Iš vienos pusės, jis rodė beveik įkyrų norą, kad jie šiandien susitiktų. Tai negalėjo būti vien tik profesiniai sumetimai. Sprendžiant iš to, kaip jis nedavė jai ramybės – iš pradžių vos ne prievarta liepęs atgabenti ją į savo biurą, vėliau suradęs JAV, o paskui užklupęs *ICA* prekybos centre. Jis buvo susidomėjęs. Bet kadangi jis niekada nieko nesiėmė, tik ateidavo, aplankydavo ją, kalbėdavo, ji jautėsi...

...*kvailai,* – pamanė ji. – *Nesuprantu tavęs. Pakviečiu tave pietų. Vaikštai po mano butą vilkėdamas mano marškinėlius su mano vardu, apklostai mano vaiką. Tau leista būti su mano vaiku, Ingvarai. Kodėl nieko neįvyksta?*

– Manau, jog tai keista, – nerūpestingai ištarė ji. – Prisiminti tokią datą.

Lapas gulėjo tarp jų.

– Aš niekada nepasitikėjau fotografais, – nusišypsojo Ingvaras. – Jie iškreipia tikrovę ir vadina ją tikra.

– O aš ginekologais, – tarė ji nepakeldama į jį akių. – Dažnai jiems trūksta elementaraus žmogiško supratimo. Ypač vyrams.

– Iš tavo lūpų tai skamba kaip išankstinis nusistatymas. Ką manai apie jaunimo socialinius darbuotojus?

Jie abu nusijuokė. Gerai, kad ji sėdėjo toliau. Jis į tai nelabai kreipė dėmesį. Tik patogiau įsitaisė, lyg džiaugtųsi, kad sofa liko tik jam.

– Ar kiek pasistūmėjote į priekį su Kimo ir Saros mirties priežastimi?

– Ne.

Jis ištuštino puodelį.

– Jei remsimės tuo, kad mirties priežastis tikrai yra, – tarė Inger Johanė, – tuomet...

– Žinoma, kad yra! Kalbame apie du sveikus, stiprius vaikus!

Kai jis suraukdavo kaktą, atrodydavo vyresnis. Daug vyresnis. Už ją.

– Ar galėjo jie būti... mirtinai išgąsdinti ar kažkas tokio?

– Ne. Kiek man žinoma. Nejau manai, kad taip galėjo būti? Mirtinai išgąsdinti sveiką širdį turinčius žmones?

– Nė nenumanau. Tačiau jei mūsų vyras rado žmonių žudymo būdą, kuris nepalieka jokių pėdsakų...

Sprandu vėl perbėgo šiurpas. Ji pasikėlė plaukus ir perbraukė pirštais per kirpčiukus.

– ...tai reiškia, kad jis turi griežtą kontrolę. Tai tinka jo psichologiniam portretui.

– Kokiam portretui?

– Luktelk.

Ji spoksojo į lapą. Jis gulėjo atsuktas į Ingvarą, šriftas buvo toks smulkus, kad ji negalėjo jo šitaip

įskaityti. Moteris laikė iškėlusi į viršų pirštą, lyg užbaigti minčiai jai būtų reikėję visiškos tylos.

– Šis vyras yra... keršytojas, – įsitempusi tarė ji. – Jis turi rimtą antisocialinį asmenybės sutrikimą arba yra psichopatas. Jis šitaip elgiasi, nes mano esant tai tinkama. Arba teisinga. Jis mano turįs į kažką pretenzijų. Šį bei tą. Kažką, ko niekada negavo. Arba kažką, kas iš jo buvo atimta. Kažką, kas yra jo. Jis atsiima... Tai, kas jo!

Jos pirštas styrojo tarp jų lyg šauktukas. Ingvaro veidas buvo sustingęs.

– Ar gali jis būti... Ar tik žudikas, iš tiesų, nėra šių vaikų *tėvas*?

Jos balsas drebėjo, ji girdėjo tai pati ir atsikrenkštė. Ingvaras buvo išbalęs.

– Ne, – pagaliau ištarė jis. – Jis nėra tėvas.

Inger Johanė lėtai nuleido pirštą.

– Jūs patikrinote, – tyliai ištarė ji. – Ar vaikai yra savo tėvų vaikai.

– Taip.

– Būtų buvę malonu tai sužinoti, – tarė ji. – Jei manai, kad turėčiau tau padėti.

– Tiesiog dar nespėjau papasakoti. Žinome, kad Tėnesas Selbu nėra Emilijos biologinis tėvas. Manome, kad jis pats to nežino. Kiti vaikai...

Jis lėtai atsilošė sofoje ir skėstelėjo rankomis.

– Panašu, kad su tėvystės reikalais viskas tvarkoje.

Inger Johanė nepaleido iš akių lapo. Amerikos Karalius aimanavo prie uždarytų durų Kristianės kambaryje. Inger Johanė neatsistojo. Šuns inkštimas stiprėjo.

– Gal man... – pradėjo Ingvaras.

– Vakar pas mane vyko kažkas panašaus į merginų vakarėlį, – nutraukė ji. – Pabaigoje visos buvom šiek tiek įkaušusios.

Džekas buvo pradėjęs kaukti.

– Išleisiu jį laukan, – pasisiūlė Ingvaras. – Jis tikriausiai nori siusioti.

– Jis dar neįpratęs atlikti savo reikalų lauke, – pavargusiu balsu tarė ji. – Jam tik reikia draugijos. Dabar pabus Kristianė. Dabar jau per vėlu.

Ji vis tiek nesistojo. Ingvaras išleido šunį iš vaikų kambario. Šis prisiusiojo ant grindų. Ingvaras atnešė kibirą ir šluostę. Visa svetainė kvepėjo *Ajax*, kai jis nuėjo atgal į vonią ir grįžo nešinas šunimi.

– Vakarėlis, – apsimestinai žvaliai tarė jis. – Trečiadienį.

– Iš tiesų, tai toks skaitymo ratelis. Nors ir retai kada turime laiko skaityti. Bent jau ne tas pačias knygas. Tačiau laikomės šios tradicijos nuo pat gimnazijos laikų. Kartą per mėnesį. Ir, kaip jau sakiau, mes truputį...

Ji paraudo. Ne todėl, kad vakar vakare būtų per daug išgėrusi. Ingvaras neturėjo nieko bendra su tuo, ką ji veikė. Jis įsitaisė jos bute, sėdėjo ant jos sofos ant kelių laikydamas jos šunį. Jo rankos vis dar buvo šlapios nuo jos vandens ir jos valomosios priemonės.

– Įsibėgėjus vakarui viena iš mūsų žūtbūt užsimanė sužinoti, su keliais kitos yra...

Ingvaras nėra turėjęs kitų, išskyrus savo žmoną. Inger Johanė, matyt, nebuvo sutikusi vyro, kuris galėtų taip pasakyti.

Ar sakai tiesą? – pamanė ji. – *O gal ir tai tėra mėginimas padaryti įspūdį? Išsiskirti iš kitų?*

– ...miegojusios, – užbaigė ji.

– Dabar nesu...

– ...tinkamas klausytojas?

Ji iškart pasigailėjo.

– Pasakoju tai ne šiaip sau, – greitai pridėjo ji. – Aišku, daug juokėmės ir kvailiojome. Tai toks žaidimas, kurį kartais žaidžia geros draugės. Kažkas panašaus, kai vaikinai turi išvardyti penkis visų laikų geriausius roko albumus. Dešimt geriausių puolėjų. Kažkas tokio.

Ingvaras turėjo plačius kelius. Šlaunys buvo stiprios, ir tarp jų tilpo visas Amerikos Karalius. Šuo gulėjo žiovaudamas pusiau pramerkęs akis. Jis jautėsi puikiai.

– Mes, aišku, visos šiek tiek melavome. Reikalas tas...

– Ką gi, dabar mane tikrai suintrigavai!

Žodžiai nuskambėjo sarkastiškai. Balsas buvo draugiškas. Ji nežinojo, ką manyti.

– Mes visi kažką nutylime, – tarė ji. – Visi turime kažką, ko nelabai norime prisipažinti.

Jis pakėlė nuo šuns akis ir pažvelgė tiesiai į ją.

– Na taip, ne visi, – pasitaisė ji ir parodė į valgomojo stalą, lyg būtų norėjusi paaiškinti, ką kalbėdama turėjo galvoje. – Bet mes. Mes, kurios čia vakar buvome. Mes nutylėjome. Per daugelį metų susidūrėme su žmonėmis, kuriuos sutikusios gana greitai supratome, kad jų nemėgstame arba paprasčiausiai mums tiesiog nemalonu galvoti, kad apskritai... su jais kartu

buvome. Laikas bėga, ir mes visa tai pamirštame. Sąmoningai arba nesąmoningai. Nors paprastai kažkur giliai galvoje glūdi keli vardai, mes jų neminime. Net ir geroms draugėms.

Jis atsargiai pastatė šunytį ant žemės. Šis inkštė prašydamasis atgal ant kelių. Ingvaras nustūmė jį į šalį ir prisitraukė arčiau ant stalo gulintį lapą. Šuo nubidzeno į kampą ir dunkstelėjo ant žemės.

– Čia tėra vienas „mylimasis“, – tarė jis. – Karstenas Oslis. Jis nurodytas kaip draugas arba dar vienos buvęs draugas. Manai, kad šitas Oslis iš tikrųjų buvo kartu su daugiau motinų?

– Nebūtinai. Gali būti ir kažkas kitas. Kažkas, kas nebuvo paminėtas. Todėl, kad jos vaikiną išstūmė iš atminties, arba todėl, kad nenori pripažinti, jog...

– Bet juk šios motinos supranta reikalo rimtumą, – nutraukė jis. – Jos žino, kaip svarbu sakyti teisybę, kad sąrašai, kurių prašome, turi būti teisingi.

– Taip, – linktelėjo ji. – Jos nemeluoja. Jos nenori prisiminti. Norėtum ko nors išgerti? Viskio? Džino su toniku?

Kai jis pažvelgė į laikrodį, tai atrodė automatiška, lyg negalėtų atsakyti į pasiūlymą išgerti prieš tai nepatikrinęs, koks paros metas. Galbūt Inger Johanė buvo teisi, gali būti, kad Ingvaras apskritai negėrė.

– Aš vairuoju, – abejodamas atsakė jis. – Taigi ne, ačiū. Nors skamba gerai.

– Mašiną gali palikti, – nerūpestingai pasiūlė ji ir paskubomis pridėjo: – Nenoriu versti. Aš juk *nežinau,* ar šios moterys galėjo turėti bendrą meilužį. Tiesiog kilo tokia mintis. Šio vyro nusikaltimai kažkaip susiję

su *įniršiu*. Kartėliu. Pykčiu! Lengviau įsivaizduoti, kad kažkas tokio kyla atstūmus moteriai, *keletui* moterų, galbūt *visoms* moterims nei niršťant ant... mokesčių inspekcijos, pavyzdžiui.

– Nesakyk, – tarė Ingvaras. – JAV...

– JAV gali rasti pavyzdžių, kur žmonės žudo dėl atvėsusio mėsainio, – tarė Inger Johanė. – Manau, turėtume nenukrypti nuo vietinio konteksto.

– Kas iš tiesų nutiko su tavimi ir Vorenu?

Inger Johanė nustebo, kad nereagavo stipriau. Ji laukė šio klausimo nuo pat to laiko, kai Ingvaras išsidavė pažįstąs Voreną. Kadangi jis iki šiol delsė, ji nusiramino manydama, jog jam tai neįdomu. Tai ją nuvylė ir kartu džiugino. Ji nenorėjo kalbėti apie Voreną. Tai, kad Ingvaras nepaklausė anksčiau, vis dėlto rodė abejingumą, kuris jai nelabai patiko.

– Nenoriu kalbėti apie Voreną, – ramiai pasakė ji.

– Puiku. Jei tave kažkaip įžeidžiau, atsiprašau. Nenorėjau.

– Tu manęs neįžeidei, – tarė ji ir išspaudė šypseną.

– Manau, vis dėlto išgersiu.

– Kaip grįši namo?

– Taksi. Džino su toniku, jei turi.

– Juk sakiau.

Ledo gabaliukai garsiai tarškėjo jai iš virtuvės nešant du stiklus su džinu ir toniku.

– Deja, neturėjau citrinos, – tarė ji. – Vorenas mane smarkiai išdavė. Kalbu apie profesiją ir jausmus. Kadangi buvau tokia jauna, man svarbiau buvo

pastarieji. Šiandien mane labiausiai siutina dėl pirmosios dalies.

Gėrime buvo per daug džino. Ji susiraukė ir pridėjo:

– Jei apie tai, apskritai, dar galvoju. Nuo to laiko praėjo visa amžinybė. Ir, kaip jau sakiau, nenoriu apie tai kalbėti.

– Į sveikatą! Galbūt kitą kartą.

Jis pakėlė stiklą į pečių aukštį ir nugėrė.

– Ne, – paprieštaravo ji. – Nenoriu apie tai kalbėti. Nei dabar, nei kitą kartą. Baigiau su Vorenu.

Atsiradusi tyla kažkodėl nebuvo nemaloni. Sode triukšmavo paaugliai, ieškodami nuspirto futbolo kamuolio. Ankstyvos vasaros garsai vertė juos šypsotis, nors ir ne vienas kitam. Laikrodis rodė pusę dešimtos. Inger Johanė jautė džiną mušant į galvą. Lengvas ir malonus svaigulys jau po vieno gurkšnio. Ji pastatė gėrimą į šalį. Atsipalaidavo. Tuomet tarė:

– Jei jau žaidžiame mintimi, jog ieškome ankstesnio meilužio arba to, kuris norėjo būti vienos iš šių moterų meilužis, tai šis lapelis tinka kuo puikiausiai. *Gavai, ko nusipelnęs*. Moteriai nėra baisesnės bausmės nei netekti vaiko.

– Vyrui taip pat.

Inger Johanė pažvelgė į jį išsiblaškiusi. Tuomet ji suprato.

– Oo... Atleisk. Atsiprašau, Ingvarai, nepagalvojau...

– Nieko tokio. Panašu, kad žmonės tai pamiršta. Matyt todėl, kad nelaimė tokia... groteskiška.

Maždaug prieš metus mano kolega neteko sūnaus automobilio avarijoje. Visi apie tai su juo kalba. Automobilio avarija yra kažkas, apie ką galima kalbėtis. Nukristi nuo kopėčių, užsimušti ir užmušti savo motiną, yra labiau...

Jis šyptelėjo ir gurkštelėjo gėrimo.

– ...primena Džono Irvingo romaną. Todėl visi ir tyli. Kas, tiesą sakant, nėra blogai. Tu norėjai kažką pasakyti.

Ji nebenorėjo tęsti. Kažkas jo žvilgsnyje vis dėlto privertė ją pasakyti:

– Tarkime, mes kalbame apie išoriškai normalų žmogų. Galbūt gražų. Simpatišką. Jis gali būti žavingas vyras, kuriam nesunku susipažinti su moterimis. Kadangi jis moka puikiai manipuliuoti, kurį laiką jos su juo būna. Tačiau neilgai. Jis turi viduje kažką blogo, kažką nesubrendusio ir egoistiško, kas kartu su greitai pasireiškiančia paranoja verčia moteris jo vengti. Pralaimėjimas po pralaimėjimo. Jis mano, kad tai ne jo kaltė. Jis viską daro gerai. Tai moterys jį nuvilia. Jos gudrios ir viską apskaičiuojančios. Jomis negalima pasitikėti. Tuomet kas nors nutinka.

– Pavyzdžiui?

Jis buvo bebaigiąs ištuštinti stiklą. Inger Johanė nežinojo, ar turėtų pasiūlyti jam daugiau. Vietoj to ji tęsė:

– Nežinau. Dar vienas atstūmimas? Galbūt. Matyt, kažkas rimtesnio. Kažkas, kas priverčia jį sprogti. Ar apie tą vyrą, kurį matė Tromsėje, žinote ką nors naujo?

– Ne. Niekas neatsiliepė. Tai gali reikšti, kad tai mūsų ieškomas vyras. Taip pat tai gali reikšti, jog

tai buvo visai kas kitas. Kažkas, kas su šia byla visai nesusijęs, tačiau turėjo kitų reikalų ir neturi jokio noro, kad policija ką nors apie jį suuostų. Tai gali būti kažkas tokio nekalto, kaip apsilankymas pas meilužę. Taigi toli tai mūsų nenuves.

– Emilija sumaišo visas kortas, – tarė ji. – Nori daugiau?

Jis paėmė stiklą ir ilgai tyrė jį žvilgsniu. Iš ledukų buvo likęs vanduo. Staiga jis susipylė viską į burną ir tarė:

– Ne, ačiū. Taip. Emilija – paslaptis. Kur ji yra? Kadangi mama jau beveik metai kaip mirusi, vargu ar galime Emilijos pagrobimą vadinti išpuoliu prieš ją. Tavo teorija subyra.

– Taip...

Ji delsė.

– Ji negrąžinta, kaip kiti vaikai. Bent jau ne tėvui. Bet ar jūs...

Jų žvilgsniai susidūrė.

– Kapinės, – tyliai, beveik šnabždėdamas, tarė jis. – Ji gali būti grąžinta savo motinai.

– Taip. Ne!

Inger Johanė užsitraukė ant delnų rankoves. Ji šalo ir beveik suriko:

– Nuo jos dingimo greitai bus praėjusios keturios savaitės! Kas nors būtų tai pastebėjęs! Šiuo metu Askerio kapinėse turėtų lankytis daug žmonių.

– Aš net nežinau, ar Grėtė Harborg tikrai ten palaidota, – pasakė jis dusdamas. – Velnias. Kodėl gi mes apie tai nepagalvojome?

Staiga jis atsistojo. Klausiamai linktelėjo į Inger Johanės darbo kambarį.

– Aišku, skambink, – tarė ji. – Bet dabar galbūt šiek tiek vėloka tai tirti?

– Per vėlu, – pasakė jis ir įėjęs į kambarį uždarė duris.

JIE BUVO PERSIKRAUSTĘ į terasą. Tai jis to norėjo. Buvo jau po vidurnakčio. Kaimynams pagaliau pavyko parsivaryti vaikus namo. Iš rytų atsklido silpnas grilio kvapas. Vėjo kryptis buvo patogi, mašinų, važiuojančių Store Ringvei greitkeliu, garsas buvo tolimas ir silpnas. Inger Johanė pasiūlė jam miegmaišį, kai pati prieš vienuoliką atsinešė antklodę. Jis mandagiai atsisakė, tačiau vėliau sutiko ant pečių užsimesti vilnonį pledą. Ji matė, kad jam šalta. Šlaunys ritmingai daužėsi viena į kitą, ir kartkartėmis jis susišildydavo rankas savo paties kvėpavimu.

– Nuostabi istorija, – tarė jis ir ketvirtą kartą patikrino, ar mobilusis telefonas tikrai įjungtas. – Paprašiau jų paskambinti šituo... Kad ne...

Jis mostelėjo galva atgal. Kristianė kietai miegojo.

Inger Johanė papasakojo jam apie Akselį Seierį. Ją, tiesą sakant, stebino, kad nepadarė to anksčiau. Mažiau nei per savaitę Ingvaras ir ji kartu praleido visą dieną, ilgą vakarą ir bemiegę naktį. Keletą kartų ji norėjo su juo pasidalyti šia istorija. Iki šiol kažkas ją stabdė, galbūt amžinas nenoras maišyti darbinius ir privačius reikalus. Ji nebežinojo, kaip turėtų vadinti Ingvarą. Jis vis dar vilkėjo jos marškinėlius. Klausėsi susidomėjęs. Jo trumpi reti klausimai buvo tikslūs. Protingi. Jai reikėjo papasakoti tai anksčiau. Kažkodėl Asbjorną Revheimą ir Andersą Mohaugą ji praleido.

Kelionės į Lilestriomą apskritai nepaminėjo. Atrodė, jog pirmiausia nori visa tai ramiai apgalvoti.

– Manai, – susimąsčiusi tarė ji. – ...kad Norvegijos teismai kai kuriais atvejais gali būti...

Atrodė, kad ji nedrįsta pavartoti šio žodžio.

– Korumpuoti, – pagelbėjo jis. – Ne. Jei sakydama „korumpuoti" turi galvoje, kad kai kurie teismų sistemos darbuotojai ima pinigus, kad paveiktų bylos eigą, mano manymu, tai neįmanoma.

– Tai mane nuramino, – sausai ištarė ji.

Ant mažo tikmedžio staliuko tarp jų stovėjo termosas su arbata ir medus. Kamštis erzinamai zvimbė, ir ji pamėgino jį užsukti.

– Tačiau egzistuoja daugybė žmogiškųjų ydų rūšių, – pridūrė jis glausdamas puodelį, kad sušiltų. – Korupcija šioje šalyje beveik neįsivaizduojama. Dėl daugelio priežasčių. Pirmiausia neturime tokios tradicijos. Gali skambėti keistai, tačiau korupcija iš tikrųjų yra tam tikros šalies tradicijos padarinys. Pavyzdžiui, daugelyje Afrikos šalių...

– Atsargiai!

Jie abu nusijuokė.

– Per pastaruosius metus matėme aukšto lygio korupcijos pavyzdžių Europoje, – tarė Inger Johanė. – Belgijoje. Prancūzijoje! Tai ne taip jau toli. Nereikia važiuoti į Afriką.

– Tas tiesa, – pripažino Ingvaras. – Tačiau mes esame mažytė šalis. Čia viskas kaip ant delno. Problema ne korupcija.

– Tai kas tada?

– Neišmanymas ir prestižo siekimas.

– Jergutėliau.

Ji paliko termosą ramybėje. Šis vis dar zirzė – plonytis zyzimas. Ingvaras atidarė termosą ir susipylė likusią arbatą į puodelį. Tuomet atsargiai padėjo kamštį į šoną ir paklausė:

– Kur lenki?

– Aš... Ar apskritai įmanoma, Akselis Seieris kažkada buvo nuteistas, nors kažkas sistemoje iš tikrųjų *žinojo*, kad jis nekaltas?

– Jį nuteisė teisėjų kolegija, – tarė Ingvaras. – Teisėjų kolegija susideda iš dešimties narių. Man be galo sunku įsivaizduoti, kad dešimt žmonių galėjo būti susitarę padaryti tokią niekšybę ir tai niekada neiškilo į dienos šviesą. Turiu galvoje, per šiuos visus metus.

– Taip. Tačiau įrodymus pateikė prokuratūra.

– Tas tiesa. Manai, kad vienas...

– Kol kas nieko nemanau. Klausiu tavęs, ar, tavo manymu, galėjo nutikti, kad policija ir prokuroras 1956-aisiais nuteisė Akselį Seierį už tai, ko, jie *žinojo*, jis nepadarė.

– Ar žinai, kas buvo byloje kaltintojas?

– Astoras Kongsbakenas.

Ingvaras patraukė nuo lūpų puodelį ir nusijuokė.

– Sprendžiant iš laikraščių aprašymų, jis, švelniai tariant, buvo byla labai susidomėjęs, – tęsė Inger Johanė.

– Galiu tai įsivaizduoti! Aš per jaunas...

Dabar jis plačiai nusišypsojo ir pažvelgė tiesiai į ją. Ji tyrinėjo arbatos dėmę ant antklodės ir tvirčiau ja susisiautė.

– ...kad būčiau sutikęs jį teisme, – tęsė jis. – Tačiau jis buvo legenda. Tikra televizijos žvaigždė, galima sakyti. Atsidavęs darbui ir be galo sumanus. Priešingai nei kai kurie didieji advokatai, Kongsbakenas susiprato laiku viską baigti. Gerai neprisimenu, kur jis pasidėjo.

– Jis turėtų būti jau seniai miręs, – tyliai tarė ji.

– Taip, arba miręs, arba senas kaip pasaulis. Ir manau, viena galiu tau tikrai pasakyti: prokuroras Kongsbakenas *niekada* nebūtų prisidėjęs prie nekalto žmogaus nuteisimo.

– Tačiau 1965-aisiais... Kai Akselis buvo kaip niekur nieko paleistas...

Mobilusis telefonas ėmė groti skaitmeninę *Elizai* versiją. Ingvaras prisidėjo jį prie ausies. Pokalbis truko mažiau nei minutę, ir jis kažin ar ištarė ką kitą, išskyrus „taip", „ne" ir „ačiū".

– Nieko, – garsiai pareiškė jis ir išjungė telefoną. – Grėtė Harborg palaidota Ėstre Gravlundo kapinėse, čia, Osle, šalia savo senelių. Trys patruliai iš Oslo policijos iššukavo plotą aplink kapą. Nieko. Jokių įtartinų paketų, jokių žinučių. Jie ieškos toliau rytoj, kai prašvis, tačiau vaikinai beveik tikri, kad ten nieko nėra.

– Ačiū Dievui, – sušnabždėjo Inger Johanė, ji jautė fizinį palengvėjimą. – Visa laimė. Tačiau...

Jis pažvelgė į ją. Nakties tamsoje jo akys atrodė tamsios, beveik juodos. Jam reikėjo nusiskusti barzdą. Pledas buvo nuslydęs jam nuo pečių. Jam atsisukus jo pakelti, ant plačios nugaros ji pamatė savo vardą. Nurijo seiles ir nenorėjo žiūrėti į laikrodį.

– ...tačiau tai taip pat reiškia, kad mes vis dar negalime būti visiškai tikri, jog Emilija pagrobta to paties nusikaltėlio kaip ir kiti vaikai, – tarė ji. – Tai gali būti visai kitas žmogus.

– Taip, – linktelėjo jis. – Tačiau aš to nemanau. Tu to nemanai. Aš *labai tikiuosi*, kad taip nėra.

Paskutinio šūksnio intensyvumas ją nustebino.

– Kodėl... Ką turi galvoje...

– Emilija gyva. Ji gali būti gyva. Jei ją laiko pagrobęs mūsų ieškomas vyras, tai jis turi *priežastį* jos nenužudyti. Todėl tikiuosi, kad tai jis. Mums tik reikia...

– ...jį surasti.

– Man reikia eiti, – pareiškė Ingvaras.

– Turbūt reikia – atsakė Inger Johanė. – Pakviesiu taksi.

Ingvaras buvo tvirtai sudėtas, o džiną su toniku gėrė prieš tris valandas. Jis, aišku, galėjo vairuoti, ir jie abu tai žinojo.

– Ateisiu pasiimti mašinos rytoj, – tarė jis. – Tuomet pasilieku ir tavo marškinėlius. Jei nieko tokio, kad prieš grąžindamas jų neišplausiu.

Prie laukujų durų jis dar kartą paglostė Džeką.

Tuomet palietė kaktą, nusišypsojo ir nuėjo prie laukiančio taksi.

46

PRIE VASARNAMIO SIENOS susigūžė vyras. Šiam metų laikui jis buvo šiltai apsirengęs. Vis dėlto vyras

drebėjo. Kaleno dantimis mėgindamas tvirčiau susisiausti striukę. Jis nė nenumanė, kur esąs. Atvirą aikštelę priešais mažytį apgriuvusį pastatą supo tankiai suaugę medžiai. Jis galėjo be jokio vargo įsilaužti vidun. Net nebuvo aišku, ar namukas užrakintas. Rytuose dangumi nusidriekė plonytė rožinė šviesos linija. Jam reikėjo rasti slėptuvę. Vasarnamiai nebuvo labai gera mintis. Į vasarnamius galėjo atvykti žmonių. Šis atrodė negyvenamas. Atsidavė pasenusia derva ir lauko tualetu.

Vyras pamėgino atsistoti. Atrodė, lyg kojos jo neklausytų. Jis svirduliavo ir suprato, kad greitu laiku turi rasti ką nors pavalgyti.

– Valgyt, – murmėjo jis. – Valgyt.

Durys buvo vienas juokas. Jos buvo padarytos iš kelių silpnai sukaltų lentų, kurios daužėsi ant vyrių. Jis įgriuvo vidun.

Buvo tamsu, dar tamsiau nei lauke. Kažkas buvo užkalęs langus. Vyras apgraibomis slinko palei sieną. Ranka užkliudė spintą. Laimei, jis turėjo žiebtuvėlį. Rūkalai jau seniai buvo pasibaigę. Alkis skaudžiai griaužė krūtinę. Rūkalai ir maistas. Jam reikėjo rūkalų ir maisto, ir vyras nė nenumanė, iš kur jų gauti. Pasišvietęs žiebtuvėliu jis atidarė spintą. Ši buvo tuščia. Šalia stovinti taip pat. Tik voratinkliai ir kelioninis radijo imtuvas.

Namuką sudarė vienas didelis kambarys. Ant stalo stovėjo kažkas panašaus į puodynę. Didžiulė peleninė. Joje gulėjo keturios nuorūkos. Drebančiais pirštais jis paėmė vieną iš jų. Tabakas buvo toks sausas, kad išbyrėjo iš popierėlio. Jis atsargiai sukišo atgal tabako

nuotrupas. Tai užtruko. Turėjo laikyti nuorūką anga į viršų. Prisidegęs atlošė galvą. Po keturių nuorūkų jau nebebuvo toks alkanas. Tik juto silpną šleikštulį. Buvo geriau. Jis susirangė po prastai nuobliuotu stalu ir užmigo.

47

GALĖJO PASIRODYTI, kad mergaitė nusprendė mirti. Jis negalėjo suvokti kodėl. Ji gaudavo užtektinai maisto. Užtektinai vandens. Užtektinai oro. Ji gaudavo viską, ko reikia gyvybei palaikyti. Vis tiek ji tiesiog gulėjo paslika. Nebeatsakinėjo, kai jis su ja kalbėdavo. Tai jį erzino. Buvo įžūlu. Kadangi jis negalėjo pakęsti nuo jos sklindančio kvapo, paėmė porą senų savo paties trumpikių ir užsiuvo prorėžas. Jis juk negalėjo nupirkti mergaitei poros kelnaičių neatkreipęs į save dėmesio. Kaime jį pažinojo. Aišku, galėjo nuvažiuoti į miestą, tačiau geriausia buvo nerizikuoti. Jis niekada nerizikuodavo. Jie niekada jo neras, ir jis nenorėjo visko sugadinti vien dėl to, kad kažkam galėtų pasirodyti keista, kad vaikų neturintis vyras perka mergaičių kelnaites. Žmones buvo apėmusi tikra isterija. Jie apie nieką kitą nebešnekėjo. Prekybos centre, pas Bobeną benzino kolonėlėje. Darbe galėdavo užsidėti apsaugines ausines ir nekreipti į kitus dėmesio, tačiau per pietų pertraukas jis buvo priverstas klausytis jų zirzimo. Porą kartų jis sudorojo savo sumuštinius

prie pjūklo. Tuomet pasirodė viršininkas ir paklausė, kas jam darosi. Pietūs jiems visiems buvo šventas reikalas. Valgoma turėtų būti barake. Taip jau yra. Jis nusišypsojo ir nusekė iš paskos.

Kai jis prieš porą dienų išvertė ją iš lovos nusiprausti, mergaitė atrodė sustingusi lyg robotas. Tačiau ji padarė kaip liepta. Nulingavo prie kriauklės. Nuogai išsirengė. Nusitrynė su skudurėliais, kuriuos jis atnešė. Užsimovė švarias kelnaites – nuskalbtas žalias su įžūliu drambliu priekyje. Jis nusijuokė. Kelnaitės nesilaikė, ir mergaitė atrodė be galo juokingai, kai į jį atsisuko – sulysusi ir išbalusi dešinėje rankoje spaudė straublį ir gerą gabalą kelnaičių medžiagos.

Tuomet jis išplovė jos drabužius. Sukišo juos į skalbimo mašiną ir įpylė minkštiklio. Jis, aišku, neturėjo jokio noro viska lyginti, tačiau ji galėjo parodyti šiek tiek daugiau dėkingumo. Mergaitė vis dar gulėjo vien tik su kelnaitėmis. Sulankstyti drabužiai gulėjo prie lovos.

– Sveika, – šiurkščiai pasisveikino jis stovėdamas prie durų. – Dar gyva?

Buvo tylu.

Mergiūkštė nenorėjo jam atsakyti.

Ji priminė jam mergaitę, su kuria kartu lankė pradinę mokyklą. Jie turėjo pastatyti spektaklį. Turėjo ateiti jo motina. Ji buvo pasiuvusi kostiumą. Jis turėjo vaidinti pilkąjį žąsiną ir jam reikėjo pasakyti tik porą sakinių. Kostiumas nebuvo labai gražus. Sparnai buvo iš kartono, o vienas buvo gerokai įplyšęs. Kiti juokėsi. Gražioji mergaitė vaidino gulbę. Ji skendėjo plunksnose – baltose it sniegas plunksnose

iš šilkinio popieriaus. Ji už kažko užkliuvo ir nukrito nuo scenos.

Motina nepasirodė. Jis niekada nesužinojo kodėl. Jam parėjus namo, ji sėdėjo virtuvėje ir skaitė. Net nepakėlė galvos, kai vaikas palinkėjo labos nakties. Močiutė padavė jam sumuštinį ir stiklinę vandens. Kitą dieną ji privertė jį aplankyti ligoninėje gulbę ir atsiprašyti.

– Sveika, – pakartojo jis. – Gal atsakysi!

Po antklode kažkas sukrutėjo, tačiau nepasigirdo nė garso.

– Žiūrėk tu man, – iškošė jis pro dantis ir užtrenkė geležines duris.

BUVO VISIŠKAI TAMSU.

Emilija žinojo, kad ji nėra akla. Vyras buvo išjungęs šviesą.

Tėtė dabar, matyt, bus liovęsis ieškoti. Galbūt jie jau buvo surengę laidotuves.

Turbūt ji buvo mirusi ir palaidota.

– Mama, – nebyliai ištarė ji.

48

PENKTADIENIO RYTĄ Krisitianė pabudo karščiuodama. Tai yra, ji nepabudo. Kai pažadinta Džeko Inger Johanė atsikėlė dešimt minučių po aštuonių, mergaitė vis dar miegojo. Išsižiojusi ir su iš burnos

sklindančiu nemaloniu kvapu, skruostai buvo paraudę, o kakta karšta.

– Skauda, – sumurmėjo, kai Inger Johanė ją pažadino. – Troškina pilvą.

Tiesą sakant, Inger Johanė per daug nenusiminė, kad teks būti namie. Ji užsimetė seną sportinį kostiumą ir paskambinusi į darbą pranešė, kad neateis. Tuomet surinko motinos telefono numerį.

– Mama, susirgo Kristianė. Šįvakar negalėsime ateiti.

– Kaip gaila. Taip gaila! Gavau pačios geriausios sūdytos lašišos, tavo tėvas juk pažįsta... Ar nori, kad ją prižiūrėčiau?

– Ne, nebūtina. Nors...

Inger Johanei reikėjo vienos dienos namie. Galėtų savaitgaliui išsivalyti butą. Galėtų sutaisyti tą vieną kėdę virtuvėje – ji neatlaikė Ingvaro svorio. Kristianė buvo nepaprastas vaikas. Ji išmiegodavo ligą, tiesiogine šio žodžio prasme. Kai paskutinį kartą sirgo gripu, ji išmiegojo beveik be pertraukos keturias paras, kol vieną naktį, antrą valandą, atsikėlė ir pareiškė:

– Sveika. Ridikas sveikas.

Inger Johanė pagaliau galėjo panaudoti tą plaukų kaukę, kurią gavo iš Linės. Galėjo ramiai pagulėti vonioje. Tačiau prieš savaitgalį turėjo atlikti porą darbų.

– Ar gali ateiti vėliau? Taip... apie dvi?

– Žinoma, kad galiu, brangioji. Kristianė juk tokia rami, kai serga. Atsinešiu savo siuvinį ir vaizdo kasetę, kurią neseniai padovanojo tavo sesuo, senas filmas,

kuris, pasak jos, turėtų man labai patikti. „Plieninės magnolijos“ su Shirley McLaine ir...

– Mama, čia mėtosi visa krūva vaizdo kasečių.

– Taip, bet tavo toks... rafinuotas skonis!

Inger Johanė užsimerkė.

– Mano skonis visai nerafinuotas! Turiu filmų...

– Gerai jau, mieloji. *Turi* šiek tiek neeilinį skonį. Turi tai paprasčiausiai pripažinti. Jau nusikirpai plaukus? Tavo sesuo dabar taip dailiai atrodo, ji buvo pas tą naują, *karštą* kirpėją Prinseno gatvės apačioje, jo vardas...

Motina sukikeno.

– Jis juk truputį... Jie juk dažnai tokie, tie kirpėjai. Tačiau *Dieve,* Marie atrodo tiesiog nuostabiai.

– Be abejo. Tai tu ateisi prieš dvi?

– Lygiai antrą. Ar nupirkti ką nors pietums mums trims?

– Ne, ačiū. Šaldiklyje turiu daržovių sriubos. Ją vienintelę pavyksta įsiūlyti Kristianei, kai serga. Ir mums užteks.

– Puiku. Tuomet iki pasimatymo!

– Iki pasimatymo.

VANDUO VONIOJE BUVO lygiai dviem laipsniais per karštas. Inger Johanė atrėmė galvą į plastikinę pagalvėlę ir giliai alsuodama traukė į save garus. Citrina ir ramunėlės iš brangaus stiklinio buteliuko, kurį Isakas parvežė iš Prancūzijos. Jis vis dar parveždavo jai dovanų, kai lankydavosi užsienyje. Inger Johanė nelabai suprato kodėl, tačiau jai buvo malonu. Jis turėjo gerą skonį. Ir daug pinigų.

– Ir aš turiu gerą skonį, – sumurmėjo ji.

Ant kabliukų kabėjo trys nusitrynę frotiniai rankšluosčiai. Ant vieno buvo didžiulis Tigro iš *Mikės Pūkuotuko pasaulio* paveikslėlis, kiti du buvo taip nuskalbti, kad priminė rožinę pastelę.

– Nauji rankšluosčiai, – ištarė pati sau. – Šiandien.

Draugės pavydėjo jai motinos. Linė ją dievino. Ji tokia maloni, sakė kitos merginos. Ji visur ir visada tau padeda. Ji taip viskuo domisi! Skaito, vaikšto į kiną ir teatrą, o kaip ji rengiasi!

Motina *buvo* maloni. Per daug maloni. Motina buvo geros valios ambasadorė, rūpinosi kaliniais ir buvo Norvegijos moterų sveikatos ir paramos organizacijos garbės narė, ji buvo naginga ir nesugebėjo tiesiai kalbėti. Galbūt taip buvo todėl, kad ji niekada neturėjo darbo. Jos gyvenimas susidėjo iš vyro, vaikų ir savanoriavimo – nesuskaičiuojamos daugybės neapmokamų pareigų ir užduočių, kurios reikalavo nuolatinio draugiško nusistatymo visada ir visų atžvilgiu. Motina buvo apsigimusi diplomatė. Ji beveik nesugebėdavo suformuluoti sakinio, kurio turinys iš tikrųjų atitiktų tai, ką ji nori pasakyti. *Tavo tėvui dėl tavęs neramu* reiškė *nerimas nuvarys mane į kapus. Marie paskutiniu metu atrodo pritrenkiančiai* buvo motinos būdas pasakyti Inger Johanei, kad ji primena šiukšlių krūvą. Motinai atsinešus šūsnį moteriškų žurnalų, Inger Johanė iš anksto žinodavo, kad kalba suksis apie naujas madas ir dvidešimt būdų susirasti vyrą.

– Turi įtemptą darbą, – sakydavo motina ir paplekšnodavo jai ranką.

Tuomet Inger Johanė žinodavo, kad džinsai, sportiniai nertiniai ir ketverių metų senumo akiniai motinai nekelia didelio susižavėjimo.

Linės plaukų kaukė iš tiesų buvo gan maloni. Kuteno galvos odą, ir Inger Johanė beveik jautė, kaip nušiurę plaukų galiukai po plastikine kepure siurbia maistingąsias medžiagas. Vanduo buvo raudonai nudažęs jos odą. Džekas miegojo, o Kristianės kambaryje buvo tylu. Ji buvo palikusi duris atdaras – dėl viso pikto.

Knyga apie Asbjorną Revheimą vos neįkrito į vandenį. Ji išgelbėjo ją paskutinę minutę ir paėmusi kavos puodelį nuo vonios krašto pastatė jį ant grindų.

Pirmajame skyriuje buvo pasakojama apie Revheimo mirtį. Inger Johanės manymu, tai buvo keistokas būdas pradėti biografiją. Ji nebuvo tikra, ar nori skaityti apie Revheimo pasitraukimą ir paskubomis vertė puskapius toliau. Antrajame skyriuje buvo pasakojama apie vaikystę. Lilestriome.

Knyga įkrito į vandenį. Ji žaibiškai ją ištraukė. Kai kurie puslapiai sulipo. Ji šiek tiek užtruko, kol surado skaitytą vietą.

Štai.

Dar būdamas trylikos Asbjornas Revheimas išsikovojo, kad jam būtų leista pasikeisti pavardę. Biografui prireikė pusantro puslapio išreikšti savo nuostabai, kaip 1953-iaisiais tėvai galėję geltonsnapiui paaugliui leisti atsisakyti savo pavardės. Tačiau jo tėvai irgi nebuvo paprasti žmogeliai.

Asbjorno Revheimo tikroji pavardė buvo Kongsbakenas. Motina, Uni Kongsbaken, buvo pripažinta

kilimų meistrė, o tėvas, Astoras Kongsbakenas, – žymus, jei ne blogai pagarsėjęs, prokuroras.

Vanduo atvėso. Ji vos nepamiršo išskalauti plaukų kaukės. Kai antrą valandą atėjo motina, Inger Johanė beveik nebeturėjo laiko papasakoti, kad po valandos Kristianė turi išgerti pusę tabletės šiltoje koloje ištirpdyto aspirino ir kad jai leista gerti, ką nori.

– Grįšiu apie penktą, – tarė ji. – Gali pririšti Džeką sode. Ir labai tau ačiū, mama!

Ji visiškai pamiršo paaiškinti, kodėl ant virvelės, ištemptos tarp dviejų valgomojo kėdžių, kabo padžiauta biografija.

ALVHILDEI PABLOGĖJO. Svogūno kvapas buvo grįžęs. Senoji moteris gulėjo lovoje, o slaugė Inger Johanę griežtai perspėjo per ilgai neužsibūti.

– Grįšiu po penkiolikos minučių, – pagrasino ji.

– Sveika, – pasisveikino Inger Johanė. – Tai aš. Inger Johanė.

Alvhildė vargo mėgindama atmerkti akis. Inger Johanė prisitraukė arčiau kėdę ir atsargiai uždėjo savo ranką ant josios. Ši buvo šalta ir sausa.

– Inger Johanė, – pakartojo Alvhildė. – Laukiau tavęs. Pasakok.

Ji sausai kosėjo mėgindama nusisukti. Pagalvė buvo per minkšta, galva atrodė kaip surakinta, ir ji spoksojo į lubas. Iš dėžutės, stovinčios ant naktinio stalelio, Inger Johanė pačiupo popierinę servetėlę ir nušluostė jai burną.

– Nori gurkšnio vandens?

– Ne. Noriu išgirsti, ką radai Lilestriome.

– Ar esi tikra, kad... Galiu ateiti rytoj... Dabar esi per daug pavargusi, Alvhilde.

– Tai sprendžiu aš!

Ji ir vėl sunkiai nusikosėjo.

– Pasakok, – paliepė Alvhildė.

Inger Johanė papasakojo. Akimirką suabejojo, ar Alvhildė nemiega. Tuomet senosios damos lūpose pasirodė šypsena – Inger Johanė turinti tiesiog pasakoti toliau.

– Ir tada šiandien, – pagaliau tarė ji. – Šiandien sužinojau, kad Astoras Kongsbakenas yra Asbjorno Revheimo tėvas.

– Aš tai žinojau, – sušnabždėjo Alvhildė.

– Tu tai žinojai?

– Taip. Kongsbakenas buvo ryški figūra. Penktajame dešimtmetyje ir šeštojo dešimtmečio pradžioje tarp teisininkų jis buvo tikrai svarbus asmuo. Buvo nemažai šnabždamasi apie tai, kaip jam, matyt, esą gėda turėti tokias knygas rašantį sūnų. Jis... Bet juk aš nė nenutuokiau, kad Revheimas kažkaip gali būti susijęs su Seierio byla.

– Juk nėra aišku, ar jis tikrai susijęs.

Alvhildė vargo su pagalve. Ji norėjo atsisėsti. Ranka apgraibomis ieškojo mažyčio pultelio, reguliuojančio lovos padėtį.

– Ar tau taip gerai? – pasiteiravo Inger Johanė ir atsargiai paspaudė žalią mygtuką.

Alvhildė silpnai linktelėjo ir tuomet dar kartą, kai jau buvo patenkinta. Prakaito lašai spindėjo kaktos raukšlėse.

– Kai *Drebulys* pasirodė...

– 1961-aisiais, – tarė Inger Johanė, ji buvo spėjusi perskaityti didžiąją dalį biografijos.

– Gali būti. Juk tai buvo tikra sensacija. Ne tik dėl atviros pornografijos, tačiau galbūt ir kaip aršių puolimų prieš bažnyčią padarinys. Tai turėtų būti tie patys metai, kai Astoras Kongsbakenas paliko prokuratūrą ir tapo departamento viršininku. Jis...

Alvhildė gaudė orą.

– ...vanduo plaučiuose, – šyptelėjo ji. – Luktelk.

Grįžo slaugė.

– Dabar jau rimtai sakau, – tarė ji, sunkios krūtys kilnojosi vienu ritmu su žodžiais. – Alvhildei tai nėra gerai.

– Astoras Kongsbakenas, – sunkiai sušniokštė Alvhildė. – Buvo mano skyriaus viršininko draugas. To, kuris liepė man...

– Eikite, – paprašė slaugė ir parodė į duris, įgudusiais pirštais ruošdama švirkštą.

– Einu, – tarė Inger Johanė. – Jau einu.

– Jie buvo studijų laikų draugai, – sukuždėjo Alvhildė. – Ateik ir vėl, Inger Johane.

– Taip, – pratarė Inger Johanė. – Grįšiu, kai tau bus geriau.

Slaugės žvilgsnyje buvo galima įskaityti, kad greičiau pragaras užšals, nei taip nutiks.

INGER JOHANEI GRĮŽUS, namai kvepėjo švara. Kristianė vis dar miegojo. Svetainė buvo išvėdinta, o užuolaidos nukabintos. Net ir knygų lentyna buvo sutvarkyta – knygos, kurios skubant buvo numestos ant viršaus, dabar buvo rūpestingai sukaišiotos į vietas.

Didžiulė senų laikraščių šūsnis, kuri gulėjo prie laukujų durų, buvo dingusi. Kaip ir Džekas.

– Tavo tėvui reikėjo išeiti pasivaikščioti, – pareiškė motina. – Jie išėjo visai neseniai. Užuolaidas paprasčiausiai reikėjo išskalbti. O čia...

Ji ištiesė jai Asbjorno Revheimo biografiją. Ši atrodė nuskaityta ir nusitrynusi, tačiau puslapiai nebuvo išbyrėję, o pati buvo visiškai sausa.

– Su fenu, – tarė motina ir nusišypsojo. – Tiesą sakant, buvo gana smagu pabandyti ją išgelbėti. Ir be to...

Ji beveik nepastebimai pakreipė galvą ir kilstelėjo vieną antakį.

– Buvo atėjęs kažkoks vyras. Ingvaras Stubio. Jis atidavė marškinėlius. Jie, akivaizdu, priklauso tau, nes ant nugaros užrašyta „Vik". Ar jis juos iš tavęs buvo pasiskolinęs? Kas jis toks? Mano manymu, galėjo juos bent jau išskalbti.

49

PATOLOGAS DARBE BUVO vienas. Atėjo sekmadienis, birželio 4-oji, o jis beviltiškai atsiliko darbe. Jam tuoj sueis šešiasdešimt penkeri, ir vyras jautė, kad daugeliu atžvilgiu daug kur atsilieka. Per visus tuos metus jis susitaikė su prastomis darbo sąlygomis – per daug darbo ir atlyginimas, jo manymu, neatitinkantis atliekamo darbo, – tačiau dabar tai jį

ėmė erzinti. Darbo krūvis visada buvo didžiulis. Dabar, artinantis pensiniam amžiui, jis norėtų atsigręžęs atgal pamatyti padoresnį atlyginimą. Vyras uždirbo šiek tiek mažiau nei šešis šimtus tūkstančių per metus, įskaitant pamokas ir visus viršvalandžius. Jų jis jau nebeskaičiavo. Žmona sakė, kad turėtų susidaryti tūkstantis valandų per metus. Tai, jog daugeliui kitų jo atlyginimas paprastai atrodė įspūdingas, jo nedomino. Brolis dvynys, kuris taip pat buvo gydytojas, pasirinko chirurgiją. Turėjo nuosavą kliniką, namą Provanse ir, pasak paskutinės mokesčių deklaracijos, apmokestinamą daugiau nei septynių milijonų turtą.

Sekmadienis buvo skaitymo diena. Jo darbe, tiesą sakant, turėtų būti galimybė atnaujinti profesines žinias įprastu darbo metu. Vargu ar per paskutiniuosius dešimt metų jis buvo perskaitęs bent vieną straipsnį tarp devintos ir ketvirtos valandos. Jis keldavosi su aušra sekmadienio rytą, užsidėdavo ant nugaros kuprinę su sumuštiniais bei termosu ir sukardavo gero pusvalandžio kelią iki darbo. Nuotaika visai subjuro, kai jis surūšiavo žurnalus ir daktaro disertacijas į dvi krūveles – vieną *reikia perskaityti*, kita *gali palaukti*. Antroji buvo mažytė. Pirmoji kilo nuo grindų beveik iki kelių. Jis nerangiai pasičiupo vieną leidinį, kuris atsitiktinai gulėjo viršuje, ir įsipylė puodelį stiprios it smala kavos.

*Exitation-contracion coupling in normal and failing cardiomyocytes.**

* Sveiko ir pažeisto kardiomiocito dirginimas ir susitraukimas (angl.).

Daktaro disertacija buvo parašyta 1999-ųjų sausį ir gulėjo čia jau kurį laiką. Jis nepažinojo doktoranto. Tiesą sakant, buvo sunku nuspręsti, ar disertacija tiko, jos išsamiau nepaskaičius. Jį viliojo mintis iš krūvos pasiimti kitą leidinį. Tuomet vyras suėmė save į rankas ir pradėjo skaityti.

PATOLOGO RANKOS DREBĖJO. Jis padėjo disertaciją į šalį. Visa tai buvo taip siaubinga ir kartu taip akivaizdu, kad jis išsigando tikrąja šio žodžio prasme. Atsakymo disertacijoje nebuvo. Ji tiesiog privertė jį susimąstyti. Vyras juto kylantį adrenaliną – pulsas padažnėjo, ir užėmė kvapą. Jam reikėjo rasti farmacininką. Telefonų knyga nukrito ant grindų, jam mėginant rasti žmonos geriausios draugės, vaistinės Tosene savininkės, numerį. Ji buvo namie. Pokalbis truko dešimt minučių. Patologas pamiršo padėkoti už pagalbą.

Ingvaras Stubio buvo palikęs savo kortelę. Patologas rausėsi tarp palaidų lapų ir lipnių lapelių, pieštukinių ir ataskaitų – kortelė buvo dingusi kaip į vandenį. Pagaliau vyrui toptelėjo, kad prisegė ją ant kamštinės skelbimų lentos. Jis turėjo rinkti mobiliojo telefono numerį du kartus. Pirštai buvo kaip sustingę.

– Stubio, – pasigirdo kitame laido gale.

Patologui prireikė minutės, kad paaiškintų, kodėl skambina. Stojo tyla.

– Klausau?

– Aš vis dar čia, – pratarė Stubio. – Kokia ta medžiaga?

– Kalis.

– Kas yra kalis?

– Tai pagrindinė medžiaga, sudaranti mūsų ląsteles.

– Šito aš paprasčiausiai ir nesuprantu. Kaip...

Patologas jautė, kad vis dar dreba. Jis mėšlungiškai suspaudė telefono ragelį ir paėmė jį į kitą ranką, kad pamėgintų atsipalaiduoti.

– Pasakysiu tai taip paprastai, kad beveik nebeatitiks tiesos, – pradėjo jis ir atsikrenkštė. – Žmonių ląstelėse yra tam tikras kiekis kalio. Mums tai gyvybiškai svarbu. Kai mirštame, galima sakyti, jog ląstelės ima... prakiurti. Per vieną ar kelias valandas kalio kiekis skystyje, kuris supa ląsteles, smarkiai padidės. Tai tiesiog ženklas, kad tu... miręs.

Patologas prakaitavo – marškiniai lipo prie kūno, ir pamėgino kvėpuoti lėčiau.

– Tai, kad kalio kiekis aplink kiekvieną ląstelę ištikus mirčiai padidėja, nėra nieko keista. Tai normalu.

– Bet?

– Klausimas tas, kad šis kiekis taip pat padidės, jei kažkas suleis kalio. Turiu galvoje, gyvam esant. Ir tada... Mirštama. Dėl padidėjusio kalio kiekio sustoja širdis.

– Bet juk tuomet neturėtų būti sunku tokią medžiagą aptikti!

Patologas pakėlė balsą:

– Bet ar negirdi, ką tau *sakau*? Jei mirštama suleidus kalio, mirties priežasties neįmanoma įrodyti, nebent obdukcija bus atlikta nedelsiant! Pakanka pavėluoti vieną valandą. Tuomet padidėjęs kalio kiekis

bus priskiriamas pačiai *mirčiai*! Obdukcija neparodys nieko kita, išskyrus tai, kad žmogus nebegyvas ir kad nėra jokios aiškios mirties priežasties.

– *Dieve brangus...*

Stubio taip garsiai nurijo seiles, kad patologas tai išgirdo.

– Bet kurgi gaunama šių nuodų?

– Tai ne nuodai, po galais!

Patologas beveik šaukė. Kai jis vėl išsižiojo, balsas drebėjo ir buvo tylus:

– Pirmiausia, mes abu gauname kalio kiekvieną mielą dieną. Su savo įprastu maistu. Nedidelius kiekius, aišku, bet vis dėlto... Kalio galima nusipirkti vaistinėse vieno kilogramo dėžėse! Tai reiškia – nusipirkti galima kalio chlorido. Įšvirkštus jo į kraują, jis išsiskaidys į kalio ir chloro jonus, vis dar paprastai kalbant. Kalio chloridas turi būti įmaišytas į tirpalą, kuris neturi būti per stiprus, nes kitaip gali pažeisti audinius arba kraujagysles.

– Galima nusipirkti vaistinėje... Bet kas...

– Be recepto.

– *Be recepto.*

– Taip. Tačiau, kiek žinau, tai labai mažai vaistinių jo turi sandėlyje. Jo galima užsisakyti. Be to, yra kalio chlorido tirpalas, kurio galima nusipirkti pagal receptą. Juo gydomi kalio trūkumų turintys pacientai. Spėju, kad dauguma intensyviosios priežiūros skyrių turi kažką panašaus.

– Ar teisingai tave suprantu? – lėtai paklausė Stubio. – Jei kas nors suleis man švirkštą su pakankamu kiekiu praskiesto kalio, aš mirsiu. Jei atsidursiu ant

tavo stalo daugiau nei po valandos, tegalėsi konstatuoti, kad aš miręs, o ne tai, nuo ko miriau. Ar tai nori pasakyti?

– Taip. Bet juk būčiau pamatęs švirkšto žymę.

– Švirkšto žy... Ant Kimo ir Saros kūnų juk nebuvo jokių švirkšto žymių?

– Ne, aš bent jau nemačiau.

– Tu bent jau nematei? Juk *patikrinai*, ar vaikų kūnuose nematyti švirkšto žymių?

– Žinoma.

Patologas jautėsi išsekęs. Vis dar per greitai mušė pulsas, ir jis sunkiai alsavo.

– Tačiau turiu prisipažinti, jog jų nenuskutau.

– Nenuskutai? Juk kalbame apie du mažus vaikus!

– Galvos. Skrodimo metu mėginame daryti kuo mažiau įsikišimų. Artimųjų neturi atstumti ar įžeisti tai, ką privalome atlikti. Galima suleisti švirkštą į smilkinį. Nelengva, tačiau įmanoma. Turiu prisipažinti...

Jis girdėjo Stubio alsavimą kitame laido gale.

– ...neieškojau švirkšto žymių smilkiniuose. Paprasčiausiai nepagalvojau.

Jie abu galvojo apie tą patį. Nė vienas nepajėgė ko nors pasakyti. Saros kūnas patologui vis dar buvo prieinamas. Kimas jau buvo palaidotas.

– Dėkui Dievui, jog uždraudėme kremaciją, – pagaliau ištarė Ingvaras.

– Man labai gaila, – tarė patologas. – Man tikrai labai gaila. Iš visos širdies.

– Ir man, – pasakė Ingvaras. – Kaip suprantu, tu ką tik aprašei idealią žmogžudystę.

50

– MANO ŽENTAS Kopenhagoje, – pasakė Ingvaras ir pastatė ant grindų mažą berniuką. Vaikui galėjo būti tarp dvejų ir trejų metų. Jis buvo rudakis ir tamsiaplaukis, ir nedrąsiai šypsojosi Inger Johanei stipriai įsikibęs seneliui į blauzdą.

– Jis grįš rytoj priešpiet. Paprastai prižiūriu Amundą kiekvieną antradienį ir kas antrą savaitgalį, bet paskutiniu metu šitaip klostantis reikalams ...Neturėjau galimybės juo rūpintis. Dabar ištiko bėda, taigi negalėjau atsisakyti.

Jis atsitūpė. Berniukas nenorėjo nusivilkti striukės. Ingvaras atitraukė užtrauktuką ir leido vaikui su ja būti. Tuomet lengvai pliaukštelėjo jam per sėdynę ir tarė:

– Inger Johanė, aišku, turi įdomių žaislų. Esu tuo tikras.

Kodėl nepaprašei, kad ateičiau pas tave, – pagalvojo ji.– *Niekada nesu pas tave buvusi, ir jau po aštuonių. Žinojai, kad Kristianė pas Isaką, o šis vaikas turėtų būti lovoje. Būčiau galėjusi pas tave ateiti.*

– Pažvelk, – tarė ji ir paėmė berniuką už rankos.– Pažiūrėsime, ką rasime.

Amundas visas švytėjo lydimas prie dėžės su mašinomis. Vaikas pasičiupo traktorių ir iškėlė jį.

– Raudonas traktorius, – pareiškė jis. – Raudonas sunkvežimis. Raudonas autobusas.

– Pastaruoju metu jį labai domina spalvos, – tarė Ingvaras.

– Tuomet jam čia bus nuobodu, – pasakė Inger Johanė ir padėjo Amundui užmauti priekinius buldozerio ratus, kurie buvo nukritę. – Nuo Emilijos dingimo praėjo lygiai mėnuo. Ar apie tai pagalvojai?

– Ne, – atsakė jis. – Tačiau tu teisi. Mergaitė dingo gegužės ketvirtąją. Kur Džekas?

– Manau, – pradėjo Inger Johanė; numetęs buldozerį berniukas tyrinėjo greitosios pagalbos automobilį, kurį Isakas buvo nulakavęs ryškiai raudonai.

– Raudona greitoji, –skeptiškai pareiškė berniukas.

Inger Johanė atsisėdo prie valgomojo stalo.

– Manau, esmė ta, kad ši kalė turi Kristianę visur lydėti. Ir puiku, tiesą sakant. Man prireikė valandos, kol susidorojau su šunies ir šlapimo smarve. Bijau, kad ne visai sėkmingai.

Ji įtraukė oro ir suraukė nosį prieš pridėdama:

– Atrodo, lyg kažkas tave kamuotų.

Ingvaras Stubio atrodė didesnis. Tai negalėjo būti tik įsivaizdavimas, per šias dvi savaites jis papilnėjo. Skruostai buvo apvalesni, o marškiniai veržė kaklą. Jis nuolat kaišiojo už apykaklės pirštą. Kaklaraištis kybojo tiesus it laikrodžio rodyklė. Inger Johanė buvo pastebėjusi, kad jis visada valgydavo per daug ir per greitai.

– Gal galiu paklausti, ar turi ko nors valgomo? – pavargusiu balsu pasiteiravo jis. – Aš toks alkanas.

AMUNDAS GULĖJO Inger Johanės lovoje. Praėjo valanda, kol pavyko jį užmigdyti. Pagaliau Ingvaras išėjo iš miegamojo. Dabar buvo susikišęs kaklaraištį į kišenę, o dvi viršutinės marškinių sagos prie kaklo

buvo prasegtos. Jis atsiraitojo rankoves ir susmuko ant sofos. Ši suvaitojo po juo. Nuo stiklinio padėklo vyras pasičiupo bandelę ir prarijo ją trimis greitais kąsniais.

– Ši kalio teorija iš tiesų bauginanti, – tarė jis ir nusibraukė nuo lūpų kampučių trupinius. – Turiu galvoje, ji pakankamai kraupi mūsų byloje, tačiau jei žmonės sužinos apie tai...

– Problema yra švirkšto žymė, – susimąsčiusi tarė Inger Johanė. – Tačiau jei auka iš anksčiau turi... Jei asmuo serga arba yra narkomanas arba dėl kitos priežasties gali turėti švirkšto žymių nesukeliant įtarimo, tai be galo...

– Nemalonu.

– Bet tu sakei, kad šią injekciją sudaro kalis ir dar kažkas?

– Kalio chloridas, kuris kraujyje susiskaido į kalį ir chloridą.

Inger Johanė suraukė nosį.

– Argi tuomet neturėtų likti chlorido žymių?

Atrodė, kad Ingvaras tuoj paims dar vieną bandelę. Tuomet jis nusišluostė rankas vieną į kitą ir susinėrė jas ant sprando.

– Nesu tikras, kad viską iki galo perpratau, tačiau esmė ta, jog chlorido kiekis kūne yra daug didesnis nei kalio.

Ingvaras užmerkė akis ir susimąstė. Tuomet atsimerkė, pasilenkė į priekį ir ėmė vedžioti pirštu ant stiklinio padėklo.

– Gali būti, jog neteisingai įsidėmėjau skaičius, tačiau jie bent jau paaiškina esmę. Sakykime, kad

kalio kiekis tavo organizme yra trys kažkokio mato vienetai.

– Puiku. Trys mato vienetai kalio.

– Be to, tavo organizme yra šimtas mato vienetų chlorido. Chlorido kiekio padidėjimas iki šimto penkių mato vienetų žmogui nei pavojingas, nei pastebimas. Toks pat kalio kiekio padidėjimas nuo trijų iki aštuonių, priešingai, yra mirtinas. Tai *tikrai* yra idealios žmogžudystės planas.

– Tai paaiškina, kodėl jis turėjo pagrobti vaikus, – tarė Inger Johanė. – Jis turėjo nugabenti juos kažkur, kur galėtų nuraminti juos sugirdęs valiumo ir tuomet suleisti į smilkinį švirkštą.

– Jei tikrai būtent taip jis ir padarė.

– Hmmm. Jei tikrai būtent taip jis ir padarė. Kada žinosime daugiau?

– Patologas pirmiausia rytoj anksti ryte ištirs Sarą. Padarysime viską, ką galime, kad nereikėtų atkasti Kimo kapo.

Jie abu žvilgtelėjo į miegamojo pusę. Durys buvo praviros.

– Jei tai tiesa, apie žudiką jau žinome daugiau.

– Ką gi?

– Žinome, kad jis galėjo gauti kalio.

– Tai, tiesą sakant, galime mes visi.

– Bet tu sakei, kad tik nedaugelis vaistinių turi kalio.

– Mes, žinoma, patikrinsime visas šalies vaistines. Pasak patologo, kalio užsakymas nėra įprastas dalykas, taigi kas nors būtų galėjęs tai pastebėti. Tačiau žudikas galėjo jo nusipirkti užsienyje. Dievaži,

jis labai atsargus. Ir taip pat turime tikrą problemą su ligoninėmis. Intensyviosios slaugos skyriai turi šios medžiagos. Norvegijoje gana daug intensyviosios slaugos skyrių.

– Tačiau mes žinome daugiau, – lėtai ištarė Inger Johanė. – Žinome, kad mūsų žudikas yra ne tik sumanus vyras. Jis taip pat turi žinių apie žudymo būdą, kuris, kaip sakei, apskritai žinomas tik nedaugeliui gydytojų...

Ingvaras ją nutraukė:

– Patologas buvo tikrai priblokštas. Jam maždaug šešiasdešimt penkeri, ir jis sako, kad niekada nė karto nėra pagalvojęs apie tokį žmonių žudymo būdą. Niekada. O jis juk patologas!

Jis šiek tiek kilstelėjo sėdynę nuo sofos kelnių kišenėje ieškodamas lentelės su Sigmundo Berlio keverzonėmis. Ši buvo įplyšusi ir nesidavė ištiesinama ant stalo.

– Dėl to mūsų ginekologas tampa tik dar įdomesnis, – tarė jis susimąstęs ir parodė į gydytojo vardą. – Seselė, tiesą sakant, taip pat. Nors ji ir moteris. Tai verčia abejoti kai kuriomis mūsų...

– Mes ieškome ne moters, – tarė Inger Johanė. – Ir vargu ar gydytojo.

Ingvaras greitai žvilgtelėjo į viršų ir paklausė:

– Kodėl esi tokia tikra?

– Ši nauja informacija neturi priversti mūsų pamiršti visko, apie ką galvojome iki šiol, – tvirtai pareiškė ji. – Mes vis dar kalbame apie sužalotą asmenybę. Psichopatą arba žmogų, turintį aiškių psichopato bruožų. Manau, ieškome vyro, kuris praeityje patyrė

daugybę nenusisekusių santykių. Taip pat kalbant ir apie išsilavinimą. Visai gali būti, kad jis studijavo, tačiau kažin ar yra pajėgus baigti universitetą turint galvoje visas tas pareigas ir sunkumus, kurie yra neatskiriama viso šito dalis. Jis gali būti užtektinai protingas, galbūt net *labai* protingas ir taip sugebėti pasinaudoti įgytomis žiniomis. Pastaraisiais metais internete atsivėrė visas informacijos pasaulis. Ten gali rasti bombų gaminimo instrukcijų ir savižudžių klubų, manęs nė kiek nenustebintų, jei egzistuotų puslapis, pateikiantis rafinuotų žudymo metodų. Be to, mūsų vyras gali būti toks sumanus, kad pats tai sugalvotų – vien tik remdamasis nesuskaičiuojamų medicininių puslapių informacija. Jis, be abejonės, protingas. Tačiau niekada negalėtų išlaikyti baigiamųjų egzaminų. O kiek laiko dabar užtrunka baigti aukštesniąją medicinos mokyklą? Ketverius metus? Manau, šiam vyrui beveik neįmanoma kažką panašaus įveikti.

– Bet kam tas *rafinuotumas*?

– Turi galvoje kalį?

– Taip. Kodėl toks... *įmantrus* žudymo būdas? Jis būtų galėjęs juos uždusinti, nušauti, kad ir nuskandinti?

– Kontrolė, – tarė Inger Johanė. – Pranašumas. Jis trokšta pasirodyti suverenus. Nepamiršk, kad tai vyras, kuris jaučiasi esąs įžeistas. Giliai įžeistas. Ne vieno žmogaus, ne vieno įvykio. Jis turi surinkęs visą arsenalą pralaimėjimų, už kuriuos turi būti atkeršyta. Žudyti vaikus, mums net nesuprantant, kaip jis tai daro, yra...

– Seneli, – supypsėjo plonytis balselis.

Tai, kad neišgirdo berniuko, Inger Johanę išgąsdino. Jis jau stovėjo svetainės viduryje su meškinu po pažastimi. Ant marškinėlių buvo didžiulė pomidorų padažo dėmė, Ingvaras atmetė pasiūlymą pasiskolinti vieną iš senų Kristianės pižamų. Naktinių berniuko sauskelnių juosmuo buvo nusmukęs žemiau bambos, ir su niekuo nesumaišomas kvapas privertė Inger Johanę atsistoti ir palydėti jį į vonią. Kažkodėl ji tikėjosi, kad Ingvaras iš paskos neatseks. Amundas buvo neįprastai patiklus. Jai atsisėdus ant klozeto dangčio ir nutraukus berniukui nešvarias sauskelnes, jis plačiai šypsojosi.

– Ingejonė, – tarė jis ir perbraukė putliu delniuku jai per skruostą.

Ingvaras vonioje buvo padėjęs krepšį su neutraliu muilu, trejomis sauskelnėmis ir čiulptuku.

Tikėjaisi, kad berniukas čia užmigs, – pagalvojo ji. – *Atsinešti pižamą būtų buvę per daug akivaizdu. O kaip su trejomis sauskelnėmis?*

– Senelis tikras gudruolis, – tarė ji ir įkėlė berniuką į kriauklę.

– Dabar užpakaliuko neplauti, – pareiškė Amundas mataruodamas kojomis. – Neplauti.

– Aišku, plauti, – paprieštaravo Inger Johanė. – Tu visas apsikakojęs. Nuplausim kakalus!

Ji pliaukštelėjo skudurėliu per apvalų užpakaliuką. Amundas juokėsi.

– Neplauti, – sukūkčiojo jis drungnam vandeniui srūvant oda.

– Turi būti švarus ir gražus, kad galėtum gerai miegoti.

– Greitoji balta, – pasakė Amundas. – Ne raudona.

– Tu visiškai teisus, Amundai. Greitosios yra baltos.

– Greitosios galbos mašina, – tarė jis.

– Greitosios pagalbos mašina. Koks tu sumanus!

Berniukas įsisupo į rankšluostį.

– Baigta su miegu, – pareiškė jis ir nusijuokė.

– Man taip tikrai neatrodo, – atsiliepė iš tarpdurio Ingvaras. – Ateik, senelis tave paguldys. Ačiū tau, Inger Johane.

NIEKO NEIŠĖJO. Po pusvalandžio Ingvaras išėjo iš miegamojo nešinas vaiku.

– Jis miegos čia, – tarė jis pusiau atsiprašydamas ir piktai dėbtelėjo į berniuką, kuris šypsodamasis įsikišo į burną čiulptuką. – Jis galės miegoti man ant kelių.

Mažylio beveik nebesimatė ant senelio rankų. Tik nosies galiukas kyšojo iš žalio pledo. Akys užsimerkė vos po kelių minučių, o ritmingas čiulpimas susilpnėjo. Ingvaras patraukė jam nuo veido antklodę. Tamsūs plaukai atrodė beveik juodi prie baltų Ingmaro marškinių. Vaiko blakstienos buvo drėgnos ir tokios ilgos, kad buvo susipynusios.

– Vaikai, – patyliukais ištarė Inger Johanė negalėdama paleisti Amundo iš akių. – Manęs neapleidžia mintis, kad raktas į šią bylą yra vaikai. Pirmiausia... Pirmiausia maniau, jog tai visų pirma kažkaip susiję su paties žudiko vaikyste. Su praradimu. Ilgesiu. Savo paties vaikystės ilgesiu. Ir galbūt...

Ji giliai įkvėpė ir iškvėpė.

– Galbūt aš teisi. Tačiau yra kažkas daugiau. Kažkas, kas susiję su šiais vaikais. Nors jie ir ne jo. Atrodo lyg...

Ji paskendo mintyse.

Ingvaras nieko nesakė. Amundas kietai miegojo. Inger Johanė staiga pakratė galvą, lyg norėdama ištrūkti iš savo minčių, ir tarė:

– Ar gali būti, kad jis turi vaiką, kurio negali pamatyti?

– Manau, eini šiek tiek per toli, – tarė Ingvaras ir pataisė berniuko galvą. – Kuo remdamasi šitaip kalbi?

– Tai kaip ir atitinka. Viską. Tarkime, tai vyras, turintis pasisekimą tarp moterų, bet niekada nesugebantis jų išlaikyti. Viena iš šių moterų pastoja. Ji pasirenka vaiką gimdyti. Mintis leisti jam būti su vaiku ją gąsdina. Ji galėtų...

– Bet kodėl būtent *šie* vaikai? Jei esi teisi sakydama, jog Glenas Hugo, Kimas, Sara ir Emilija nėra atsitiktinai pasirinkti, kodėl gi *jie*? Jei šitas tipas būtų metų metus užtaisinėjęs vaikus atsitiktinėms moteriškėms, ir visos aukos būtų jo vaikai, tai... Bet jie gi nėra jo vaikai. Kiek man žinoma. Kas gi tuomet lemia jo pasirinkimą?

– Aš nežinau, – pavargusiu balsu tarė ji. – Žinau tik, kad *yra* priežastis. Šis vyras turi planą. Jo veiksmuose yra kažkokios absurdiškos logikos. Nors jis ir daugeliu atžvilgių skiriasi nuo tipiško serijinio žudiko. Pavyzdžiui, tai, kad nėra jokio aiškaus pagrobimų ciklo. Jokio ritmo, jokios aiškios sistemos. Mes net nežinome, ar jis baigė.

Vėl abu nutilo. Ingvaras apkaišė antklode Amundą ir priglaudė lūpas prie tamsios galvos. Vaikas kvėpavo lengvai ir ritmingai.

– Būtent to aš labiausiai ir bijau, – sumurmėjo Ingvaras. – Kad jis dar nebaigė.

Į BALTAI DAŽYTĄ NAMĄ pamiškėje, pusantros valandos kelio mašina nuo Oslo, pabėgiojęs buvo ką tik grįžęs žudikas. Jo kelis kraujavo. Lauke buvo tamsu, ir jis suklupo ant medžio šaknies. Žaizda nebuvo gili, tačiau vis tiek smarkiai kraujavo. Pleistras paprastai gulėdavo trečiame stalčiuje prie kriauklės. Pakuotė buvo tuščia. Susierzinęs iš medicininės spintelės vonioje jis išsitraukė sterilų tvarstį. Turėjo apvynioti jį marle, medicininio binto ritinėlis taip pat buvo pasibaigęs. Aišku, jam nederėjo taip vėlai bėgioti. Tačiau jautėsi toks neramus. Vyras nušlubčiojo į svetainę ir įjungė televizorių.

Šiandien nebuvo rūsyje. Dabar Emilija kėlė jam pasibjaurėjimą labiau nei kada nors. Jis norėjo ja atsikratyti. Problema buvo ta, kad neturėjo kur to prakeikto vaiko dėti.

– Birželio devynioliktą, – pusbalsiu tarė jis ir greitai junginėdamas perbėgo kanalais.

Tuomet visa tai bus pasibaigę. Nuo Emilijos dingimo buvo praėjusios šešios savaitės ir keturios dienos. Jis smogs, pagrobs penktąjį vaiką ir grąžins jį tą pačią dieną. Data buvo pasirinkta neatsitiktinai. Nieko nebuvo atsitiktinio šiame pasaulyje. Už visko slypėjo planas. Penktadienį viršininkas jį buvo pasikvietęs į biurą. Įteikė raštišką įspėjimą. Viskas, ką jis padarė,

tai tik pasiėmė namo kelis įrankius. Net nesiruošė jų vogti. Visų pirma, įrankiai buvo seni. Be to, būtų grąžinęs juos atgal. Viršininkas juo netikėjo. Matyt, kažkas bus išplepėjęs.

Jis žinojo, kas jį susekė.

Viskas buvo plano dalis.

Tačiau ir jis mokėjo kurti planus.

– Birželio devyniolikta. – pakartojo vyras ir įjungė teletekstą.

Iki tol turės atsikratyti Emilija. Galbūt ji jau mirusi. Kad ir kaip būtų, jis nebeduos jai maisto.

Neapsakomai skaudėjo kelį.

– LAIŠKAI, – GARSIAI IŠTARĖ JI ir nutilo sakinio viduryje.

Ingvaras vis dar laikė ant kelių Amundą, lyg pokalbis būtų neleidęs jo paguldyti.

– Laiškai, – pakartojo ji ir lengvai trinktelėjo sau per kaktą. – Ant Akselio šachmatų lentos!

– Dabar jau nelabai suprantu...

Inger Johanė pagaliau papasakojo Ingvarui apie kelionę į Lilestriomą. Apie ryšį tarp sutrikusio vystymosi Anderso Mohaugo ir rašytojo Asbjorno Revheimo – jauniausiojo Astoro Kongsbakeno, kaltintojo Akselio Seierio byloje, sūnų. Ingvaro reakcija buvo sunkiai nuspėjama, tačiau Inger Johanė vaizdavosi kaktoje matanti raukšlę, kuri rodė, kad ir jam sutapimai atrodė per daug krintantys į akis, kad būtų galima nekreipti į juos dėmesio.

– Laiškai, – pakartojo jis su nuostaba balse.

– Taip! Po apsilankymo pas Akselį Seierį man nedavė ramybės mintis, kad mačiau kažką, kas ten

netiko. Dabar žinau, kas tai buvo. Laiškų krūvelė ant šachmatų lentos.

– Bet laišk... Juk visi kartais gauname laiškų.

– Pašto ženklai, – tarė Inger Johanė. – Jie buvo norvegiški. Krūvelė buvo surišta špagatu.

– Kitaip tariant, matei tik viršutinį laišką, – pataisė Ingvaras.

– Taip.

Ji linktelėjo ir tęsė:

– Bet esu tikra, kad šie laiškai buvo nuo vieno ir to paties asmens. Jie buvo iš Norvegijos, Ingvarai. Akselis Seieris gauna laiškų iš Norvegijos. Su kažkuo čia palaiko ryšį.

– Ir ką?

– Jis nieko apie tai man nesakė. Atrodė, lyg apskritai neturėtų nieko bendra su tėvyne nuo to laiko, kai išvažiavo.

– Tiesą sakant...

Ingvaras persidėjo vaiką ant kitos rankos. Amundas sušnarpštė, vis dar kietai miegodamas.

– Juk su vyruku kalbėjaisi labai trumpai! Nieko keista, kad jis su kažkuo palaiko ryšį – draugu, šeimos nariu...

– Jis neturi šeimos Norvegijoje. Kiek man žinoma.

– Išpūti didžiulį burbulą iš kažko, kam, matyt, yra visai paprastas paaiškinimas.

– Ar jis gąli... Ar jis gali iš ko nors gauti pinigų? Ar jam mokama, kad nekeltų triukšmo? Ar todėl jis niekada nesiekė teisingumo? Ar galima tuo paaiškinti tai, kad jis paspruko, kai norėjau jam padėti?

Ingvaras šypsojosi. Inger Johanei nepatiko jo akių išraiška.

– Pamiršk tai, – pasiūlė jis. – Sukurpei tikrą suokalbio teoriją. Turiu tau papasakoti daug įdomesnių dalykų. Astoras Kongsbakenas gyvas.

– Ką?

– Taip. Jam devyniasdešimt dveji ir jis gyvena kartu su žmona Korsikoje. Jie turi ten ūkį, kažką panašaus į vynuogyną, kiek suprantu. Taip ir maniau, kad jis nemiręs, tokį dalyką būčiau įsidėmėjęs. Taigi šiek tiek pasidomėjau. Jis visiškai pasitraukė iš viešumos daugiau nei prieš dvidešimt metų ir nuo to laiko gyvena ten, pietuose.

– Man reikia su juo pasikalbėti!

– Gali pamėginti paskambinti.

– Ar turi jo numerį?

Ingvaras prunkštelėjo.

– Kažkur turi būti ribos. Ne. Paskambink informacijai. Mano žiniomis, jis šviesaus proto, tačiau silpnų kojų.

Ingvaras lėtai atsistojo nepažadindamas berniuko. Geriau apkamšė jį užklotu ir klausiamai pažvelgė į Inger Johanę. Ji abejingai linktelėjo ir atnešė iš miegamojo Amundo daiktus.

– Grąžinsiu užklotą rytoj, – tarė jis mėgindamas paimti visus daiktus vienu kartu.

– Grąžink, – abejingai atsakė ji.

Jis stovėjo priešais ir spoksojo į ją. Amundas gulėjo jam ant peties ir murmėjo per miegus. Čiulptukas buvo nukritęs ant grindų, ir ji pasilenkė jo pakelti. Kai ištiesė jį Ingvarui, šis pačiupo jos ranką ir nenorėjo paleisti.

– Tiesą sakant, *nėra* nieko keista, kad Astoras Kongsbakenas ir Alvhildės skyriaus viršininkas buvo geri draugai, – primygtinai tarė jis. – Daugelis teisininkų pažįsta vienas kitą. Juk žinai, kaip šiandien yra! Norvegija – maža šalis. Dar mažesnė buvo penktajame ir šeštajame dešimtmetyje. Visi teisininkai, matyt, vienas kitą pažinojo!

– Tačiau visi teisininkai nebuvo įsimaišę į neįtikėtiną teisingumo skandalą, – paprieštaravo ji.

– Ne, – pasidavė Ingvaras. – Tačiau taip pat nežinome, ar šiedu buvo.

Ji palydėjo jį iki mašinos ir padėjo atidaryti duris. Jie neapsikeitė nė žodžiu, kol Amundas buvo tvirtai pririštas vaiko kėdutėje ir daiktai padėti šalia jo.

– Iki, – nerūpestingai ištarė Ingvaras.

– Hmmm, – numykė Inger Johanė ir grįžo į tuščią butą.

Norėjo, kad bent Amerikos Karalius būtų buvęs namie.

51

INGVARAS STUBIO JAUTĖSI apgailėtinai. Kelnių liemuo buvo įsirėžęs į pilvą, o saugos diržas veržė. Jam buvo sunku kvėpuoti. Prieš dešimt minučių jis išsuko iš Europos kelio. Šis kelias buvo siaurutis, ir vyrą posūkiuose šiek tiek pykino. Privažiavęs autobusų sustojimo aikštelę, įsuko į ją ir sustojo. Atpalaidavo kaklaraištį, atsisegė viršutines marškinių sagas

ir atsilošė ant galvos atramos. Ingvarui Stubio buvo keturiasdešimt penkeri, ir jis jautėsi senas.

Šešiolikos jis sutiko Elizabetą. Jie susituokė iškart sulaukę pilnametystės, ir tuoj pat susilaukė Trinės. Po daugelio metų grįžęs namo iš darbo rado miegantį kūdikį tuščiame name. Buvo vidurvasaris. Virš nuosavų namų kvartalo Nordstrande sklaidėsi jazminų kvapas. Trinės automobilis, sena *Fiesta*, kurią gavo iš senelių, stovėjo pastatytas priekiniais ratais ant vejos – tai jį supykdė. Jis buvo susierzinęs, kai įėjo į vidų. Alkanas. Buvo pažadėjęs grįžti namo iki penkių, tačiau laikrodis jau rodė be penkiolikos šešias. Tyla pasirodė keista, tai privertė jį sustoti prieškambaryje ir suklusti. Namas buvo tuščias – jokių garsų, jokių žmonių. Nei pietų kvapo, nei lėkščių bei taurių žvangesio. Jis pagavo save sėlinant toliau, lyg jau tada būtų žinojęs, kas jo laukia. Dieną ant kelnių iš kažkur buvo atsiradusi rašalo dėmė. Prie pat kišenės – jis čiupinėjo sulūžusį rašiklį. Elizabeta prieš dvi dienas buvo nupirkusi jam drabužių. Jam besimatuojant, ji purtė galvą sakydama, kad tiesiog juokinga pirkti chaki spalvos kelnes tokiam kaip Ingvaras. Ji pabučiavo jį ir nusijuokė.

Jis sustojo svetainėje. Net negirdėjo paukščių čiulbesio sode – pažvelgęs pro langą, pamatė juos skraidant aplinkui, tačiau nieko negirdėjo, nors stiklinės durys ir buvo atdaros.

Antrajame aukšte gulėjo Amundas. Jam buvo du mėnesiai ir jis miegojo.

Suradęs Elizabetą ir Trinę, Ingvaras sustojo kaip įbestas. Nebandė užčiuopti jų pulso. Trinė spoksojo į jį. Rudosios akys buvo aptrauktos blausia plėvele.

Elizabeta gulėjo išsižiojusi po popietiniu dangumi – priekiniai dantys buvo įmušti į vidų, o nosies beveik nesimatė.

Ingvaras krūptelėjo. Signalizavo autobusas. Jis lėtai užvedė automobilį ir išriedėjo iš aikštelės. Turėjo rasti naują vietą sustoti. Jį pykino.

Prie kelio atšakos jis atidarė dureles ir ištuštino skrandį, mašinai dar kaip reikiant nesustojus.

Laimei, butelyje turėjo vandens.

Visą aną naktį jis išsėdėjo skalbimo kambaryje. Rašalo dėmė nenorėjo pasiduoti. Jis išbandė viską. Spiritą, dėmių valiklį, žaliąjį muilą. Galiausiai, kai ėmė švisti, pačiupęs žirkles iškirpo dėmę. Keletas kolegų pasisiūlė pas jį pasilikti. Jis tiesiog siuntė juos rankos mostu tolyn. Žentas buvo Japonijoje ir grįžo daugiau nei keturiasdešimčia valandų per vėlai. Ingvaras tvirtai apkabino Amundą ir pagaliau pravirko. Jis nenorėjo atiduoti vaiko. Žentas atsikraustė pas jį ir gyveno ten daugiau nei metus.

Vandens butelis buvo tuščias. Ingvaras mėgino kvėpuoti lygiai ir giliai.

Jis nė nenumanė, kaip turėtų elgtis su Inger Johane. Nežinojo, kaip tokiais atvejais elgiamasi. Jis jos nesuprato. Pasiimdamas su savimi Amundą vylėsi, kad kažkas įvyks, kad ji pamatys, kas jis toks, ir galbūt paprašys likti. Kartą viena kolegė jam pasakė, jog labai miela, kad jis šitaip rūpinasi vaikaičiu. Seksualu, nusišypsojo ji beveik priversdama jį parausti.

Jam nereikėjo tiek daug valgyti. Delnu perbraukė per pilvą, nuo vėmimo skaudėjo diafragmą. Jis pamažu darėsi storas.

Atrodė, lyg Inger Johanė manytų, kad jam šešiasdešimt.

Ingvaras išgėrė paskutinį gurkšnį vandens ir vėl užvedė mašiną. Jis nepajėgė užsisegti saugos diržo. Saros Bardsen apžiūra patvirtino nemaloniąją patologo teoriją apie žudymą kaliu. Prie smilkinio, prie pat plaukų, jis rado beveik nematomą žymę. Švirkšto žymę. Apdairiai padirbėta, nusiminęs konstatavo jis ir padėjo ragelį. Dar nebuvo nutarta, kas bus daroma su Kimu, kuris jau buvo palaidotas.

Ginekologas, kuris, matyt, mokėjo leisti švirkštus, vis dėlto nebuvo labai įdomus. Jis buvo paslaugus. Suprato, kodėl Ingvaras atėjo. Atsakė į visus klausimus. Žvelgė tiesiai jam į akis, atsiprašančiai purtė galvą. Balsas buvo žemas ir dainingas – šiek tiek primiršto dialekto likučiai privertė Ingvarą prisiminti savo žmoną. Gydytojas buvo vedęs, turėjo tris vaikus ir du vaikaičius. Pusę etato ligoninėje ir privačios praktikos kabinetą.

Kato Sylingas, santechnikas iš Lilestriomo, dirbo Fetsunde. Kalbantis telefonu jis buvo malonus ir draugiškas. Po dienos galėjo atvykti į Oslą. Jokių problemų. Byla esanti tiesiog siaubinga – jis užjaučiąs Lasę ir Turid bei mielai padėsiąs, jei tik galėsiąs.

– Žinai, pats turiu vaikų. Po galais. Nugalabyčiau tą tipą savo paties rankomis, jei tik jį rasčiau. Pasimatysim rytoj pirmą valandą.

Rasti Karsteno Oslio adresą tebuvo vienas juokas. Jis turėjo telefoną ir buvo registruotas *Telenore*. Daug sunkiau buvo rasti patį namą. Ingvaras turėjo sustoti

ir pasiklausti kelio tris kartus. Pagaliau jis rado benzino kolonėlę, kurioje jam pagelbėjo keistas storulis su ugnies raudonumo plaukais.

– Trečias posūkis nuo čia, – parodė jis. – Pirmiausia į dešinę, tuomet du kartus į kairę. Dar šeši septyni šimtai metrų ir pamatysi namą. Bet važiuok atsargiai. Kitaip apgadinsi mašinos apačią!

– Ačiū, – sumurmėjo Ingvaras ir užvedė motorą.

KARSTENAS OSLIS KAIP TIK apsisprendė paskutinį kartą nunešti Emilijai maisto. Tai nieko nereiškė. Ji daugiau nieko nebevalgė. Ar ką gėrė, jis nenutuokė. Ji nepaliesdavo nieko, ką vyras jai atnešdavo, tačiau iš čiaupo juk bėgo vanduo.

Šlaitu kilo automobilis.

Karstenas Oslis nužvelgė pro virtuvės langą duobėtąjį vieškelį.

Automobilis buvo mėlynas, tamsiai mėlynas. Kiek galėjo įžiūrėti, tai buvo *Volvo*. Čia niekada niekas nepasirodydavo. Tik laiškanešys, ir jis vairavo baltą *Toyotą*.

52

IŠ ANKSTO JI MANĖ ŽINANTI, ką pasakys ir kaip suformuluos klausimus. Vis tiek pritrūko žodžių Astorui Kongsbakenui atsiliepus. Staiga jis pasigirdo ten, kitame laido gale, ir Inger Johanė nesugalvojo, nuo ko turėtų pradėti.

Jis kalbėjo garsiai. Tai galėjo reikšti, kad prastai girdi. Taip pat to priežastis galėjo būti įsiūtis. Šiek tiek per greitai paminėjusi Akselio Seierio vardą, ji buvo tikra, kad vyras numes ragelį. Jis šito nepadarė. Tačiau pokalbis rutuliojosi tokia linkme, kurios ji paprasčiausiai nenumatė – jis klausė, ji atsakinėjo.

Astoro Kongsbakeno nuostata buvo visiškai aiški. Jis šios bylos beveik neprisiminė ir nė nesiruošė dėl Inger Johanės Vik perkratyti atminties. Jis tris kartus priminė jai apie savo garbingą amžių ir baigė grasindamas advokatu. Ką tokiu atveju advokatas turėtų su ja daryti, buvo nelabai aišku.

Inger Johanė vartė knygą *Asbjornas Revheimas. Traktatas apie iš anksto praneštą savižudybę.*

Astoro Kongsbakeno įniršio priepuolis galėjo turėti daugybę priežasčių. Jam buvo devyniasdešimt dveji, ir jis galėjo būti tiesiog senas niurzglys. Dar penktajame dešimtmetyje buvo pasakojami anekdotai apie vyriškio temperamentą. Dvi jo nuotraukos biografijoje vaizdavo kresną vyrą plačiais pečiais ir atsikišusiu žandikauliu, – ištįsėlis sūnus nuo jo smarkiai skyrėsi. Vienoje nuotraukoje žymusis prokuroras stovėjo su juodu apsiaustu ir dešinėje rankoje iškeltu įstatymų rinkiniu, lyg būtų ruošęsis šveisti jį ant teisėjo stalo. Po styrančiais antakiais juodavo akys, ir atrodė, lyg jis šauktų. Astoras Kongsbakenas buvo ugningas vyras. Ne visi su amžiumi sušvelnėja. Buvo ir brolis – vyresnysis Astoro ir Uni sūnus. Inger Johanė paseilėjo pirštą ir atsivertė reikalingą knygos puslapį. Geiras Kongsbakenas buvo advokatas ir Viršutinės pilies gatvėje turėjo kontorą. Jam tebuvo

skirtos vos penkios eilutės. Inger Johanė nusprendė jam paskambinti. Galbūt sūnus galėtų padėti jai dar kartą pasikalbėti su tėvu. Pamėginti, bet kuriuo atveju, verta.

Ji paskambino sekretorei ir susitarė antradieniui, birželio šeštajai, dešimtai valandai. Moteriai paklausus, apie kokią bylą kalbama, Inger Johanė akimirkai suabejojo ir atsakė:

– Apie kriminalinę bylą. Tai turbūt neužims daug laiko.

– Rytoj, – patvirtino draugiškas moteriškas balsas. – Rezervuosiu tau pusvalandį. Linkiu geros dienos!

53

KARSTENAS OSLIS SULAIKĖ kvėpavimą. Per dvigubus langus girdėjo *Volvo* pereinant nuo antro bėgio į pirmą, vairuotojui įveikiant paskutinę įkalnę iki vartų.

Karstenas Oslis gyveno Snaubu beveik metus. Ūkis daug nekainavo, jam dar galiojo būsto apgyvendinimo įstatymas*, nors ir nebuvo galima pragyventi iš mažyčio sklypo ir jam priklausančių keliolikos arų miško. Tačiau jam ši vieta tiko idealiai.

* Tai Norvegijos teisinis fenomenas, reiškiantis, kad ūkis arba namas turi būti gyvenamas visus metus.

Pirmieji mėnesiai prabėgo pertvarkant rūsį, kuris, tiesą sakant, buvo ne kas kita kaip erdvus senojo bulvių sandėlio priestatas. Kadangi rūsys buvo apatinėje namo dalyje prie stataus šlaito, nebuvo sunku įrengti užtektinai didelį ir, be to, po pačiu rūsiu esantį kambarį. Jis didžiavosi savo darbo rezultatais. Niekada niekas jo neklausė, ką veiks su visais tais pirkiniais – cementu ir betonu, medžiu ir įrankiais, vamzdžiais ir laidais. Namas buvo apgriuvęs. Jis pakeitė poros išorinių sienų plokštes ir ėmėsi lieti naujo garažo pamatus, jei kas užeitų. Snaubu buvo atokioje vietoje, penkiolika minučių kelio nuo kaimo.

Gyveno laisvas ir nevaržomas, visai kaip ir norėjo. Niekas čia neapsilankydavo. Kol nepasirodė šis tamsiai mėlynas *Volvo*, dabar sustojęs kieme. Karstenas Oslis liko stovėti virtuvėje. Jis neatsitraukė, nemėgino pasislėpti. Tiesiog tyliai stovėjo stebėdamas atsidarančias automobilio dureles. Išlipo vyras. Jis atrodė sustingęs. Nerangus. Pirmiausia jis stipriai pasitrynė veidą. Tuomet pamėgino išsitiesti. Veidą iškreipė grimasa, lyg būtų važiavęs visą dieną. Automobilis turėjo Oslo numerius, kelionė truko vos kelias valandas. Vyras apsidairė. Karstenas Oslis vis dar tyliai stovėjo. Nepažįstamajam akivaizdžiai pastebėjus jį pro lango stiklą – jis kilstelėjo ranką neryžtingai pasisveikindamas – Karstenas Oslis išėjo į prieškambarį. Nuo vagies nusikabinęs raudoną megztinį, apsivilko. Tuomet atidarė laukujes duris.

– Sveiki, – ištarė jis.

– Labas!

Nepažįstamasis artinosi ištiesęs ranką. Jis buvo augalotas. Storas, pamanė Karstenas Oslis. Pavargęs ir storas.

– Ingvaras Stubio,– prisistatė vyras.

– Karstenas, – pasakė Karstenas Oslis ir pagalvojo apie betoną, kurio liko pabaigus darbus rūsyje.

Įrankiai. Niekada niekas neužeidavo į svečius. Išskyrus šį vyrą.

– Puiki vieta, – pagyrė nepažįstamasis ir apsidairė. – Nepakartojamas vaizdas. Ar ilgai čia gyveni?

– Kurį laiką.

– Turi pranešti apie persikraustymą. Buvo sunku tave rasti. Ar galiu užeiti?

Viduje nieko nebuvo. Karstenas Oslis mintimis perbėgo kambarius. Nieko. Jokių vaikų drabužių. Jokių žaislų. Jokių nuotraukų ar laikraščių iškarpų. Tvarkinga. Švaru. Nepriekaištinga.

– Gerai.

Jis ėjo pirmas. Girdėjo už nugaros nepažįstamojo žingsnius – sunkius, pavargusius. Vyras buvo pavargęs. Karstenas buvo puikios formos ir jaunas.

– Jergutėliau, – išsprūdo Stubio. – Turiu pasakyti, laikaisi tvarkos!

Karstenui Osliui nepatiko vyro akys. Jos visur bėgiojo. Atrodė, lyg šio tipo galvoje būtų įmontuotas fotoaparatas, ir niekas neliktų nepastebėta. Nei sofa, nei televizorius, nei plakatas iš atostogų Graikijoje su Elen, prieš santykiams pradedant irti.

– Ko iš tikrųjų nori?

– Esu iš policijos.

Karstenas Oslis truktelėjo pečiais ir atsisėdo ant kėdės. Policininkas vis dar vaikštinėjo po kambarį jį tyrinėdamas.

Jis nieko neras. Nebuvo ko rasti.

– Ir kuo gi galiu tau padėti? Gal nori puodelio kavos ar dar ko nors?

Vyras stovėjo atsukęs nugarą. Galbūt jis stebėjo vaizdą pro langą. Galbūt galvojo.

– Ne, ačiū. Aišku, svarstai, kodėl aš čia.

Karstenas Oslis nesvarstė. Jis žinojo.

– Taip, – patvirtino jis. – Kodėl tu čia?

– Tai susiję su tais vaikų pagrobimais.

– Šit kaip?

– Siaubinga byla, – tarė policininkas ir staiga atsisuko.

Aparato akys nufotografavo Karsteną.

– Sutinku, – tarė jis ir lėtai linktelėjo. – Be galo žiauru.

Jis išlaikė akių kontaktą. Ramiai kvėpavo. Karstenas žinojo, kad tai įvyks. Jis buvo tai numatęs. Tai buvo nepavojinga. Visiškai. Be to, policininkas buvo už jį vyresnis. Senas. Ne kokios formos.

– Tyrimas be galo sudėtingas, ir mes turime patikrinti kiekvieną smulkmeną. Šitaip ir tu atsidūrei žaidime.

Policininkas per daug šypsojosi. Jis buvo nuolat išsišiepęs.

– Dviejų vaikų giminaičiai sakosi tave kadaise pažinoję.

Du. Du!

Karstenas Oslis silpnai papurtė galvą.

– Tiesą sakant, nelabai visu tuo domėjausi, – tarė jis. – Aišku, neįmanoma nesužinoti pagrindinių dalykų, bet... Kas gi sakosi mane pažįstąs?

– Turid Sande Oksėy.

Turid niekada nebūtų to papasakojusi. Niekada. Net ir dabar. Karstenas matė tai iš Stubio išraiškos – policininko kairioji akis norėjo mirksėti, tačiau vyras susilaikė. Šis priverstinis judesys išdavė melą.

Jis vėl papurtė galvą.

– Tikrai sakau, kad šito vardo nežinau, – patvirtino jis ir palietė smilkinį nenuleisdamas nuo Stubio akių. – Tačiau...

Jis spragtelėjo dešiniosios rankos pirštais.

– Juk esu girdėjęs apie ją per televizorių. Kaip jau minėjau, labai įdėmiai visų įvykių nesekiau, manau, būtų šiek tiek per daug, bet... Taip. Tai mama... To berniuko mama. Vyresniojo berniuko. Ar aš klystu?

– Ne.

– Tačiau aš jos nepažįstu. Kodėl ji turėtų šitaip kalbėti?

– Lena Bardsen.

Policininkas vis dar buvo įsmeigęs į jį žvilgsnį. Kairioji akis dabar buvo rami, nejudanti.

– Lena Bardsen, – lėtai pakartojo Karstenas Oslis. – Lena. Kartą turėjau mylimąją, vardu Lena. Ar jos pavardė buvo Bardsen? Šito, tiesą sakant, neprisimenu.

Jis šypsojosi policininkui. Stubio jam nebesišypsojo.

– Tai turėjo būti... prieš dešimt metų. Mažiausiai! Ir aš pažinojau dvi ar tris mergaites, vardu Lenė. Su

„Ė". Vienos mano kolegės iš lentpjūvės vardas Linė. Tačiau tai nėra taip svarbu.

– Ne.

Policininkas pagaliau atsisėdo ant sofos. Jis iškart pasirodė mažesnis.

– Kuo užsiimi? – nerūpestingai paklausė jis, beveik be jokio susidomėjimo, lyg jie ką tik būtų susitikę alinėje besiurbčiodami kiekvienas iš savo bokalo.

– Dirbu lentpjūvėje. Medžio perdirbimo fabrike. Kaime. Ten, apačioje.

– Maniau, jog esi jaunimo socialinis darbuotojas.

– Buvau. Dirbau visko po truputį. Daug įvairių darbų.

– Išsilavinimas?

– Įvairus.

– Koks gi?

– Ach, taip pat viskas po truputį. Esi tikras, kad nenori kavos?

Stubio linktelėjo ir pakėlė ranką.

– Ar nieko, jei pats atsinešiu puodelį?

– Labai prašom.

Karstenas nenorėjo jam leisti pasilikti svetainėje vienam. Nors čia nieko ir nebuvo, išskyrus įprastus svetainei daiktus: baldus, porą knygų ir šiaip kelias mielas smulkmenas, atrodė, lyg vyras suterštų visą namą. Jis buvo svetimas ir nekviestas. Policininkas turėjo dingti. Karstenas tvirtai įsikibo į stalo kraštą, jis norėjo gerti. Liežuvis lipo prie gomurio ir vidinės dantų pusės. Vanduo tekėjo iš čiaupo. Jis pasilenkė ir godžiai atsigėrė. Rūsyje turėjo betono ir įrankių ir greitai atsikratys Emilijos. Troškulys nesileido nu-

malšinamas. Priekiniai dantys buvo jautrūs šalčiui. Jis tyliai sudejavo ir vis gėrė. Nepaliaudamas.

– Ar tau negera?

Policininkas ir vėl šypsojosi – atstumiantis plyšys jo veide. Karstenas negirdėjo jo ateinant. Lėtai atsistojo, labai lėtai, susvyravo ir įsikibo į stalą.

– Ne. Tiesiog ištroškau. Ką tik buvau pabėgioti.

– Neprarandi formos.

– Taip. Ar yra dar kas nors, ką galėčiau... Turi daugiau klausimų?

– Tiesą sakant, atrodai truputį įsitempęs.

Policininkas susinėrė ant krūtinės rankas. Akys vėl virto fotokamera. Kambaryje buvo girdėti blykstės garsas. Objektyvas buvo nukreiptas į viršutines spinteles. Kavos virimo aparatą. Peilį duonai pjauti. Į jį.

– Visai ne, – paprieštaravo Karstenas Oslis. – Tiesiog esu truputį pavargęs. Bėgiojau pusantros valandos.

– Įspūdinga. Aš pats jodinėju. Turiu nuosavą žirgą. Jei būčiau šitaip gyvenęs...

Stubio mostelėjo ranka į langą.

– Tuomet būčiau turėjęs jų keletą. Ar pažįsti Mają Berit?

Jis nusisuko kalbėdamas. Policininko profilis svetainės šviesoje patamsėjo. Kairioji akis, melo detektorius, buvo paslėpta. Karstenas nurijo seiles.

– Kokią Mają Berit? – paklausė jis ir nusišluostė lūpas.

– Benonisen. Prieš tai jos pavardė buvo Sėther.

– Aš paprasčiausiai neprisimenu.

Troškulys nesiliovė. Atrodė, jog burna pilna grybų – gleivinė buvo lipni, ištinusi ir neleido prasiveržti žodžiams, kuriuos jis norėjo pasakyti.

– Tavo gana trumpa atmintis, – tarė vyras vis dar nuo jo nusisukęs. – Matyt, esi turėjęs daugybę moterų.

– Keletą.

Skiemuo po skiemens. Ke-le-tą. Pavyko.

– Osli, ar turi vaikų?

Liežuvis atsipalaidavo. Pulsas sulėtėjo. Jis jautė tai – girdėjo, girdėjo savo paties širdį, vis lėčiau besidaužančią krūtinėje. Vyras laisviau atsikvėpė, gerklę suspaudę gniaužtai atsipalaidavo ir, plačiai šypsodamasis, jis išgirdo save sakant:

– Taip.

Šis vyras nebuvo blogesnis už kitus. Jis buvo lygiai toks pat blogas. Jis buvo vienas iš jų. Policininkas Stubio stovėjo čia vaidindamas labai svarbų, o vaikas, kurio jis ieškojo, tebuvo už penkiolikos metrų, galbūt dešimties? Šis tipas nieko nenutuokė. Matyt, jis tik važinėjo iš vienos vietos į kitą, iš namo į namą ir uždavinėjo kvailus klausimus, jausdamasis labai svarbus ir iš tikrųjų neturėdamas apie nieką jokio supratimo. Jie vadino tai rutina. Tikrovėje tai tebuvo būdas užmušti laiką. Sąraše, kurį jis turbūt laikė vidinėje kišenėje, turėjo būti daug vardų – vyras nuolat liesdavo kišenę ant krūtinės, lyg būtų svarstęs jam kažką parodyti.

Jis buvo kaip visi kiti.

Jo veido bruožuose Karstenas galėjo įžiūrėti moteris ir vyrus, senus ir jaunus. Nosis, tiesi ir gana didelė,

priminė seną mokyklos mokytoją, kuris linksmindavosi užrakindamas jį spintoje su kamuoliais ir smėlio maišeliais, kol berniukui dulkės užgniauždavo kvapą ir jis verkdamas maldaudavo išleidžiamas lauk. Stubio plaukai buvo sušukuoti į viršų, visai kaip skautų vadovo – vyruko, atėmusio iš Karsteno visus ženklelius, nes, pasak jo, vaikas sukčiavęs. Stubio burna priminė moteris, daugybę moterų. Putlios lūpos, rožinės ir švelnios. Mergaitės. Moterys. Kekšės. Jo akys buvo mėlynos, kaip močiutės.

– Turiu sūnų, – tarė Karstenas ir įsipylė kavos.

Jo rankos dabar buvo ramios – masyvūs kumščiai su rakštimis odoje. Karstenas jautėsi stiprus. Jis perbraukė pirštu per duonpjovio peilio kotą – ašmenimis, siekiant jas apsaugoti, peilis buvo įkištas į medinį stovą.

– Šiuo metu jis su savo motina yra užsienyje. Atostogos.

– Šit kaip. Ar jūs susituokę?

Karstenas Oslis truktelėjo pečiais ir pakėlė prie lūpų puodelį. Kartus skonis jam padėjo. Grybas dingo. Liežuvis atrodė plonas. Aštrus.

– Ne. Mes net ne kartu. Žinai...

Jis nusijuokė.

Suskambo Stubio mobilusis telefonas.

Pokalbis ilgai nebetruko. Policininkas užvožė telefono dangtelį.

– Turiu eiti, – trumpai pareiškė jis.

Karstenas palydėjo jį į lauką. Ant žolės spindėjo mažyčiai lietaus lašai – naktis ir vėl bus šalta. Galbūt net pašals, silpnas vėjas buvo aštrus, o tai, bent jau

kalnuose, pranašavo šaltį. Ankstyvos vasaros kvapas gniaužė nosį. Karstenas giliai įkvėpė oro.

– Ne visai galiu pasakyti, kad buvo malonu tave matyti, – nusišypsojo jis. – Tačiau linkiu tau geros kelionės namo.

Stubio atidarė mašinos dureles ir atsisuko į jį.

– Mielai pasikalbėčiau su tavimi mieste, – tarė jis.

– Mieste? Turi galvoje Oslą?

– Taip. Kuo greičiau.

Karstenas Oslis susimąstė. Jis vis dar laikė rankose kavos puodelį. Jis žvilgčiojo į jo vidų, lyg jį būtų stebinę, kad šis tuščias. Tuomet pakėlė akis ir spoksodamas į Stubio tarė:

– Šią savaitę nieko nebus. Bet galbūt kitos pradžioje. Nieko negaliu pažadėti. Gal turi vizitinę kortelę? Tuomet galėčiau paskambinti.

Stubio nepaleido jo žvilgsnio. Karstenas nemirksėjo. Tarp jų zvimbė pasimetusi musė. Aukštai virš debesų buvo girdėti lėktuvo garsas. Musė nuskrido į dangų.

– Aš susisieksiu, – pagaliau ištarė Stubio. – Gali būti tikras.

Tamsiai mėlynas *Volvo* išdardėjo pro atvirus vartus ir ėmė lėtai leistis šlaitu. Karstenas Oslis nulydėjo jį akimis iki pat pamiškės, kur žinojo, jog kelias pasidalija. Negalėjo prisiminti, kada paskutinį kartą slėnis buvo toks gražus, toks švarus.

Slėnis buvo jo. Tai buvo jo vieta. Debesų properšoje jis išvydo lėktuvo, skrendančio į šiaurę, paliktą žymę.

Vyras įėjo vidun.

INGVARAS STUBIO SUSTOJO iškart, kai tik manė, kad jo nebesimato. Jis stipriai įsikibo į vairą. Jausmas, jog netoliese yra vaikas, buvo toks stiprus, toks intensyvus, kad tik dvidešimt penkerių metų patirtis jam neleido sudraskyti visos vietos į skutelius. Tam jis neturėjo įgaliojimų. Nieko neturėjo.

Nieko, išskyrus nuojautą. Visoje Norvegijoje nebuvo teisininko, kuris būtų jam davęs kratos orderį remdamasis instinktu.

– Galvok, – sušnypštė pats sau. – Galvok, po galais.

Kelionė atgal į Oslą užtruko mažiau nei aštuoniasdešimt minučių. Jis sustojo priešais namą, kur gyveno Lena Bardsen. Buvo pirmadienio, birželio penktosios, vakaras, o laikrodis jau rodė šiek tiek po pusės devynių. Jis baiminosi, kad jam nebeliks laiko.

54

AKSELIS SEIERIS STOVĖJO svetainėje priešais dėmėtą veidrodį. Jis persibraukė ranka per plaukus. Kvepėjo apelsinais. Kirpčiai buvo dingę, o ant sprando esantys plaukeliai badė pirštus, jam lėtai jais braukiant priešplaukiui. Ponia Deivis tvirtino, kad jis pagaliau turi atrodyti kaip žmogus iš civilizuotos visuomenės. Kad ir kaip ten būtų, jo laukia ilga kelionė į šalį, kur

žmonės, kaip ponia Deivis spėjo, į amerikiečius žvelgia kaip į vulgarius barbarus. Tie europiečiai dažnai taip sako. Ji skaičiusi tai *National Enquirer* žurnale. Jis turįs parodyti jiems, kad yra pagarbos vertas vyras. Tie ilgi pilki stagarai galbūt pritiko čia, Harvičporte, tačiau dabar jis susipažins su kitu pasauliu. Ji smarkiai įkirpo jam į ausį, tačiau kirpimas bent jau atrodė užtektinai lygus. Trumpai apkirpti plaukai. Apelsinų aliejus buvo atlikęs nuo vieno iš šešių žentų. Jis turėjo puikiai tikti galvos odai. Akselis nemėgo citrusinių vaisių kvapo. Jis išvažiuos tik po dienos, todėl nusprendė išsiskalauti aliejų prieš važiuodamas autobusu į tarptautinį Kogano oro uostą Bostone. Metas Delaware pasisiūlė pavėžėti jį iki stotelės Barnsteiblyje. Kur gi ne, galų gale vaikinas juk nusipirko sunkvežimį ir valtį už juokingai mažą kainą.

O sklypą su namu Vandenyno alėjoje Akselis pardavė už 1,2 milijono dolerių.

Tokį, kaip stovi.

Jis užtruko tik valandą, kol išrūšiavo tai, ką norėjo pasiimti su savimi. Stiklinius kareivėlius, kuriuos pagaminti jam prireikė keturių žiemų, turėjo perimti ponia Deivis. Rizika, kad jie kelionėje per jūrą suduš, paprasčiausiai buvo per didelė. Ji susijaudino iki ašarų ir pažadėjo, kad nė vienam vaikaičiui nebus leista su jais žaisti. Katiną mylėsianti kaip savo nuosavą, garsiai pareiškė senutė. Metas nežinojo kur dėtis iš dėkingumo, kai Akselis pasiūlė jam šachmatų lentą ir didžiulį sieninį kilimą, kabojusį virš sofos. Su sąlyga, kad šis atsiųsiąs jam statulą, kai tik Akselis įsikursiąs Norvegijoje.

Statula priminė Evą, o daugiau nebuvo dėl ko sukti sau galvą.

Akseliui nepatiko naujoji šukuosena. Ji sendino. Išryškėjo veidas. Raukšlės, poros ir sugedę dantys, kuriuos jau seniai reikėjo susitaisyti dabar, atrodė, labiau matėsi, kai nebebuvo ilgųjų kirpčių, ir veidas buvo nuogas ir neapsaugotas. Jis pamėgino pasislėpti už poros senų akinių su rudais rėmeliais. Stiklai nebetiko, ir jam ėmė svaigti galva.

Jis buvo banke. Pardavimo suma buvo apie dešimt milijonų norvegiškų kronų. Šerilė, kuri užaugo Harvičporte ir tik prieš keletą mėnesių buvo pradėjusi dirbti banke, plačiai nusišypsojo ir sušnabždėjo *you lucky son of a gun** prieš jam paaiškindama, kad likusius pinigus pirkėjas išmokės dalimis per šešias savaites. Akselis turėjo susisiekti su banku Norvegijoje, ten atsidaryti sąskaitą ir, jei valdininkai nekels problemų, viskas bus kuo puikiausia. Viskas eisis kaip sviestu patepta, patikino ji ir vėl nusijuokė.

Dešimt milijonų kronų.

Akseliui šis skaičius atrodė astronominis. Jis mėgino save įtikinėti, kad jau visa amžinybė, kaip jis nebežino kronos vertės, ir Norvegija, nepaisant visko, yra labai brangi šalis. Šitiek jis dar suprato iš kartkartėmis gaunamų straipsnių apie savo senąją tėvynę. Tačiau geras milijonas dolerių bet kurioje pasaulio vietoje buvo geras milijonas dolerių. Net ir *Beacon Hile* Bostone už šią kainą gautų pastogę. Osle negalėjo būti brangiau nei *Beacon Hile*.

* Tu, laimės kūdiki (angl.).

Ponia Deivis palydėjo jį į Hyanį nusipirkti drabužių. Nebuvo jokios galimybės išsisukti. Akselis Seieris nelabai ja pasitikėjo, ypač tos languotos kelnės iš *K*mart* atrodė nepatogios.Ponia Deivis tvirtino, kad, vilkėdamas languotus ir pastelinių spalvų drabužius, jis atrodys turtingesnis, koks jis, aišku, jau buvo, ir *basta*. Kai jis kažką sumurmėjo apie Cape Cod Mall, ji vis tiek užvertė akis ir paaiškino, jog parduotuvės ten nulupa nuo savo klientų paskutinius marškinius šiems vos peržengus slenkstį. O, ko nėra *K*marte*, visai neverta pirkti. Dabar jo lagaminas buvo prigrūstas naujų drabužių, kurie jam nepatiko. Ponia Deivis konfiskavo senuosius flanelinius marškinius ir džinsus – ji norėjo juos išplauti prieš viską atiduodama Gelbėjimo armijai.

Jis turėjo nepamiršti paskambinti Patrikui. Akselis žengė nuo veidrodžio žingsnį atgal. Nuo lango skersai krintant šviesai, jam buvo sunku save atpažinti dėmėtame stikle. Ne tik plaukai atrodė svetimi. Jis pamėgino išsitiesti. Kažkas sprande ir pečiuose jam trukdė. Daug metų jis žvelgė į žemę. Akselis tapo toks praleidęs tūkstančius dienų palinkęs prie sunkaus darbo, nusisukęs nuo visų kitų ir po ilgų vakarų, praleistų palenkus galvą prie smulkių rankų darbų ir savo paties minčių. Jis ir vėl pakėlė galvą. Diegė kažkur tarp menčių. Dabar jis atrodė liesesnis. Jis privertė save šitaip stovėti. Tuomet lengvai perbraukė ranka per rudąjį švarką svarstydamas, ar kelionėje nereikėtų ryšėti kaklaraiščio. Kaklaraištis sukeldavo pagarbos jausmą. Čia tai ponia Deivis buvo teisi.

Jei pasirodytų, kad pinigų užteks, jis apmokėtų Patrikui kelionę per vandenyną. Nors bičiulis vasaros sezonu uždirbdavo puikiai, didžiąją dalį išleisdavo karuselių priežiūrai ir pragyvenimui ilgais žiemos mėnesiais neturėdamas jokių ypatingų pajamų. Patrikas niekada nebuvo grįžęs į Airiją. Jis galėtų atvykti į Oslą, pasisvečiuoti kelias savaites ir per Dubliną grįžti namo, jei panorėtų. Staiga Akselis pajuto baimę. Vis dar buvo daug reikalų, kuriuos jis turėjo sutvarkyti prieš išvažiuodamas. Jis turėjo suimti save į rankas.

Vyras niekad nebuvo skridęs lėktuvu, tačiau ne tai jį gąsdino.

Galbūt Eva nenorėjo, kad jis atvažiuotų. Tiesą sakant, ji jo šito neprašė. Akselis Seieris nusimetė naująjį švarką ir ėmė pakuoti stiklinius kareivėlius į šilkinį popierių, kurio parūpino ponia Deivis. Jis įsipjovė pirštą į mažytę mėlyną šukę. Tai buvo generolo, kurį sutraiškė Inger Johanė, likučiai. Akselis įsikišo pirštą į burną. Galbūt jaunoji moteris paliovė juo domėtis, kai jis tiesiog paspruko.

Jis šitaip nebijojo nuo 1993-iųjų, kai košmaras apie policininką drėgnomis akimis, laikantį raktus, pagaliau liovėsi jį kamavęs.

55

– JIS BUVO VISAI PAMIŠĘS, – tarė ji. – Paprasčiausiai visai išprotėjęs.

Lena Bardsen atrodė išsigandusi, kai jis paskambino į duris, nors ir nebuvo labai vėlu. Akys buvo užverktos, maišeliai po jomis beveik violetinės spalvos blyškiame veide. Butas atrodė apleistas ir nevėdintas, nors buvo matyti, kad ji mėgino palaikyti tam tikrą tvarką. Moteris jam nieko nesiūlė, tačiau pati sėdėjo su nemažu stiklu, kuriame, kaip Ingvaras spėjo, buvo raudonas vynas. Lyg būtų atspėjusi jo mintis, ji pakėlė stiklą ir tarė:

– Gydytojas rekomendavo. Dvi taurės prieš einant miegoti. Jis tvirtina, kad tai geriau už bet kokius migdomuosius. Tiesą sakant, nė viena priemonė nepadeda. Tačiau vynas bent jau skanesnis.

Ji išgėrė viską vienu gurkšniu.

– Karstenas yra žavus. Bent jau buvo. Mokėjo asistuoti. Tąkart buvau labai jauna. Nepratusi prie tokio išskirtinio dėmesio. Aš paprasčiausiai...

Akys prisimerkė.

– ...įsimylėjau, – lėtai ištarė ji.

Šypsena, matyt, turėjo būti ironiška. Ji tik buvo liūdna, ypač moteriai atmerkus akis.

– Tačiau kai mes tapome pora, jam pasimaišė. Jis tapo velniškai pavydus. Ligotai savininkiškas. Niekada manęs nemušė, tačiau pabaigoje vis tiek būdavau mirtinai išsigandusi. Jis...

Moteris parietė kojas po savimi ant sofos ir nusipurtė, lyg jai būtų buvę šalta. Bute turėjo būti beveik trisdešimt laipsnių šilumos.

– Aš greitai supratau, kad jam šiuo atžvilgiu ne viskas gerai. Jis pabusdavo naktį man vien tik nuėjus į tualetą. Ateidavo į vonios kambarį ir žiūrėdavo, kaip

šlapinuosi. Lyg būtų manęs, kad aš... paspruksiu. Mes juk kartu negyvenome. Ne visai. Aš turėjau kambarį bendrabutyje, per mažą dviem. Jis pats gyveno tam tikroje komunoje, bet manau, kad žmonės, su kuriais jis dalijosi butu, nelabai galėjo jį pakęsti. Taigi jis, galima sakyti, atsikraustė pas mane. Nesiklausęs. Daiktų nebuvo pasiėmęs su savimi, jiems nebuvo vietos. Tačiau viską perėmė į savo rankas. Tvarkė, plovė ir viską kontroliavo. Jis visai pamišęs dėl tvarkos. Buvo, turiu galvoje. Dabar juk jo nepažįstu. Jis buvo *beprotiškai* egoistiškas. Aš, aš, aš. Visą laiką. Šiandien šito nepakęsčiau. Tačiau jis buvo gražus. Ir užtektinai dėmesingas, bent jau iš pradžių. O aš tuomet buvau mažvaikė.

Ji šyptelėjo, lyg būtų norėjusi atsiprašyti.

– Žinai, – tarė Ingvaras ir pradėjo iš naujo: – Ar ką nors žinojai apie santykius jo šeimoje?

– Santykiai šeimoje, – tyliai pakartojo Lena Bardsen. – Jis tikrai turėjo motiną. Buvau sutikusi ją porą kartų. Miela. Lyg ir. Be galo nuolanki. Karstenas kartais ją kaip reikiant pašokdindavo. Nors ir atrodė, lyg... lyg ją iš tikrųjų mylėtų. Bent jau kartais. Vienintelė, kurios, atrodo, jis bijojo, buvo močiutė. Jos niekada nemačiau, bet, velniai mane griebtų, jis man pasakojo tokių dalykų...

Staiga ji pasirodė nustebusi.

– Žinai, tiesą sakant, nebepamenu, kas ten buvo. Jokių pavyzdžių. Keista. Labai puikiai prisimenu, kad jis jos nekentė. Bent jau man taip atrodė. Kaip reikiant nekentė.

– O kaip su tėvu?

– Tėvu? Nee... Atrodo, jis niekada nešnekėdavo apie tėvą. Iš tiesų jis nemėgo kalbėti apie praeitį. Apie vaikystę ir panašiai. Man susidarė įspūdis, kad jis užaugo pas mamą ir močiutę. Tai turėjo būti motinos mama. Tačiau nesu visiškai tikra. Tai buvo taip seniai. Karstenas buvo pamišęs. Pasistengiau šį tipą pamiršti.

Ji ir vėl sudėjo lūpas, lyg šypsotųsi. Ingvaras spoksojo į didžiulę nuotrauką, stovinčią svetainės staliuko viduryje – Saros nuotrauka sidabriniuose rėmeliuose. Šalia stovėjo žema rožinė žvakė ir mažytė rožė plonytėje vazelėje.

– Negaliu užmigti, – sušnabždėjo Lena. – Labai bijau užpūsti šią žvakę. Noriu, kad ji degtų visą laiką. Visada. Šiuo metu atrodo, kad kol žvakė dega, visa tai nėra tiesa.

Ingvaras beveik nepastebimai linktelėjo.

– Žinau, – ramiai tarė jis. – Žinau, kaip jautiesi.

– Ne, – įnirtingai paprieštaravo ji. –*Nežinai*, kaip aš jaučiuosi!

Jos sukritusiame veide, ūmai įniršio iškreiptuose bruožuose jis matė, kad Lena Bardsen susitvarkys. Ji pati to dar nesuvokė. Dukters mirtis buvo nesuvokiama, ir taip bus dar ilgai. Lena Bardsen laikėsi įsitvėrusi skausmo, kuris buvo visur visą laiką. Jos būtis nebepriklausė realiam pasauliui, kadangi tikrovė dabar buvo nepakeliama.

Bus dar blogiau. Kažkada, atėjus laikui, ji vėl galės gyventi. Tuomet užgrius tikrasis skausmas. Tas, kuris niekada nepraeina ir kuriuo su niekuo nepasidalysi. Tas, kuris leis jai juoktis ir gyventi, galbūt netgi su-

silaukti daugiau vaikų. Tačiau kuris vis tiek niekada nepaleis iš savo gniaužtų.

– Taip, – patvirtino Ingvaras. – Žinau, kaip jautiesi.

Buvo per šilta. Jis atsistojo ir atidarė mažyčio balkono duris.

– Ar jis tai padarė?

Ingvaras pasisuko. Jos balsas buvo išvargęs, lyg greitu laiku jis visai išnyktų. Jam reikėjo eiti. Lena Bardsen susitvarkys. Jis gavo atsakymus, kurių jam reikėjo.

– Tu prisiminei datą, kada paskutinį kartą jį matei, – tarė jis.

– Aš pasprukau, – pasakė Lena. – Išvažiavau į Daniją. Atsakiau butą, kai jis buvo darbe, visus savo daiktus nuvežiau namo pas mamą ir išvykau nenustatytam laikui. Kelias savaites jis buvo užkūręs mamai tikrą pragarą. Paskui liovėsi. Aš taip spėju. Ar tai jis... Ar jis nužudė Sarą?

Ingvaras taip smarkiai sugniaužė kumščius, kad nagai įsirėžė į delną.

– Šito aš nežinau, – tarstelėjo jis.

Palikęs verandos duris praviras, jis žengė į prieškambarį. Perėjęs per pusę svetainės, sustojo ir dar kartą įdėmiai apžiūrėjo Saros nuotrauką. Rožė buvo beveik nuvytusi, stovėjo nunarinusi galvą, jai reikėjo daugiau vandens.

Grįžęs prie automobilio jis atsisuko ir atskaičiavo septynis aukštus nuo apačios. Lena Bardsen stovėjo balkone apsigaubusi pečius pledu. Ji nemojavo. Jis palenkė galvą ir įsėdo į vidų. Pasukus raktelį, įsijungė

radijas. Pravažiavęs Hėviką suvokė, kad laidoje pasakojama, kaip juodoji mirtis siaubė šalį.

SU MIELU NORU BŪTŲ skėlęs jai antausį. Turid Sande Oksėy buvo prasta melagė. Matyt, dėl to ji kruopščiai slėpė veidą nuo sutuoktinio kartodama:

– Niekada nesu girdėjusi apie jokį Karsteną Oslį. Niekada.

Sublokuotą namą Berume gaubė kitoks skausmas nei mažąjį butą Torshove. Čia buvo gyvų vaikų. Ant grindų mėtėsi žaislai, ir kvepėjo pietų likučiais. Tiek Turid, tiek Lasė Oksėy buvo iškankintos nemigos ir verksmo, tačiau šiuose namuose laikas tam tikra prasme ėjo į priekį. Taip ir turėjo būti, dvyniams tebuvo dveji. Turid Oksėy buvo bandžiusi pasidažyti – paskambinęs iš mobiliojo Ingvaras klausė, ar nieko tokio, jei užsuks tokiu vėlu metu. Akių tušas kampučiuose buvo sušokęs į juodus gumulus. Padažytos lūpos atrodė per didelės blyškiame veide. Išsiblaškiusi ji krapštė žaizdelę tarpuakyje. Ši ėmė kraujuoti, ir moteris pravirko.

– Garbės žodis, – sukūkčiojo ji. – Turi manimi patikėti. Niekada nepažinojau žmogaus, vardu Karstenas.

Ingvarui reikėjo pasišnekėti su ja akis į akį. Aplankyti ją namuose buvo didžiulė klaida. Lasė, jos vyras, aišku, nenorėjo jos palikti vienos – jis laikė stipriai apkabinęs jos pečius, net ir moteriai nuo jo nusisukus. Ingvarui reikėjo palaukti rytojaus ir pasikviesti ją į biurą. Vieną, be sutuoktinio. Jam reikėjo daugiau kabliukų, kad galėtų prispausti Karsteną Oslį. Kažko

daugiau nei nuojautos, kad vyras pavojingas, kažko, kas suteiktų pagrindo tolesniam tyrimui. Pasitelkęs savo patyrimą ir gerą vardą, Ingvaras galbūt gautų kratos orderį, jei pavyktų įrodyti, kad Karstenas Oslis buvo vienintelis žmogus, pažinojęs visas su byla susijusias motinas. Ypač kai jis pats tai neigia. Šitai jis galėtų paaiškinti Turid Oksėy ir tada priversti ją prisipažinti.

Ji buvo mirtinai išsigandusi. Ingvaras negalėjo suvokti kodėl. Jos sūnus buvo miręs – nužudytas pamišusio vyro, kurį ši moteris stengėsi apsaugoti. Ingvarui norėjosi jai trenkti. Labiau už viską jis norėjo persisverti per stalą, sučiupti ją už juokingo rožinio megztinio ir trenkti antausį. Jis norėjo išmušti tiesą iš šio lieso kūno. Ji buvo atstumianti. Sustabarėję plaukai, nutekėję dažai. Nosis per didelė, o akys per arti viena kitos. Turid Sande Oksėy panėšėjo į maitvanagį, ir Ingvaras būtų mielai nugremžęs nuo jos tuos šlykščius dažus ir iškapstęs iš šių vištos smegenų tiesą.

– Esi visiškai tuo tikra? – ramiai pasiteiravo jis ir persibraukė ranka per plaukus.

– Taip, – patikino ji ir užvertusi akis persibraukė nykščiu per paakius.

– Tuomet atsiprašau už sutrukdymą, – tarė jis. – Išėjimą rasiu pats.

– VELNIAS. VELNIAS!

Ingvaras taip smarkiai vožė kumščiu į medžio kamieną, kad ėmė kraujuoti krumpliai. Sprando raumenys įsitempė. Jis drebėjo – buvo sunku surinkti reikiamus skaičius mobiliojo telefono klaviatūroje.

Vyras pamėgino giliau kvėpuoti, tačiau plaučiai streikavo. Šią akimirką jis jau nebežinojo, kas buvo labiau išsigandęs – jis pats ar Turid Sande Oksėy.

Jis atsirėmė į pušies kamieną, kad galėtų geriau atsipalaiduoti. Name, iš kurio ką tik išėjo, viena po kitos užgeso šviesos. Galiausiai pro žaliuzes antrame aukšte prasišvietė tik blankus ruoželis geltonos šviesos.

– Klausau.

– Sveika.

– Pažadinau tave?

– Taip.

Jis neatsiprašinėjo. Išgirdęs jos balsą, ėmė kvėpuoti laisviau. Dešimt minučių pasakojo, kaip prabėgo diena. Šį bei tą jis pakartojo, tačiau tada suėmė save į rankas ir pamėgino nusiraminti. Suteikti pasakojimui chronologijos. Pasakoti dalykiškai. Tiksliai. Pagaliau vyras nutilo. Inger Johanė nieko nesakė.

– Klausau?

– Taip, aš čia, – išgirdo jis iš toli atsklindantį balsą.

Jis prisispaudė telefoną arčiau prie ausies.

– Kodėl? – paklausė jis. – Kodėl ji meluoja?

– Aišku kaip dieną, – tarė Inger Johanė. – Ji turbūt buvo Karsteno Oslio meilužė jau gyvendama santuokoje su Lase. Negali būti jokios kitos priežasties. Nebent ji sako tiesą. Kad tikrai niekada nebuvo sutikusi šio vyro.

– Ji meluoja! *Melavo!* Žinau, kad ji meluoja!

Jis ir vėl trinktelėjo kumščiu į šiurkščią žievę. Delnu tekėjo kraujas.

– Ką man daryti? Ką, po galais, man dabar daryti?

– Nieko. Ne šiąnakt. Važiuok namo, Ingvarai. Dabar turi išsimiegoti. Pats tai žinai. Rytoj galėsi pamėginti prakalbinti Turid akis į akį. Galėsi išjudinti dangų ir žemę, kad išsiaiškintum viską, ką tik įmanoma sužinoti apie Karsteną Oslį. Galbūt ką nors rasi. Kažką, ką, pasitelkęs šiek tiek išmonės, galėsi panaudoti, kad gautum kratos orderį. Rytoj. Važiuok namo.

– Tu teisi, – pratarė jis. – Paskambinsiu tau rytoj dieną.

– Paskambink, – pasakė ji. – Iki.

Tuomet ji padėjo ragelį. Kelias sekundes jis spoksojo į telefoną. Maudė dešinę plaštaką. Inger Johanė neprašė jo ateiti. Ingvaras nulingavo prie mašinos ir klusniai nuvažiavo namo į Nordstrandą.

56

PAGALIAU JIS rado maisto. Lafenas jau buvo įsilaužęs trijose vietose, tačiau nesėkmingai. O štai šiame namelyje keliose spintelėse buvo konservų. Ne taip seniai čia kažkas lankėsi, duoninėje mėtėsi pamiršta duona. Pirma jis pamėgino nugramdyti melsvai baltą plutą. Ne kažin kas liko. Tuomet vyras apžiūrėjo mažytį, kietą gabalėlį ir susigrūdo jį į burną. Jis atsidavė tamsa. Malkos gulėjo gražiai sudėtos prie židinio. Ugnį įžiebti nebuvo sunku. Pro svetainės langą

puikiai matėsi kelias, jis galėjo pasprukti pro galinį langą, jei kas pasirodytų. Nuo iš židinio sklindančios šilumos vyrą apėmė miegas. Pirmiausia jis norėjo daugiau užkąsti, galbūt šiek tiek sriubos – taip buvo paprasčiausia. Tuomet jis norėjo pamiegoti. Laikrodis rodė ketvirtą ryto, greitai visiškai prašvis. Jam tik reikėjo šiek tiek užvalgyti. Ir parūkyti – ant židinio gulėjo pusė pakelio *Marlboro*. Vyras nulaužė vienos cigaretės filtrą, prisidegė ją ir giliai įtraukė. Jis negalėjo atsigulti, kol ugnis dar nebuvo užgesusi.

Pomidorų sriuba su makaronais. Puiku.

Iš čiaupo bėgo vanduo. Puikus namelis. Vieta, kur galėjo mėgautis ramybe. Ne taip kaip Rykino kvartale, kur kaimynai pasiusdavo jam vos užmiršus šeštadienį išvalyti laiptinę. Nors jis niekada nieko neįsileisdavo į butą, nuolat jautėsi stebimas. Tokia vieta kaip ši būtų kas kita. Jie jis pasitrauktų gilyn į miškus, galbūt rastų vietą, kur galėtų mėgautis vienatve visą vasarą. Vasarą žmonės, turintys vasarnamius, paprastai važiuodavo prie jūros. Tuomet jis galėtų pabėgti į Švediją. Rudenį. Tėvas pabėgo į Švediją per karą. Už atliktus žygdarbius jis gavo medalių. Jokiu būdu jis neturėtų leisti policijai jį vėl sučiupti.

Cigaretė buvo velniškai skani. Skaniausia jo kada nors rūkyta cigaretė. Šviežia ir daili. Pavalgęs prisidegė dar vieną. Tuomet išsitraukė iš pakelio likusias ir suskaičiavo. Vienuolika cigarečių. Reikėjo taupyti.

Policija manė, kad jis idiotas. Jį sučiupę, visi kalbėjosi, lyg jis būtų buvęs kurčias. Žmonės dažnai taip elgdavosi. Jie manydavo, kad jis negirdi.

Tas tipas, pagrobęs vaikus, buvo išmoningas. Rašteliai buvo išmoningi. *Gavai, ko nusipelnęs.* Tie du policininkai kalbėjo apie tai stovėdami šalia jo. Lyg jis būtų buvęs idiotas be ausų. Lafenas iš karto įsidėmėjo tekstą. *Gavai, ko nusipelnęs.* Puiku. Nuostabu. Kiti buvo kalti. Jis nebuvo tikras, kas gavo, ko nusipelnęs. Tačiau tai buvo kiti, ne jis. Vaikinas, pagrobęs tuos vaikus, turėjo būti gudruolis.

Lafenas buvo uždarytas į cypę anksčiau.

Jie nuolat elgėsi su juo kaip su mėšlo krūva.

Vaikams bėgiojant nuogiems po paplūdimį, nieko kita nebuvo galima tikėtis. Patys prisiprašydavo. Ypač mergaitės. Jos maivydavosi ir kraipydavosi. Demonstruodavo viską, ką turi. Tačiau būtent jam atitekdavo visa kaltė – visada. Iš tos pusės, internetas buvo geriau. Socialinės rūpybos skyrius sumokėjo už kompiuterį. Apmokėjo kursus ir visa kita.

Malūnsparniai buvo pavojingi.

Jis vis dar buvo per arti Oslo ir girdėjo malūnsparnius visą dieną. Kadangi būdavo šviesu iki pat vėlaus vakaro ir nuo ankstyvo ryto, laisvai judėti jis galėjo tik kelias valandas vidurnaktį. To nepakako. Jam reikėjo judėti į priekį, tas buvo aišku. Vyras norėjo pavogti automobilį. Šitai jis sugebėjo, tai buvo vienas pirmų jo išmoktų dalykų. Policija manė, kad jis kvailys, tačiau pavogti mašiną jam užtekdavo trijų minučių. Aišku, ne tas naująsias, tų su moderniomis apsaugos sistemomis jis neliestų. Bet galėtų rasti senesnį modelį. Pavažiuotų gerą kelio gabalą. Į šiaurę. Nebuvo sunku nuspėti, kurioje pusėje šiaurė. Dieną tereikėjo pažvelgti į saulę. Naktį žinojo, kur yra Šiaurinė žvaigždė.

Pavalgius jį apėmė snaudulys. Šiluma susikaupė priešais židinį lyg siena. Jis negalėjo miegoti, kol ugnis dar nebuvo visai užgesusi. Vyrui buvo nusispjaut į galintį kilti gaisrą, tačiau kol kas nors galėjo užeiti pamatęs dūmus, jis turėjo būti budrus. Pasiruošęs.

– Būk pasiruošęs, – sumurmėjo Lafenas ir užsnūdo.

57

KARSTENAS OSLIS KIEK GALĖDAMAS mėgino save įtikinti, kad nėra ko baimintis.

– Rutina, – suurzgė įpykęs ir vos nepargriuvo. – Rutina. Ru-ti-na. Ru-ti-na.

Sportiniai bateliai buvo šlapi, o į akis žliaugė prakaitas. Jis pamėgino nusišluostyti kaktą megztinio rankove, tačiau ši jau buvo sudrėkusi nuo medžių, pro kuriuos vyras brovėsi, rasos.

Ingvaras Stubio nieko nematė. Nieko negirdėjo. Jis apskritai negalėjo pastebėti ko nors, kas būtų galėję sukelti įtarimą. Po velniais, juk tas tipas pats sakė: jis atvyko, nes, kaip įprasta, turėjo patikrinti visus, kurie kaip nors buvo susiję su kuriuo nors iš artimųjų. Aišku, kad tai buvo rutina. Juk policija jau manė žinanti, ko ieško. Laikraščiai apie ką kita beveik nerašė, išskyrus „didžiąją medžioklę“.

Karstenas Oslis paspartino žingsnį. Jis buvo beprarandąs kontrolę. Ingvaras Stubio buvo gudrus.

Nors jis ir nemokėjo taip puikiai meluoti, kaip Karstenas įsivaizdavo, kad policininkai turėtų mokėti, jis buvo gudrus. Turid anuomet buvo siaubingai išsigandusi. Mirtinai bijojo, kad Lasė ką nors sužinos. Bijojo motinos. Bijojo uošvės. Bijojo visko. Tvirtindamas, jog Turid sakiusi, kad jie vienas kitą pažinojo, Ingvaras melavo. Vis dėlto Karstenas buvo beprarandąs kontrolę.

Ingvarui Stubio niekada nederėjo klausti, ar jis turi vaikų.

Iki šios akimirkos Karstenas jautėsi, lyg tuoj nuskęstų. Stubio paklausus apie vaiką, atrodė, lyg kas būtų numetęs gelbėjimosi ratą. Jūra nurimo. Pasimatė žemė.

Vaikas. Berniukas. Karsteno sūnus. Birželio devynioliktąją jam sueis treji. Tą dieną visa akcija turėtų būti baigta. Nieko atsitiktinio šiame pasaulyje nėra.

Upelis dabar buvo pavasariškai patvinęs, virtęs beveik mažyte upe.

Jis sustojo gaudydamas orą. Nusimetė kuprinę ir išėmė indą su kaliu. Prieš tai buvo įpylęs kelis gramus į mažytį plastikinį maišelį – daugiau nei reikėjo paskutinei užduočiau atlikti. Žinoma, tai darė lauke. Karstenas Oslis puikiai žinojo, kad net mažytis šios medžiagos lašelis galėjo jį išduoti. Policija galbūt visai nesiruošė to tikrinti, tačiau Karstenas nusprendė apsidrausti. Visą kelią. Jis niekada nebuvo atidaręs dėžutės viduje.

Milteliai susimaišė su vandeniu. Pieno spalvos skystis. Skystis sruvo, darėsi skystesnis, vandeningas, permatomas. Galiausiai už pusantro metro nuo

jo nieko nebeliko. Jis atsargiai padaužė dėžę į akmenį. Tuomet užkūrė mažytį laužėlį. Sausų žabų turėjo kuprinėje. Kartoninė dėžė degė prastai, tačiau jam suplėšius visą laikraštį ir įmetus skutus į laužą, ji pagaliau kaip reikiant užsiliepsnojo. Galiausiai jis viską sutrypė.

Vyras pirko kalį Vokietijoje daugiau nei prieš septynis mėnesius. Dėl viso pikto tris savaites auginosi barzdą prieš apsilankydamas vienoje Hamburgo priemiesčio vaistinėje. Barzdą nusiskuto tą patį vakarą pigiame motelyje prieš Kylyje įsėsdamas į namo plaukiantį keltą.

Dabar kalio nebebuvo. Nieko, išskyrus tai, ko jam prireiks birželio devynioliktąją.

Karstenas Oslis jautė palengvėjimą. Parbėgti namo jam teprireikė penkiolikos minučių.

Ant laiptų betempiant raumenis jam dingtelėjo mintis, kad jau keletą dienų nebuvo pas Emiliją. Vakar, prieš pasirodant Stubio, jis buvo nusprendęs nunešti jai paskutinę vakarienę. Reikėjo jos atsikratyti. Jis dar nebuvo nusprendęs kaip. Po Stubio apsilankymo turėjo būti dar atsargesnis nei planavo. Emilijai teks palaukti. Bent jau keletą dienų. Ten, apačioje, mergaitė turėjo vandens, o valgyti ir taip nieko nevalgė. Nebuvo jokios priežasties eiti į rūsį.

Visiškai jokios priežasties. Jis nusišypsojo ir pasiruošė eiti į darbą.

VYRAS BUVO DINGĘS. Jo nebebuvo.

Ją visą laiką troškino. Čiaupe buvo vandens. Mergaitė pamėgino atsikelti. Kojos buvo tokios liesos. Ji pamėgino eiti. Nesisekė, nebent pasiremiant į sieną.

Vyras buvo dingęs. Galbūt tėtė jį nužudė. Tėtė, matyt, jį rado ir supjaustė į mažyčius gabalėlius.

Tačiau tėvelis nežinojo, kad ji čia. Jis niekada jos nesuras.

Ją siaubingai troškino. Emilija nušliaužė iki kriauklės. Tuomet atsirėmė į sieną ir atsuko čiaupą. Kelnaitės nusmuko iki čiurnų. Tai buvo berniukiškos kelnaitės, nors prorėža ir buvo užsiūta. Emilija gėrė.

Sulankstyti jos drabužiai vis dar gulėjo prie lovos. Ji nusverdėjo atgal, dabar jau galėjo pasilaikyti ant kojų. Kelnaitės liko gulėti prie kriauklės. Iš pilvo liko didžiulė duobė, kurioje nebebuvo alkio. Vėliau ji užsivilks savo drabužius. Tai buvo jos drabužiai, ir ji norėjo juos vilkėti. Pirmiausia reikėjo pamiegoti.

Geriausia buvo miegoti.

Tėtė supjaustė vyrą ir įmetė gabalėlius į jūrą.

Ją vis dar siaubingai troškino.

Galbūt tėtė taip pat buvo miręs. Jis juk taip ir neatėjo.

58

PIRMA INGER JOHANEI ŠOVUSI mintis buvo ta, kad jis visada buvo kaip šuniui penkta koja. Jau po pirmų pasisveikinimo frazių tai tapo aišku. Geiras Kongsbakenas neturėjo jokios charizmos, jokio žavesio. Nors Inger Johanė niekada nebuvo sutikusi nei brolio, nei tėvo, puikiai įsivaizdavo, kad šiedu buvo žmonės, nė vieno nepaliekantys abejingo, gerąja arba blogąja prasme. Asbjornas Revheimas buvo

arogantiškas kiršintojas, didis menininkas, ekscentriškas ir bekompromisis žmogus iki pat savižudybės. Astoras Kongsbakenas vis dar gyveno gaubiamas anekdotų apie suinteresuotumą ir išradingumą auros. Geirui, vyriausiajam sūnui, priklausė mažytė advokatų kontora Viršutinėje Pilies gatvėje, mažytis biuras, apie kurį Inger Johanė nieko nebuvo girdėjusi. Sienos buvo apmuštos medžio imitacijos plokštėmis. Knygų lentynos buvo sunkios ir rudos. Pats vyras už milžiniško rašomojo stalo buvo sunkus, nors ir nestoras. Jis atrodė aptakus ir neįdomus. Išretėję plaukai. Balti marškiniai. Nuobodūs akiniai. Monotoniškas balsas. Atrodė, lyg visas žmogus būtų sudarytas iš dalių, kurių niekas šeimoje nenorėjo turėti.

– Ir kuo gi galiu poniai padėti? – pasiteiravo jis ir nusišypsojo.

– Aš...

Inger Johanė atsikrenkštė ir pradėjo iš pradžių:

– Ar pameni Hedvigos bylą, advokate Kongsbakenai?

Jis susimąstė. Primerkė akis.

– Ne...

Jis delsė.

– O turėčiau? Gal gali papasakoti daugiau?

– Hedvigos byla, – pakartojo ji. – 1956-ieji.

Jis vis dar atrodė šiek tiek sutrikęs. Tai buvo akivaizdu. Užsiminusi apie bylą motinai, visiškai pašaliniam žmogui, nepaminėdama jokių detalių, Inger Johanė buvo nustebinta, iki kokių smulkmenų motina atsiminė mažosios Hedvigos nužudymą.

– Ach taip!

Jis kilstelėjo smakrą.

– Žiauri byla. Kalbi apie tą mažą mergytę, kuri buvo išprievartauta, nužudyta ir vėliau surasta... maiše? Ar taip?

– Būtent.

– O kaipgi. Prisimenu. Tuo metu buvau visai jaunas... Sakei, 1956-ieji? Man buvo ne daugiau nei aštuoniolika. Tokio amžiaus juk nelabai skaitai laikraščius.

Jis nusišypsojo, lyg atsiprašydamas dėl savo menko domėjimosi.

– Gal ir neskaitai, – pritarė Inger Johanė. –Turbūt truputį priklauso nuo aplinkybių. Kadangi tavo tėvas buvo kaltintojas byloje prieš spėjamą nusikaltėlį, maniau, prisiminsi bylą kuo puikiausiai.

– Paklausyk, – tarė Geiras Kongsbakenas ir persibraukė ranka per pakaušį. – 1956-aisiais man buvo aštuoniolika. Lankiau paskutinę gimnazijos klasę. Buvau užsiėmęs visai kitais reikalais nei mano tėvo darbas. Santykiai tarp mūsų, tiesą sakant, taip pat nebuvo patys nuoširdžiausi. Nelabai suprantu, kaip tai susiję su tavimi. Kur, iš tikrųjų, lenki?

Jis metė žvilgsnį į rankinį laikrodį.

– Leisk man iš karto eiti prie reikalo, – išbėrė Inger Johanė. – Turiu pagrindo manyti, kad tavo brolis...

Eiti tiesiai prie reikalo nebuvo taip paprasta, kaip ji manė. Ji užkėlė vieną koją ant kitos ir pradėjo iš pradžių.

– Manau, kad Asbjornas Revheimas kažkaip buvo susijęs su Hedvigos mirtimi.

Geiro Kongsbakeno kaktoje išryškėjo trys gilios raukšlės. Inger Johanė tyrinėjo jo veidą. Nepaisant tos nustebusios išraiškos, šis buvo stebėtinai neutralus, ji abejojo, ar atpažintų šį vyrą, jei vėliau sutiktų jį gatvėje.

– Asbjornas, – tarė jis ir pasitaisė kaklaraištį. – Iš kur, dėl Dievo meilės, visa tai ištraukei? 1956-aisiais? Dieve brangus, jam buvo... tada jam buvo šešiolika metų! Šešiolika! Be to, Asbjornas niekada negalėtų...

– Ar pameni Andersą Mohaugą? – nutraukė ji.

– Aišku, kad pamenu Andersą, – atsakė jis aiškiai susierzinęs. – Silpnaprotis. Šiandien ne visai korektiška vartoti tokius pasakymus, tačiau jį taip vadino. Anuomet. Aišku, kad prisimenu Andersą. Vienu metu jis praleisdavo daug laiko su mano broliu. Kodėl klausi?

– Anderso motina, Agnesė Mohaug, 1965-aisiais kreipėsi į policiją. Iškart po Anderso mirties. Nežinau nieko daugiau, išskyrus tai, kad ji teigė, jog vaikinas 1956-aisiais nužudė Hedvigą. Ji dangstė sūnų visus tuos metus, tačiau panoro palengvinti sąžinę, kai jos sūnaus jau nebebuvo galima nubausti.

Geiras Kongsbakenas atrodė kaip reikiant sutrikęs. Jis atsisegė viršutinę marškinių sagą ir pasilenkė virš stalo.

– Ką gi, – lėtai tarė jis. – Bet kaipgi tokia informacija susijusi su mano broliu? Ar ponia Mohaug ką nors minėjo, kad į tai įsipainiojęs mano brolis?

– Ne. Šito ji nesakė. Kiek man žinoma. Apskritai, žinau be galo mažai, ką ji iš tiesų sakė ir...

Jis prunkštelėjo ir stipriai papurtė galvą ją nutraukdamas:

– Ar suvoki, ką darai? Tie kaltinimai, kuriais švaistaisi, šiurkščiai pažeidžia ir...

– Aš nieko niekuo nekaltinu, – ramiai tarė Inger Johanė. – Atėjau čia užduoti tau kelių klausimų ir paprašyti pagalbos. Kadangi, kaip įprasta, susitariau dėl priėmimo, žinoma, esu pasiruošusi sumokėti už tavo laiką.

– Sumokėti? Sumokėsi man už tai, kad atėjai čia ir pateikei kaltinimus artimam mano šeimos nariui, kuris, be kita ko, yra miręs ir negali apsiginti? Sumokėsi!

– Galbūt būtų papraščiau, jei tiesiog paklausytum, ką turiu pasakyti, – pasiūlė Inger Johanė.

– Girdėjau daugiau nei reikia, ačiū!

Aplink jo nosies sparnelius išryškėjo balti ratilai. Jis vis dar šnarpštė sukrėstas. Vis dėlto ji sužadino vyro viduje kažką panašaus į smalsumą. Matė tai iš jo akių, kurios dabar buvo budrios, aštresnės nei tada, kai ji atėjo, ir jis, nekreipdamas ypatingo dėmesio, pasiūlė atsisėsti.

– Vargu ar Andersas Mohaugas būtų sugebėjęs veikti savarankiškai, – tvirtai pareiškė ji. – Sprendžiant iš to, ką apie vaikiną girdėjau, nepadedamas jis sunkiai nusigautų iki Oslo. Puikiai žinai, kad jis buvo įtrauktas į porą... nemalonių situacijų. Tavo brolio.

– Nemalonių situacijų? Ar supranti, ką kalbi?

Ant stalo nutiško mažyčiai seilių lašeliai.

– Asbjornas Andersui buvo *malonus*. Malonus! Visi kiti vengė to gorilos kaip maro! Asbjornas buvo vienintelis jį visur priėmęs.

– Kaip į katino egzekuciją protestuojant prieš karališkąją šeimą?

Geiras Kongsbakenas smarkiai užvertė akis.

– Katino. Katino! Aišku, negerai kankinti vargšą gyvulį, tačiau jis buvo sučiuptas ir jam buvo uždėta bauda. Gavo savo bausmę. Po šio įvykio Asbjornas niekada nieko nebenuskriaudė. Net ir katino. Asbjornas buvo...

Atrodė, kad iš pilkojo advokato išėjo visas oras. Jis subliuško, ir Inger Johanei pasirodė, kad jo akys sudrėko.

– Žinoma, sunku suprasti, – tarė jis ir nerangiai atsistojo. – Tačiau aš tikrai mylėjau savo brolį.

Jis stovėjo prie knygų lentynos. Pirštai lakstė šešiomis knygomis odiniais viršeliais.

– Niekada neskaitydavau, ką jis rašė, – tyliai ištarė Geiras Kongsbakenas. – Visa tai buvo per skaudu. Visos tos žmonių kalbos. Vis dėlto šiuos pirmuosius leidimus liepiau įrišti. Gražūs pažiūrėti, tiesa? Gražūs išore ir, kiek suprantu, gana šlykštaus turinio.

– Nepasakyčiau, – paprieštaravo Inger Johanė. – Kai juos skaičiau, man jie reiškė daug. Ypač *Drebulys.* Nors jis ir peržengė visas ribas ir...

– Asbjornas buvo ištikimas savo įsitikinimams, – nutraukė ją Geiras Kongsbakenas.

Atrodė, lyg jis kalbėtų pats sau. Rankoje laikė vieną knygą. Ši buvo didelė ir sunki, Inger Johanė spėjo, kad tai *Nugrimzdęs miestas, jūra kyla.* Aukso spalvos briauna spindėjo lempos šviesoje. Viršelių oda buvo tamsi, beveik kaip poliruotas medis.

– Baisiausia buvo tai, kad jam nebeliko kuo tikėti, – tarė jis. – Nebeliko kam būti ištikimam. Tuomet jis daugiau ir nebeištvėrė. Tačiau iki tol...

Jis beveik sukūkčiojo ir išsitiesė.

– Asbjornas niekada nebūtų galėjęs nuskriausti kito žmogaus. Ne fiziškai. Niekada. Nei būdamas šešiolikos, nei vėliau. Galiu tai užtikrinti.

Jis atsisuko į ją. Smakras buvo atsikišęs į priekį. Vyras spoksojo jai į akis uždėjęs dešinįjį delną ant knygos, lyg tai būtų buvusi Biblija, ant kurios prisiekiama.

Kaip puikiai pažįstame artimiausius žmones, – pagalvojo Inger Johanė. – *Kalbi tiesą. Žinai, kad Asbjornas negalėjo nieko nuskriausti, nes jį mylėjai. Nes jis buvo vienintelis tavo brolis. Manai, kad žinai. Žinai, jog žinai. Tačiau aš nežinau. Aš jo nepažinojau. Tik skaičiau tai, ką jis parašė. Mūsų visų viduje slypi keletas žmonių. Asbjornas galėjo būti žudikas, nors tu niekada to nepripažinsi.*

– Mielai pakalbėčiau su tavo tėvu, – tarė ji.

Geiras Kongsbakenas įkišo knygą atgal į lentyną.

– Kalbėk, jei nori, – abejingai atsakė jis. – Bet tada turėsi vykti į Korsiką. Abejoju, ar jis kada grįš namo. Šiuo metu nekaip jaučiasi.

– Vakar jam skambinau.

– Skambinai? Dėl šių nesąmonių? Ar žinai, kiek jam metų?

Ir vėl aplink nosies sparnelius ėmė ryškėti balti ratilai.

– Nieko nesakiau apie Asbjorną, – paskubomis pasakė Inger Johanė. – Tiesą sakant, mažai pavyko ką pasakyti. Jis supyko. Teisybę pasakius, įsiuto.

– Visai suprantama, – sumurmėjo Geiras Kongsbakenas ir vėl žvilgtelėjo į rankinį laikrodį. Inger Johanė

pastebėjo, kad jis nenešioja vestuvinio žiedo. Rudajame biure taip pat nebuvo matyti jokių nuotraukų. Kambaryje nebuvo matyti jokių kitų asmeninių sąsajų, išskyrus mirusį brolį, rašytoją, kuris buvo gražiai įamžintas brangiai įrištose, niekada neskaitomose knygose.

– Pamaniau, galėtum su juo pakalbėti, – tarė Inger Johanė. – Paaiškinti jam, kad nesiruošiu niekam pakenkti. Tenoriu žinoti, kas iš tikrųjų įvyko.

– Ką turi galvoje sakydama *iš tikrųjų įvyko?* Kiek pamenu, už Hedvigos nužudymą buvo nuteistas vienas vyras. Nuteistas komisijos! Turėtų būti visiškai akivaizdu, kas nutiko! Vyras buvo kaltas.

– Nemanau, – paprieštaravo Inger Johanė. – Ir jei man būtų leista per tas dešimt minučių, kurios man liko iš pusvalandžio, papasakoti tau, kodėl aš...

– Tau nebeliko dešimties minučių, – tvirtai pareiškė jis. – Man šitas pokalbis baigtas. Gali eiti.

Jis pasičiupo aplanką ir ėmė skaityti, lyg Inger Johanė jau būtų dingusi.

– Tikriausiai anuomet buvo nuteistas nekaltas vyras, – tarė ji. – Jo vardas Akselis Seieris ir jis prarado viską. Jei ne dėl ko kito, tai tave tai turėtų dominti kaip advokatą. Kaip teisininką.

Nepakeldamas galvos nuo popierių jis tarė:

– Šiais savo spėjimais gali padaryti nepataisomos žalos. Prašyčiau išeiti.

– Kam gi galiu pakenkti? Asbjornas mirė! Prieš septyniolika metų!

– Išeik.

Inger Johanei nebeliko nieko kita, tik jam paklusti. Nieko daugiau nesakydama ji atsistojo ir žengė link durų.

– Pamiršk užmokestį, – griežtai paliepė Geiras Kongsbakenas. – Ir daugiau negrįžk.

OSLĄ GLAMONĖJO šiltas vėjelis. Inger Johanė akimirką delsė priešais Geiro Kongsbakeno kontorą, kol nusprendė pėsčiomis eiti į darbą. Nusivilkusi švarkelį pastebėjo, kad suprakaitavo pažastys.

Šią bylą jau seniai reikėjo išaiškinti. Dabar buvo per vėlu. Ją užliejo silpnumas. Kas nors turėjo išteisinti Akselį Seierį, kai tai dar buvo įmanoma. Kol su byla susiję asmenys dar buvo gyvi. Kol žmonės nebuvo pamiršę. Dabar ji tiesiog daužė galvą į sieną visur, kur tik mėgino. Visa ši byla jai buvo atsibodusi. Galų gale, Akselis Seieris pats ją atstūmė. Pagalvojusi apie Alvhildę Sofienberg, pajuto duriant krūtinę, tačiau greitai nustūmė nuo savęs beužplūstantį kaltės jausmą. Inger Johanė neturėjo jokių rimtų įsipareigojimų – nei Akseliui, nei Alvhildei.

Ji tikrai padarė daugiau nei užtektinai – daugiau nei kas galėjo reikalauti.

59

– IR TAI VISKAS, ką turime? – nepatenkintas pasiteiravo Ingvaras Stubio.

– Taigi.

Sigmundas Berlis šniurkštelėjo ir rankove nusišluostė nosį.

– Bijau, kad ne kažkin kas. Anksčiau teistas nebuvo. Jei kada apie jį ir buvo pranešta policijai, tai turėjo būti seniai. Jis nelaikė jokių universiteto egzaminų nei čia, nei kur kitur Norvegijoje, taigi tuos mokslus, apie kuriuos jis tauškė, turėjo būti baigęs užsienyje arba...

– Nebaigtos studijos. Ji teisi.

– Kas?

– Pamiršk tai.

Sigmundas vėl šniurkštelėjo ir iš ankštos džinsų kišenės išsitraukė popierines servetėles.

– Persišaldžiau, – sumurmėjo jis. – Visai prastai. Karstenas Oslis dažnai keldavosi iš vienos vietos į kitą, bent jau tiek galiu pasakyti. Nieko keista, kad pamažu jis pradėjo nebesivarginti užsiregistruoti gyventojų registre. Šioks toks bastūnas. Be kita ko, jis turi taksi vairavimo pažymėjimą. Oslo miestui. Jei tik galima vadinti tai išsilavinimu.

– Vargu. Kas tai?

Ingvaras parodė į lipnųjį lapelį.

– Kas gi?

Sigmundas pasilenkė virš stalo.

– Aa. Šitai. Prieš kelerius metus jis lankė greitosios pagalbos vairuotojų kursus. Juk sakei, turiu surinkti visas mažiausias smulkmenas.

– Kaip reikalai su berniuku?

Ingvaras vargo plėšdamas naujos cigarų dėžutės pakuotę.

– Prie to dar dirbu. Bet kodėl gi turėtume abejoti, ar vaikinas būtent šiuo atveju tikrai sako tiesą? Ar jis turi realaus pagrindo išsigalvoti sūnų?

Ingvaras atsargiai įdėjo cigarą į sidabrinę dėžutę ir įsikišo ją į švarko kišenę.

– Nemanau, kad jis meluoja, – tarė jis. – Tenoriu žinoti, kiek jie su berniuku iš tikrųjų artimi. Neatrodė, kad jo namuose dažnai gyventų vaikas. Kaip su Tromse? Ar jis ten buvo?

Sigmundas Berlis žvilgtelėjo į šviesaus balzammedžio dėžutę.

– Vaišinkis, – linktelėjo Ingvaras.

– Geriausia juk būtų buvę paklausti Karsteno Oslio! Patikrinau visus sąrašus, ir tuo laiku nė viename iš lėktuvų jo nebuvo. Nebent būtų pasivadinęs kitu vardu. Gavau jo paso nuotraukos kopiją. Ji išsiųsta į Tromsę. Pažiūrėsime, ką pasakys tas profesorius. Turbūt nieko. Jis tvirtai įsitikinęs, kad ne visai gerai matė veidą. Šis *tyrimas.*

Ore jis piktai nupiešė kabutes ir paėmė cigarą.

– ...netaps paprastesnis, jei reikės dirbti taip, kad Karstenas Oslis nieko nepastebėtų. Nejau negalime surengti paprasčiausios apklausos? Dieve brangus, juk taip elgiamės su kiekvienu ir bet kuriuo...

– Karstenas Oslis nėra bet kas, – nutraukė jį Ingvaras. – Jei aš teisus, jis kažkur uždaręs laiko vaiką. Nenoriu, kad vyrui kiltų bent mažiausias įtarimas, jog jį sekame.

Sigmundas Berlis prisikišo cigarą prie nosies.

– Klausyk, Ingvarai, – tarė jis nežiūrėdamas komisarui į akis.

– Taip.

– Ar buvo dar kas nors, *kažkas* kita nei šis... šis... Ar buvo kas *konkretaus*, kas nors daugiau nei...

– Ne. Tik jausmas. Be galo stiprus jausmas.

Kambaryje įsivyravo tyla. Koridoriuje buvo girdėti greiti žingsniai, ir kažkur toli suskambo telefonas. Kažkas pakėlė ragelį. Už durų garsiai juokėsi moteris. Ingvaras spoksojo į Sigmundo cigarą, kurį jis vis dar laikė tarp nosies ir viršutinės lūpos.

– Intuicija – tai ne kas kita kaip pasąmonės perdirbami žinomi faktai, – tarė jis ir tik tada suprato, iš kur šie žodžiai.

Jis staigiai pasilenkė virš stalo.

– Vyras buvo mirtinai išsigandęs, – susierzinęs tarė Ingvaras. – Jis buvo tiesiog priblokštas, kai ten pasirodžiau. Aš *beveik*...

Jis iškėlė smilių ir nykštį, vienas nuo kito nutolusius per centimetrą.

– ...*beveik* priverčiau jį palūžti. Tuomet kažkas įvyko, nežinau kas, bet jis...

Jis lėtai atsisėdo atgal ant kėdės.

– Jis tarsi vėl atgavo savikontrolę. Nežinau nei kaip, nei kodėl. Tik žinau, kad jis elgėsi kažkaip... Po velniais, Sigmundai! Tu... Iš visų čia esančių bent jau *tu* turėtum pasitikėti mano instinktais! Tas vaikas *yra* ten! Karstenas Oslis laiko uždaręs Emiliją, o mes siuvame aplink malūnsparniais, ir vienas Dievas žino, kiek žmonių ir mašinų šukuoja miškus ieškodami atsilikusio kvailio!

Sigmundas nusišypsojo, beveik droviai.

– Tačiau tu negali būti tikras, – tarė jis. – Turi tai pripažinti. Negali būti *visiškai tikras*. Tai neįmanoma.

– Ne, – pagaliau pripažino Ingvaras. – Visiškai tikras, aišku, negaliu būti. Bet sužinok apie tą sūnų daugiau. Labai prašau.

Sigmundas linktelėjo ir išėjo. Cigaras liko gulėti. Ingvaras jį pakėlė ir įdėmiai apžiūrėjo. Tuomet nusviedė į popieriui skirtą šiukšliadėžę, o jam toptelėjo mintis, kad turi paskambinti santechnikui iš Lilestriomo. Nebuvo jokios priežasties Kato Sylingą varginti nereikalinga kelione į Oslą.

Iš Turid Sande Oksėy vis dar nebuvo nieko girdėti. Nors jis buvo skambinęs tris kartus ir autoatsakiklyje palikęs žinutę.

60

AKSELIS SEIERIS SĖDĖJO Teatro kavinėje tyrinėdamas dailų sumuštinį, kurį priešais jį ant stalo buvo padėjęs padavėjas. Buvo visiškai pamiršęs, kad sumuštiniai Norvegijoje susideda tik iš vienos riekelės duonos ir gerai nežinojo, kaip turėtų jį valgyti. Pasilenkęs atsargiai apsidairė aplinkui. Vyresnė moteris prie gretimo stalelio naudojosi peiliu ir šakute, nors jos sumuštinis ir nebuvo toks storas kaip jo. Abejodamas jis paėmė stalo įrankius. Pomidoras nukrito ant lėkštės. Vyras atsargiai ištraukė iš po kepenų pašteto salotų lapą. Akselis Seieris nemėgo salotų. Tačiau sumuštinis buvo skanus. Alus taip pat – jis godžiai išgėrė ir užsisakė dar vieną bokalą.

– Mielai atnešiu, – tarė padavėjas.

Akselis Seieris mėgino atsipalaiduoti. Palietė švarko kišenę. Iki šiol kredito kortele naudojosi du kartus. Pavyko puikiai. Jis niekada gyvenime neturėjo kortelės. Šerilė iš banko primygtinai ją siūlė. *Visa* ir *American Express*. Šitaip jis bus apsidraudęs, sakė ji. Matyt, žinojo, apie ką kalba. *Visa* kortelė buvo sidabro spalvos. Platininė, sušnibždėjo Šeril. *You're rich, you know**! Paprastai visa tai sutvarkyti prireikdavo daugiau nei savaitės, tačiau jai pasisekė mažiau nei per parą.

Viskas įvyko taip greitai.

Jam sukosi galva. Pusantros paros nebuvo miegojęs. Kelionė lėktuvu praėjo puikiai, tačiau motoro triukšmas neleido užmigti. Keflavike kurį laiką buvo patikėjęs, kad jau atvyko. Pradėjus ieškoti bagažo, maloni uniforma vilkinti moteris palydėjo jį į kitą etapą. Jis žvilgtelėjo į rankinį laikrodį, kurį Hyannise išrinko ponia Deivis. Lėtai atskaičiavo šešias valandas atgal. Dabar Menkių kyšulyje buvo devinta valanda ryto. Saulė buvo aukštai pakilusi virš Nantaketo salos ir buvo atoslūgis. Esant gražiam orui pietvakariuose ties horizontu buvo galima įžiūrėti ištįsusias Monomojaus salas. Puiki diena žvejybai. Galbūt Metas Delaware jau buvo išplaukęs valtimi.

– Pageidausite dar ko nors?

Akselis papurtė galvą. Apgraibomis ėmė ieškoti kredito kortelės, tačiau kai pagaliau iš vidinės kišenės išsitraukė piniginę, padavėjas jau buvo dingęs. Jis dar sugrįš.

* Dabar tu turtingas! (angl.)

Jis turėjo pamėginti atsipalaiduoti.

Niekas į jį nespoksojo. Niekas jo neatpažino.

Būtent to jis labiausiai bijojo. Kad kažkas supras, kas jis toks. Nusileidęs Gardermoeno oro uoste, ėmė gailėtis. Mieliausiai būtų sėdęs į pirmą pasitaikiusį atgal skrendantį lėktuvą. Atšaukęs pardavimą. Grįžęs namo, atsiėmęs katiną, valtį ir stiklinius kareivėlius. Viskas galėjo būti kaip anksčiau. Tiesą sakant, jis gyveno puikiai. Bent jau saugiai, ypač po to, kai vieną 1993-iųjų kovo naktį išnyko košmarai.

Norvegija buvo pasikeitusi.

Taip pat ir žmonės kalbėjo kitaip. Keli jaunuoliai, sėdėję priešais jį autobuse, važiuojančiame į Oslą, šnekėjo kalba, kurią jis vos suprato. Viskas pagerėjo, kai tik jis įžengė į *Continental* viešbutį. Akselis Seieris prisiminė tik du gerų viešbučių Osle pavadinimus – *Grand* ir *Continental*. Pastarasis skambėjo geriau už pirmąjį. Jis, aišku, buvo žvėriškai brangus, tačiau vyras turėjo pinigų ir platininę kortelę. Jam pateikus savo amerikietiškąjį pasą, moteris ėmė su juo kalbėtis angliškai. Kai jis atsakė norvegiškai, ji nusišypsojo. Moteris buvo draugiška. Visi buvo draugiški, o čia, Teatro kavinėje, padavėjas kalbėjo tokia norvegų kalba, kurią Akselis Seieris prisiminė ir suprato.

– Ar jūs laikinai čia apsistojęs? – pasiteiravo liesasis vyras ir padėjo ant stalo sąskaitą.

– Taip. Ne. Laikinai.

– Turbūt gyvenate viešbutyje, – tarė padavėjas paimdamas kortelę. – Norėčiau palinkėti jums maloniai paviešėti. Pamažu tikrai ateina vasara. Nuostabu.

Akselis Seieris norėjo eiti į kambarį ir porą valandų numigti. Turėjo apsiprasti, kad yra čia. Tuomet pasivaikščios po miestą. Atėjus vakarui. Jis norėjo išsiaiškinti, kiek visko pamena. Norėjo pajusti Norvegiją. Išsiaiškinti, ar Norvegija jį atpažins. Akseliui taip neatrodė. Viskas buvo taip seniai. Taip labai seniai. Rytoj jis aplankys Evą. Bet tik rytoj. Norėjo būti pailsėjęs, kai ją sutiks. Žinojo, kad ji serga, ir buvo viskam pasiruošęs.

Prieš užmigdamas norėjo paskambinti Inger Johanei Vik. Tebuvo trečia valanda po pietų. Ji tikrai vis dar buvo darbe. Galbūt moteris vis dar pyko, kad jis paspruko. Bet vis dėlto ji atkeliavo į pačią Ameriką susitikti su juo! Ji paliko savo vizitinę kortelę, įmetė į pašto dėžutę ir užkišo už laukujų durų.

Tikrai turėtų sutikti su juo pasikalbėti.

61

INGER JOHANĘ BUVO apnikęs keistas jausmas, lyg jau būtų penktadienis. Antrą valandą išėjusi iš biuro su pusiau atitinkančia tiesą dingstimi, kad reikia nueiti į knygyną, ji turėjo keletą kartų priminti sau, jog savaitė nebuvo pasistūmėjusi toliau nei iki trečiadienio, birželio septintosios. *Norli* knygyne susirado *Nusidėjimas, lapkričio keturioliktoji,* knygą popieriniais viršeliais, paskutiniąją iš šešių Asbjorno Revheimo romanų. Inger Johanė manė, jog buvo skaičiusi ją

anksčiau. Perskaičiusi tryliką puslapių suprato apsirikusi. Knyga priminė ateities romaną, ir moteris nebuvo tikra, ar tikrai jai patinka.

Tuoj turėjo rodyti žinias. Ji įjungė televizorių.

Lafeną Sėrnesą matė pagrindiniame kelyje į šiaurės rytus nuo Oslo. Jis ėjo pėsčiomis. Trijų nepriklausomų liudytojų aprašymai atitiko iki menkiausių smulkmenų – pradedant kamufliažiniais drabužiais ir baigiant sugipsuota ranka. Prieš kam nors spėjant sustabdyti bėglį, šis vėl paspruko į miškus. Policija į pagalbą pasitelkė du lokių medžiotojus iš Suomijos. TV2 televizija į įvykio vietą buvo išsiuntusi malūnsparnius, o NRK laikinai pakluso primygtiniams policijos prašymams likti ant žemės. Užtai sukiojosi penkios skirtingos televizijos komandos, iš kurių, tiesą sakant, nė viena neturėjo ką papasakoti.

Inger Johanė drebėjo iš pasibaisėjimo junginėdama šiuos du kanalus.

Suskambo telefonas. Prieš pakeldama ragelį ji pritildė televizoriaus garsą. Balsas kitame laido gale buvo nepažįstamas.

– Ar kalbu su Inger Johane Vik?

– Taip...

– Atleisk, kad trukdau tave vakare. Mano vardas Uni Kongsbaken.

– Taip.

Inger Johanė nurijo seiles ir paėmė ragelį iš dešinės į kairę ranką.

– Pirmadienį kalbėjaisi su mano vyru, tiesa?

– Taip, aš...

– Priešpiet Astoras mirė, – pranešė balsas.

Inger Johanė mėgino išjungti televizorių, tačiau nuspaudė garso mygtuką. Laidos vedėjas užriaumojo, jog visa 21-oji redakcija bus skirta „didžiajai medžioklei“. Inger Johanė pagaliau pataikė į reikiamą mygtuką, ir stojo tyla.

– Atsiprašau, – sumikčiojo ji. – Už... užjaučiu.

– Ačiū, – tarė balsas. – Skambinu, nes labai norėčiau su tavimi susitikti.

Uni Kongsbaken balsas buvo nepaprastai ramus, turint omenyje tai, kad vos prieš kelias valandas tapo našle.

– Su manim susitikti... Taip. Ką... Žinoma.

– Mano vyras po tavo skambučio be galo susijaudino. Vakar paskambino mano sūnus ir papasakojo, kad lankeisi jo kontoroje. Astoras... Ką gi. Jis mirė šiandien anksti ryte.

– Tikrai labai atsiprašau, jei... Turiu omenyje, kad niekada nenorėjau...

– Tai nebuvo dramatiška mirtis, ponia Vik. Nesijaudink. Astorui buvo devyniasdešimt dveji, ir sveikata buvo labai silpna.

– Na taip. Bet aš...

Inger Johanė iš tikrųjų nežinojo, ką turėtų pasakyti.

– Ir aš nebe pirmos jaunystės,– tarė Uni Kongsbaken. – Rytoj parvešiu vyrą namo. Jis pageidavo būti palaidotas Norvegijoje. Būtų malonu, jei rastum laiko pasikalbėti jau rytoj priešpiet. Lėktuvas nusileis dvyliktą. Ar galėtume susitikti trečią valandą?

– Bet... Tai gali palaukti! Bent jau iki tol, kol įvyks laidotuvės.

– Ne. Tai laukė užtektinai. Būk gera, ponia Vik.

– Inger Johanė, – sumurmėjo Inger Johanė.

– Tuomet trečią valandą. *Grand* viešbutyje. Ar tinka? Ten paprastai galima ramiai pasikalbėti.

– Puiku. Trečią. *Grand Cafe.*

– Iki pasimatymo. Viso geriausio.

Senoji dama padėjo ragelį Inger Johanei nespėjus atsakyti. Ji ilgai sėdėjo su rageliu rankoje. Sunku pasakyti, kas privertė ją kvėpuoti greitai ir negiliai – kaltės jausmas ar smalsumas.

Ko, dėl Dievo meilės, iš manęs nori, – pamanė ji ir padėjo ragelį į vietą. – *Kas gi per ilgai laukė?*

Tuomet ji pajuto skruostus užliejantį raudonį.

– Aš nužudžiau Astorą Kongsbakeną!

INGVARAS STUBIO SĖDĖJO VIENAS biure ir antrą kartą skaitė elektroninį laišką. Tromsės policijai iš Majos Berit Benonisen pavyko išpešti tiek, kad ji kadaise pažinojo Karsteną Oslį, gana paviršutiniškai, kaip jau buvo sakiusi anksčiau. Elektroninis laiškas buvo trumpas ir sausas. Akivaizdu, kad policininkas nesuprato Ingvaro prašymo rimtumo. Apklausa buvo atlikta telefonu.

Tėnesas Selbu niekada nebuvo girdėjęs apie jokį Karsteną Oslį.

Grėtė Harborg buvo mirusi.

Turid Sande Oksėy buvo nepasiekiama. Kai Ingvarui vėlyvą popietę pagaliau pavyko prisiskambinti šeimai, Turid buvo išvažiavusi į vasarnamį. Be telefono. Telemarke, šiurkščiai ir neišsamiai paaiškino Lasė ir paprašė palikti juos ramybėje, kol policija neturės

konkrečių rezultatų. Sigmundas apie Karsteno Oslio sūnų vis dar nebuvo nieko daugiau išsiaiškinęs. Ingvaras įtarė, kad jis šią užduotį atlieka ne su pačiu didžiausiu užsidegimu. Nors Sigmundas ir buvo jo artimiausias patikėtinis darbe, atrodė, kad ir jis pamažu tolsta.

Po nelaimės viskas pasikeitė. Elizabetos ir Trinės netektis jį tarsi paženklino – uždėjo stigmą, kuri kitus žmones trikdė. Jam atsisėdus prie pietų stalo, visi nutildavo. Turėjo praeiti daugybė mėnesių, kol kažkas leido sau juoktis jam esant šalia. Tam tikra prasme jam buvo rodoma pagarba, tačiau jo intuicija, kuria anksčiau buvo žavimasi ir apie kurią buvo pasakojamos legendos, dabar buvo nuvertinta iki keistos likimo išbandymų patyrusio ir nelaimingo vyro savybės.

Ingvaras nebuvo nelaimingas.

Jis prisidegė cigarą ir mėgaudamasis įtraukė dūmą.

– Aš nesu nelaimingas, – pusbalsiu tarė jis ir išpūtė į kambarį dūmų kamuolį.

Cigaras buvo per sausas, ir jis susierzinęs jį užgesino.

Jei jis iki rytojaus darbo dienos pabaigos nesurinks prieš Karsteną Oslį užtektinai įrodymų, kad gautų kratos orderį, važiuos ten pats vienas. Ten buvo Emilija. Jis nė neabejojo. Galbūt jį išmes iš darbo. Tačiau jis galėtų išgelbėti mergaitę.

– Liko beveik viena para, – pamanė jis ir išėjo iš biuro. – Ilgiau laukti nebegaliu.

62

JIE PAŽINO VIENAS KITĄ iš karto.

Beveik prieš pusę amžiaus ji išlydėjo jį prieplaukoje. Jis mėgino nepaleisti jos iš akių, kai ji tvirčiau apsisiautusi skraiste vedėsi dviratį krantine išplaukiant *MS Sandefjord* laivui. Vėjas kilnojo jos sijoną. Dviratis buvo naujai nudažytas raudona spalva. Ji buvo liekna ir turėjo mėlynas akis. Dabar Eva jau vienuoliktus metus buvo prikaustyta prie lovos.

Suglebusios rankos gulėjo ištiestos prie šonų. Ji lėtai pakėlė dešiniąją ranką ir ištiesė jam, Akseliui, įėjus į palatą. Laiške ji rašė, jog Dievas suteikė jai malonę, leisdamas valdyti būtent dešiniąją ranką. Ji vis dar galėjo rašyti laiškus. Kojos buvo suparalyžiuotos. Kairioji ranka niekam tikusi.

– Akseli, – tyliai ir ramiai ištarė ji, lyg būtų jo laukusi. – Mano Akseli.

Jis prisistūmė prie lovos kėdę. Tuomet droviai persibraukė ranka per trumpai apkirptus plaukus ir pamėgino nusišypsoti. Jos pirštai buvo šalti, kai palietė jo skruostą. Paprastai jie būdavo šilti – sausi, lengvučiai ir šilti. Vis dėlto tai buvo tas pats delnas – jis jį atpažino ir pravirko.

– Akseli, – pakartojo Eva. – Tu atvažiavai pas mane.

63

NUO PIRMADIENIO Karstenas Oslis miegojo blogai. Dieną nebuvo sunku save įtikinti, kad nėra jokio pagrindo nerimauti. Ingvaras Stubio nebegrįžo. Kaime viskas atrodė normalu. Ten niekas apie jį nieko neklausinėjo.

Daug prasčiau buvo atėjus nakčiai. Nors jis ilgai ir sunkiai bėgiodavo kiekvieną vakarą, kad nuvargintų kūną, iki aušros nesudėdavo bluosto. Šiandien rytą darbe pranešė sergąs. Ir pasigailėjo. Daug blogiau slampinėti namuose. Jis neturėjo ko nusitverti. Birželio devynioliktosios planas buvo aiškus. Nebebuvo ką veikti, tereikėjo įvykdyti planą.

Galėjo nudažyti vakarinę sieną.

Važiuoti į kaimą pirkti dažų nebuvo galima, kas nors iš lentpjūvės galėjo jį pamatyti. Geriausia buvo važiuoti iki paties Elverumo. Jei ten su kuo nors susidurtų, kas buvo visai neįtikėtina, galėtų pasakyti, kad buvo pas gydytoją.

Tai buvo tikrai puiki idėja. Įsėdęs į mašiną, jautėsi ramesnis.

LAFENAS SĖRNESAS pagaliau rado automobilį, kurį pavyko pavogti. *Mazda 323*, 1987-ųjų modelis. Kažkas jį buvo tiesiog palikęs ant miško keliuko, pusiau įvažiavusį į griovį. Netgi durelės buvo atviros. Lafenas nusišypsojo. Bake buvo benzino. Motoras šiek tiek sukosčiojo, bet pagaliau užsivedė. Laimei, pavyko išvažiuoti ant kelio. Pavažiavus mišku kelis

šimtus metrų, išniro mažytė kelio atšaka, jis turėjo apsisukti.

Geriausia buvo iškart važiuoti į Švediją.

Visur skraidė malūnsparniai. Lafenas lėtai judėjo pėsčiomis pridengtas medžių. Tiesą sakant, jis norėjo eiti tik naktį, tačiau per mažai pasistūmėjo į priekį ir turėjo keliauti ir dieną. Kelis kartus matė žmonių, kai iš kvailumo kurį laiką ėjo keliu. Jis buvo toks pavargęs, o lygiu asfaltu eiti buvo paprasčiau. Tuomet vėl įlindo į miškus, ir malūnsparniai atsitraukė. Atvirų vietų reikėjo vengti. Kartkartėmis jis visai paklysdavo ir turėdavo ilgiau pailsėti.

Mašinoje buvo saugiau, tačiau vis tiek buvo svarbu nusigauti kuo toliau. Švedija buvo rytuose. Kadangi švietė saulė, jis lengvai susigaudė, kur važiuoti.

Grotuve gulėjo *Sputnik* kasetė. Lafenas dainavo drauge. Netrukus jis išsuko į platesnį kelią. Dabar buvo ramesnis. Atsisėdęs už vairo jautėsi gerai. Praėjusį kartą jie sulaužė jam ranką. Šįkart tikrai užmuštų. Jei iki to laiko nenusigaus į Švediją. Būtent tai jis ir padarys. Negalėjo būti labai toli. Tik kelios valandos kelio. Daugių daugiausia. Kai paskutinį kartą buvo Švedijoje, pakelės užeigoje sudorojo apkepą su ančiuviais. Tai buvo vienas skaniausių jo kada nors ragautų patiekalų.

Be to, rūkalai ten buvo pigūs. Bent jau pigesni nei Norvegijoje.

Jis padidino greitį.

KARSTENAS OSLIS stengėsi nevažiuoti per greitai. Buvo svarbu neatkreipti į save dėmesio. Penki šeši

kilometrai per valandą daugiau nei leistina greičio riba buvo pats tas. Beveik normalu.

Jis gailėjosi išsiruošęs į šią kelionę.

Bobenas, matyt, bus pamatęs jį, jam pravažiavus pro benzino kolonėlę. Jis įnirtingai mojavo, nors Karstenas ir apsimetė to nepastebįs. Maža tikimybė, kad Bobenas ką užsimintų kam nors iš lentpjūvės, tačiau Karstenui visa tai nepatiko. Po raštiško įspėjimo už vagystę nedaug trūko, kad jis būtų išmestas iš darbo. Pranešti, jog sergi, kad galėtum nuvažiuoti į Elverumą apsipirkti, nebuvo labai protinga. Jis, aišku, galėjo pasiteisinti apsilankymu pas gydytoją, tačiau viršininkas buvo panašus į tokį, kuriam reikia įrodymų. Viršininkas buvo baisus šunsnukis ir būtų padaręs bet ką, kad tik juo atsikratytų.

Mašina lėkė šimto aštuoniasdešimties kilometrų per valandą greičiu, ir Karstenas Oslis iš lėto nusikeikė atleisdamas greičio pedalą ir sumažindamas greitį.

Galbūt jam paprasčiausiai reikėjo apsisukti.

– ĮTARIAMASIS VAIRUOJA tamsiai mėlyną *Mazda 323*, – garsiai ir aiškiai pranešė malūnsparnio pilotas, balsas buvo įgavęs labai dramatišką atspalvį. – Mašinos numeriai vis dar nežinomi. Turime jį sekti? Kartoju: turime jį sekti?

– Per atstumą, – ausinėse pasigirdo girgždesys. – Sekite per atstumą. Trys mašinos jau važiuoja.

– Priimta, – tarė pilotas ir pasuko malūnsparnį lanku virš medžių viršūnių prieš pakildamas į septynių šimtų metrų aukštį.

Jis nepaleido automobilio iš akių.

64

INGER JOHANĖ JAU penkiolika minučių sėdėjo *Grand Cafe*. Ji nervinosi ir mėgino nekramtyti nagų. Vienas pirštas jau kraujavo. Lygiai trečią senoji moteris įžengė į restoraną. Prie jos priėjus padavėjui, ji tarsi gindamasi ištiesė ranką ir apsidairė. Inger Johanė kilstelėjo iš vietos ir pamojavo.

Uni Kongsbaken, aukšta ir tvirtai sudėta, priėjo prie jos. Ji vilkėjo spalvotą megztą švarkelį ir segėjo čiurnas siekiantį sijoną. Jai priėjus prie stalo, Inger Johanė taip pat pastebėjo porą solidžių tamsių batų.

– Tai tu esi Inger Johanė Vik. Laba diena.

Delnas buvo sunkus ir sausas. Ji atsisėdo. Iš pirmo žvilgsnio buvo nesuvokiama, kad šiai moteriai daugiau nei aštuoniasdešimt. Judesiai buvo ramūs, o rankos nejudėdamos gulėjo priešais ją ant stalo. Tik įdėmiau pažvelgusi, Inger Johanė galėjo įžiūrėti, kad akyse atsispindėjo nežymus nuovargis, kuris pasirodo žmogui sulaukus tokio amžiaus, kai jau niekas nebegali jo nustebinti.

– Esu dėkinga, kad neatsisakei su manimi susitikti, – ramiai padėkojo Uni Kongsbaken.

– Ką jūs, juk tai savaime suprantama, – tarė Inger Johanė ir ištuštino vandens stiklinę. – Užsisakysime ko nors pavalgyti?

– Išgersiu tik puodelį kavos, ačiū. Esu šiek tiek pavargusi po kelionės.

– Du puodelius kavos, – paprašė Inger Johanė padavėjo tikėdamasi, kad jis primygtinai nesiūlys užsisakyti valgyti.

– Papasakok apie save, – paprašė Uni Kongsbaken. – Prieš pateikdama tau savo istoriją, norėčiau plačiau žinoti, kas tu tokia. Astoras ir Geiras buvo truputį...

Ji šyptelėjo.

– ...netikslūs, sakyčiau.

– Taigi mano vardas Inger Johanė Vik, – pradėjo Inger Johanė. – Esu universiteto mokslininkė.

INGVARO STUBIO biure buvo įjungtas televizorius. Sigmundas Berlis ir viena iš biuro darbuotojų žiūrėjo stovėdami prie durų. Pats Ingvaras sėdėjo užsikėlęs kojas ant stalo čiulpdamas nepridegtą cigarą. Iki darbo pabaigos buvo likę daug laiko. Jam tik reikėjo kažką pakramtyti. Kažką nekaloringo. Išspjovęs sausą tabaką vyras pasijuto mirtinai išbadėjęs.

– Tai primena Ameriką, – tarė Sigmundas ir papurtė galvą. – Televizijos transliuojamos žmonių gaudynės. Groteskiška. Nejau negalime nieko padaryti, kad tai sustabdytume?

– Ne daugiau nei jau padarėme, – pasakė Ingvaras.

Jam reikėjo užvalgyti. Nors tik prieš valandą buvo prarijęs dvi didžiules bandeles su saliamiu ir pomidoru, jo skrandį svilino alkis.

– Tai gali baigtis tragedija, – tarė biuro darbuotoja ir parodė į televizoriaus ekraną. – Tas laukinis važiavimas ir dar visi žurnalistai iš paskos... Gerai baigtis negali!

TV2 televizijos vaizdai iš malūnsparnio rodė, kad *Mazda* padidino greitį. Posūkyje užpakalinė mašinos

dalis ėmė slysti, o žurnalisto balso tembras suplonėjo ir pakilo.

– Lafenas Sėrnesas mus pastebėjo, – susijaudinęs sušuko vyras.

– Iš viso penki policijos automobiliai ir pora lokių medžiotojų, – sumurmėjo Sigmundas Berlis. – Vaikinas turėtų būti mirtinai išsigandęs.

Ir vėl posūkyje *Mazda* ėmė čiuožti. Kelkraštis nebuvo atitvertas, į kairįjį mašinos šoną pasipylė akmenys ir žvyras. Akimirką atrodė, kad automobilis nuvažiuos nuo kelio. Per kelias sekundes vairuotojas suvaldė mašiną ir dar labiau padidino greitį.

– Na, mašiną vairuoti jis sugeba, – sausai pareiškė Ingvaras. – Ar sužinojai ką nors daugiau apie Karsteno Oslio berniuką?

Sigmundas Berlis neatsakė. Jis bukai spoksojo į televizoriaus ekraną. Nebyliai pravėrė burną. Atrodė, lyg būtų mėginęs išspausti įspėjimą, tačiau kartu būtų žinojęs, kad nėra jokios prasmės ką nors sakyti.

– Dieve brangus, – sudejavo biuro darbuotoja. – Kas...

KAIP VĖLIAU PASIRODĖ, TV2 tiesiogiai transliuojamas automobilių gaudynes žiūrėjo daugiau nei septyni šimtai tūkstančių žiūrovų. Daugiau nei septyni šimtai tūkstančių žmonių – dauguma buvo darbe, kadangi laikrodis rodė dvylika minučių po trijų – stebėjo, kaip tamsiai mėlyna 1987-ųjų *Mazda 323* slysdama posūkyje atsitrenkė į priešais važiuojantį *Opel Vectra*, šis taip pat buvo tamsiai mėlynas.

Mazda beveik pasidalijo į dvi dalis ir apvirto. Ji vertėsi per opelio stogą, kuris vis dar lėkė į priekį. mazda susijungė su opeliu absurdiškame metaliniame apsikabinime. Apsauginė kelkraščio tvora suknežino šonines dureles, ir atšokusi mašina nuskriejo į priešingą kelio pusę vis dar su mazda ant stogo. Kelio pakraštyje buvusi uolos atplaiša padalijo opelio kapotą į dvi dalis.

Septyni šimtai keturiasdešimt du tūkstančiai žiūrovų sulaikė kvėpavimą.

Visi laukė sprogimo. Jo nebuvo.

Vienintelis iš televizorių garsiakalbių sklindantis garsas buvo malūnsparnio zvimbimas, kuris dabar sklandė tik penkiasdešimt metrų atstumu nuo nelaimės vietos. Vaizdo kameros iš arti filmavo vyrą, kuris vos prieš kelias sekundes spruko nuo policijos vogtu automobiliu. Lafenas Sėrnesas karojo pro išdužusį šoninį langą. Veidas žvelgė į dangų, nugara, atrodo, buvo sulaužyta. Jo ranka, sugipsuota kairioji ranka, ties petimi buvo nutraukta ir mėtėsi už keleto metrų nuo sumaltų mašinų liekanų.

– Velnias! – subliuvo žurnalistas.

Tuomet garsas visai dingo.

– TAI NUTIKO VAKARE prieš pagrindinį procesą, – tarė Uni Kongsbaken ir įsipylė pieno į pustuštį kavos puodelį. – Ir nepamiršk, kad...

Tankūs žili plaukai buvo susukti į laisvą kuodą, sutvirtintą juodomis lakuotomis japoniškomis lazdelėmis. Viena sruoga šone buvo atsipalaidavusi. Įgudusiais pirštais ji vėl ją prisegė.

– Astoras manė, kad Akselis Seieris tikrai kaltas, – tęsė ji. – Buvo visiškai tuo tikras. Nepaisant visko, daug kas liudijo Akselio nenaudai. Be to, nuo pat suėmimo pradžios jis pats sau prieštaravo ir nerodė didelio noro bendradarbiauti. Nesunku tai pamiršti...

Ji stabtelėjo ir įkvėpė. Inger Johanė matė, kad Uni Kongsbaken yra pavargusi, nors jos tesikalbėjo penkiolika minučių. Dešiniosios akies krašteliai buvo paraudę, ir Inger Johanei pirmą kartą susidarė įspūdis, kad Uni Kongsbaken dvejoja.

– ...po tiek metų, – atsiduso ji. – Astoras buvo... tikras. Taip, kaip viskas susiklostė, kaip aš... Ne, dabar tikrai viską supainiojau.

Šypsena buvo drovi, beveik sutrikusi.

– Paklausyk, – tarė Inger Johanė ir pasilenkė prie Uni Kongsbaken. – Tikrai manau, kad turėtume palaukti. Galime susitikti vėliau. Kitą savaitę.

– Ne, – netikėtai griežtai paprieštaravo Uni Kongsbaken. – Esu sena. Nesu bejėgė. Leisk man tęsti. Astoras sėdėjo savo mažyčiame darbo kambaryje. Baigiamosioms procesų kalboms jis visada skirdavo daug laiko. Niekada jų neužsirašydavo. Tik atskiras mintis, kažką panašaus į santrauką ant atskirų kortelių. Daugelis manė, kad jis sakydavo kalbas spontaniškai...

Ji sausai nusijuokė.

– Astoras niekada nedarydavo nieko spontaniškai. Menkas malonumas trukdyti jį dirbantį. Bet aš buvau skalbimo kambaryje. Giliai kampe, už vamzdžių, radau Asbjorno drabužius. Megztinį, kurį pati numezgiau, dar prieš... Dar nebuvau pagarsėjusi kaip

kilimų menininkė. Megztinis buvo kruvinas. Kaip reikiant permirkęs krauju. Aš įsiutau. Įsiutau! Aišku, pamaniau, kad vėl ėmėsi savo senų darbelių, nužudė gyvulėlį. Ką gi. Užlipau į jo kambarį. Ir nežinau, kas privertė mane...

Atrodė, lyg ji ieškotų tinkamų žodžių, lyg būtų jau seniai repetavusi, tačiau vis tiek neradusi tinkamo pasakymo.

– Tai tebuvo jausmas. Aš užlipau laiptais. Galvojau apie tą vakarą, kai dingo mažoji Hedviga. Tai yra, galvojau apie dieną po to. Tada auštant, taip... Tuo metu mes, aišku, apie Hedvigą nieko nežinojome. Kad mažoji mergaitė dingo, paaiškėjo po dienos ar kelių.

Moteris prilietė pirštais smilkinius, lyg jai būtų skaudėję galvą.

– Nubudau penktą ryto. Dažnai nubundu. Taip buvo visą gyvenimą. Tačiau būtent tą rytą, kuris, kaip vėliau paaiškės, buvo rytas po Hedvigos nužudymo. Man pasirodė, kad kažką išgirdau. Aš, aišku, išsigandau. Asbjornas išgyveno savo sunkiausią maniakinį laikotarpį ir išsigalvodavo dalykų, kurie toli gražu pralenkdavo visus mano įsivaizdavimus apie tai, ką paauglys berniukas gali iškrėsti. Aš išgirdau žingsnius. Pirma mintis buvo atsikelti ir išsiaiškinti, kas nutiko. Tačiau aš paprasčiausiai nepajėgiau. Jaučiausi tiesiog išsekusi. Kažkas mane sulaikė. Nežinau, kas. Vėliau prie pusryčių stalo Asbjornas buvo labai tylus. Toks niekada nebūdavo. Šis berniukas nepaliaujamai tauškėdavo. Net ir rašydamas plepėdavo. Kalbėdavo ir gestikuliuodavo. Nuolat. Turėjo

tiek daug įsitikinimų. Jis turėjo per daug įsitikinimų, jis...

Ir vėl veidu nuslydo drovi šypsena.

– Pakaks apie tai, – nutraukė ji pati save – jis, tiesą sakant, buvo tylus. Geiras, priešingai, buvo žvalus ir linksmas. Aš...

Moters akys prisimerkė, ir ji sulaikė kvėpavimą. Atrodė, lyg bandytų visa tai atkurti, įsivaizduoti tą rytą prie pusryčių stalo mažame miestelyje prie Oslo seniai, 1956-aisiais.

– Supratau, jog kažkas bus įvykę, – lėtai ištarė Uni Kongsbaken. – Geiras būdavo tylus berniukas. Paprastai rytais nieko nešnekėdavo. Tiesiog sėdėdavo vienišas... Jis visada būdavo Asbjorno šešėlyje. Nuolat. Taip pat ir tėvo. Nors Asbjornas buvo neįprastai konfliktiškas jaunuolis ir net nenorėjo vadintis tėvo pavarde, atrodė, lyg Astoras... būtų juo žavėjęsis. Manau, berniuke jis įžvelgė dalį savęs. Savo paties stiprybę. Atkaklumą. Pasitikėjimą savo jėgomis. Šitaip buvo visada. Geiras buvo tarsi... šuniui penkta koja – visada. Tą rytą, priešingai, jis buvo linksmas ir kalbus, ir aš supratau, kad kažkas negerai. Apie Hedvigą, aišku, nepagalvojau. Kaip jau sakiau, apie mažosios mergytės likimą tuo metu nieko nežinojome. Tačiau kažkas berniuko elgesyje mane taip išgąsdino, kad nedrįsau paklausti. Ir kai vėliau, po daugelio savaičių, paskutinį vakarą prieš Astorui sakant kaltinamąją kalbą prieš Akselį Seierį dėl Hedvigos Gosioy nužudymo... Kai drebėdama iš įniršio užlipau laiptais nešina kruvinu Asbjorno megztiniu, ir kai staiga...

Ji vėl sudėjo rankas. Sunkūs žili plaukai krito ant vieno peties. Iš paraudusios akies tekėjo ašaros.

Inger Johanė nesuvokė, ar senoji moteris verkia, ar jai akies uždegimas.

– Tuomet aš supratau, lyg būčiau išvydusi kažką panašaus į viziją, – įsitempusi pasakė Uni Kongsbaken. – Įėjau į Asbjorno kambarį. Jis rašė, kaip paprastai. Kai numečiau jam megztinį, jis truktelėjo pečiais ir toliau rašė. Netardamas nė žodžio. Hedviga, pasakiau aš. Ar tai Hedvigos kraujas? Jis vėl truktelėjo pečiais ir rašė toliau labai greitai. Maniau, kad mirsiu. Čia ir dabar. Ėmė svaigti galva, turėjau tiesiogine šio žodžio prasme atsiremti į sieną, kad nenukrisčiau. Šis berniukas man kainavo nesuskaičiuojamą daugybę bemiegių naktų. Jis nuolat vertė mane jaudintis. Tačiau aš niekada, *niekada*...

Ji trinktelėjo delnu į balta staltiese aptiestą stalą, Inger Johanė krūptelėjo. Sudžerškėjo indai, ir atskubėjo padavėjas.

– ...niekada netikėjau, kad jis sugebės kažką panašaus padaryti, – baigė Uni Kongsbaken.

– Ne, ačiū, – tarė Inger Johanė padavėjui, kuris abejodamas pasitraukė. – Ką... Ką gi jis pasakė?

– Nieko.

– Nieko?

– Ne.

– Bet... Ar jis prisipažino...

– Jis neturėjo ko prisipažinti, kaip vėliau paaiškėjo.

– Bijau, kad dabar ne...

– Aš tiesiog stovėjau ten atsirėmusi į sieną. Asbjornas rašė ir rašė. Ir šiandien negaliu pasakyti, kiek laiko ten buvome vieni. Galbūt pusvalandį. Aš jaučiausi, lyg... Lyg prarasčiau viską. Gali būti, kad dar kartą jo paklausiau. Bet jis neatsakė. Tik rašė ir rašė, lyg aš būčiau buvusi oras. Lyg...

Dabar ji tikrai verkė. Ašaros liejosi iš abiejų akių, ir ji ieškojo rankovėje nosinaitės.

– Tuomet atėjo Geiras. Neišgirdau jo. Staiga jis išdygo ten, šalia manęs, ir įsispoksojo į ant grindų nukritusį megztinį. Jis pravirko. „Aš šito nenorėjau. Nenorėjau." Kaip tik tuos žodžius jis ištarė. Jam buvo aštuoniolika, ir jis verkė tarsi vaikas. Asbjornas pašoko ir puolė prie brolio. „Užsičiaupk!" klykė jis be paliovos.

– Geiras? *Geiras* sakė, jog to nenorėjo, kad jis...

– Taip, – tarė Uni Kongsbaken ir išsitiesė – ji atsargiai spaudė nosinaitę prie akių prieš susikišdama ją atgal į rankovę. – Tačiau daugiau pasakyti jis nespėjo. Asbjornas trenkė, ir jis paprasčiausiai prarado sąmonę.

– Bet ar tai reiškia, kad... Nelabai suprantu, ką...

– Asbjornas buvo mieliausias žmogus, kokį tik gali įsivaizduoti, – pasakė Uni Kongsbaken – dabar jau ramiau, ji kvėpavo laisvai ir nebeverkė. – Asbjornas buvo švelnus berniukas. Viskas, ką vėliau parašė, visi tie siaubingi, nešvankūs dalykai... Šventvagystės. Užsipuolimai. Tai tebuvo žodžiai. Asbjornas tik rašė. Tikrovėje jis buvo be galo malonus vyras. Ir labai mylėjo savo brolį.

Gumulas gerklėje privertė Inger Johanę nuryti seiles. Buvo nelengva. Ji norėjo kažką pasakyti, nė nenumanė ką.

– Tai Geiras nužudė mažąją Hedvigą, – tarė Uni Kongsbaken. – Esu tuo pakankamai tikra.

GELBĖJIMO KOMANDOS UŽTRUKO tris ketvirčius valandos, kol ištraukė vyrą iš mėlynojo opelio nuolaužų. Jo šlaunis buvo skersai nupjauta. Kairiosios akies obuolys sutraiškytas – kruvinas gniutulas, išlėkęs iš akiduobės, suglebęs karojo ant skruosto. Mašinos vairas mėtėsi už šimto metrų, prie eglės, o vairo kolonėlė buvo giliai įsmigusi vyrui į pilvą

– Jis gyvas, – sušvokštė gelbėtojas. – Po perkūnais! Vaikinas gyvas!

Po valandos mėlynojo opelio vairuotojas gulėjo ant operacinio stalo. Reikalai atrodė nekokie, tačiau vis dar buvo vilties.

Tuo metu Lafenas Sėrnesas bežadėmis akimis vis dar žvelgė į dangų puse kūno išlindęs pro šoninį vogtos mazdos *323* langą. Nepatyręs policininkas atvirai verkė pasilenkęs prie upelio. Virš nelaimės vietos vis dar siuvo trys malūnsparniai, tik vienas iš jų priklausė policijai. TV2 televizija buvo besumušanti popietinės laidos žiūrimumo rekordą.

UŽ DIDŽIŲJŲ *Grand Cafe* langų pro šalį ėjo žmonės. Kai kurie skubėjo. Kiti galbūt išėjo iš namų be jokio tikslo – jie turėjo viso pasaulio laiką, ir Inger Johanė sekė juos akimis. Ji mėgino sudėlioti mintis. Uni Kongsbaken atsiprašiusi atsistojo ir nuėjo nuo

staliuko, nepranešdama kur. Rankinė, didžiulis rudas odinis krepšys su metaliniais aptaisais, gulėjo paliktas. Matyt, ji tik nuėjo į tualetą.

Inger Johanė jautėsi visai nusikamavusi.

Ji mėgino įsivaizduoti Geirą Kongsbakeną. Jo veidas buvo neryškus. Nors su vyru buvo susitikusi vos prieš gerą parą, neprisiminė nieko kita, išskyrus tai, kad jis atrodė nuobodus. Apkūnus ir sunkus kaip ir abu tėvai. Ji prisiminė grindų vaško ir rudo medžio kvapą. Matė neutralųjį kostiumą. O advokato veidas tebuvo neaiškūs kontūrai atmintyje.

Grįžo Uni Kongsbaken. Netarusi nė žodžio, ji vėl atsisėdo.

– Ką turi galvoje sakydama „Esu tuo pakankamai tikra"? – paklausė Inger Johanė.

– Kaip?

– Tu sakei... Sakei, jog esi pakankamai tikra, kad... kad Geiras nužudė Hedvigą. Kodėl tik pakankamai tikra?

– Aš juk negaliu žinoti, – sausai paaiškino Uni Kongsbaken. – Bent jau ne juridine prasme. Jis niekada nieko neprisipažino.

– Bet...

– Leisk man tęsti.

Ji pakėlė puodelį. Šis buvo tuščias. Inger Johanė pamojo ranka padavėjui. Šis buvo nepatenkintas, daugiau pieno atnešė tik tada, kai Uni Kongsbaken jau buvo paprašiusi kelis kartus.

– Taigi Geiras nuo smūgio neteko sąmonės, – pagaliau ištarė ji. – O Asbjornas buvo nebylus lyg akmuo. Po kelių minučių Geiras atsigavo. Tada lygiai

taip pat tylėjo kaip ir jo brolis. Aš pasikviečiau Astorą. Kaip tau jau pasakojau, jis sėdėjo savo darbo kambaryje, buvo gana vėlu.

Ji ir vėl žvelgė išsiblaškiusiu žvilgsniu, lyg būtų mėginusi atsukti atgal laiką.

– Astoras įsiuto. Pirmiausia, aišku, dėl sutrukdymo. Tuomet dėl to, ką turėjau jam pasakyti. Tai visiškos nesąmonės, šaukė jis. Kvailystės. Svaičiojimai, šaukė man į veidą. Pasisodinęs berniukus ant sofos, užvertė juos klausimais. Nė vienas jų neištarė nė žodžio. Jie... jie paprasčiausiai neatsakinėjo. Nė į vieną klausimą. Man tai buvo visiškai aiškus atsakymas. Nors Asbjornas ir buvo maištininkas, savo tėvui visada jautė tam tikrą pagarbą. Niekada anksčiau nebuvau jo tokio mačiusi. Berniukas įžūliai žvelgė tėvui į akis ir tylėjo. Geiras spoksojo į rankas. Ir jis buvo nebylus, net tada, kai Astoras skėlė skambų antausį. Galiausiai Astoras pasidavė. Jis nusiuntė juos į lovą. Buvo gerokai po vidurnakčio.

Jis drebėjo, kai atsigulė šalia manęs tamsoje. Papasakojau jam, ką manau. Jog Geiras nužudė Hedvigą ir pasikvietė Asbjorną, kad šis padėtų atsikratyti... lavono. Mes turėjome tik vieną telefoną ir jis stovėjo tiesiai priešais Asbjorno kambarį. Geiras galėjo paskambinti naktį mums nieko negirdint. Štai ką aš pasakiau. Astoras neatsakė, tik tyliai verkė. Niekada nebuvau mačiusi savo vyro verkiant. Galiausiai jis pasakė, kad aš suklydau. Tai esą neįmanoma. Akselis Seieris nužudė Hedvigą, ne kas kitas. Jis atsuko man nugarą ir nieko daugiau nebesakė. Aš nepasidaviau. Dar kartą viską pergalvojau. Kruvinas megztinis. Įtar-

tinas berniukų elgesys. Tą vakarą, kai dingo Hedviga, Geiras buvo Osle, jaunųjų socialistų susitikime. Asbjornas buvo namie. Paryčiais išgirdau... Šitai jau pasakojau. Atleisk. Kartoju. Bet Astoras nenorėjo nieko girdėti. Pagaliau išaušus dienai, jis atsikėlė. Nusiprausė po dušu, apsirengė, išėjo į darbą. Kiek perskaičiau laikraščiuose, jis išrėžė ugningą baigiamąją kalbą. Jam grįžus, pietavome tylėdami. Visi keturi.

Uni Kongsbaken lengvai trinktelėjo delnu per stalą, tarsi būtų padėjusi tašką.

– Nelabai žinau, ką apie visa tai turėčiau pasakyti, – tarė Inger Johanė.

– Tiesą sakant, neprivalai nieko sakyti.

– Bet Andersas Mohaugas, tai jis...

– Andersas taip pat pasikeitė. Anksčiau neatkreipiau į tai dėmesio, šis vaikis buvo keistuolis. Tačiau po ano vakaro pastebėjau, kad jis tapo tylesnis. Santūresnis. Tam tikra prasme bailesnis. Nebuvo sunku susigaudyti, kad Asbjornas, matyt, buvo kartu su savimi pasiėmęs Andersą. Žinai, jis buvo labai augalotas vaikinas. Stiprus. Pasitaikius progai pamėginau pašnekėti su ponia Mohaug. Ji priminė išgąsdintą žvėrį. Nenorėjo kalbėti.

Uni Kongsbaken akys vėl patvino ašaromis. Ašaros ritosi raukšle palei nosį, ji lyžtelėjo viršutinę lūpą.

– Ji, aišku, manė, kad Andersas šį nusikaltimą padarė vienas pats, – tyliai tarė ji. – Turėjau neatlyžti. Turėjau... Ponia Mohaug niekada nebeatsigavo po tos žiemos.

– Kai Andersas mirė, – pradėjo Inger Johanė ir buvo vėl nutraukta.

– Po tos siaubingos nakties mes su Astoru daugiau niekada nebešnekėjome apie Hedvigą. Atrodė, lyg visa ši baisi para būtų buvusi patalpinta viename atminties stalčiuje – uždaryta ir užrakinta, paslėpta amžiams – aš... Bėgant laikui, atrodė, lyg viskas būtų beveik dingę. Geiras tapo teisininku, kaip ir jo tėvas. Jis mėgino prilygti Astorui visose srityse, nors jam niekada taip ir nepavyko. Asbjornas buvo pradėjęs rašyti tas savo knygas. Kitais žodžiais, pakako kitų rūpesčių.

Ji giliai atsidūsėjo, kai vėl prakalbo, balsas drebėjo.

– Vieną dieną, tai turėjo būti vasara, 1965-aisiais, Astoras grįžo namo iš biuro... Taip, tuo metu jis jau buvo tapęs departamento vadovu.

– Man tai žinoma.

– Jį aplankė jo geras draugas, skyriaus viršininkas, Einaras Danielsbergas. Klausinėjo apie Hedvigos bylą ir Akselį Seierį. Buvo gauta naujos informacijos, kuri rodė, kad...

Dabar ji įsikniaubė veidu į delnus. Vestuvinis žiedas, plonytis ir nusitrynęs, buvo beveik įaugęs į dešiniosios rankos bevardį pirštą. Jo beveik nebesimatė odos raukšlėje.

– Astoras tik pasakė, kad viskuo pasirūpinta, – sukuždėjo ji. – Man nereikėjo baimintis.

– Baimintis?

– Jis ištarė tik šiuos žodžius. Aš nežinau, kas nutiko.

Staiga ji pakėlė veidą.

– Astoras buvo sąžiningas žmogus. Garbingiausias vyras, kokį tik pažinojau. Vis dėlto jis leido nekaltam

žmogui patekti į kalėjimą. Tai man kai ką pasakė. Šitai mane išmokė, kad...

Ji giliai įkvėpė, beveik sušniokštė.

– Dėl to, kas mūsų, darome viską. Taip jau mes, žmonės, sutverti. Rūpinamės tuo, kas mūsų. Tuomet ji atsistojo, labai sena moteris, sunkiai ir lėtai. Plaukai buvo visai išslydę iš japoniškų lazdelių. Akys buvo patinusios.

– Kaip supranti, niekada negalėjau nieko įrodyti.

Atrodė, lyg per popietę rankinė tapo per sunki. Moteris mėgino užsidėti ją ant peties, tačiau ši slydo žemyn. Galiausiai ji pačiupo krepšį abiem rankomis ir pamėgino išsitiesti.

– Ilgai tuo guodžiausi. Juk negalėjau niekuo būti tikra. Berniukai nenorėjo kalbėti. Megztinis buvo sudegintas, tuo pasirūpino Astoras. Mirus Asbjornui, pirmą kartą perskaičiau jo knygas. Knygoje *Nusidėjimas, lapkričio keturioliktoji* pagaliau radau patvirtinimą.

Suprantu, kad saugojai savo vyrą, – pamanė Inger Johanė, ieškodama žodžių, kurie nebūtų įžeidžiantys. – *Bet dabar išduodi savo pačios sūnų. Atiduodi jį kitų malonei. Po visų tų metų, savo pačios sūnų. Kodėl?*

– Geiras gavo daugiau nei keturiasdešimt metų laisvės, – tyliai tarė Uni Kongsbaken – Jis gavo keturiasdešimt metų, kurie jam nepriklausė. Manau, jog jis... Spėju, kad jis daugiau nebenusikalto.

Šypsena buvo susigėdusi, lyg moteris nelabai būtų tikėjusi tuo, ką sako.

– Negalėjau papasakoti šito anksčiau. Astoras būtų... Astoras būtų šito nepakėlęs. Pakako Asbjorno. Tų siaubingų knygų, skandalų, savižudybės.

Ji silpnai atsiduso.

– Ačiū, kad radai laiko mane išklausyti. Turėsi pati nuspręsti, ką daryti su tuo, ką sužinojai. Savo dalį aš padariau. Aišku, per vėlai, bet vis dėlto... Kas turi nutikti Geirui, nuspręsi tu. Turbūt negalėsi nieko pakeisti. Jis, žinoma, viską neigs. Ir kadangi nieko neįmanoma įrodyti... Tačiau tai galbūt gali padėti tam... Akseliui Seieriui. Turiu galvoje, jei jis sužinos, kas iš tikrųjų įvyko. Viso geriausio.

Inger Johanė sekė akimis sulinkusią nugarą, išnykstančią pro didžiąsias *Grand Cafe* duris. Jai toptelėjo mintis, kad net ir švarkelio spalvos atrodo išblukusios. Atrodė, kad senoji dama vos gali pakelti kojas. Pro langą ji matė, kaip kažkas padėjo moteriai įsėsti į taksi. Užsitrenkiant durelėms, iš rankinės iškrito plaukų šepetys, Inger Johanė dar ilgai į jį spoksojo, kol mašina su Uni Kongsbaken pagaliau dingo iš akių.

Šepetys buvo pilnas mirusių plaukų. Inger Johanė stebėjosi, kokie jie ryškūs, net ir iš tokio atstumo. Plaukai buvo žili ir priminė jai Akselį Seierį.

65

INGVARAS STUBIO SĖDĖJO pats vienas savo biure mėgindamas nuvyti netaktišką palengvėjimo jausmą.

Lafenas Sėrnesas mirė taip, kaip ir gyveno – bėgdamas nuo visuomenės, kuri jį niekino. Tai buvo

tragiška. Ingvarui vis dėlto niekaip nepavyko nustumti į šalį pasitenkinimo. Iš žaidimo iškritus Lafenui Sėrnesui, galbūt buvo galima priversti daugiau žmonių susitelkti prie tikrojo nusidėjėlio, tikrosios medžioklės. Ši mintis leido Ingvarui lengviau atsikvėpti. Jis jautėsi stipresnis, energingesnis nei daugelį kitų dienų.

Vyras jau buvo seniai išjungęs televizorių. Buvo tiesiog šlykštu žiūrėti, kaip žurnalistai zuja kraujo klane nė nesusimąstydami apie tragedijos, kuri ką tik įvyko priešais televizorių ekranus, rimtumą. Jis pasibaisėjęs nusipurtė ir ėmė rūšiuoti dokumentus.

Į kambarį įvirto Sigmundas Berlis.

Ingvaras pakėlė akis ir suraukė antakius.

– Ramiau, – sausai tarė jis, pabeldė smiliumi į stalą ir linktelėjo galva durų pusėn. – Nejau visai pamiršome geras manieras?

– Avarija, – sušniokštė Sigmundas Berlis. – Lafenas Sėrnesas mirė, tikriausiai jau girdėjai. Bet tas kitas...

Jis gaudė orą ir atsirėmė delnais į kelius.

– Tas kitas... Vyras kitoje mašinoje...

– Atsisėsk, Sigmundai.

Ingvaras parodė į svečių kėdę.

– Tas kitas, velniai mane griebtų, buvo... Karstenas Oslis!

Atrodė, lyg jo smegenyse būtų įvykęs trumpas sujungimas. Viskas nuščiuvo. Jis mėgino sutelkti žvilgsnį, tačiau akys buvo įsmigusios Sigmundui į krūtinę. Jo kaklaraištis buvo įlindęs tarp dviejų marškinių

sagų. Jis buvo pernelyg raudonas, su paukšteliais. Geltonos žąsies uodega kyšojo iš po marškinių krašto. Ingvaras net nežinojo, ar vis dar kvėpuoja.

– Ar girdėjai, ką pasakiau, – suriaumojo Sigmundas. – Karstenas Oslis susidūrė su Lafenu! Jei esi teisus, tai reiškia, kad Emilija...

– Emilija, – pakartojo Ingvaras, balsas lūžinėjo, jis pamėgino atsikrenkšti.

– Karstenas Oslis taip pat vaduojasi mirtimi! Ingvarai, kaip, po galais, rasime Emiliją, jei tu teisus? Jei Karstenas Oslis ją paslėpė ir dabar pakratys kojas?

Ingvaras lėtai atsistojo nuo kėdės. Turėjo atsiremti į stalo kraštą. Turėjo galvoti. Turėjo susikaupti.

– Sigmundai, – tarė jis, dabar balsas buvo aukštesnis. – Nuvažiuok į ligoninę. Padaryk viską, ką gali, kad vyrą prakalbintum. Jei tai įmanoma.

– Kvaily, jis be sąmonės!

Ingvaras išsitiesė.

– Aš tai suprantu, – lėtai tarė jis. – Būtent todėl turi ten būti. Jei jis kartais pabustų.

– O ką tu? Ką tuo metu veiksi tu?

– Aš važiuosiu į Snaubu.

– Bet Ingvarai, juk šiandien neturi prieš vaikiną daugiau įrodymų, nei turėjai vakar. Nors Karstenas Oslis ir yra sunkiai sužeistas, juk negali be leidimo tiesiog įsiveržti į jo nuosavybę!

Ingvaras užsimetė švarką ir metė žvilgsnį į laikrodį.

– Man į tai nusispjaut, – ramiai tarė jis. – Būtent dabar į būtent tai man nusispjaut.

66

AKSELIS SEIERIS STEBĖJOSI, kad mažajame kambarėlyje, kur gyveno Eva, jaučiasi kaip namie. Sienos buvo nudažytos šilta geltona spalva, ir nors lova buvo metalinė, o ant patalynės puikavosi užrašas Oslo savivaldybė, tai vis tiek buvo Evos kambarys. Jis atpažino kelis daiktus iš Brugatos gatvėje buvusio bendrabučio, kur ji vieną 1965-ųjų vakarą jodu jam valė žaizdas pakaušyje. Porcelianinį sparnus išskleidusį angelą, blyškiai mėlyną su aukso spalvos dažų likučiais, ji buvo gavusi konfirmacijos proga. Jis prisiminė tai iš karto, tik perbraukęs pirštais per vėsią figūrėlę. Paveikslą, kuris vaizdavo Hovedojos salą besileidžiant saulei buvo pats jai padovanojęs. Dabar jis kabėjo virš lovos, spalvos buvo blyškesnės, nei tada, kai jis sendaikčių parduotuvėje, ant stalo padėjęs penkiolika kronų, pasiėmė paveikslą, įpakuotą į pilką popierių ir aprištą virvele.

Eva taip pat atrodė sunykusi.

Tačiau ji vis dar buvo jo Eva.

Delnas buvo susenęs ir subjaurotas ligos. Veidas atrodė susenęs, išraiška buvo perkreipta niekada nenuslūgstančio skausmo. Kūnas tebuvo nepaslankus kiautas, gaubiantis moterį, kurią Akselis Seieris vis dar mylėjo. Jis kalbėjo mažai. Eva užtruko, kol papasakojo savo istoriją. Kartkartėmis jai reikėdavo pailsėti. Akselis klausė tylėdamas.

Šiame kambaryje jis jautėsi kaip namie.

– Jis taip pasikeitė, – sukuždėjo Eva. – Viskas sudužo. Jis neturėjo pinigų, kad galėtų visa tai išsiaiškinti. Jei būtų išleidęs paskutinius motinos palikimo pinigus, nebūtų turėjęs kur gyventi. Ir tada nebebūtų buvę jokios vilties. Tai jį sugniuždė, Akseli. Per pastaruosius mėnesius jis manęs net neaplankė.

Viskas susitvarkys, sakė Akselis. Jis turėjo korteles. Platininė, paaiškino jis rodydamas žvilgantį plastikinį daiktą. Tokios kortelės duodamos tik pasiturintiems žmonėms. Jis buvo pasiturintis. Jis viską sutvarkys.

Viskas, aišku, susitvarkys dabar Akseliui pagaliau atvykus.

– Būčiau galėjęs atvažiuoti anksčiau.

Tik ji jo neprašė. Akselis tai žinojo – atvykti į Norvegiją nebuvo jokių galimybių, kol Eva to nenorėjo. Nors ji iš tikrųjų jo ir nekvietė, jos parašytuose žodžiuose glūdėjo meldimas padėti. Laiškas atėjo gegužę, ne liepą kaip paprastai. Tai buvo nevilties kupinas laiškas, ir jis atsakė jai viską mesdamas ir grįždamas namo.

Akselis atsigėrė sulčių iš didžiulės stiklinės, stovinčios ant naktinio stalelio. Skonis buvo šviežias. Norvegijos skonis – serbentų sirupas ir vanduo. Tikras gėrimas. Norvegiškos sultys. Jis nusišluostė lūpas ir nusišypsojo.

Akselis kažką išgirdo ir pasisuko. Baimė persmelkė kūną. Jis paleido Evos delną ir pats to nepastebėdamas sugniaužė kumščius. Policininkas drėgnomis akimis su raktais, norėjęs priversti Akselį prisipažinti tai, ko šis nebuvo padaręs, ir nuo to laiko lankęs jį sapnuose, tąkart vilkėjo kitais drabužiais. Galbūt se-

namadiškesniais. Anas vyras vilkėjo platesnį švarką ir kelnes su šachmatų ornamentu ant atvartų. Tačiau jis buvo policininkas. Akselis suprato tai iš karto ir pažvelgė pro langą. Evos kambarys buvo pirmajame aukšte.

– Eva Osli? – paklausė vyras prieidamas arčiau.

Eva pašnibždomis tai patvirtino. Vyras atsikrenkštė ir priėjo dar arčiau prie lovos. Akselis juto odos ir mašinų tepalo kvapą, sklindantį nuo jo drabužių.

– Man labai gaila pranešti, kad tavo sūnus pateko į rimtą avariją. Karstenas Oslis. Tai tavo sūnus, tiesa?

Akselis atsistojo ir išsitiesė.

– Karstenas Oslis yra mūsų sūnus, – lėtai ištarė jis. – Evos ir mano.

67

INGER JOHANĖ BE TIKSLO slankiojo gatvėmis. Žvarbus vėjas šlavė gatveles tarp daugiaaukščių namų Ibseno kvartale, ir išsiblaškiusi ji pastebėjo, jog eina į biurą. Ten eiti ji nenorėjo. Nors ir buvo šalta, moteris norėjo būti lauke. Ji paspartino žingsnį ir pakeliui nusprendė aplankyti Isaką su Kristiane. Visi trys jie galėtų surengti iškylą į Bygdioy. Inger Johanei dabar to reikėjo. Po ketverių metų, per kuriuos atsakomybę už Kristianės auklėjimą ji dalijosi su Isaku, ji pagaliau susigyveno su tokia tvarka. Kai ilgesys tapdavo per stiprus, ji tiesiog galėdavo aplankyti dukrą pas Isaką.

Jis džiaugdavosi jai atėjus ir visada būdavo draugiškas. Inger Johanė prie to priprato. Prie ko nors priprasti nebuvo tas pats kaip ką nors mėgti. Ji jautė nuolatinį norą mergaitę apkabinti, prispausti prie savęs, prajuokinti. Kartais jausmas būdavo nepakeliamai stiprus, kaip dabar. Kartais padėdavo galvojimas, kad Kristianė pas tėvą jaučiasi gerai. Kad jis lygiai toks pat svarbus dukrai kaip ir ji. Kad taip tiesiog turėjo būti.

Kad Kristianė nebuvo jos nuosavybė.

Iš vienos akies bėgo ašaros. Galbūt dėl vėjo.

Jie galėjo sugalvoti ką nors linksmo, visi trys.

Uni Kongsbaken atrodė tokia stipri, kai atėjo į *Grand Cafe*, ir tokia pavargusi bei sugniuždyta, kai išėjo. Jauniausias sūnus jau seniai buvo miręs. Vakar ji neteko savo vyro. Šiandien tam tikra prasme atidavė viską, kas jai buvo likę, – ilgai saugotą pasakojimą apie vyresnįjį sūnų.

Inger Johanė susikišo rankas į kišenes ir nusprendė eiti pas Isaką.

Suskambo mobilusis telefonas.

Matyt, skambino iš biuro. Nuo vakar ji nebuvo ten pasirodžiusi. Šį rytą, aišku, paskambino ir pranešė, kad dirbs namie, tačiau ji net nebuvo prisijungusi prie interneto patikrinti, ar yra kokių žinučių. Ji nenorėjo su niekuo šnekėti. Šią akimirką norėjo būti palikta ramybėje su tiesa apie Hedvigos nužudymą 1956-aisiais. Turėjo apmąstyti galutinę tiesą – kad Akselis Seieris atliko bausmę už kitą žmogų. Ji nė nenumanė, ką turėtų daryti, su kuo kalbėtis. Šią akimirką netgi nebuvo tikra, ar nori eiti pas Alvhildę su visu tuo, ką žino.

Telefonas liko gulėti krepšyje.

Skambutis nutilo.

Tuomet vėl ėmė skambėti.

Susierzinusi ji rausėsi rankinėje. Ekrane švietė *Anonimas*. Moteris paspaudė reikiamą mygtuką ir prisidėjo telefoną prie ausies.

– Pagaliau, – su palengvėjimu atsiduso Ingvaras. – Kur tu esi?

Inger Johanė apsidairė.

– Rosenkrantzo gatvėje, – tarė ji. – O iš tikrųjų tai CJ Hambroso aikštėje. Tiesiai priešais teismo rūmus.

– Stovėk ten. Nejudėk iš vietos. Už trijų minučių būsiu.

– Bet...

Jis jau buvo padėjęs ragelį.

ATRODĖ, LYG POLICININKAS jaustųsi nejaukiai. Spoksojo į lapelį, kurį laikė delne, nors ten ir nebuvo parašyta nieko, kas būtų galėjęs pagerinti padėtį. Moteris lovoje tyliai verkė ir neturėjo jokių klausimų.

Akselis Seieris liks Norvegijoje.

Vėliau susituoks su Eva. Tyli ceremonija be svečių ir dovanų, išskyrus puokštę gėlių nuo Inger Johanės Vik. Kai jis stovėjo savo būsimos žmonos šilta geltona spalva dažytame kambaryje su sugniaužtais kumščiais, trumpai kirptais plaukais bei languotomis rožinės bei turkio spalvos golfo kelnėmis, to dar nežinojo. Nors vyrui niekada oficialiai nebus panaikinti kaltinimai, nusiuntę jį į kalėjimą, laikui bėgant jis atsities, nes žinos, kas iš tikrųjų įvyko. Žurnalistas iš *Aftenposten*

parašys straipsnį. Šis balansuos ties šmeižto riba, ir nors Geiro Kongsbakeno vardas laikraštyje paminėtas nebus, šešiasdešimt dvejų metų advokatui to pakaks, kad iškart po to uždarytų savo mažytę kontorą Viršutinės Pilies gatvėje. Po šio straipsnio bei Inger Johanės Vik kreipimosi Akselis Seieris iš valstybės gaus žalos atlyginimą, kuris jam beveik prilygs išteisinimui. Kartu atsiųstą laišką vyras įsirėmins, šis kabės virš Evos lovos iki pat jos mirties praėjus keturiolikai mėnesių po vestuvių. Akselis Seieris niekada nesutiks vyro, už kurį atliko bausmę, o ir niekada nenorės jo sutikti. Akselis Seieris apie tai nieko nežinojo, kai stovėjo ieškodamas žodžių, klausimų vyrui su šachmatų langelių ornamentu aplink blauzdas. Jis tepajėgė galvoti apie vieną 1969-ųjų liepos dieną. Jis buvo persikraustęs iš Bostono į Menkių kyšulį, ir oras buvo puikus. Vyras grįžo iš žvejybos. Pašto dėžutė buvo atidaryta. Buvo atėjęs Evos laiškas, liepos laiškas. Lygiai taip pat kaip ir praeitą vasarą. Per kiekvienas Kalėdas, kiekvieną vasarą nuo pat 1966-ųjų, kai Akselis Seieris išvyko iš Norvegijos nežinodamas, kad Eva po penkių mėnesių pagimdys sūnų – Akselio Seierio berniuką.

Tik 1969-aisiais ji papasakojo apie Karsteną.

Akselis Seieris sėdėjo ant raudono akmens paplūdimyje, jo rankos drebėjo, kai sužinojo, kad turi beveik trejų metų vaiką.

Jam nebuvo leista važiuoti namo. Eva gyveno pas motiną, mažame miestelyje prie Oslo, ir niekas neturėjo pasikeisti. Motina ją užmuštų, rašė ji. Motina atimtų iš jos berniuką, jei jis sugrįžtų namo. Jis negali atvykti, sakė Eva, ir buvo matyti, kad ji verkė.

Jos ašaros buvo įsigėrusios į popierių – išdžiūvusios išsiliejusio rašalo dėmelės, dėl kurių buvo beveik neįmanoma įskaityti žodžių. Akselis Seieris niekada nesuprato, kodėl Eva taip ilgai laukė. Jis net nepajėgė paklausti. Ir dabar nepajėgė, čiupinėjo kelnių siūlę nežinodamas, ką pasakyti.

– Ką gi, – skeptiškai tarė policininkas ir dar kartą įdėmiai pažvelgė į mažąjį lapelį. – Čia nieko neparašyta apie jokį tėvą...

Tuomet jis truktelėjo pečiais.

– Bet jeigu...

Gulinčiai lovoje moteriai jo mestas žvilgsnis buvo kupinas abejonių, lyg jis būtų manęs, kad Akselis Seieris meluoja. Eva Osli vargu ar galėjo užginčyti vyro tvirtinamą tėvystę. Ji tik nemaloniai tyliai verkė, ir policininkas pasiteiravo, ar turėtų pakviesti gydytoją.

– Nuvežk mane pas Karsteną, – paprašė Akselis Seieris ir persibraukė per pakaušį.

Policininkas vėl truktelėjo pečiais.

– Ką gi, – sumurmėjo jis ir vėl žvilgtelėjo į Evą. – Jei su tuo sutinki, tuomet...

Jam pasirodė, kad ji sujudėjo atsakydama. Galbūt linktelėjo.

– Eime,– pasakė Akseliui. – Nuvešiu tave. Gali būti, kad tai skubu.

– TAI SKUBU, – PIKTAI sušuko Ingvaras. – Be galo skubu! Nejau nesupranti!

Tris kartus Inger Johanė jo prašė sumažinti greitį. Ingvaras kiekvieną kartą atsakė tik dar labiau spausdamas greičio pedalą. Paskutinį kartą jis uždėjo ant

stogo magnetinį švyturėlį – posūkyje iškišęs ranką pro langą ir lėkdamas didžiuliu greičiu. Inger Johanė užsimerkė tikėdamasi geriausio. Jie vargu ar apsikeitė bent vienu žodžiu, kai jis paskubomis paaiškino, kur jie važiuoja ir kodėl. Daugiau nei valandą jie važiavo tylėdami. Turėjo būti nebetoli. Inger Johanė pastebėjo benzino kolonėlę, kurioje nutukęs vyras su raudonais it ugnis plaukais dengė brezentu malkų stirtą. Jiems darant posūkį, vyras automatiškai kilstelėjo ranką pasisveikindamas.

– Kur, po galais, buvo tas keliukas?

Ingvaras beveik šaukė ir nuspaudė stabdžius išvydęs mažytį nepažymėtą keliuką, kylantį šlaitu.

– Iš pradžių į dešinę, tada du kartus į kairę, – bandė prisiminti jis ir pakartojo: – Dešinę, du kartus į kairę. Dešinę. Du kartus į kairę.

Snaubu stovėjo ant kalvos viršūnės, nuo ten vėrėsi vaizdas į slėnį – saulėtą ir ramų. Iš toliau namas atrodė apgriuvęs. Jiems priėjus arčiau, Inger Johanė pamatė, kad viena siena buvo apkalta naujomis lentomis ir nudažyta. Pradėti lieti pamatai, matyt, buvo garažo. Arba lauko namelio. Mašinai sustojus, ji jautė pulsą mušant ausų būgneliuose. Vėjas kalnuose vis dar buvo žvarbus, ir ji aiktelėjo lipdama lauk.

– Tikrai manai, kad ji čia? – pasiteiravo virpėdama nuo šalčio.

– Aš nemanau, – tarė Ingvaras bėgdamas prie namo. – Aš *žinau*.

AKSELIS SEIERIS sėdėjo ant kėdės kraštelio susidėjęs rankas.

Karstenas Oslis buvo be sąmonės. Vidinis kraujavimas buvo sustabdytas. Gydytojas Akseliui paaiškino, jog būtinos kelios operacijos, tačiau reikia palaukti, kol paciento būklė taps stabilesnė. Iš gydytojo akių Akselis suprato, kad vilties maža.

Karstenas mirs.

Respiratoriai dūsavo sunkiai ir mechaniškai. Akselis mėgino nekvėpuoti tuo pačiu ritmu kaip šios didžiulės dumplės, jam svaigo galva.

Karstenas buvo panašus į Evą. Net ir su vamzdeliais nosyje, vamzdeliais burnoje, apraizgytas vamzdelių ir apvyniota galva – Akselis tai matė. Tie patys bruožai, didelė burna ir akys, kurios tikriausiai buvo mėlynos po sužalotais ištinusiais vokais. Akselis perbraukė smiliumi per sūnaus delną. Šis buvo šaltas it ledas.

– Tai aš, – sukuždėjo jis. – *Your Dad is here**.

Karsteno kūną nupurtė traukulys. Tuomet jis vėl gulėjo visiškai tyliai kambaryje, kuriame vienintelis garsas sklido iš švokščiančio respiratoriaus ir širdies ritmo monitoriaus, kuris pypsėjo ir blyksėjo raudona šviesa virš Akselio galvos.

– JOS ČIA NĖRA. Tiesiog turime tai pripažinti.

Inger Johanė mėgino suimti jį už alkūnės. Ingvaras išsilaisvino ir nužingsniavo prie rūsio laiptų. Jie jau buvo ten nulipę tris kartus. Buvo ir palėpėje. Jie išieškojo kiekvieną kertę ir spintą. Ingvaras netgi išmontavo dvigulę lovą, kad patikrintų visas tuščias

* Tavo tėtė yra čia (angl.).

erdves. Bergždžiai apžiūrėjo visas virtuvės spinteles, net ir skalbiamąją mašiną buvo porą kartų atidaręs.

– Dar kartą, – nevilties kupinu balsu paprašė jis ir nudundėjo rūsio laiptais nelaukdamas atsakymo.

Inger Johanė liko stovėti svetainėje. Ingvaras įsilaužė. *Jie* be leidimo įsilaužė į kito žmogaus nuosavybę. Reikia, sumurmėjo vyras, kai jam pagaliau pavyko atidaryti laukujes duris. Nesąmonė, atsakė ji ir nusekė paskui jį į vidų. Tačiau Emilijos name nebuvo. Dabar, kai Inger Johanė pagaliau turėjo laiko pagalvoti, suprato, kad visa tai beprotybė. Ingvaras kažką *jautė*. Jis *jautė*, kad Emilija kalinama šiame ūkyje vyro, kuris anksčiau nebuvo padaręs jokių nusižengimų ir kurio su šiuo nusikaltimu nesiejo niekas, išskyrus daugiau ar mažiau atsitiktines pažintis su pora iš artimųjų. Šitai *jautė* Ingvaras, ir šituo pagrindu ji stovėjo šią akimirką nekviesta svetimoje ir nejaukioje svetainėje, mažame name kalnuose toli nuo žmonių.

– Inger Johane!

Ji nenorėjo dar kartą ten eiti. Rūsyje buvo drėgna ir dulkina. Moteriai buvo sunku kvėpuoti ir ji kosėjo.

– Taip,– atsiliepė ji nesiartindama prie rūsio laiptų. – Kas nutiko?

– Ateik čia!

Ji nenoriai nusileido plačiais laiptais. Jis buvo teisus. Jiems abiem visiškai tyliai stovint ant nelygių betoninių grindų, buvo girdėti silpnas ūžesys. Mechaniškas garsas, tolygus ir tylus.

– Beveik kaip mano kompiuteris, – sukuždėjo Inger Johanė.

– Arba... vėdinimo sistema. Tai galėtų būti...

Ingvaras ėmė belstis į sieną. Keletoje vietų nubyrėjo tinkas. Didžiulė drabužių spinta be durų stovėjo prie trumposios sienos, kuri, pasak Inger Johanės, turėjo būti rytinėje pusėje. Ingvaras pamėgino pažiūrėti, kas yra už jos. Atsitūpęs tyrė grindis.

– Padėk man, – paprašė jis mėgindamas nustumti didįjį baldą. – Ant grindų yra žymių. Spinta buvo stumiama keletą kartų.

Jam nereikėjo jos pagalbos. Spinta lengvai atsistūmė nuo sienos. Pasimatė mažytės durelės, siekiančios Ingvarui iki klubų. Jos buvo akivaizdžiai naujos su blizgančiais vyriais, be spynos. Vyras jas atidarė. Už durelių skersai žemyn vedė siauras koridorius, vietos vos pakako suaugusiam vyrui. Ingvaras įšliaužė visomis keturiomis, Inger Johanė nusekė susilenkusi. Už dviejų trijų metrų pasirodė mažytis kambarys, kuriame jie abu jau galėjo stovėti, su betoninėmis sienomis, nušviestas ryškios šviesos, sklindančios iš lempos nuo lubų. Jie abu tylėjo. Vėdinimo sistemos garsas dabar buvo aiškesnis. Abu sužiuro į duris sienoje – sunkias ir blizgančias plienines duris. Iš švarko kišenės Ingvaras išsitraukė nosinę ir atsargiai priglaudė ją prie rankenos. Tuomet lėtai pravėrė duris.

Vyriai buvo sutepti, vėrėsi tyliai.

Pajutus aštrų nešvaraus žmogaus kūno dvoką, Inger Johanę ėmė pykinti.

Ir viduje švietė ryški šviesa. Kambarys buvo maždaug dešimties kvadratinių metrų dydžio, jame – kriauklė, unitazas ir siaurutė pušinė lova.

Lovoje gulėjo vaikas. Vaikas buvo nuogas. Jis nesijudino. Ant grindų gulėjo dailiai sulankstytų drabužių

krūvelė, o prie kojūgalio mėtėsi purvina neapvilkta antklodė. Inger Johanė įėjo į kambarį.

– Būk atsargi, – perspėjo Ingvaras.

Jis pastebėjo, jog iš vidaus duryse nebuvo rankenos. Duris buvo galima pritvirtinti prie sienos kabliu, tačiau dėl viso pikto jis liko stovėti jas prilaikydamas.

– Emilija, – sukuždėjo Inger Johanė ir atsitūpė priešais lovą.

Vaikas buvo mergaitė, ir ji atmerkė akis. Jos buvo žalios. Ji porą kartų sumirkčiojo nesugebėdama sutelkti žvilgsnio. Ant sulysusios krūtinės gulėjo lėlė Barbė su išskėstomis kojomis ir kreivai užmaukšlinta kaubojiška skrybėle. Inger Johanė atsargiai paėmė mergaitės ranką ir tarė:

– Mano vardas Inger Johanė. Atvažiavau čia nuvežti tave pas tėvelį.

Inger Johanė nužvelgė nuogą mergaitės kūną – perkarusį, su didžiuliais šašais ant kelių. Dubens kaulai buvo du aštrūs peiliai, atrodė, kad jie bet kada gali išlįsti pro plonytę permatomą odą. Inger Johanė verkė. Ji nusivilko švarkelį, megztinį, apatinius marškinėlius – stovėjo vien su liemenėle vyniodama į savo drabužius bežadę būtybę.

– Ant grindų guli drabužiai, – lėtai tarė Ingvaras.

– Nežinau, ar jie jos, – tarė Inger Johanė, ji sukūkčiojo ir iškėlė Emiliją iš lovos. Mergaitė buvo lengvutė kaip pūkelis. Inger Johanė ją atsargiai prisiglaudė prie savo nuogos odos.

– Tai gali būti jo daiktai. Jo drabužiai. Tai gali būti to *prakeikto*...

– Tėvelis, – tarė Emilija. – Mano tėvelis.

– Dabar važiuosime pas tėvelį, – pasakė Inger Johanė ir pabučiavo vaiką į kaktą. – Dabar ir vėl viskas bus gerai, brangioji.

Lyg kas nors dar galėtų po viso šito būti gerai, – pagalvojo ji eidama link plieninių durų, kur Ingvaras jai ant pečių atsargiai užmetė savo šiurkštų švarką. – *Lyg tu kada nors galėtum pamiršti, ką išgyvenai šiame kapo rūsyje.*

Eidama iš kambario lėtai ir atsargiai, kad neišgąsdintų vaiko, ji pastebėjo ant grindų prie durų gulinčias vyriškas kelnaites. Šios buvo nuskalbtos, žalios su nupieštu drambliu, įžūliai iškėlusiu drūtą straublį ties proreža.

– Dieve brangus, – sudejavo Inger Johanė įsikniaubusi į sulipusius Emilijos plaukus.

68

BUVO ANTRA VALANDA PENKTADIENIO, 2000-ųjų birželio devintosios, nakties. Iš žemų Oslą dengiančių debesų krapnojo lengvas lietus. Meteorologai buvo žadėję saulėtą orą ir šiltesnes naktis, tačiau lauke negalėjo būti daugiau nei penki laipsniai šilumos. Inger Johanė uždarė balkono duris. Atrodė, lyg ji būtų nemiegojusi savaitę. Kai moteris pabandė akimis sekti svetainės langu besiritančius lašus, jai įsiskaudėjo galvą. Mėginant išsitiesti maudė juosmenį. Vis dėlto ji

tiesiog negalėjo eiti į lovą. Ant svetainės lango stiklo, maždaug klubų aukštyje, priešais blankų vandens raštą iš kitos pusės, ji išvydo ryškų Kristianės delniuko atspaudą. Minkšti pirštukai, išplėsti lyg gėlės žiedlapis. Inger Johanė paglostė atspaudą.

– Ar Emilija kada nors galės tai pamiršti? – tyliai paklausė ji.

– Vargu. Tačiau dabar ji namie. Jie norėjo palaikyti ją ligoninėje, tačiau teta nesutiko. Ji pati gydytoja ir sakė, kad vaikas turėtų būti namie. Emilija saugiose rankose, Inger Johane.

– Bet ar ji kada galės tai pamiršti?

Lengvai braukdama per lygų stiklą, labai atsargiai, ji manė jaučianti Kristianės delniuko šilumą.

– Ne. Nenori atsisėsti?

Inger Johanė pamėgino nusišypsoti.

– Man skauda nugarą.

Ingvaras pasitrynė veidą ir plačiai nusižiovavo.

– Tai turėjo būti siaubinga santykių drama, – pradėjo jis žiovaudamas. – Karstenas Oslis mėgino pamatyti savo sūnų nuo pat jo gimimo, o motina paspruko iš ligoninės dieną prieš ją išrašant. Karstenas Oslis nesugebės rūpintis vaiku, tvirtino ji trims instancijoms ir penkių susitikimų teisme metu. Pavojingas vyras, užsispyrusi tvirtino ji. Šią popietę Sigmundas gavo visas dokumentų kopijas. Karstenas Oslis laimėjo visus teismo procesus, tačiau vaiko motina, tempdama laiką, pateikė apeliacinį skundą... Galiausiai ji tiesiog dingo. Matyt, į užsienį. Panašu, kad Karstenas Oslis nežinojo kur. Jis susisiekė su detektyvų biuru...

Ingvaras liūdnai nusišypsojo.

– ...po to, kai policija tik skėsčiojo rankomis sakydama, kad nieko negali padaryti. Detektyvų biuras pateikė šešiasdešimt penkių tūkstančių sąskaitą už kelionę į Australiją, kuri nedavė jokios kitos naudos, išskyrus trijų puslapių ataskaitą apie tai, kad Elen Kverneland ir jos berniuko, matyt, nėra ir ten. Biuras norėjo ištirti kelis pėdsakus Lotynų Amerikoje, tačiau Karstenas Oslis nebeturėjo pinigų. Tai viskas, ką iki šiol sužinojome. Po kelių dienų galbūt galėsime susidaryti išsamesnį vaizdą. Bjauri byla.

– Visi santykių konfliktai yra bjaurūs, – abejingai tarė Inger Johanė. – Kodėl, tavo manymu, aš sutikau su bendra globa?

– Maniau, jog galbūt...

Ji nutraukė:

– Kitaip tariant, ši Elen Kverneland buvo teisi. Nieko keista, kad ji paspruko. Karstenas Oslis, matyt, nepasirodė esąs svajonių tėvas. Tokių dalykų beveik neįmanoma įrodyti teismo salėje. Anksčiau vyras nebuvo padaręs jokių nusižengimų ir akivaizdu, kad žinojo, kaip gerai pasirodyti.

– Tačiau pati istorija, pati santykių drama juk galėjo...

– Padaryti jį psichopatu? Ne. Aišku, kad ne.

– Galbūt tai ir yra blogiausia, – tarė Ingvaras. – Kad niekada nesužinosime, kodėl jis... Kas toks iš tikrųjų buvo Karstenas Oslis. *Kas* jis buvo. Kodėl padarė tai, ką...

Inger Johanė lėtai papurtė galvą. Lango stiklas, kurį lietė pirštų galiukai, dabar buvo šaltas, ji susikišo rankas į kišenes.

– Blogiausia, kad mirė trys vaikai, – tarė ji. Ir kad Emilija, matyt, niekada negalės...

Ji nebegalėjo verkti. Ašaros vis tiek ritosi skruostais, o pilve pajuto tokius traukulius, kad turėjo pasilenkti į priekį – moteris priglaudė kaktą prie lango ir pamėgino kvėpuoti ramiai.

– Nežinai, kaip susiklostys Emilijos likimas, – tarė Ingvaras ir atsistojo. – Laikas užgydo daugumą žaizdų. Bent jau suteikia mums jėgų su jomis susigyventi.

– Nejau jos nematei, – įsikarščiavusi atrėžė Inger Johanė ir nusipurtė ant dešiniojo peties uždėtą ranką. – Nejau nematei, kokios būklės ji buvo? Ji *niekada* nebebus tokia, kokia buvo. Niekada!

Ji apkabino save rankomis. Suposi nuleidusi galvą, lyg rankose vis dar būtų laikiusi vaiką.

– *Damaged goods** – kartą pasakė Vorenas apie berniuką, kurį rado praėjus penkioms dienoms po jo pagrobimo. – *Those kids are damaged goods, you know***.

Berniukas tapo nebyliu, tačiau gydytojai sakė, jog yra vilties, kad vieną gražią dieną jis atgaus kalbos dovaną. Tiesiog reikia šiek tiek laiko. Taip pat esą jie pasirūpins ir tiesiosios žarnos žaizdomis. Tam irgi reikės laiko. Vorenas abejingai papurtė galvą, truktelėjo pečiais ir vėl pareiškė:

– *Damaged goods.*

* Sugadintos prekės (angl.).

** Šie vaikai yra sugadintos prekės (angl.).

Anuomet ji buvo per jauna, jauna, įsimylėjusi ir kupina ambicijų padaryti karjerą FTB. Taigi nieko nesakė.

– Ar galiu pas tave pernakvoti? – paklausė Ingvaras.

Ji pakėlė akis.

– Jau vėlu,– tarė Ingvaras.

Ji pamėgino įkvėpti. Kažkoks gumulas gniaužė gerklę, ir buvo šalta.

– Ar galiu, – pakartojo Ingvaras.

– Ant sofos, – tarė Inger Johanė ir nurijo seiles. – Gali miegoti ant sofos, jei nori.

JĄ PAŽADINO SAULĖS spindulys, prasiskverbęs pro tarp žaliuzių ir palangės esantį plyšelį. Kurį laiką ji gulėjo klausydama. Kaimynystėje buvo tylu, tik vienas kitas paukštelis jau buvo pradėjęs dieną. Žadintuvas rodė be dešimt šešias. Ji miegojo vos tris valandas, tačiau vis tiek atsikėlė. Tik nuėjusi į vonią prisiminė, kad gretimame kambaryje guli Ingvaras. Ji lėtai įslinko į svetainę. Jis miegojo ant nugaros išsižiojęs. Kvėpavo vis dėlto tyliai, iš po pusiau atklotos antklodės kyšojo stipri šlaunis. Jis mūvėjo mėlynomis ilgomis kelnaitėmis ir vilkėjo jos futbolo marškinėlius. Ranka buvo užmesta ant sofos atkaltės, pirštai įsikibę į šiurkščią medžiagą, lyg vyras būtų laikęsis, kad nenukristų ant grindų.

Išore buvo toks panašus į Voreną. Ir toks skirtingas kituose dalykuose.

Vieną dieną papasakosiu tau apie Voreną, – pamanė ji. – *Vieną dieną papasakosiu, kas nutiko. Bet dar ne dabar. Manau, turime laiko.*

Jis sušnarpštė, nuo tylaus knarkimo kilojosi Adomo obuolys. Miegodamas pasirąžė. Antklodė nuslydo ant grindų. Moteris atsargiai jį užklojo – sulaikiusi kvėpavimą apdangstė raudonu languotu pledu. Tuomet nuėjo į darbo kambarį.

Akinami saulės spinduliai plūdo pro rytų pusės langą. Ji nuleido žaliuzes ir įjungė kompiuterį. Sekretorė buvo atsiuntusi elektroninį laišką su penkiomis žinutėmis. Tik viena iš jų buvo svarbi.

Akselis Seieris buvo Norvegijoje. Norėjo su ja susitikti ir buvo palikęs du telefono numerius. Vienas iš jų buvo *Continental* viešbučio.

Inger Johanė negalvojo apie Akselį Seierį nuo to laiko, kai rado Emiliją. Uni Kongsbaken istorija išnyko Snaubu ūkio kapo rūsyje. Be tikslo klaidžiodama Oslo gatvėmis, prieš Ingvarui nuvežant ją į kalvos viršūnėje, keliolika kilometrų į šiaurės rytus nuo Oslo namų sąlygomis iškastą bunkerį, ji svarstė, ką turėtų daryti su senosios moters pasakojimu. Ar *galėjo* ką nors padaryti. Abejonės dingo.

Istorija apie Hedvigos Gosioy nužudymą buvo Akselio Seierio istorija. Ji priklausė jam. Inger Johanė norėjo su juo susitikti, atiduoti tai, kas jam priklauso, o paskui nusivesti pas Alvhildę. Tik tada Akselio Seierio istorijoje galės padėti tašką.

Inger Johanė atsisuko. Tarpduryje basomis stovėjo Ingvaras. Jis pasikasė pilvą ir kreivai šyptelėjo.

– O tu ankstyva. Velniškai ankstyva. Išvirti kavos?

Nelaukęs atsakymo priėjo artyn ir suėmė delnais jos veidą. Nebučiavo, tik vis dar šypsojosi, dabar plačiau, o Inger Johanė jautė, kaip pro pravirą langą sklindanti

ryto vėsa glamonėja blauzdas po pižamos kelnėmis. Pagaliau meteorologų spėjimai pasitvirtino.

– Bus puiki diena, – tarė Ingvaras nepaleisdamas jos iš rankų. – Kad mane kur velniai, Inger Johane, atėjo vasara.

69

PENKTADIENIO, BIRŽELIO DEVINTOSIOS, rytą susitikusi su Akseliu Seieriu viešbučio *Continental* priimamajame, Inger Johanė vos jį atpažino. Harvičporte jis atrodė kaip žvejys ar paprastas mažo miestelio Naujojoje Anglijoje darbininkas su džinsais ir languotais flaneliniais marškiniais. Dabar vyras priminė kruiziniu laivu plaukiantį turistą iš Floridos. Be kita ko, plaukai buvo nukirpti, vyras nebeturėjo už ko slėpti akių. Veidas buvo rimtas. Net ir pasisveikinus jis nenusišypsojo ir nepasiūlė atsisėsti. Atrodė, lyg jis nenorėtų švaistyti laiko. Pasakodamas apie sūnų, gulintį ligoninėje po sunkios avarijos, kalbėjo angliškai. Liko kelios valandos, bereikšmiu balsu tarė jis. Turėjo važiuoti.

– Gal tave, – pradėjo Inger Johanė ir sustojo visai sutrikusi dėl to, kad Akselis Seieris turi sūnų, sūnų, gyvenantį Norvegijoje, sūnų, kuris dabar gulėjo ligoninėje ir galbūt mirs. – Gal tave palydėti? *Do you want me to come? Keep you company**?

* Gal nori, kad važiuočiau kartu? Palaikyčiau tau draugiją? (angl.)

Jis linktelėjo.

– *Yeah. I think so. Thanks**.

Ji suprato tai tik sėdėdama taksi.

Vėliau, prabėgus daug dienų ir savaičių, kiekvieną kartą jai iš naujo mėginant suvokti, kas įvyko taksi, važiuojančiame į ligoninę, kur merdėjo Karstenas Oslis, ji prisimindavo savo senąjį matematikos mokytoją iš gimnazijos.

Kažkodėl ji pasirinko realinę pakraipą. Galbūt todėl, kad gerai mokėsi – realinė pakraipa buvo skirta stropiausiems. Inger Johanė niekada nesuprasdavo matematikos. Didžiuliai skaičiai bei matematiniai ženklai jai nesakė nieko kaip ir hieroglifai – nebylūs simboliai, nepasiduodantys atkaliems Inger Johanės bandymams juos suprasti. Antrosios gimnazijos klasės egzaminų metu Inger Johanė patyrė tai, ką vėliau suvokė kaip tam tikrą apreiškimą. Staiga skaičiai jai ėmė kažką reikšti. Atsivėrė lygtys. Tai buvo lyg žvilgsnis į nepažintą pasaulį, griežtos logikos erdvę. Dailiose skaičių ir ženklų eilėse glūdėjo atsakymai. Mokytojas stovėdavo pasilenkęs virš jos peties, nuo jo dvelkė senyvu vyru bei ledinukais, ir šnibždėdavo:

– Tik pažvelk, Inger Johane. Tik pažvelk. Jaunoji panelė išvydo šviesą!

Būtent taip ir buvo.

Akselis kalbėjo apie Karsteną. Ji nereagavo. Jis pasakojo apie Evą. Ji klausėsi. Tuomet vyras paminėjo judviejų pavardę – atsitiktinai, beveik tarp kitko, taksi

* Taip. Manau, kad taip. Ačiū (angl.).

privažiavus prie ligoninės. Atrodė, kad daugiau niekas nebegali jos nustebinti.

Ji juto, kaip pašiurpo rankų oda. Daugiau nieko.

Lygtis išsisprendė. Karstenas Oslis buvo Akselio Seierio sūnus.

– Tik pažvelk, Inger Johane, – sušnabždėjo matematikos mokytojas čiulpdamas savo ledinuką.

– Jaunoji panelė išvydo šviesą!

KORIDORIUJE STOVINIAVO du civiliais drabužiais vilkintys policininkai, tačiau Akselis Seieris nieko nepastebėjo. Inger Johanė suprato, kad vyras dar nežino, ką padarė jo sūnus. Ji tyliai meldėsi, kad tai taip ir liktų, kol viskas pasibaigs.

Ji uždėjo delną Akseliui Seieriui ant peties. Jis sustojo ir pažvelgė jai į akis.

– Turiu papasakoti tau vieną istoriją, – tyliai tarė ji. – Vakar... Sužinojau galutinę tiesą apie Hedvigos nužudymą. Tu esi *nekaltas.*

– *I know that**, – sukuždėjo jis nė nemirksėdamas.

– Papasakosiu tau viską, – tęsė Inger Johanė. – Kai visa tai...

Paskubomis žvilgtelėjo į Karsteno Oslio palatą.

– Kai visa tai bus įveikta. Tuomet papasakosiu tau, kas nutiko.

Akselis uždėjo delną ant durų rankenos.

– Ir dar vienas dalykas, – sulaikė ji. – Yra viena sena moteris. Ji labai serga. Tai jos nuopelnas, kad

* Žinau (angl.).

tiesa pagaliau iškilo į paviršių. Jos vardas Alvhildė Sofienberg. Noriu, kad kartu su manimi ją aplankytum. Po to, kai visa tai bus pasibaigę. Ar gali man tai prižadėti?

Jis linktelėjo ir įėjo į vidų.

Inger Johanė nusekė iš paskos.

Karsteno Oslio veidas buvo mėlynas, ištinęs ir vos atpažįstamas tarp baltos patalynės, tvarsčių bei gargaliuojančių mašinų, kurios dar kelias valandas turėjo palaikyti jo gyvybę. Akselis atsisėdo ant vienintelės kambaryje esančios kėdės. Inger Johanė priėjo prie lango. Pacientas jos nedomino. Atsisukusi ji žvelgė tik į Akselį Seierį ir tik apie jį galvojo.

Atlikai bausmę už sūnų, Akseli. Atkentėjai už sūnaus nuodėmes. Tikiuosi ir tau pavyks taip galvoti.

Akselis Seieris sėdėjo nuleidęs galvą, delnais apglėbęs dešinįjį Karsteno delną.

LUBOS PAMĖLO. Vyras parduotuvėje tvirtino, kad dėl tamsios spalvos kambarys atrodys mažesnis. Jis klydo. Lubos pakilo, jos beveik išnyko. Tokios, kokių norėjau pats, kai buvau mažas, – naktinis skliautas su žvaigždėmis ir siauru mėnulio pjautuvu tiesiai virš lango. Tąkart už mane pasirinko močiutė. Močiutė ir mama – berniuko kambarys geltonos ir baltos spalvos.

Atrodo, lyg kažkas čia būtų.

Kažkas laiko mane už rankos. Tai ne mama. Ji paimdavo mano ranką kartais užėjusi pas mane naktį, kai močiutė jau būdavo atsigulusi. Mama taip mažai kalbėdavo. Kiti vaikai užmigdavo klausydamiesi pasakų. Aš užmigdavau klausydamasis savo paties balso – visada. Mama taip mažai kalbėdavo.

Laimė yra kažkas, ką aš vos pamenu, lyg lengvas prisilietimas nepažįstamųjų būryje, išnykęs tau nespėjus atsisukti. Kai kambarys buvo baigtas, o iki Prebeno atėjimo tebuvo likusios dvi paros, aš buvau patenkintas. Laimė yra kažkas vaikiška, o man, kad ir kaip ten būtų, greitai trisdešimt ketveri. Tačiau aš, žinoma, buvau laimingas. Aš džiaugiausi.

Kambarys buvo paruoštas. Apsižergęs mėnulį sėdėjo berniukas. Šviesiaplaukis su meškere, bambukine lazda su virve ir plūde, o apačioje ant kabliuko užkabinta žvaigždė. Atliekamos aukso spalvos lašas nutįso

plonyte linija iki pat palangės, lyg dangus būtų ėmęs tirpti.

Pagaliau turėjo ateiti mano sūnus.

Man skauda.

Maudžia visą kūną, didžiulis skausmas be pradžios ir pabaigos.

Manau, kad mirštu.

Negaliu mirti. Birželio devynioliktąją turiu baigti savo planą. Per Prebeno gimtadienį. Praradau Prebeną, tačiau susigrąžinau jį atseikėjęs kitiems tai, ko jie nusipelnė. Tiems, kurie mane išdavė.

Visi mane išduodavo – nuolat.

Susitarėme, kad jo vardas bus Joakimas. Jis turėjo vadintis mano pavarde. Jo vardas turėjo būti Joakimas Oslis, ir aš nupirkau traukinį. Elen įsiuto, kai atsinešiau jį į ligoninę. Manau, ji tikėjosi papuošalo, lyg būtų nusipelniusi medalio. Perbraukiau Märklin *garvežiu jam per veidą ir tikrai – jis atmerkė akis ir nusišypsojo. Nusisukusi Elen pasakė, jog tai tebuvo grimasa.*

Būčiau tapęs puikiu tėvu. Toks jau esu.

Esu mažas berniukas ir stoviu ant virtuvės stalo apsivilkęs kombinezonu, kurį man kažkas atsiuntė.

Vėliau mamos paklausiau, ar tėtė atsiuntė man dovaną. Ji niekada neatsakė. Nors man tada tebuvo ketveri, puikiai pamenu pašto ženklus – didžiulius ir nematytus, storas popierius mirgėjo antspaudais ir pašto ženklais. Kombinezonas buvo mėlynas ir lengvas kaip pūkas, ir aš norėjau žaisti sniege. Močiutė nuplėšė jį nuo manęs. Kombinezonas atiteko kažkam kitam.

Kiti gaudavo tai, kas priklausė man – nuolat.

Elen ir vaikas dingo. Ji net nenurodė manęs kaip tėvo. Tik po keturių mėnesių sužinojau, kad berniuko vardas Prebenas.

Turiu baigti, ką pradėjęs. Turiu gyventi.

Kažkas laiko mane už rankos. Tai ne mama. Tai vyras.

Aš niekada neturėjau tėvo. Vos man paklausus, močiutės akys susiaurėdavo. Mama nusukdavo akis.

Mažame miestelyje betėviui tenka tūkstančiai tėvų. Vis nauji vardai šnabždami pakampėse, mokykloje, susibūrimų vietose, žaidžiant. Tai buvo nepakeliama. Viskas, ko norėjau, – tai žinoti.

Man nereikėjo tėvo, bet norėjau žinoti. Vardas buvo viskas, ko man reikėjo.

Emilija. Ji mirs rūsyje. Ji mano, visai kaip Prebenas. Grėtė raudojo ir neigė, norėjo pas savus. Tą kartą buvau toks jaunas ir leidau jai eiti. Vaikas man nerūpėjo. Ji man nerūpi. Tai Prebeno man reikėjo.

Emilija gali mirti, man vis tiek.

Kiti vaikai taip pat galėjo būti mano.

Man priklausė jų motinos. Bet jos to nesuprato.

Kažkas laiko mane už rankos, o užlietas šviesos prie lango stovi angelas.

Autorės pabaigos žodis

2000-ųjų pradžioje išgirdau tikrą istoriją. Joje buvo pasakojama apie Ingvaldą Hanseną, vyrą, kuris 1938-aisiais buvo nuteistas iki gyvos galvos. Jis buvo kaltinamas išprievartavęs ir nužudęs septynerių metų mergaitę Mary. Istorija, kurią man papasakojo restorane prie stalo, buvo be galo įdomi. Daug kas rodė, kad vyras buvo nekaltai nuteistas.

Man iškart šovė į galvą mintis artimiau pasidomėti šia byla. Ji įkvėpė mane sukurti kitą figūrą kitu laiku, šios knygos Akselį Seierį. Hanseno ir Seierio likimai kai kuriais svarbiais aspektais vienas į kitą panašūs, tačiau šie du žmonės, aišku, nėra vienas ir tas pats asmuo. Viską, ką žinau apie Ingvaldą Hanseną, perskaičiau teisės daktaro Anderso Bratholmo straipsnyje, išspausdintame žurnale *Įstatymas ir teisingumas* (2000) ir *Aftenposten* dienraščio numerio, pasirodžiusio šeštadienį, lapkričio ketvirtąją, 2000-aisiais, reportaže. Ten, be kita ko, paaiškėja, kad Hansenas mirė praėjus porai metų po netikėto ir niekaip nepaaiškinamo paleidimo.

Skaitytojai, skiriantys laiko tokiems straipsniams, pastebės, kad ir kitu aspektu leidausi įkvepiama tikrovės – kai Ingvaldas Hansenas 1950-aisiais prašė suteikti jam malonę, jo byla rūpinosi jauna teisininkė.

Šiai moteriai, buvusiai administracinio teismo pirmininkei, Anai Louisei Beer, tenka didžioji dalis garbės už tai, kad istorija apie Ingvaldą Hanseną vėl tapo aktuali. Ši moteris niekada nepamiršo šios bylos, nors to meto aplinkybės neleido jai patvirtinti savo įtarimo, kad vyras patyrė didžiulę neteisybę. Pasak jau minėtų straipsnių, devintajame dešimtmetyje ji mėgino gauti bylos dokumentus. Jie buvo dingę be pėdsakų.

Aš nepažįstu teisėjos Beer ir, kiek pamenu, niekada nebuvau jos sutikusi. Todėl šios knygos Alvhildė Sofienberg – panašiai kaip ir visi kiti šiame romane – yra išgalvota. Alvhildės išgyvenimai, kuriuos ji patyrė rūpindamasi Akselio Seierio byla, vis dėlto kai kuriais aspektais primena tai, ką patyrė teisėja Beer su Ingvaldo Hanseno byla.

Šiame romane atskleisdama Akselio Seierio „paslaptį“ remiuosi tik savo fantazija. Neturiu jokio pagrindo ką nors pasakoti apie tai, kas įvyko, kai Ingvaldas Hansenas buvo nuteistas ir vėliau keistomis aplinkybėmis paleistas.

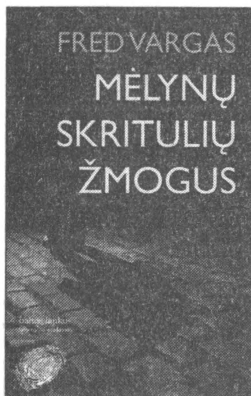
Rašydama šią knygą sulaukiau neįkainojamos daugelio žmonių pagalbos. Pirmiausia norėčiau paminėti savo brolį Eveną, kuris tuo metu rašydamas medicininę disertaciją, pateikė man gąsdinantį žmogžudystės receptą. Berit Reiss-Andersen yra puiki draugė ir protinga kritikė. Taip pat dėkoju redaktorei Evai Grøner, mano svarbiausiai patarėjai, ir savo leidėjai Ann-Marie Skarp iš Švedijos už entuziastingą ir vertingą paramą. Dar norėčiau padėkoti Øysteinui Mælandui už naudingus komentarus. Ypač esu dėkinga Linei Lundei, savo ištikimai pagalbininkei nuo pat

Aklosios deivės. Ji papasakojo man šią įdomią istoriją, kuria ir paremtas romanas *Tai, kas mano.*

Ir žinoma, labai dėkoju tau, Tine.

Menkių kyšulys, 2001, balandžio 18.
Anne Holt

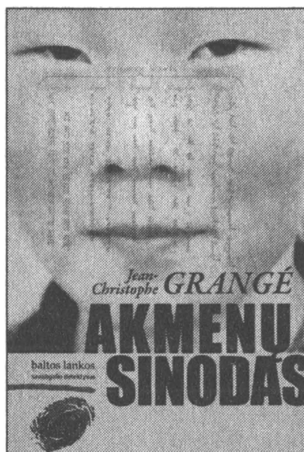
„Baltų lankų“ serijoje „Savaitgalio detektyvas“ išleista:

Komisaras Adamsbergas, žymusis prancūzų rašytojos Fred Vargas (Fred Varga, g. 1957) detektyvų serijos herojus, yra netradicinis policijos tyrėjas. Tai intravertiškas tipas, kuris užuot rėmęsis šalta logika, vadovaujasi intuicija, o nusikaltimus tiria paskendęs paslaptinguose apmąstymuose. Keistasis komisaras išgarsino šią seriją visame pasaulyje, o jos autorė imta vadinti prancūzų detektyvų karaliene (*Le Figaro*).

Paryžiuje dedasi keisti dalykai: beveik kiekvieną naktį tai vienoje, tai kitoje gatvėje kažkas piešia apskritimus mėlyna kreida. Jų viduryje guli koks nors senas daiktas, rastas šiukšlyne ar tiesiog gatvėje. Paryžiečiai mano, kad tai nepavojingo bepročio išdaigos. Niekas, išskyrus komisarą Adamsbergą, nemano, kad visas šitas reikalas reiškia ką nors rimta. Ir štai vieną naktį tokio rato viduryje randamas žiauriai nužudytos moters kūnas. Pasirodo, tai tik pradžia...

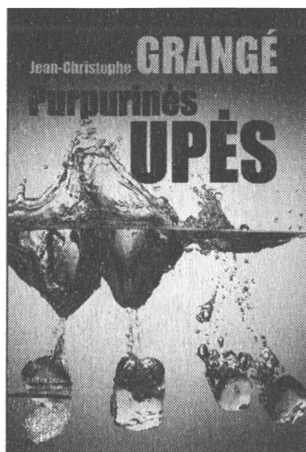
Iš prancūzų kalbos vertė Valdas Papievis
2007, Baltos lankos

Jean-Christophe Grangé (Žanas-Kristofas Granžė, g. 1961) – žymus žurnalistas, rašytojas, scenaristas. Prancūzų Stephenu Kingu pramintas autorius kiekvienu romanu prikausto skaitytojo dėmesį savo žiauriomis, mistinėmis intrigomis, kupinomis netikėtumų ir kruvinų nusikaltimų.

Kai žavi trisdešimtmetė paryžietė mokslininkė Diana Tiberž Tailande įsisūnija berniuką, ji nė nenumano, kokie košmarai jos laukia. Kraupi autoavarija, kiti paslaptingi įvykiai, keistos ir žiaurios žmogžudystės. Tiesos paieškos ją nuveda į Mongolijos taigą, pas šamanus. Į akmenų sinodą. Atsiveria siaubinga Atominio centro praeitis... Žmogaus ir gamtos dvasios vienis. Kokį vaidmenį tame siaubingame chaose vaidina jos įsūnis? *Akmenų sinodas* nukelia skaitytoją prie fantastikos krantų, tačiau išsaugo kvapą gniaužiančią detektyvo su žmogžudystėmis ir keistais reiškiniais estetiką.

Iš prancūzų kalbos vertė Jūratė Karazijaitė
2008, Baltos lankos

Policininkai žinojo, kas yra prievarta ir mirtis. Tačiau susidūrė su tuo, ko dar nebuvo matę. Makabriška mirties žymė – purpurinės upės. Kas jie, atlikę šį kruviną darbą: velnio apsėstųjų sekta, o gal pamišusių žudikų gauja?

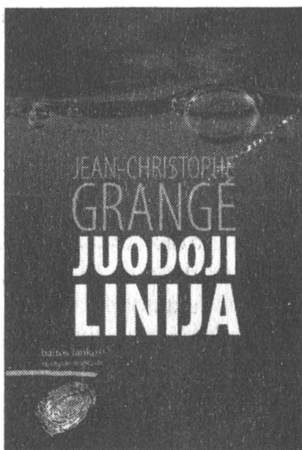
Realybė, su kuria susidurs bylos tyrėjai, bus baisesnė, negu galima įsivaizduoti. Grangé skaitytoją apgaubia subtiliu nežinomybės šydu, iš kurio sunku išsivaduoti...

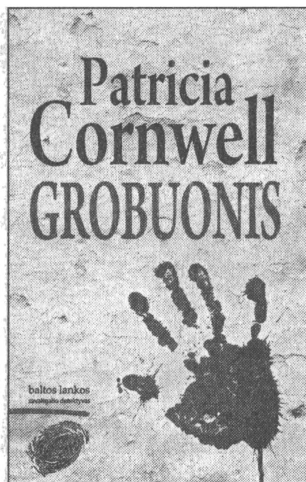
Filmas pagal romaną *Purpurinės upės* pelnė rašytojui pasaulinę šlovę.

Iš prancūzų kalbos vertė
Nijolė Simona Pukinskaitė
2007, antroji laida, Baltos lankos

Pagrindinis *Juodosios linijos* veikėjas – prancūzų bulvarinio laikraščio žurnalistas Markas, susidomėjęs Malaizijoje sulaikyto žudiko Žako Reverdi byla. Jis nori išsiaiškinti žudymo motyvus ir parengti skandalingą reportažą, todėl užmezga ryšį su žudiku, kalinčiu Malaizijoje. Šis liepia atvykus į Malaiziją sekti žmogžudysčių pėdsakais ir įspėti žudymo ritualo paslaptį. Tačiau Marko išsiaiškinta tiesa netrunka atsigręžti prieš jį patį.

Iš prancūzų kalbos vertė
Jūratė Karazijaitė
2006, Baltos lankos

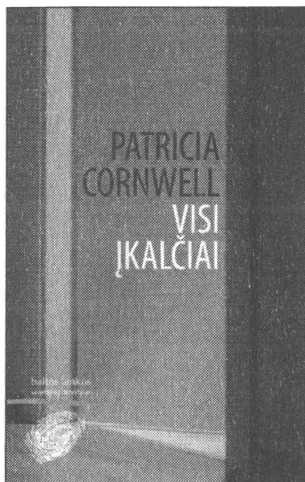

„Grobuonis“ – slaptas mokslinis projektas, kuriame tiriama ir lyginama serijinių žudikų bei normaliais laikomų žmonių smegenų veikla. Tikimasi atrasti kažką – atsiminimus, mintis, fantazijas ar dar daugiau, – kas atskleis „grobuoniškus polinkius“ lemiančius veiksnius. Tyrime dalyvauja Bazilis Dženretas – psichopatas bei sociopatas, įsivėlęs į žmogžudystę. Gal net ne į vieną, gal ne vien jis?..

Pagrindiniai romano veikėjai: teismo medicinos ekspertė, rašytojos pamėgta ir biografinėmis detalėmis paryškinta veikėja Kei Skarpeta, jos dukterėčia Liusė, biheviorizmo specialistas Bentonas ir buvęs policininkas Marinas. Kas sieja visus šiuos personažus, kas slypi Grobuonies smegenyse ir kokių neįtikėtinų siužetinių vingių dar gali tikėtis Patricia Cornwell (Patricija Kornvel, g. 1956) skaitytojas?..

Iš anglų kalbos vertė Ina Rosenaitė
2008, Baltos lankos

Detektyvo *Visi įkalčiai* dėmesio centre – paini rašytojos Berilės Medison nužudymo byla. Laboratorinė jos įkalčių analizė užmena daug mįslių. Žingsnis po žingsnio atskleidžiamas nužudytosios gyvenimo pabaigos košmaras netrukus virsta pačios ekspertės Kei Skarpetos košmaru – ji irgi atsiduria žudiko akiratyje.

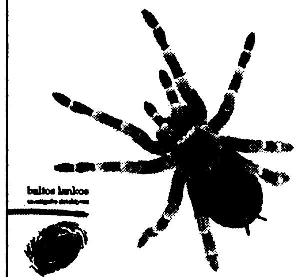
Iš anglų kalbos vertė
Elena Macevičiūtė
2006, Baltos lankos

Kai už žmogžudystę nuteistam Roniui Džo Vadeliui įvykdoma mirties bausmė, aptinkamas berniuko kūnas. Trylikametis nužudytas panašiai, kaip žudė Vadelis. Ar kalinys galėjo įvykdyti dar vieną žmogžudystę jau po savo mirties?

Pasirodo, mįslės tik prasideda. Tyrėja Kei Skarpeta pati tampa įtariamąja, medžiojama žiniasklaidos priemonių. Maža to, paaiškėja, kad kažkas vagia ir nutekina informaciją iš jos kompiuterio...

Iš anglų kalbos vertė
Rita Pilkauskaitė
2007, Baltos lankos

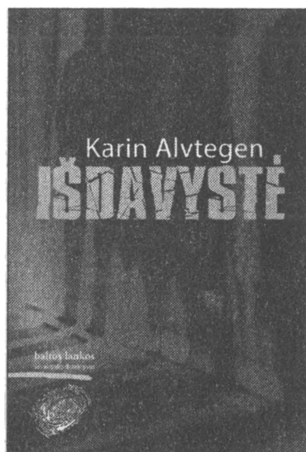

Rišaras Lafargas – garsus plastinės chirurgijos specialistas, kurio gyvenimą gaubia tamsios paslaptys. Jo pilies rūsyje – operacinė, o savo partnerei Evai, įkalintai kambaryje, nurodymus jis duoda per įrengtus garsiakalbius. Negana to, Lafargas verčia Evą atsiduoti nepažįstamiems vyrams, o pats slapta stebi šiuos aktus. Vėliau istorijoje pasirodo nauji personažai – mergina psichiatrinėje ligoninėje, nuo teisėsaugos besislapstantis žudikas ir rūsyje grandinėmis sukaustytas jaunuolis, kankinamas paslaptingo vyro, kurį jis vadina Tarantulu. Visi jie yra įsipainioję į apgaulingą vorantinklį ir neišvengs savo lemties.

Thierry Jonquet (Tieri Žonkė, g. 1954) dirbo su specialiųjų poreikių vaikais, gyvenimo suluošintais žmonėmis. Į savo romanus Jonquet perkelia šių dienų žiaurumo, neapykantos ir keršto troškimo persmelktą visuomenę. *Tarantulas* tapo naujausio šiuo metu kuriamo ispanų kino meistro Pedro Almodóvaro filmo įkvėpimo šaltiniu.

Iš prancūzų kalbos vertė Liucija Černiuvienė
2008, Baltos lankos

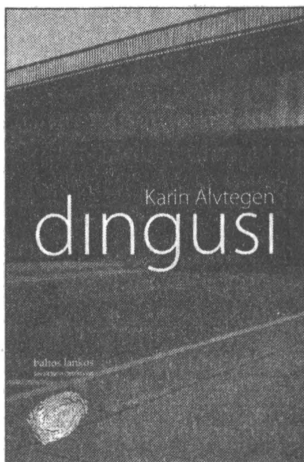
Kai Eva supranta, kad vyras turi kitą moterį, sielvartas ir pyktis tampa jos keršto akcijos pradžia. Kaip tik tuomet ji sutinka kitą išdavystės nuviltą žmogų – Juną, pastaruosius dvejus metus ligoninėje slaugantį komos būklės draugę. Slegiamas nešvarios praeities, jis tikisi viską pradėti iš naujo – su Eva... Romane *Išdavystė* pasakojama, kokias baisias pasekmes gali sukelti neištikimybė. Kur prasideda išdavystės kelias, kaip auka staiga tampa nusikaltėliu? Kada nusikaltėlis nustoja buvęs auka?

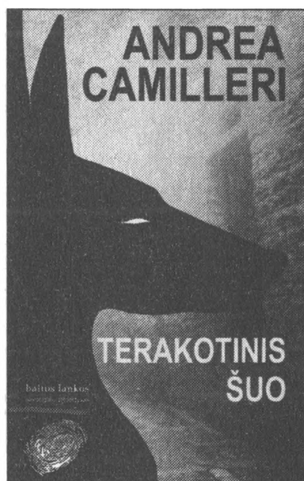
Iš švedų kalbos vertė
Leonas Petravičius
2006, Baltos lankos

Romano *Dingusi* herojė Sibila Forsenstriom, buvusi vienintelė turtuolių dukrelė, neegzistuoja. Ji viena iš daugelio Stokholmo benamių. Visa jos nuosavybė telpa kuprinėje.

Bet vieną naktį ji atsiduria ten, kur įvyksta kraupi žmogžudystė. Daug įkalčių rodo, kad tai Sibilos darbas. Penkiolika metų ji niekam nerūpėjo, o dabar staiga tampa labiausiai Švedijoje ieškomu asmeniu. Ji ilgainiui išmoko, kaip išgyventi iki rytdienos. Bet to nebeužtenka. Jai reikia bėgti...

Iš švedų kalbos vertė
Leonas Petravičius
2006, Baltos lankos

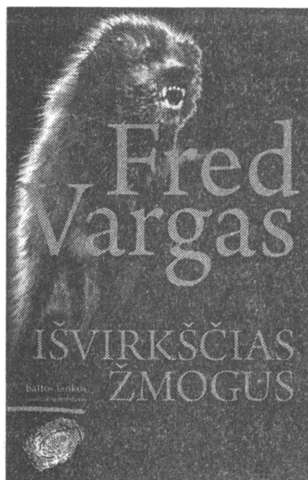

Mafija, su kuria glaudžiai siejama Sicilijos žemė, vis nerimsta. Komisaras Montalbanas, Vigatos miestelio teisingumo akys ir protas, tiria bylas ir randa nusikaltėlius, sakytume, dėl savo tapatumo su aplinka, vadovaudamasis tobulai sicilietiška logika. Bet šį kartą mafijos nusikaltimas dengia kitą nusikaltimą: oloje surandami prieš penkiasdešimt metų nužudytų dviejų jaunuolių – merginos ir vaikino – kūnai, nuogi, apsikabinę lyg meilės guolyje. Kokią paslaptį saugo terakotinio šuns skulptūra, rasta prie mylimųjų guolio?..

Garsaus italų rašytojo Andrea Camilleri (Andrea Kamiljeri, g. 1925) sicilietiškas detektyvas *Terakotinis šuo* patraukia pietietiška lėta pasakojimo tėkme, sodria kalba, subtiliu humoru ir, žinoma, sicilietiškos virtuvės skanėstais, kuriems negali atsispirti komisaras Montalbanas, skaitytojams jau pažįstamas iš leidyklos „Baltos lankos" išleisto romano *Vandens forma* (2001).

Iš italų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė
2008, Baltos lankos

Į pietų Prancūziją sugrįžusius vilkus džiugiai imasi globoti draustinio darbuotojai. Tačiau kai stulbinamo dydžio – sprendžiant iš paliktų dantų žymių – žvėris įsisuka į avių bandas, o netrukus griebiasi ir žmonių, ore kibte pakimba neapykanta ir pasklinda baugūs gandai ....Vilkolakis? Pragaro išpera?..

Sunerimsta ir Lorensas, gamtininkas, atkakęs iš Kanados stebėti vilkų, o jam įkandin ir Kamilė, paryžietė, besistengianti paskandinti užmarštyje savo širdies žaizdas ir komisarą Adamsbergą. Tačiau, regis, be Adamsbergo čia nebeišsiversti. Kas kitas, jei ne „ypatingasis faras“ sugebės išnarplioti tą kraupią ir painią mįslę?.. Kas įstengs surasti jaunojo Solimano įmotės žudiką?.. Dar vienas prancūzų rašytojos Fred Vargas romanas, kuriame sutinkame „labai ypatingą“ komisarą Žaną Batistą Adamsbergą ir jo draugę, ne mažiau originalią Kamilę Forestje, mums jau pažįstamus iš serijoje “Savaitgalio detektyvas” išleisto romano *Mėlynųjų skritulių žmogus* (Baltos lankos, 2007).

Iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė
2008, Baltos lankos

UAB „Baltų lankų“ leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino spaustuvė
PRINT IT
Gamyklos g. 27, LT-96155 Gargždai
info@print-it.eu
Tiražas 3000 egz.

© Jo Michael

Oslio gyventojus sukrečia žiauri vaikų grobimo istorija. Devynmetė mergaitė paslaptingai dingsta grįždama iš mokyklos, nužudyto penkiamečio kūnas grąžinamas tėvams... Lapelis su užrašu „gavai, ko nusipelnęs" – vienintelis pėdsakas, kurį palieka kruopščiai pagrobimus planuojantis nusikaltėlis.

Didėjanti įtampa ir plintanti baimė, tyrimui vadovaujantį policijos komisarą Ingvarą Stubio verčia ieškoti netradicinių problemos sprendimo būdų. Į pagalbą jis kviečiasi teisininkę ir psichologę Johanę Vik, kuri ne tik sumaniai kuria pagrobėjo psichologinį portretą, bet ir atgaivina su pastaraisiais įvykiais susijusią, prieš keletą dešimtmečių nagrinėtą pagrobimo bylą.

Tai, kas mano – įtemptas ir intriguojantis norvegų detektyvų meistrės, teisininkės ir žurnalistės Anne Holt (Anės Holt, g. 1958) pasakojimas. Tai pirmoji trilogijos knyga, kurios centre neprilygstamas Ingvaro Stubio ir Johanės Vik duetas.

ISBN 978-9955-23-197-4

www.baltoslankos.lt